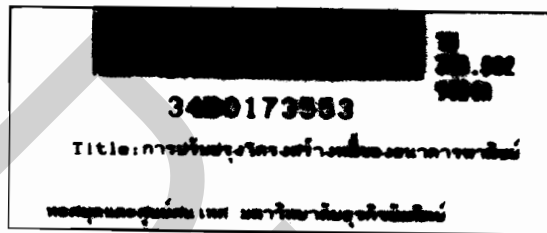

การปรับปรุงโครงสร้างหนังสือธนาคารพาณิชย์ไทย

ภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ.2540

ศึกษาเฉพาะ กรณีธนาคารอาคารสงเคราะห์

ชัยรัตน์ พูลสวัสดิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ.2547

ISBN 974-281-912-2

**DEBT RESTRUCTURING OF THAI COMMERCIAL BANK
AFTER ECONOMIC CRISIS, B.E. 2540 : CASE STUDY
OF THE GOVERNMENT HOUSING BANK**

CHAIRAT POOLSAVADI

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the degree of Master of Laws
Department of Law**

Graduate School Dhurakijpundit University

2004

ISBN 974-281-912-2

เลขทะเบียน.....	0173555
วันลงทะเบียน.....	27 อ.พ. 2548
เลขเรียกหนังสือ.....	346.082
	64247
	E25463
	A1

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต

ชื่อวิทยานิพนธ์ การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ไทยภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจ
ปี พ.ศ. 2540 ศึกษาเฉพาะกรณีธนาคารอาคารสงเคราะห์

เสนอโดย นาย ชัยรัตน์ พูลสวัสดิ์

สาขาวิชา นิติศาสตร์ หมวดวิชา กฎหมายเอกชนและกฎหมายธุรกิจ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ กมลมิตร วุฒิจำนงค์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม อาจารย์ โชติช่วง ภิรมย์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

..... ประธานกรรมการ

(รศ.ดร.กมลชัย รัตนสกววงศ์)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(อาจารย์ กมลมิตร วุฒิจำนงค์)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(อาจารย์ โชติช่วง ภิรมย์)

..... กรรมการ

(รศ.ศรีราชา เจริญพาณิชย์)

..... กรรมการ

(นาย ศิริชัย สาครรัตนกุล)

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข)

วันที่ 19 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2547

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์กมลมิตร วุฒิจำนงค์ ที่ได้กรุณารับเป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์กับท่านอาจารย์โชติช่วง ภิรมย์ ที่ได้กรุณารับเป็นกรรมการที่ปรึกษาร่วมวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำสาระแห่งวิชาการอันเป็นคุณประโยชน์ รองศาสตราจารย์ ดร. กมลชัย รัตนสกาววงศ์ ที่ได้กรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ศรีราชา เจริญพานิช และคุณศิริชัย สาครรัตนกุล ที่ได้กรุณารับเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้กับผู้เขียน

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คุณเจริญศักดิ์ รังแก้ว นิติกรอาวุโส ฝ่ายกฎหมาย ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ที่ได้ช่วยเหลือให้คำแนะนำและติดต่อกับนายความในการสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายในทางวิชาการเพื่อเป็นข้อมูลประกอบอ้างอิงในการจัดทำวิทยานิพนธ์

คุณความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่คุณอารมณ สุกอบกิจ ซึ่งเป็นมารดาของผู้เขียนที่อบรมสั่งสอนให้การศึกษา ตลอดจนคุณทิพวัลย์ พูลสวัสดิ์ ผู้เป็นภรรยาที่ให้อกำลังใจแก่ผู้เขียนในการจัดทำวิทยานิพนธ์นี้ให้สำเร็จลุล่วง และขออุทิศคุณความดีทั้งหลายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นกุศลให้ พันตรีพัฒน์นันท์ พูลสวัสดิ์ ผู้เป็นบิดาผู้เขียนที่ล่วงลับไปก่อนเวลาอันควรจะมีแต่ความสุขในโลกที่สงบ

หากวิทยานิพนธ์นี้มีคุณค่าหรือประโยชน์ต่อวิชานิติศาสตร์ ผู้เขียนขอมอบให้เป็นความดีแก่มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ เหล่าคณาจารย์และผู้มีพระคุณดั่งที่กล่าวแล้วข้างต้น

ชัยรัตน์ พูลสวัสดิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๘
กิตติกรรมประกาศ.....	๘
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1. บทนำและสภาพปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์.....	6
3. สมมุติฐานการวิจัย.....	7
4. วิธีการดำเนินการวิจัย.....	7
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2. ทฤษฎีทางกฎหมายและแนวคิดความเป็นมา เกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้.....	9
1. ทฤษฎีทางกฎหมายลักษณะหนี้ในโครงสร้างหนี้.....	9
1.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับหนี้โดยทั่วไป.....	9
1.2 กฎหมายลักษณะหนี้ตามประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์.....	11
2. ความเป็นมาและแนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้.....	35
2.1 มาตรการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคาร พาณิชย์ไทยในระบบสถาบันการเงินไทย.....	36
2.2 มาตรการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคาร อาคารสงเคราะห์.....	54
3. แนวคิดทางกฎหมายในการจัดตั้งบริษัทตลาดรอง สินเชื่อที่อยู่อาศัย.....	59
4. แนวคิดทางกฎหมายในการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์.....	62
5. แนวคิดทางกฎหมายในการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย.....	66
6. แนวคิดทางกฎหมายในการฟ้องลูกหนี้เป็นคดีล้มละลาย.....	69

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
7. แนวคิดทางกฎหมายในการฟื้นฟูกิจการลูกหนี้.....	72
8. แนวคิดทางกฎหมายในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจตาม พระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ.2542.....	73
3. การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ไทย กรณีธนาคารอาคารสงเคราะห์กับธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน).....	75
1. กรณีธนาคารอาคารสงเคราะห์.....	75
1.1 โครงสร้างกิจการของธนาคารอาคารสงเคราะห์.....	75
1.2 การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารอาคารสงเคราะห์.....	80
1.3 ธนาคารอาคารสงเคราะห์กับตลาดรองเงินกู้ที่อยู่อาศัย.....	96
2. กรณีธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน).....	99
2.1 โครงสร้างกิจการธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน).....	99
2.2 การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน).....	102
2.3 การแปลงหนี้เป็นทุนเพื่อปรับปรุงโครงสร้างหนี้.....	113
2.4 สิทธิประโยชน์ด้านภาษีและค่าธรรมเนียมในการ โอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ.....	114
3. การเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียในวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ของธนาคารอาคารสงเคราะห์กับธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน).....	117
3.1 รูปแบบ.....	117
3.2 วิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์ของ ธนาคารแห่งประเทศไทย.....	117
4. ปัญหาและอุปสรรคในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของ ธนาคารอาคารสงเคราะห์.....	124
1 ลักษณะของสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของ ธนาคารอาคารสงเคราะห์.....	124
1.1 สัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นการรับสภาพหนี้.....	124
1.2 สัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นการแปลงหนี้ใหม่.....	131

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
1.3 สัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับการประนีประนอม ยอมความ.....	140
2. การปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยอินสินทรัพย์ให้กับบริษัท ตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย.....	142
2.1 ปัญหาจากการอินสินทรัพย์ไปยังบริษัทตลาด รองสินเชื่อที่อยู่อาศัย.....	142
2.2 ปัญหาในการโอนขายสินทรัพย์ของลูกหนี้.....	143
3. ปัญหาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ ในการอินสินทรัพย์ด้วยคุณภาพไปยังบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย.....	146
3.1 ปัญหาเกี่ยวกับพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496.....	147
3.2 ปัญหาการอินสินทรัพย์ด้วยคุณภาพไปยังบริษัทบริหาร สินทรัพย์ไทย.....	147
4. ปัญหาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับความเสี่ยงในการเพิกถอน การชำระหนี้.....	151
4.1 ข้อจำกัดในการแปลงหนี้เป็นทุน.....	151
4.2 การเพิกถอนการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้.....	154
5. ปัญหาเกี่ยวกับบอสังหาริมทรัพย์ที่ถือครองจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้.....	158
5.1 ปัญหาการถือครองอสังหาริมทรัพย์.....	158
5.2 ปัญหาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีส่วนสูญเสีย.....	159
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	164
1. บทสรุป.....	164
2. ข้อเสนอแนะ.....	169
บรรณานุกรม.....	175
ประวัติผู้เขียน.....	188

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่	
1. เปรียบเทียบการจัดตั้งและการดำเนินธุรกิจในการ ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ระหว่างธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) กับธนาคารอาคารสงเคราะห์.....	122

DPU

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่

1. แผนภาพขั้นตอนการฟ้องคดีและบังคับจำนอง
ขายทอดตลาดของธนาคารอาคารสงเคราะห์.....123

DPU

หัวข้อวิทยานิพนธ์	: การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ไทยภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ศึกษาเฉพาะกรณีธนาคารอาคารสงเคราะห์
ชื่อนักศึกษา	: ชัยรัตน์ พูลสวัสดิ์
อาจารย์ที่ปรึกษา	: อาจารย์กมลมิตร วุฒิจำนงค์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: อาจารย์โชติช่วง ภิรมย์
สาขาวิชา	: นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	: 2546

บทคัดย่อ

การแก้ไขปัญหาหนี้เชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือที่เรียกกันว่าการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ คือมาตรการหนึ่งที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้สถาบันการเงินปฏิบัติตามภายหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา รวมทั้งมาตรการอื่น ๆ ที่ทางการออกกฎหมายมาให้มีผลบังคับเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาหนี้เสียของสถาบันการเงิน เช่น พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 นั้น ธนาคารพาณิชย์ไทยเป็นเจ้าหนี้สถาบันการเงินซึ่งมีลูกหนี้ตามสัญญา กู้ยืม อันเป็นสินทรัพย์รายการสำคัญที่สุดในบดุล และก่อปัญหาต่อภาระในการกันสำรองสินทรัพย์ จัดชั้นเพิ่มขึ้นทำให้เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงลดลง ธนาคารพาณิชย์ไทยจึงต้องทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ในขณะที่เดียวกันธนาคารอาคารสงเคราะห์มีโครงสร้างกิจการภาครัฐและประกอบธุรกิจเชิงพาณิชย์ รวมทั้งใช้หลักเกณฑ์การระงับการรับรู้ดอกเบี้ย การจัดชั้นสินทรัพย์และการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ไทยแต่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ.2496 เพียงเท่าที่จะบังคับเพื่อช่วยให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้คืนสูงสุด ตลอดจนลูกหนี้มีความสามารถชำระหนี้ได้ และยังรักษาสภาพคล่องในการปล่อยสินเชื่ออันเป็นกลไกของรัฐในการฟื้นฟูเศรษฐกิจโดยรวมให้รักษาเสถียรภาพการจ้างงานและลดแรงกดดันต่อสังคม

วิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ไทยมีกฎหมายที่มาเกี่ยวข้องกับอยู่หลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 พระราชกำหนดบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย พ.ศ.2540 พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แต่ไม่อาจใช้บังคับกับธนาคารอาคารสงเคราะห์ได้ทุกฉบับ

จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายอันเกี่ยวข้องที่มีอยู่แล้ว และที่รัฐบาลออกมาบังคับใช้ภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจประกอบกับนโยบายของรัฐบาลในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจตามพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ.2542 ทั้งนี้โดยเปรียบเทียบธนาคารภาครัฐอย่างธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีปัญหาควรพิจารณาถึงอุปสรรคเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญาที่จะทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้อย่างเต็มที่ และลูกหนี้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องสมควรใจจะปฏิบัติตามสัญญา ในสิทธิและหน้าที่ตามหนังสือรับสภาพหนี้ การแปลงหนี้ใหม่ รวมถึงการประนีประนอมยอมความ มีผลถึงความเห็นต่อจุดจบหนี้สินได้เบียดระหว่างคู่สัญญา ปัญหาทางกฎหมายในการโอนสินเชื่อแต่เฉพาะที่มีคุณภาพไปยังบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย ปัญหาทางกฎหมายในการโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพไปยังบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ปัญหาการแปลงหนี้เป็นทุน การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีส่วนสูญเสียและการจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาในการแก้ไขหนี้เสียส่งผลกระทบต่อความผิดของพนักงานในองค์การหรือความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหนี้ที่

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงเสนอแนะที่จะให้ธนาคารอาคารสงเคราะห์ แก้ไขปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามวิธีที่มีอยู่กับวิธีอื่นที่ธนาคารพาณิชย์ไทยใช้บังคับตามแนวทางของธนาคารแห่งประเทศไทยและแนวทางอื่นในการแก้ไขปัญหานี้เสีย ซึ่งเห็นว่าควรปรับปรุงพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ.2496 มาตรา 27 ให้มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีส่วนสูญเสีย เช่น การลดเงินต้น และ/หรือ ดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกเป็นรายได้แล้ว ให้โอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพไปยังบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย จัดตั้งถือหุ้นหรือร่วมกิจกรรมกับบริษัทบริหารสินทรัพย์ การจำกัดเวลาการถือครองอสังหาริมทรัพย์เพื่อการจำหน่ายที่ต่ำกว่าราคาต้นทุนได้ แก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เรื่องบริษัทจำกัดให้ผู้ถือหุ้นหักหนี้กับบริษัทในกรณีแปลงหนี้เป็นทุน การโอนสินทรัพย์ประเภทด้อยคุณภาพไปยังบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัยได้และไม่มีเหตุเพิกถอนนิติกรรมแก้ไขพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 ให้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่เจ้าหนี้กระทำต่อลูกหนี้ที่มีเหตุเพิกถอนนิติกรรม แก้ไขพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วยการแปลงหนี้เป็นทุนเป็นอำนาจของกรรมการผู้มีอำนาจได้ แก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2502 ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้

นอกจากนี้ควรที่จะขยายสินทรัพย์ที่มาเป็นหลักประกันใหม่ ๆ ได้แก่ สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาจะทำให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการให้สินเชื่อประเภทเช่าซื้อจะช่วยลูกหนี้ประเภทไม่สามารถขอสินเชื่อปกติและไม่มีเครดิตทางการเงิน โดยหลีกเลี่ยงความเสี่ยงของธนาคารที่หลักทรัพย์จากการดำเนินการเช่าซื้อจะอยู่นอกระบบหนี้เสียของสินเชื่อธนาคาร แต่การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไม่อาจเกิดผลได้ถ้าเจ้าหนี้และลูกหนี้ไม่ยอมสมควรใจ

แก้ไขปัญหาระง่อนี้ร่วมกันก็จะนำไปสู่กระบวนการของศาลที่เจ้าหน้าที่ต้องใช้สิทธิทางศาลบังคับชำระหนี้ และศาลจึงต้องมีบทบาทกำหนดการพิจารณาคดีที่รวดเร็วอย่างเป็นธรรม ระวังข้อพิพาทให้คู่ความได้ประนีประนอมยอมความกันเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้นอกศาลต่อไป

D
P
U

Thesis Subject : Debt Restructuring of Thai Commercial Bank after Economic Crisis, B.E. 2540, Case Study of The Government Housing Bank

Student Name : Chairat Poolsavadi

Adviser : Mr. Kamolmit Wuttijamrong

Co – adviser : Mr. Chotchuang Phirom

Subject : Law

Academic Year : 2003

Abstract

Solution of nonperforming loan or debt restructuring is a procedure which the Bank of Thailand manipulate financial institutions to follow after economic crisis which provided by law. The financial institutions are enforced to follow about solving the problems relating to nonperforming loan such as the Emergency Decree on the Thai Asset Management Corporation, B.E. 2544. The Thai Commercial Bank is a creditor of financial institutions, debtors according to agreement of borrowing which is the most important transaction in balance sheet. This causes a problem concerning with reserving money for classified- properties and it lower fund against risk-properties. Therefore, it is necessary to restructure debt in order to solve the said problem. Moreover, the Government Housing Bank which its structure is an organization of government section but it proceeds on commercial transaction including applying criteria for holding back acknowledgement of interest, classifying properties, restructuring debt under the Government Housing Bank Act, B.E. 2496 as much as the bank can enforce. This is to help the creditors to receive the maximum of debt repayment and it allows debtors to be able to pay money back. It also maintains liquidation of giving credit which is a mechanism of government to improve overall economic. This is to maintain stability of employment and reduction of social stress.

Therefore, there are many laws relating to the way of restructuring debt of the Thai Commercial Bank such as the Civil and Commercial Code, the Public Limited Companies Act, B.E. 2535, the Bankruptcy Act, B.E. 2483, the Emergency Decree on the Thai Asset Management Corporation, B.E.2544, the Commercial Banking Act, B.E.2505, the Emergency Decree on the Secondary Mortgage Corporation, B.E. 2540. Though there are many laws, not all of them can be enforced with the Government Housing Bank. It is necessary to study about procedures relating to

existing laws and the laws which have been issued after economic crisis together with the government policy to transform government enterprise according to State Enterprise Capital, B.E. 2542 by comparing with Krung Thai Bank Public Company Limited. There are many problems that should be taken into consideration. They are concerned with rights and obligation of agreement parties that allows the officers to receive debt repayment fully. Moreover, debtors and persons concerning are voluntarily to follow the said agreement such as rights and obligation in letter of acknowledging debt condition, restructuring of debt, compromising which result in debt condition and rights to request exhaustively for compensation. The problem of transferring credit which is good quality to Housing Credit Occupying Corporation, legal problems about transferring inferior properties to Thai Asset Management Corporation, problem of converting debt into capital including debt restructuring which some parts of it may be lost. The effect of offences of employees in the organization or accepting offences of infringing of employees.

This thesis is to suggest the Government Housing Bank to restructure debt according to existing ways and the way that the Commercial Bank is using under the procedure of the Bank of Thailand and other procedures. This is to be used as the way to solve bad debt problems. It is considered that the Government Housing Bank Act, B.E. 2496, Section 27 should be amended on the theme of debt restructuring which some parts of it may be lost such as reduction of principal and / or hair cut, transforming inferior properties to Thai Asset Management Corporation, establishing, holding stocks or participating activity in the Thai Asset Management Corporation. Limit duration of occupying immovable properties in order to sell lower than original cost. Amend the Civil and Commercial Code in the matter of corporation and allow stockholders to deduct his debt from the company in case of converting debt into capital. Allow the corporation to transfer inferior properties to Housing Credit Occupying Secondary Mortgage Corporation which creditors commit against debtors without any reasons to revoke the juristic acts. Amend the Bankruptcy Act, B.E. 2483 in order to restructure debt which creditors commit against debtors without any reasons to revoke the juristic acts. Amend the Public Limited Companies Act, B.E.2535 in the matter of restructuring debt by converting debt into capital under the authority of directors. Amend the Offence of employees in the organization Act, B.E. 2502 in the matter of extending collateral security such as the rights over intellectual property to bring about economic

value, promotion of local intelligence, including giving credit on hire-purchase. This will help debtors who cannot ask for ordinary credit and debtors who have no credit. It can avoid risk of the bank that collateral security of hire-purchase is out of bad debt system of credit from the bank. However, restructuring of debt cannot be incurred unless creditors and debtors voluntarily solve the problems of debt obligation together. If creditors and debtors do not compromise their debt, it will bring an action. Creditors need to use the power of the court to enforce debtors to repay his debt. The court has to play its role to consider the case quickly and fairly in order to extinguish matters in dispute. The court will also compromise both parties to make advantage of debt restructuring out of the court.

บทที่ 1

บทนำ

1. บทนำและสภาพปัญหา

จากปัญหาเศรษฐกิจและวิกฤติสถาบันการเงิน¹ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 ธุรกิจจำนวนมากต้องปิดกิจการและเลิกจ้างงาน สถาบันการเงินมีปัญหานี้ด้วยคุณภาพและขาดสภาพคล่องเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) ในระบบสถาบันการเงิน ธุรกิจสังหาริมทรัพย์ที่ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจมากที่สุด โดยเฉพาะเป็น NPLs ที่ค้างค้างในบริษัทเงินทุนซึ่งปิดกิจการ สถาบันการเงินจึงมีภาวะในการกันสำรองสินทรัพย์จัดชั้นเพิ่มขึ้นและมีผลให้เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงลดลงต้องระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่อ ผู้ประกอบการต้องชะลอหรือหยุดกิจการโครงการก่อสร้างและให้เจ้าหนี้รายใหม่ปรับปรุงโครงสร้างหนี้และหรืออำนวยการสินเชื่อต่อเพื่อแต่ละโครงการจะสามารถดำเนินการได้ตามปกติ อันสินทรัพย์รายการสำคัญที่สุดในงบดุลของสถาบันการเงินก็คือ ลูกหนี้เงินให้กู้ยืม ไม่เหมือนลูกหนี้ซื้อขายสินค้าบริการของธุรกิจทั่วไป เพราะลูกหนี้กู้ยืมไปประกอบธุรกิจหรือที่อยู่อาศัย ถ้าสถานะการเงินหรือธุรกิจของลูกหนี้มีปัญหา สถาบันการเงินก็มีปัญหา ลูกหนี้ผู้กู้ยืมจึงมีทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล²

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย³ เริ่มมีหนังสือเวียนเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2541 เรื่องหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกันของสถาบันการเงิน เพื่อกำหนดวิธีการเบื้องต้นที่สถาบันการเงินพึงปฏิบัติในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2545 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีหนังสือเวียนที่ ธพท.สนส (21) ว.2942/2545 เรื่องหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงิน (ยกเลิกหลักเกณฑ์ฉบับวันที่ 2 มิถุนายน 2541 และฉบับวันที่ 1 มิถุนายน 2542) ซึ่งทางการได้ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ลูกหนี้ของสถาบันการเงินและสถาบันการเงินที่ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดในช่วงตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2541 ถึง

¹ ทำนอง ดาศรี. ปัญหาและบทเรียนจากการเจรจาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ : ประสบการณ์ที่ต้องจดจำจากวิกฤติเศรษฐกิจไทยปี 2540. ธนาคารแห่งประเทศไทย. สำนักพิมพ์บริษัทแปลนโมทิฟจำกัด, ธันวาคม 2544, หน้า 10.

² พัลลภ กฤตยานวิษ. "ปรับปรุงโครงสร้างหนี้สังหาริมทรัพย์" วารสารธนาคารอาคารสงเคราะห์. ปีที่ 6, ฉบับที่ 20. มกราคม-มีนาคม 2543, หน้า 12-13.

³ www.GHB Home Center.com

วันที่ 31 ธันวาคม 2547 เช่น ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้นิติบุคคล สำหรับเงินที่เจ้าหนี้ได้ปลดหนี้หรือลดหนี้ให้หรือเงินที่เจ้าหนี้ได้รับจากการโอนทรัพย์สินและขายสินค้าหรือบริการ ยกเว้นภาษีธุรกิจเฉพาะร้อยละ 3.3 ของราคาโอนที่ดินหรือราคาประเมินที่ดิน เป็นต้น การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (Troubled Debt Restructuring – TDR) จึงมีจุดเริ่มต้นมาจากการแก้ไขปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ เป็นกระบวนการซึ่งเจ้าหนี้สมัครใจแก้ไขปัญหาภาระหนี้ร่วมกัน เพื่อให้ลูกหนี้สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้และในขณะเดียวกันเจ้าหนี้ หรือสถาบันการเงินก็มีโอกาสได้รับชำระหนี้คืนสูงสุด โดยสถาบันการเงินสามารถปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้ทั้งกรณีเป็นลูกหนี้ทั่วไปที่ยังไม่มีปัญหาและกรณีลูกหนี้ที่มีปัญหา การชำระหนี้จึงเป็นวิธีการที่สำคัญที่สุดในการแก้ไขปัญหาหนี้เสียของสถาบันการเงิน สอดคล้องหลักกฎหมายลักษณะหนี้ว่าด้วยอำนาจแห่งมูลหนี้ เจ้าหนี้อย่อมมีสิทธิที่จะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้⁴ ทั้งเจ้าหนี้อาจมีสิทธิที่จะได้ชำระหนี้ของตนจากทรัพย์สินของลูกหนี้จนสิ้นเชิง ตลอดถึงเงินและทรัพย์สินอื่นๆที่บุคคลภายนอกค้างชำระแก่ลูกหนี้ด้วย⁵

นอกจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้จะต้องได้ความร่วมมือจากเจ้าหนี้และลูกหนี้ที่จะร่วมกันแก้ปัญหาอย่างแท้จริงแล้ว ทางกรต้องสนับสนุนในการช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วย เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2541 คณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ (กรอ.) จึงได้ร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ขึ้น 1 ชุด โดยคณะกรรมการดังกล่าวได้จัดตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้อีก 1 ชุด เพื่อทำหน้าที่ทบทวนหรือกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้และเป็นตัวกลางผลักดันให้การเจรจาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ดำเนินต่อไปได้ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทำการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (สปน.) ขึ้นเป็นส่วนงานหนึ่งในธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ร่วมกับคณะกรรมการ 2 ชุดแรก และกระทรวงมหาดไทยยังได้ดำเนินการให้ทุกจังหวัดตั้งอนุกรรมการการปรับปรุงโครงสร้างหนี้จังหวัดเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้เสียและส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของแต่ละจังหวัดด้วย

⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 194 “ด้วยอำนาจแห่งมูลหนี้ เจ้าหนี้อย่อมมีสิทธิจะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ อนึ่งการชำระหนี้ด้วยดเว้นการอันใดอันหนึ่งก็ย่อมมีได้”

⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 214 “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 733 เจ้าหนี้อาจมีสิทธิที่จะให้ชำระหนี้ของตนจากทรัพย์สินของลูกหนี้จนสิ้นเชิง รวมทั้งเงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ซึ่งบุคคลภายนอกค้างชำระแก่ลูกหนี้ด้วย”

ด้วยเหตุนี้ การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ไทยจึงดำเนินแนวทางภายใต้กำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย เช่น การขยายระยะเวลาการชำระหนี้ การปรับหนี้ระยะสั้นเป็นระยะยาว การโอนทรัพย์สินชำระหนี้ การลดอัตราดอกเบี้ยในสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ การลดเงินต้นและ/หรือดอกเบี้ยค้างรับ (Hair Cut) การโอนเปลี่ยนตัวลูกหนี้ การรับชำระหนี้จากบุคคลภายนอก การแปลงหนี้เป็นทุน (Debt – Equity Swap) การให้ระยะเวลาปลอดหนี้เงินต้น และ/หรือดอกเบี้ย (Grace Period) และนอกจากนี้ยังมีวิธีการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพไปยังบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ทั้งหลายเหล่านี้ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. 2544 พระราชกำหนดบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย พ.ศ.2540 พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 และฟื้นฟูกิจการ ส่วนธนาคารอาคารสงเคราะห์นั้นเป็นธนาคารของรัฐประกอบธุรกิจสินเชื่อที่อยู่อาศัยด้านหนึ่งภาคอสังหาริมทรัพย์ ใช้หลักเกณฑ์การระงับการรับรู้ดอกเบี้ยค้างรับเป็นรายได้ หลักเกณฑ์การจัดชั้นสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือหนี้สงสัยจะสูญ ปัญหาหนี้เสียดังกล่าวข้างต้นย่อมมีผลให้เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงลดลง และต้องมีภาระในการกันสำรองสินทรัพย์จัดชั้นเพิ่มขึ้น การแก้ไขปัญหานี้เสียใช้หลักเรื่องหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เช่นเดียวกันกับการดำเนินกิจการของธนาคารพาณิชย์ไทย แต่ยังมีกฎหมายอื่นข้างต้นได้กำหนดกฎเกณฑ์แตกต่างกันกับธนาคารอาคารสงเคราะห์ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายเฉพาะ (Specific Law)⁷ คือพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ.2496 การปรับปรุงโครงสร้างหนี้จึงใช้นโยบายกระทรวงการคลัง⁸ โดยอำนาจของคณะกรรมการบริหารธนาคาร⁹ ตามแนววิธีการของธนาคารแห่งประเทศไทย¹⁰ ขณะที่รัฐบาลมีมาตรการในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจภายใต้พระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2542 มีผลให้ยกเลิกกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจเป็นการทั่วไป และให้อำนาจในส่วนที่เป็นเงื่อนไขและเงื่อนไขของการยกเลิก

⁶ หมายเหตุท้ายพระราชกฤษฎีกาเพิ่มทุนของธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2542

⁷ นันทวัฒน์ บรรมานันท์. การแปรรูปรัฐวิสาหกิจไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์บริษัทพี.เพรส จำกัด, 2543, หน้า 72-73.

⁸ หนังสือธนาคารแห่งประเทศไทย ง(ว) 2112/42 เรื่องหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงิน ลงวันที่ 1 มิถุนายน 2542

⁹ มาตรา 17, 18 พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496

¹⁰ มติคณะกรรมการธนาคารอาคารสงเคราะห์ ครั้งที่ 8/11/2542 วันที่ 17 ตุลาคม 2542

เมื่อใดแล้วแต่คณะรัฐมนตรีในฐานะฝ่ายบริหารจะเป็นผู้กำหนด เพราะฉะนั้นจำเป็นต้องศึกษาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ไทย เพื่อปรับใช้เป็นเครื่องมือของธนาคารอาคารสงเคราะห์ ซึ่งเสนอแนวทางแก้ไขให้เอื้อประโยชน์แก่การดังก้าวรองรับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจในอนาคตได้

อนึ่ง การปรับปรุงโครงสร้างหนี้้นอกศาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดเพื่อแก้ไขปัญหานี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้นั้น กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของคู่สัญญายังไม่ชัดเจน พร้อมทั้งกฎหมายอื่นที่เอื้อประโยชน์ให้ธนาคารอาคารสงเคราะห์ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ก็มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรค ดังต่อไปนี้

1) ปัญหาทางกฎหมาย เรื่องสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ บุคคลภายนอก ซึ่งเป็น ผู้จ้างง ผู้จ้่านำ ผู้ค้ำประกันและ/หรือนิติบุคคลประเภท ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด ในการรับสภาพหนี้ตามมาตรา 193/14 (1) การแปลงหนี้ใหม่ตามมาตรา 349 ถึงมาตรา 352 การประนีประนอมยอมความตามมาตรา 850 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 138 มีผลทางกฎหมายเกี่ยวพันในเรื่องความเป็นหนี้ การบังคับชำระหนี้ และการใช้สิทธิไต่เบี่ย ระหว่างคู่สัญญาเหล่านั้น

2) ปัญหาการโอนสินเชื่อเฉพาะที่มีคุณภาพให้กับบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย ตามมาตรา 8 (2) แห่งพระราชกำหนดบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2540 มีผลกระทบต่อดัชนีส่วนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในการดำรงกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงในอัตราส่วนมากกว่าที่กำหนดตามมาตรฐานของ Bank for International Settlements (BIS) ขัดต่อจุดมุ่งหมายของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ แต่ธนาคารอาคารสงเคราะห์ยังคงรับภาระหน้าที่ทางสัญญาเกี่ยวกับหนี้ที่ลูกหนี้พึงมีอยู่ แม้โอนสิทธิเรียกร้องตามสัญญาไปแล้วตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์รวมทั้งกระทบต่อการเพิกถอนนิติกรรมในการทำให้เจ้าหนี้รายหนึ่งได้เปรียบเจ้าหนี้รายอื่นตามมาตรา 115 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483

3) ปัญหาทางกฎหมายในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยวิธีโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพไปยังบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยตามพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. 2544 มาตรา 3(3) ไม่ได้ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาให้มีผลบังคับใช้กับธนาคารอาคารสงเคราะห์ และ พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496 มาตรา 27 ไม่ได้บัญญัติให้มีการโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพไปยังบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย รวมทั้งมีความไม่ชัดเจนในการโอนสินทรัพย์ดังกล่าวมีลักษณะเป็นการแปลงหนี้ใหม่ตามมาตรา 349 หรือมาตรา 306 เรื่องการโอนสิทธิเรียกร้อง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

4) การแปลงหนี้เป็นทุนของธนาคารพาณิชย์ไทย มีข้อจำกัดห้ามหักกลบบหนี้ค้ำหุ้น ตามมาตรา 1119 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และเงื่อนไขมาตรา 54/1 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด 2535 โดยไม่อาจใช้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วยวิธีการแปลงหนี้เป็น ทุนกับธนาคารอาคารสงเคราะห์ได้ กระทำได้แต่เพียงการโอนทรัพย์สินให้หนี้ให้แก่เจ้าหนี้ซึ่งกรณีดังกล่าวรวมถึงการขยายระยะเวลา การเปลี่ยนตัวลูกหนี้ การปรับลดหนี้ การแปลงหนี้เป็นทรัพย์สิน ล้วนแต่มีความเสี่ยงในการเพิกถอนการชำระหนี้คืนแก่เจ้าหนี้ตามมาตรา 90/40 หรือ 90/41 ในคดี ฟันฟูกิจการ และมาตรา 113 หรือ 115 ในคดีล้มละลาย ทำให้การกระทำเช่นนั้นถือเป็นการ ชำระหนี้ให้เจ้าหนี้รายหนึ่งอันได้เปรียบเจ้าหนี้รายอื่น หรือทำให้เจ้าหนี้รายอื่นเสียเปรียบ และ ธนาคารอาคารสงเคราะห์จะใช้วิธีแปลงหนี้เป็นทุนได้ต้องนำทุนบางส่วนหรือทั้งหมดของตนมา เปลี่ยนสภาพเป็นหุ้นของบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชน จำกัด

5) พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496 ไม่ได้กำหนดระยะเวลาการ ถือครองอสังหาริมทรัพย์ไว้อย่างเช่นธนาคารพาณิชย์ไทยตามพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 มาตรา 12 ตรี ที่ต้องจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ที่ตกเป็นของธนาคารภายในห้าปีนับแต่ วันถืออสังหาริมทรัพย์ตกเป็นของธนาคาร จึงทำให้อสังหาริมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ที่ ได้จากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เช่น การโอนทรัพย์สินชำระหนี้มีภาระในต้นทุนค่าใช้จ่ายเป็น อุปสรรคต่อการจำหน่ายทรัพย์สินของหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีส่วน สูญเสีย เช่น การลดต้นเงิน และ/หรือ ดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกเป็นรายได้ (Hair Cut) หรือมีผล ขาดทุนหรือส่วนสูญเสียจากการรับโอนทรัพย์สินเพื่อชำระหนี้ อาจต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502 มาตรา 8,11 และ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 10

ดังนั้นการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ไทยที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ ข้อบังคับของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยเฉพาะมาตรการในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มีด้วยกัน หลายวิธีตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ไม่ว่าจะเป็วิธีในศาลหรือนอกศาลรวมทั้งยังมีทางออกในการ แก้ไขปัญหาหนี้เสียอื่นอีก เช่น การโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพไปยังบริษัทบริหารสินทรัพย์ภาคเอกชน (AMC) หรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ภาครัฐ (TAMC) แต่วิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ แม้ว่าจะนำวิธีการตามมาตรการอย่างธนาคารพาณิชย์ไทย โดยนโยบาย กระทรวงการคลังมาใช้กับธนาคารอาคารสงเคราะห์ได้ก็ไม่ทั้งหมด การแปลงหนี้เป็นทุนยังไม่ สามารถนำมาใช้กับธนาคารอาคารสงเคราะห์ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นรัฐวิสาหกิจ ตามกฎหมายเฉพาะได้ รวมถึงการจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ที่ถือครองอันได้มาจาก

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้หาได้มีข้อกำหนดระยะเวลาถือครองซึ่งทำให้ต้นทุนสูง มีผลต่อการจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ตลอดจนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีส่วนสูญเสียและการจำหน่ายต่ำกว่าต้นทุนนั้นจะกระทบต่อความผิดของพนักงานในองค์กรของรัฐและความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้วิธีการแก้ไขปัญหานี้เสียในการแปลงหนี้เป็นทุนและอื่นๆที่ธนาคารพาณิชย์ไทยกระทำอย่างการโอนสินทรัพย์โดยคุณภาพไปยังบริษัทบริหารสินทรัพย์ หรือ บริษัทบริหารสินทรัพย์ไทยนั้น ไม่อาจนำมาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วยวิธีดังกล่าวกับธนาคารอาคารสงเคราะห์ได้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ไทยในการนำมาใช้กับธนาคารอาคารสงเคราะห์ให้ได้ผล ต้องวิเคราะห์ถึงปัญหาอุปสรรคทางกฎหมายที่ธนาคารอาคารสงเคราะห์ใช้ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วย เช่น ผลกระทบการโอนสินทรัพย์มีคุณภาพไปยังบริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย ปัญหาอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของคู่สัญญาในการแก้ไขปัญหานี้เสียที่ธนาคารอาคารสงเคราะห์ในฐานะธนาคารภาครัฐอันเป็นกลไกและเครื่องมือแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจด้านอสังหาริมทรัพย์ของประเทศ พร้อมกับรองรับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจตามแนวนโยบายแห่งรัฐ โดยเปรียบเทียบธนาคารภาครัฐเดียวกันเช่น ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งได้ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามแนวธนาคารแห่งประเทศไทยแล้วยังสามารถโอนสินทรัพย์โดยคุณภาพไปทั้งหมดอันได้เปรียบธนาคารพาณิชย์ไทยภาคเอกชนอยู่มากฉะนั้นธนาคารอาคารสงเคราะห์ควรพิจารณาวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่จะนำมาแก้ไขปัญหานี้เสียให้เกิดประโยชน์ลดส่วนสูญเสียและลดตัวเลขเพียงทางบัญชีด้วยให้ลูกหนี้สมัครใจที่จะชำระหนี้และเจ้าหนี้ยังได้รับชำระหนี้คืนสูงสุดเพื่อมาพิจารณาข้อบกพร่องให้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ธนาคารอาคารสงเคราะห์ได้ผลดียิ่งขึ้น จึงเป็นที่มาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ไทย
- 2) เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องและประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่เกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ภายใต้กฎหมายลักษณะหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
- 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เปรียบเทียบกับธนาคารอาคารสงเคราะห์
- 4) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารอาคารสงเคราะห์หลังการแปรรูปรัฐวิสาหกิจตามพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2542

5) เพื่อศึกษาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ตามแนวทางของธนาคารแห่งประเทศไทยและแนวทางอื่น

3. สมมุติฐานการวิจัย

1) วิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ธนาคารอาคารสงเคราะห์ใช้เป็นแนวทางอยู่นั้นมีปัญหาทางกฎหมายด้านสัญญาโดยลักษณะซึ่งคู่สัญญามีความเกี่ยวพันระหว่างเจ้าหนี้ ลูกหนี้ บุคคลภายนอกอันเป็นผู้จำนอง ผู้จำนำ และ/หรือ ผู้ค้ำประกัน และ/หรือหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด ในการรับสภาพหนี้ การแปลงหนี้ใหม่ หรือการประนีประนอมยอมความ มีผลถึงความเป็นหนี้ ความรับผิดชอบในการบังคับชำระหนี้และการใช้สิทธิไต่เบี่ยระหว่างคู่สัญญาเหล่านั้น

2) ปัญหาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยโอนสิทธิเรียกร้องในสินทรัพย์มีคุณภาพไปยังบริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย และในสินทรัพย์ด้อยคุณภาพไปยังบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย มีอุปสรรคทางกฎหมายอันส่งผลต่อธนาคารอาคารสงเคราะห์ในการโอนสินทรัพย์ดังกล่าว

3) การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ซึ่งกระทำนอกกระบวนการของศาลโดยการแปลงหนี้เป็นทุน การโอนทรัพย์สินชำระหนี้ การขยายระยะเวลา การเปลี่ยนตัวลูกหนี้ พักดอกเบี้ย กู้เพิ่มชำระหนี้ การปรับลดหนี้ การแปลงหนี้เป็นทรัพย์สิน มีความเสี่ยงอาจถูกเจ้าหนี้รายอื่นเพิกถอนฐานทำให้เจ้าหนี้อื่นเสียเปรียบและข้อจำกัดหักกลบลบหนี้ค่าหุ้น หากมิได้กระทำภายใต้กระบวนการฟื้นฟูกิจการตามกฎหมายล้มละลาย ประกอบกับธนาคารอาคารสงเคราะห์ไม่อาจใช้วิธีแปลงหนี้เป็นทุนอย่างเช่นธนาคารพาณิชย์ไทยได้

4) อสังหาริมทรัพย์ที่ถือครองอันได้มาจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ มีอุปสรรคในการจำหน่ายทรัพย์สินของหน่วยงานของรัฐเพื่อแข่งขันด้านราคา รวมทั้งปัญหาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีส่วนสูญเสียกระทบต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2502 และพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

เค้าโครงวิทยานิพนธ์นี้ มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ บทความ วารสาร และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ.2496 พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 พระราชกำหนดบริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติ

ว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502 พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 และฟื้นฟูกิจการ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ประกาศและระเบียบวิธีปฏิบัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ เป็นต้น

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เพื่อทราบความมุ่งหมายในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้
- 2) เพื่อทราบทฤษฎีทางกฎหมายลักษณะหนี้
- 3) เพื่อทราบหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทย
- 4) เพื่อทราบหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามกฎหมายอื่นที่รัฐบาลใช้บังคับหลังวิกฤติการณ์เศรษฐกิจ พ.ศ.2540
- 5) เพื่อทราบหลักเกณฑ์ของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ให้เป็นแนวเดียวและมีผลบังคับตามกฎหมายได้อย่างธนาคารพาณิชย์ไทย
- 6) เพื่อทราบปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามกฎหมายภายหลังวิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ.2540

บทที่ 2

ทฤษฎีทางกฎหมายและแนวความคิดความเป็นมาเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

1. ทฤษฎีทางกฎหมายลักษณะหนี้ในโครงสร้างหนี้

หนี้ คือ ความผูกพันที่มีผลในทางกฎหมายซึ่งฝ่ายเจ้าหนี้ชอบที่จะได้รับชำระหนี้จากฝ่ายลูกหนี้ หนี้เป็นสิทธิเรียกร้องอย่างหนึ่งมีลักษณะทั่วไป¹¹ เป็นบุคคลสิทธิ คือ มีความผูกพันกันเฉพาะคู่กรณีเท่านั้น เป็นสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สิน “การกระทำ” หรืองดเว้นการกระทำเป็นสิทธิระหว่างเอกชนไม่ใช่มหาชน ลูกหนี้มีตัวตนแน่นอน เพราะเป็นบุคคลสิทธิ วัตถุประสงค์ต้องแน่นอน คือการส่งมอบการกระทำหรืองดเว้นการกระทำ หนี้จะเกิดขึ้นได้ต้องมีมูลเหตุหรือที่มาของหนี้ต้องชอบด้วยกฎหมาย คือกฎหมายยอมรับบังคับให้ และต้องมีบุคคลที่เกี่ยวข้อง คือเจ้าหนี้ และลูกหนี้ และสิ่งซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หนี้

1.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับหนี้โดยทั่วไป¹²

1.1.1 ทฤษฎีเจตนาหรือทฤษฎีอัตตวิสัย (The Will Theory or The Subjective Theory)

ทฤษฎีนี้เน้นความสำคัญของเจตนาว่าเป็นปัจจัยสำหรับหนี้ทุกประเภท ความผูกพันทางกฎหมาย (Legal bond) ซึ่งก่อให้เกิดหนี้เป็นความสัมพันธ์ระหว่าง “หน้าที่” กับ “สิทธิเรียกร้อง” อันเกิดจากเจตนาของบุคคล 2 ฝ่าย สิทธิเรียกร้องให้ชำระหนี้เป็นสิทธิประเภทบุคคลสิทธิ ซึ่งผู้ทรงสิทธิมีเจตนาจะควบคุมการปฏิบัติของอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งผูกมัดไว้ จึงเป็นสิทธิที่ได้รับการชดใช้ (credit-right) หรืออำนาจของเจ้าหนี้ที่จะบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้และลูกหนี้มีเจตนายอมจำนนต่อเจ้าหนี้ อันเป็นการมองในแง่ของอัตตวิสัย

1.1.2 ทฤษฎีภาวะวิสัย (The objective Theory)

ทฤษฎีนี้เกิดจากแนวความคิดของนักกฎหมายเยอรมัน ถือว่าหนี้เป็นความสัมพันธ์ทางด้านภาวะวิสัยระหว่างกองทรัพย์สิน 2 กอง มิใช่เป็นเรื่องสิทธิส่วนตัวของเจ้าหนี้ที่จะเรียกให้ลูกหนี้

¹¹ สนิท สนั่นศิลป์. คำอธิบายกฎหมายหนี้ ผลแห่งหนี้ ลูกหนี้หลายคน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์สุตราไพศาล, 2540, หน้า 3.

¹² ไสภณ รัตนากร. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย หนี้ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร. บริษัท กงสุยามพริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2523, หน้า 17-22.

ชำระหนี้ โดยเอาสภาพบังคับของกฎหมายเป็นจุดเริ่มต้นของลูกหนี้ต้องจำนนต่อการถูกเจ้าหนี้ฟ้องคดีโดยถือว่าการที่สามารถบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ต่างหากเป็นสาระสำคัญของหนี้ หาใช้หน้าที่ที่จะต้องชำระหนี้ของลูกหนี้ไป หน้าที่ที่จะต้องชำระเป็นเพียงเหตุจูงใจหรือเหตุผลของหนี้เท่านั้น

แนวความคิดนี้สอดคล้องกับกฎหมายโรมัน เรื่องหนี้บุคคล (personal obligata) ซึ่งเจ้าหนี้มีอำนาจเหนือเนื้อตัวร่างกายของลูกหนี้และหนี้เหนือทรัพย์สิน (res obligata) ซึ่งเจ้าหนี้มีอำนาจเหนือทรัพย์สินที่จำนำ จำนอง ทั้งสองกรณีนี้เจ้าหนี้หาได้เข้าไปควบคุมเจตนาของลูกหนี้ไม่ แต่ตัวลูกหนี้หรือทรัพย์สินเข้าไปเป็นหลักประกันการชำระหนี้

ตามทฤษฎีเจตนาเมื่อไม่มีการชำระหนี้เริ่มต้นพิจารณาจากจุดที่ว่าลูกหนี้มีหน้าที่ต้องชำระหนี้อย่างไร แต่ตามทฤษฎีภาวะวิสัยจะเริ่มต้นจาก "สิ่ง" ที่ต้องตอบสนองต่อสิทธิของเจ้าหนี้คือตัวลูกหนี้เอง แม้ในปัจจุบันไม่อาจบังคับชำระหนี้เข้ากับเนื้อตัวร่างกายของลูกหนี้ก็ตามแต่การฟ้องคดีก็ต้องฟ้องบังคับเข้ากับลูกหนี้ของทรัพย์สินเป็นเพียงส่วนอุปกรณ์ของตัวลูกหนี้เท่านั้นและไม่อาจถูกบังคับแยกจากตัวลูกหนี้ได้ จึงต้องตกอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบเรื่องหนี้

1.1.3 ทฤษฎีระบบคู่ (The Dualist Theory)

ทฤษฎีนี้เป็นแนวความคิดใหม่ที่พัฒนามาจากกฎหมายเยอรมันโบราณและกฎหมายโรมัน ถือว่าหนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วนเกี่ยวโยงกัน คือ หน้าที่และความรับผิดชอบ ทฤษฎีนี้ถือว่าหนี้มีไหม้แต่เพียง "หน้าที่" อย่างเดียว ดังแนวความคิดของทฤษฎีเจตนา และมีใช้ว่ามีแต่ "ความรับผิดชอบ" อย่างเดียวกับทฤษฎีภาวะวิสัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดในคอมมอนลอว์ ที่ว่าสัญญาก่อให้เกิดหน้าที่และหน้าที่เท่านั้นที่กลายเป็นพันธวิสัยหาใช้ความรับผิดชอบไม่ ส่วนละเมิดก่อให้เกิดความรับผิดชอบเท่านั้นหาได้ก่อให้เกิดหนี้ไม่ นอกจากนั้นในเรื่องโอนสิทธิหน้าที่อาจกล่าวได้ว่าแม้หน้าที่อาจมอบหมายกันได้ ถ้าไม่มีลักษณะเป็นการส่วนตัวแต่ความรับผิดชอบหาอาจโอนกันไม่ได้

จะเห็นได้ว่าทฤษฎีเจตนาถือว่าหนี้เป็นความสัมพันธ์ของสิทธิ-หน้าที่ มีวัตถุประสงค์แห่งหนี้เป็นการชำระหนี้ การฟ้องคดีเป็นเรื่องของสภาพบังคับซึ่งอยู่นอกความสัมพันธ์ของหนี้ ส่วนทฤษฎีภาวะวิสัยไม่ถือว่าหนี้เป็นหน้าที่ แต่เป็นการตกอยู่ภายใต้สภาพถูกบังคับ ลูกหนี้มิได้ตกอยู่ภายใต้หน้าที่ แต่ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ โดยเป็นวัตถุประสงค์ต้องสนองต่อสิทธิของเจ้าหนี้ เรื่องหน้าที่ชำระหนี้ นั้นถือว่าเป็นเรื่องของศีลธรรมอยู่นอกเหนือความสัมพันธ์ทางหนี้

ในทางทฤษฎี หน้าที่และความรับผิดชอบอาจแยกกันได้ หน้าที่เป็นเรื่องที่ลูกหนี้จะต้องปฏิบัติส่วนความรับผิดชอบเป็นเรื่องเกี่ยวกับการบังคับเข้ากับทรัพย์สินของลูกหนี้ เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้การที่ลูกหนี้มีหนี้ต้องชำระจำนวนหนึ่งเป็นเรื่องของหน้าที่ แต่การบังคับชำระหนี้ซึ่งเป็นเรื่องของความรับผิดชอบอาจทำได้เพียงบางส่วน เพราะลูกหนี้มีทรัพย์สินไม่เพียงพอหน้าที่มีอยู่อย่างใดก็มีอยู่อย่างนั้น แต่ความรับผิดชอบอาจเปลี่ยนแปลงได้โดยบทบัญญัติของกฎหมายหรือข้อตกลง การแยก

หน้าที่และความรับผิดชอบออกจากกันอาจทำให้เข้าใจเรื่องนี้ได้ชัดเจนขึ้น แต่ประโยชน์ในทางปฏิบัติ มีน้อยหน้าที่จึงไม่อาจมีอยู่ได้โดยไม่มีความรับผิดชอบ และไม่อาจมีความรับผิดชอบโดยปราศจากหน้าที่ ทั้ง 2 เรื่องเกี่ยวโยงกัน และเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน

1.2 กฎหมายลักษณะหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

หนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นแนวความคิดที่เอามาจากระบบ ซีวิลลอว์ มีรากฐานมาจากกฎหมายโรมัน ซึ่งถือว่หนี้เป็นความรับผิดในทางแพ่งโดยเฉพาะ แยก ออกจากความรับผิดทางอาญาโดยเด็ดขาด และเป็นทางความรับผิดทางเอกชนระหว่างบุคคลต่อบุคคล มิได้เป็นความรับผิดส่วนที่บุคคลจะต้องมีต่อสังคม มูลแห่งหนี้หรือบ่อเกิดแห่งหนี้ ก็คือ สัญญาและละเมิดลามิควรได้และอื่น ๆ เป็นมูลส่วนใหญ่ สัญญาจึงเป็นเรื่องของนิติกรรมเป็น ความตกลง ส่วนละเมิดเป็นเรื่องของนิติเหตุ เป็นความรับผิดที่เกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือ ประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น เรื่องสัญญานั้นในทางความรับผิดเป็นเรื่องสิทธิและ หน้าที่ เจ้าหนี้ตามสัญญาเป็นผู้มีสิทธิตามสัญญาลูกหนี้ตามสัญญาเป็นผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตาม สัญญา

สิทธิเรียกร้องที่จะให้ลูกหนี้ชำระหนี้มีอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/9 ซึ่งสิทธิเรียกร้องนั้นถ้ามิได้ใช้บังคับภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดสิทธิ เรียกร้องนั้นเป็นอันขาดอายุความ ลูกหนี้มีสิทธิปฏิเสธการชำระหนี้ตามสิทธิเรียกร้องที่ขาดอายุ ความตามมาตรา 193/10 โดยที่อายุความเริ่มนับแต่ขณะที่อาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้เป็นต้นไป แต่ การที่เจ้าหนี้จะใช้สิทธิเรียกร้องดังกล่าวได้ สิทธิหรืออำนาจนั้นได้มาจากหลักการสำคัญของ กฎหมายลักษณะหนี้ตามมาตรา 194 ว่า “ด้วยอำนาจแห่งมูลหนี้ เจ้าหนี้อย่อมมีสิทธิจะเรียกให้ ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ อนึ่งการชำระหนี้ด้วยตนเองอันใดอันหนึ่งก็ย่อมมีได้” และในขณะเดียวกัน ลูกหนี้ก็มีหน้าที่ชำระหนี้ให้ตรงกับวัตถุประสงค์แห่งนี้ และให้สำเร็จผลเป็นอย่างใดจะต้องขอปฏิบัติการ ชำระหนี้ต่อเจ้าหนี้ที่เป็นอย่างนั้นตรงตามสัญญาที่ตกลงไว้กับเจ้าหนี้โดยนัยมาตรา 208 ซึ่งนี้การ ใช้สิทธิของเจ้าหนี้ต้องอยู่ภายในเงื่อนไขเมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระแล้วลูกหนี้ไม่ชำระให้แก่เจ้าหนี้ ทั้งที่ ลูกหนี้มีความสามารถหรืออยู่ในวิสัยที่ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้ แต่ลูกหนี้มีเจตนาที่จะไม่ชำระหนี้ หรือละเลยไม่สนใจที่จะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้โดยไม่มีข้อแก้ตัวตามกฎหมาย ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 203,204¹³ และเจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับชำระหนี้ได้เว้นแต่สภาพแห่งหนี้จะไม่

¹³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 203 ถ้าเวลาอันจะพึงชำระหนี้นั้นมีได้กำหนดลงไว้ หรือจะอนุমানจากพฤติการณ์ทั้งปวงก็ไม่ได้ไซ้ ท่านว่าเจ้าหนี้อย่อมจะเรียกให้ชำระหนี้ได้โดยพลัน และฝ่าย ลูกหนี้ก็ย่อมจะชำระหนี้ของตนได้โดยพลันดุจกัน

เปิดช่องให้ทำเช่นนั้นได้ ตามมาตรา 213¹⁴ แต่การใช้สิทธิของเจ้าหนี้ก็ต้องกระทำโดยสุจริตตามมาตรา 5¹⁵ การบังคับชำระหนี้จะทำได้เฉพาะแต่ส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้เท่านั้นจะบังคับไปถึงตัวหรือร่างกายของลูกหนี้หรือบังคับไปถึงทรัพย์สินของญาติหรือคนในครอบครัวลูกหนี้ไม่ได้ แม้บางกรณีศาลอาจออกหมายจับกุมและกักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษา ก็เป็นวิธีการเพื่อบังคับให้คำพิพากษาเกิดผลหรือมีความศักดิ์สิทธิ์เท่านั้น โดยที่มาตรา 213 วรรคสอง แม้การไม่ชำระหนี้ของลูกหนี้เป็นเหตุให้เจ้าหนี้ใช้สิทธิบังคับชำระหนี้แทน โดยเฉพาะเจาะจงสิทธิในการเรียกให้บุคคลภายนอกชำระหนี้ สิทธิในการถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของลูกหนี้ สิทธิในการเรียกให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนสิทธิในการเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากไม่ชำระหนี้ ซึ่งมีขอบเขต วิธีการ แยกพิจารณาได้ดังนี้

1.2.1 วิธีการใช้สิทธิของเจ้าหนี้

ในการดำเนินการบังคับตามสิทธิของเจ้าหนี้ ต้องดำเนินการภายใต้วิธีการและขอบเขตแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แม้เจ้าหนี้จะฟ้องร้องบังคับชำระหนี้ และศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามที่เรียกร้อง อันเป็นผลให้ลูกหนี้ต้องกลายเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาโดยในคำพิพากษาของศาลจะรับรองสิทธิที่เจ้าหนี้ขอตามมาตรา 213 เช่น ให้ลูกหนี้ชำระหนี้เงินจำนวนที่เจ้าหนี้เรียกร้อง ให้ส่งมอบทรัพย์สิน ให้กระทำหรืองดเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดที่เจ้าหนี้เรียกร้องตามคำฟ้อง แต่ถ้าภายหลังศาลมีคำพิพากษาแล้ว หากลูกหนี้ตามคำพิพากษายังไม่ยอมชำระหนี้อีก เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาก็ยังสามารถบังคับชำระหนี้ตาม

ถ้าได้กำหนดเวลาไว้ แต่หากกรณีเป็นที่สงสัย ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าหนี้จะเรียกให้ชำระหนี้ก่อนถึงเวลานั้นหาได้ไม่ แต่ฝ่ายลูกหนี้จะชำระหนี้ก่อนกำหนดนั้นก็ได้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 204 ถ้าหนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว และภายหลังแต่นั้นเจ้าหนี้ได้ให้คำเตือนลูกหนี้แล้ว ลูกหนี้ยังไม่ชำระหนี้ไซ้ ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดเพราะเขาเตือนแล้ว

ถ้าได้กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ตามวันแห่งประติทิน และลูกหนี้มิได้ชำระหนี้ตามกำหนดไซ้ ท่านว่าลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดโดยมิพักต้องเตือนเลย วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าก่อนการชำระหนี้ ซึ่งได้กำหนดเวลาลงไว้อาจคำนวณนับได้โดยประติทินนับแต่วันที่ได้บอกกล่าว

¹⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 213 วรรคสอง เมื่อสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บังคับชำระหนี้ได้ ถ้าวัตถุแห่งหนี้เป็นอันให้กระทำการอันหนึ่งอันใด เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับให้บุคคลภายนอกกระทำการอันนั้นโดยให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายให้ก็ได้ แต่ถ้าวัตถุแห่งหนี้เป็นอันกระทำการใดอย่างหนึ่งไซ้ ศาลจะสั่งให้ถือเอาตามคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของลูกหนี้ก็ได้

¹⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 5 ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต

คำพิพากษาของศาลด้วยตนเองได้ ซึ่งแต่เดิมเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องยื่นคำแถลงให้ศาลออกคำสั่งบังคับให้ลูกหนี้ปฏิบัติตามคำพิพากษาเสียก่อน เมื่อครบกำหนดเวลาตามคำสั่งแล้ว ลูกหนี้ยังเพิกเฉยไม่ชำระหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาก็จะยื่นคำขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีเพื่อดำเนินการบังคับคดีกับลูกหนี้ตามสิทธิที่เจ้าหนี้อยู่ตามคำพิพากษา เช่นกรณีเป็นการชำระหนี้เงิน เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาก็ขอให้ศาลตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีทรัพย์สินของลูกหนี้ออกขายทอดตลาดหรืออายัดสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้เอาเงินมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ หรือในกรณีที่ศาลสั่งให้ลูกหนี้ออกไปจากอสังหาริมทรัพย์ เพื่อจัดการให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเข้าไปครอบครองทรัพย์สิน และให้ถือเป็นหน้าที่ของศาลในการออกคำสั่งบังคับให้ลูกหนี้ปฏิบัติตามคำพิพากษาและเจ้าพนักงานศาลมีหน้าที่นำส่งคำสั่งนั้นไปยังลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีต้องยื่นคำแถลงต่อศาลก่อนแต่อย่างไรและระบุชัดเจนในคำสั่งว่าในกรณีมิได้มีการปฏิบัติตามคำสั่งเช่นว่านี้ภายในระยะเวลาหรือภายในเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องถูกยึดทรัพย์หรือถูกจับและจำขัง เมื่อการบังคับชำระหนี้ที่กล่าวมานี้ อาจทำได้เฉพาะทรัพย์สินของลูกหนี้ จึงไม่มีวิธีการให้เจ้าหนี้สามารถควบคุมทรัพย์สินของลูกหนี้ได้ ทำให้ลูกหนี้สามารถยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินเจ้าหนี้ได้ ผลที่สุดเจ้าหนี้ไม่อาจบังคับเอากับทรัพย์สินของลูกหนี้ได้เลย กฎหมายจึงได้กำหนดมาตรการบางอย่างเช่น กรณีลูกหนี้ทำนิติกรรมบางอย่างเพื่อให้เจ้าหนี้เสียเปรียบไม่ได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือได้รับชำระหนี้ไม่ครบเจ้าหนี้มีสิทธิฟ้องร้องเพิกถอนการกระทำนั้นได้ สอดคล้องกับหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 214 ที่บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 733 เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะให้ชำระหนี้ของตนจากทรัพย์สินของลูกหนี้จนสิ้นเชิง รวมทั้งเงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ซึ่งบุคคลภายนอกค้างชำระแก่ลูกหนี้ด้วย”

1.2.2 การกระทำผิดหน้าที่ของลูกหนี้

1.2.2.1 ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้

1.2.2.2 ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ตรงกับความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้

1.2.2.3 ลูกหนี้ผิดนัด

1.2.2.1 ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้

การไม่ชำระหนี้อื่นจะมีผลให้ลูกหนี้ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น ต้องเข้าใจว่าเป็นกรณีที่ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบ ซึ่งอาจเป็นกรณีที่ลูกหนี้จงใจหรือประมาทเลินเล่อ หรือโดยเหตุที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ กรณีที่ลูกหนี้ละเลยไม่ชำระหนี้โดยตรงซึ่งเจ้าหนี้ต้องบังคับชำระหนี้โดยวิธีอื่นตาม

มาตรา 213¹⁶ ดังที่กล่าวแล้วก็คือว่าเป็นความผิดของลูกหนี้ซึ่งลูกหนี้ต้องใช้ค่าเสียหายตามที่บัญญัติไว้ในวรรคสี่ กรณีที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้จนเจ้าหนี้ได้บอกเลิกสัญญาแล้ว ถ้าเจ้าหนี้เสียหายก็ย่อมเรียกค่าสินไหมทดแทนได้¹⁷ แต่การเลิกสัญญาด้วยเหตุอื่นซึ่งลูกหนี้ไม่ได้มีความผิด แม้เจ้าหนี้จะเสียหายก็จะเรียกค่าเสียหายจากลูกหนี้หาได้ไม่ เว้นแต่จะเป็นเรื่องยินยอมชดใช้กันเอง

1.2.2.2 ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ตรงกับความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้

หลักใหญ่ในเรื่องนี้ได้มีบทบัญญัติไว้ในมาตรา 215¹⁸ ดังนั้นกรณีที่ลูกหนี้ชำระหนี้ หากแต่ชำระไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน หรือไม่ตรงต่อเวลาหรือทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งหนี้ชำระบกพร่อง หรือส่งทรัพย์สินไม่ตรงตามสถานที่ที่ตกลงกัน ซึ่งตามบทบัญญัติในเรื่องการชำระหนี้นั้น ลูกหนี้จะต้องชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้หรือผู้มีอำนาจรับชำระหนี้ ลูกหนี้ต้องชำระให้ตรงกับวัตถุแห่งหนี้ จะชำระหนี้เพียงบางส่วน หรือชำระหนี้เป็นอย่างอื่นผิดจากที่ตกลงกันไม่ได้ (มาตรา 320)¹⁹ ลูกหนี้จะต้องชำระหนี้ให้ตรงตามเวลา (มาตรา 203)²⁰ และลูกหนี้จะต้องชำระหนี้ให้ตรงตามสถานที่ที่ตกลงไว้ หรือตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 324)²¹ หากลูกหนี้ชำระหนี้ไม่ถูกต้องครบถ้วน เจ้าหนี้อาจมีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระค่าสินไหมทดแทนความเสียหายได้

การที่ลูกหนี้ชำระหนี้ไม่ถูกต้องนี้ ในบางกรณีเจ้าหนี้ยังมีสิทธิปฏิเสธไม่ยอมรับชำระหนี้ได้อีกด้วย ดังที่มาตรา 320 บัญญัติว่า “อันจะบังคับให้เจ้าหนี้รับชำระหนี้เพียงแต่บางส่วน หรือให้รับชำระหนี้เป็นอย่างอื่นผิดไปจากที่ต้องชำระแก่เจ้าหนี้นั้น ท่านว่าหาอาจบังคับได้ไม่”

¹⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 213 วรรคแรก “ถ้าลูกหนี้ละเลยเสียไม่ชำระหนี้ของตน เจ้าหนี้จะร้องขอศาลให้สั่งบังคับชำระหนี้ก็ได้ เว้นแต่สภาพแห่งหนี้จะไม่เปิดช่องให้ทำเช่นนั้นได้”

¹⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 391 วรรคสี่ “การใช้สิทธิเลิกสัญญานั้นหากกระทบกระทั่งถึงสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายไม่”

¹⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 215 ว่า “เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ตรงตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ไซ้ เจ้าหนี้จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่การนั้นก็ได้”

¹⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 320 “อันจะบังคับให้เจ้าหนี้รับชำระหนี้แต่เพียงบางส่วนหรือให้ชำระหนี้เป็นอย่างอื่นผิดไปจากที่ต้องชำระแก่เจ้าหนี้นั้น ท่านว่า หาอาจบังคับได้ไม่”

²⁰ อ้างแล้ว หน้า 11 เซึ่งวรรคที่ 13 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 203

²¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 324 “เมื่อมิได้แสดงเจตนาไว้โดยเฉพาะเจาะจงว่าจะพึงชำระหนี้ ณ สถานที่ใดไซ้ หากจะต้องส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง ท่านว่าจะต้องส่งมอบกับ ณ สถานที่ซึ่งทรัพย์สินนั้นได้อยู่ในเวลาเมื่อก่อให้เกิดหนี้นั้น ส่วนการชำระหนี้โดยประการอื่น ท่านว่าต้องชำระ ณ สถานที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาปัจจุบันของเจ้าหนี้”

การที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ตรงกับความสามารถอันแท้จริงแห่งมูลหนี้ ถ้าเป็นการชำระหนี้ที่ผิดไปในสาระสำคัญอันถือได้เสมือนกับว่าไม่ได้ชำระหนี้แล้ว ก็เป็นเหตุให้เจ้าหนี้ออกเลิกสัญญาได้เช่นกัน ซึ่งนักกฎหมายไทยและตามคำพิพากษาศาลฎีกาเรียกกรวม ๆ กันกับกรณีที่ไม่มีการชำระหนี้ว่าเป็นการ “ผิดสัญญา” (breach of contract)

1.2.2.3. ลูกหนี้ผิดนัด

กรณีที่ลูกหนี้ผิดนัดอาจมีผลให้ลูกหนี้ต้องชำระค่าเสียหายอยู่หลายกรณีด้วยกัน เช่น กรณีการชำระหนี้กลายเป็นไร้ประโยชน์เจ้าหนี้ เจ้าหนี้อาจบอกปิดไม่รับชำระหนี้โดยเรียกเอาค่าเสียหายแทน (มาตรา 216)²² หรือการชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยเกิดขึ้นระหว่างผิดนัดและเกิดความเสียหายขึ้น (มาตรา 217)²³ หรือลูกหนี้ต้องเสียดอกเบี้ยหรือค่าเสียหายอื่น ในกรณีผิดนัดเกี่ยวกับการชำระหนี้เงิน (มาตรา 224) หรือต้องชำระดอกเบี้ยสำหรับค่าสินไหมทดแทนราคาวัตถุที่เสื่อมเสียหรือตกตำ้ออีกด้วย

แม้ลูกหนี้ผิดนัดแต่ถ้ายังอยู่ในวิสัยที่จะชำระหนี้ได้ เจ้าหนี้อาจฟ้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้และเรียกค่าเสียหายเพราะการชำระหนี้ล่าช้าก็ได้ แต่ถ้าลูกหนี้ไม่ชำระอาจฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานไม่ชำระหนี้ หรืออาจบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายก็ได้ และในกรณีที่หนี้ที่มีวัตถุแห่งหนี้เป็นการส่งมอบทรัพย์สินที่เป็นเงินตรา หรือหนี้เงิน มาตรา 224 ได้บัญญัติเกี่ยวกับค่าเสียหายไว้เป็นพิเศษไว้²⁴ โดยที่เจ้าหนี้ไม่ต้องพิสูจน์ อันเป็นข้อยกเว้นหลักทั่วไปเกี่ยวกับความเสียหาย ซึ่งโดยปกติเจ้าหนี้ต้องเสียหายและต้องพิสูจน์ความเสียหายให้ศาลเห็น จึงจะได้รับค่าเสียหาย

บทสันนิษฐานดังกล่าวนั้นจำกัดอยู่เฉพาะ “หนี้เงิน” และเป็นความเสียหายสำหรับความผิดในเรื่องผิดนัด เหตุที่กฎหมายกำหนดค่าเสียหายในกรณีนี้ไว้เป็นการล่วงหน้า ก็เพราะหนี้

²² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 216 “ถ้าโดยเหตุผิดนัด การชำระหนี้กลายเป็นอันใช้ประโยชน์แก่เจ้าหนี้เจ้าหนี้จะบอกปิดไม่รับชำระหนี้และจะเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อการไม่ชำระหนี้ก็ได้”

²³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 217 “ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายบรรดาที่เกิดแต่ความประมาทเลินเล่อในระหว่างเวลาที่ผิดนัด ทั้งจะต้องรับผิดชอบในดาร์ชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัยเพราะอุบัติเหตุอันเกิดขึ้นในระหว่างเวลาที่ผิดนัดนั้นด้วย เว้นแต่ความเสียหายนั้นถึงแม้ว่าตนจะได้ชำระหนี้ที่บเวลากำหนดก็คงจะต้องเกิดมีอยู่นั่นเอง”

²⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 “หนี้เงินนั้น ท่านให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดร้อยละเจ็ดกึ่งต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้น โดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้นท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัดการพิสูจน์ค่าเสียหายอย่างอื่นนอกกว่านั้นท่านอนุญาตให้พิสูจน์ได้”

เงินผิดกับหนี้อื่น ๆ ตรงที่ว่าเงินอาจเกิดดอกผลนับคือดอกเบี้ยได้ง่ายกว่าหนี้อื่น เมื่อลูกหนี้ผิดนัดก็ทำให้เจ้าหนี้ขาดผลประโยชน์ที่จะได้จากเงิน อย่างน้อยเจ้าหนี้ก็ขาดดอกเบี้ยไปซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นความเสียหายที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นก็ได้ กฎหมายจึงสันนิษฐานว่าเจ้าหนี้เสียหายเป็นดอกเบี้ย ลูกหนี้จะพิสูจน์ว่าความจริงเจ้าหนี้ไม่เสียหายเพื่อไม่ต้องรับผิดในเรื่องดอกเบี้ยหาได้ไม่ เพราะฉะนั้นแม้จะปรากฏว่าเจ้าหนี้เป็นคนร่ำรวยไม่นิยมฝากเงินกับธนาคารและชอบช่วยเหลือผู้อื่นโดยให้กู้ยืมโดยไม่คิดดอกเบี้ย ซึ่งเจ้าหนี้มีสิทธิจะเรียกร้องให้ลูกหนี้ผู้ผิดนัดชำระได้ เช่นในสัญญาจำนองระบุว่าไม่มีดอกเบี้ย แต่เมื่อจำเลยไม่ชำระหนี้ตามกำหนดเวลาในหนังสือบอกกล่าวบังคับจำนอง จำเลยตกเป็นผู้ผิดนัดต้องเสียดอกเบี้ยร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี ตามมาตรา 224

ในการที่ลูกหนี้ผิดนัดนั้นกฎหมายกำหนดให้ต้องชำระหนี้เงินในวันใด หากไม่มีการชำระหนี้ศาลฎีกาถือว่าการผิดนัดต้องจ่ายดอกเบี้ยนับแต่วันนั้นโดยปกติถือว่าที่เริ่มผิดนัดนั่นเอง เป็นวันที่เริ่มคิดดอกเบี้ย แต่ก็มีบางกรณีศาลให้คิดดอกเบี้ยจากวันอื่นก็มี เช่น กรณีนี้ตามเช็คศาลมิได้ถือเอาวันที่ปรากฏในเช็คเป็นวันเริ่มคิดดอกเบี้ย แต่ถือเอาวันที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินที่เป็นเช่นนี้ก็คงเป็นเพราะก่อนมีการเรียกเก็บเงินตามเช็คแม้หนี้จะถึงกำหนดแล้ว แต่เจ้าหนี้ยังไม่เรียกร้องให้ชำระ เมื่อมีการเรียกให้ธนาคารชำระและธนาคารปฏิเสธจึงถือว่าการผิดนัด ถ้าวันที่หนี้ถึงกำหนดหรือวันผิดนัดไม่ปรากฏ ศาลมักจะให้ดอกเบี้ยนับแต่วันฟ้องคดี ทั้งนี้เพราะการฟ้องคดีก็ถือได้ว่าเป็นการทวงหนี้หรือเป็นการบอกกล่าวให้ชำระหนี้อย่างหนึ่ง จึงถือได้ว่าลูกหนี้ผิดนัดนับแต่วันนั้น บางกรณีเจ้าหนี้ควรจะได้ดอกเบี้ยมาก่อน แต่ในคำฟ้องขอนับแต่วันฟ้องศาลก็ให้ดอกเบี้ยได้เพียงพอเท่าที่ขอมาที่กฎหมายกำหนดให้ดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีนี้ ก็คงถือว่าเป็นอัตราปานกลาง เพราะในสมัยที่ออกกฎหมายนี้ยอมให้เรียกดอกเบี้ยกันได้ไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี เพราะฉะนั้นในขณะที่ดอกเบี้ยในตลาดมีอัตราสูง ลูกหนี้บางคนอาจไม่สนใจชำระหนี้เจ้าหนี้ฟ้องร้องบังคับคดีเอาและยังอาจพยายามประวิงคดีด้วย เพราะแม้แพ้คดีก็ต้องชำระดอกเบี้ยก็คงต้องชำระในอัตราที่ต่ำกว่าที่ไปกู้ยืมมา จึงต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (2) ว่า “ในคดีที่โจทก์ฟ้องขอให้ชำระเงินพร้อมด้วยดอกเบี้ย ซึ่งมีได้มีข้อตกลงกำหนดอัตราดอกเบี้ยกันได้ เมื่อศาลเห็นสมควรโดยคำนึงถึงเหตุผลสมควร และความสุจริตในการสู้ความหรือดำเนินคดี ศาลจะพิพากษาให้จำเลยชำระดอกเบี้ยในอัตราที่สูงขึ้นกว่าที่โจทก์มีสิทธิได้รับตามกฎหมาย แต่ไม่เกินร้อยละสิบห้าต่อปี นับแต่วันฟ้องหรือวันอื่นหลังจากนั้นก็ได้” อัตราดอกเบี้ยร้อยละเจ็ดครึ่งนี้สอดคล้องกับอัตราที่มาตรา 7 บัญญัติไว้ว่า “ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กัน และมีได้กำหนดอัตราไว้โดยนิติกรรม หรือโดยบทกฎหมายอันใดอันหนึ่งชัดแจ้งให้ใช้อัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี” เพราะฉะนั้นที่คู่กรณีมิได้ตกลงกันโดยชัดแจ้งว่า เมื่อลูกหนี้ผิดนัดจะต้องชำระ

ดอกเบ็ญในอัตราเท่าใด และเป็นกรณีที่กฎหมายมิได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษเจ้าหน้าที่ก็ได้ดอกเบ็ญในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี แต่ถ้าสัญญาจะระบุว่าในกรณีที่ผู้กู้ผิดนัดต้องชำระดอกเบ็ญในอัตราที่สูงขึ้นนั้น ดอกเบ็ญในกรณีผิดนัดเป็นค่าปรับซึ่งศาลอาจลดลงได้ตามมาตรา 383 วรรคแรก แต่มาตรา 224 วรรคสองห้ามมิให้คิดดอกเบ็ญซ้อนดอกเบ็ญในระหว่างผิดนัดดอกเบ็ญซ้อนดอกเบ็ญก็คือดอกเบ็ญทบต้นนั่นเอง หมายความว่าในระหว่างลูกหนี้ผิดนัดลูกหนี้ต้องเสียดอกเบ็ญให้เจ้าหน้าที่สำหรับหนี้ที่ค้างชำระ แต่จะเอาดอกเบ็ญนั้นไปรวมกับหนี้เดิมหรือต้นเงินแล้วคิดดอกเบ็ญซ้อนอีกเท่ากับดอกเบ็ญมาคำนวณคิดดอกเบ็ญอีกไม่ได้ หลักดังกล่าวนี้ได้นำไปบัญญัติไว้ในเรื่องดอกเบ็ญเงินกู้ด้วย แต่ในเรื่องเงินกู้มีข้อยกเว้นให้เรียกดอกเบ็ญทบต้นได้ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 655²⁵

การคิดดอกเบ็ญทบต้นเพิ่มหนี้ให้แก่ลูกหนี้โดยรวดเร็วนับว่าเป็นภาระแก่ลูกหนี้เป็นอย่างมาก แต่ในกรณีที่ลูกหนี้ค้างชำระถึงหนึ่งปีก็นับว่าเป็นการเอาเปรียบเจ้าหน้าที่อยู่เหมือนกัน มาตรา 655 วรรคหนึ่ง จึงยอมให้คู่กรณีตกลงกันเอาดอกเบ็ญค้างชำระเกิน 1 ปีมาทบเข้าเป็นเงินต้นแล้วคิดดอกเบ็ญทบต้นได้ ข้อตกลงดังกล่าวอาจตกลงกันก่อนที่ดอกเบ็ญค้างชำระก็ได้ แต่ข้อตกลงก็ต้องทำเป็นหนังสือเพื่อให้มีหลักฐานชัดเจน หากข้อตกลงได้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้กู้ฝ่ายเดียวก็มีผลใช้บังคับได้ ไม่จำเป็นต้องให้ผู้ให้กู้ลงลายมือชื่อด้วย ถ้าดอกเบ็ญที่ค้างชำระไม่นานถึง 1 ปี ย่อมตกลงเอามาทบต้นไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นกรณีที่เข้าอยู่ในข้อยกเว้นตามมาตรา 655 วรรคสอง ถ้ามีสัญญาว่าจำเลยต้องชำระดอกเบ็ญร้อยละ 15 ต่อปีทุกเดือน ถ้าผิดนัดไม่ชำระดอกเบ็ญเดือนไหนให้เอาดอกเบ็ญค้างชำระไปทบเป็นเงินต้นคิดดอกเบ็ญ กรณีไม่เข้ามาตรา 655 วรรคสอง คู่กรณีไม่อาจตกลงกันให้เอาดอกเบ็ญค้างชำระไม่ถึง 1 ปี มาทบเป็นเงินต้นคิดดอกเบ็ญกรณีตามมาตรา 655 วรรคสองนั้น อาจมีการนำดอกเบ็ญมาทบเป็นเงินต้นทุก ๆ เดือนได้ ผลมักจะปรากฏว่าภายในเวลาไม่กี่ปีดอกเบ็ญจะเพิ่มขึ้นสูงกว่าต้นเงิน จนลูกหนี้กลายเป็นคนมีหนี้สินล้นพ้นตัวไป ในการเรียกดอกเบ็ญทบต้นตามมาตรา 655 วรรคสอง จะเรียกได้เฉพาะที่ลูกหนี้ยังไม่ผิดนัดเท่านั้น หากลูกหนี้ผิดนัดเมื่อใดจะเรียกดอกเบ็ญทบต้นไม่ได้ เพราะเป็นการต้องห้ามโดยมาตรา 224 วรรคสอง ผลจึงกลายเป็นว่า ถ้าลูกหนี้ยังไม่ผิดนัดเจ้าหน้าที่อาจเรียกดอกเบ็ญทบต้นได้

²⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 655 ว่า “ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบ็ญในดอกเบ็ญที่ค้างชำระ แต่ทว่าเมื่อดอกเบ็ญค้างชำระไม่น้อยกว่าปีหนึ่ง คู่สัญญาจะตกลงกันให้เอาดอกเบ็ญนั้นทบเข้ากับต้นเงินแล้วให้คิดดอกเบ็ญในจำนวนที่ทบเข้าก็ได้ แต่การตกลงเช่นนั้นต้องทำเป็นหนังสือส่วนประเพณีการค้าขายที่คำนวณดอกเบ็ญทบต้นในบัญชีเดินสะพัดก็ดี ในการค้าขายอย่างอื่นทำนองเช่นนั้นก็ดี หากอยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติซึ่ง กล่าวมาในวรรคก่อนนั้นไม่”

ตามมาตรา 655 วรรคสอง ถ้าลูกหนี้ผิดนัดก็เรียกเก็บดอกเบี้ยทบต้นหลังจากวันผิดนัดไม่ได้ อาจเรียกได้อย่างดอกเบี้ยธรรมดา ความจริงมาตรา 224 วรรคสอง เป็นการวางหลักทั่วไปว่าเจ้าหนี้ จะคิดดอกเบี้ยทบต้นไม่ได้ ซึ่งก็ได้นำมาบัญญัติไว้ในมาตรา 655 ในตอนต้นด้วย และมาตรา 655 ได้บัญญัติต่อมาเป็นข้อยกเว้นกรณีที่เรียกดอกเบี้ยทบต้นได้ การเรียกดอกเบี้ยทบต้นตามมาตรา 655 จึงเป็นข้อยกเว้นในหลักทั่วไป นอกจากนั้นกรณีที่ครบกำหนดสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีแล้ว ไม่มีการต่อสัญญาหรือไม่มีการเบิกเงินหรือเอาเงินเข้าฝากอีก ต้องถือว่าเป็นการเลิกสัญญากันแล้ว โดยธนาคารไม่ต้องบอกกล่าวและลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดธนาคารจะเรียกดอกเบี้ยทบต้นไม่ได้ กรณีที่อาจจะถือได้ว่าเป็นข้อยกเว้นของมาตรา 224 วรรคสอง อีกกรณีหนึ่งก็คือเมื่อมีการทำให้ดอกเบี้ย กลายเป็นต้นเงิน เช่น ทำสัญญาประนีประนอมยอมความให้เอาดอกเบี้ยมาทบเป็นเงินต้น ออกตัว สัญญาใช้เงินเพื่อชำระดอกเบี้ยค้างชำระ โดยกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ในตัวสัญญาใช้เงินเป็นหนี้ ใหม่และเป็นต้นเงิน มิใช่เป็นการคิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ย

1.2.3 การโอนสิทธิเรียกร้อง

การโอนสิทธิเรียกร้องคือการที่เจ้าหนี้ตกลงยินยอมโอนสิทธิที่เรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ให้ แก่บุคคลหนึ่ง มีผลให้บุคคลผู้รับโอนเข้ามาเป็นเจ้าหนี้คนใหม่แทนเจ้าหนี้เดิม มีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ ชำระหนี้ได้เช่นเจ้าหนี้เดิม เช่น ก.กู้เงิน ข. ข.เป็นเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้องให้ ก. ชำระหนี้เงินกู้ ข. โอน สิทธิให้ ค. ค. จะมีสิทธิเรียกร้องให้ ก. ชำระหนี้เงินกู้ได้ การโอนสิทธิเรียกร้องเป็นการที่เจ้าหนี้โอน สิทธิในเรื่องหนี้ของตนให้แก่เจ้าหนี้คนใหม่แทนเจ้าหนี้เดิม มิใช่กรณีที่ลูกหนี้โอนภาระหรือหนี้ของ ตนให้คนอื่นเข้ามาชำระหนี้แทน การโอนสิทธิเรียกร้องนั้นไม่ได้เพิ่มภาระหรือกระทบกระเทือนสิทธิ ของลูกหนี้ ลูกหนี้ยังคงมีหน้าที่ในการชำระหนี้เหมือนเดิม เพียงแต่เปลี่ยนตัวผู้ที่ลูกหนี้จะชำระ หนี้ให้เท่านั้น โดยทั่วไปการโอนสิทธิเรียกร้อง จึงไม่ต้องได้รับความยินยอมจากลูกหนี้ แต่การโอน ภาระหรือหนี้นั้น มีผลกระทบต่อเจ้าหนี้มาก เพราะจะทำให้ลูกหนี้เดิมหลุดพ้นจากหนี้ไป และมี บุคคลอื่นเข้ามาชำระหนี้แทนลูกหนี้เดิม ลูกหนี้คนใหม่อาจไม่อยู่ในฐานะที่จะชำระหนี้ได้อย่าง ลูกหนี้เดิมก็ได้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้มีบทบัญญัติในเรื่องโอนหนี้ แต่เป็นที่ยอมรับ กันว่าหนี้จะโอนกันไม่ได้ เว้นแต่เป็นกรณีของการแปลงหนี้ใหม่โดยเปลี่ยนตัวลูกหนี้

1.2.3.1 ผลของการโอนสิทธิเรียกร้อง

1) ผู้รับโอนแทนที่ผู้โอน ผู้รับโอนจะกลายเป็นเจ้าหนี้คนใหม่ใช้สิทธิต่าง ๆ อย่างเจ้าหนี้ ผู้โอนได้เลือกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ เมื่อโอนแล้วเจ้าหนี้ผู้โอนก็หมดสิทธิในหนี้ไม่อาจเรียกร้องให้ ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ ลูกหนี้ก็จะต้องชำระหนี้ให้แก่ผู้รับโอนซึ่งเป็นเจ้าหนี้คนใหม่จะชำระหนี้ให้แก่ ผู้เป็นเจ้าหนี้คนเดิมหาได้ไม่ ผู้โอนสิทธิเรียกร้องมีหนังสือบอกเลิกการโอนถึงผู้รับโอนและลูกหนี้ โดยผู้รับโอนมิได้ตกลงยินยอมด้วย ย่อมไม่มีผลให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ที่ต้องชำระแก่ผู้รับโอน

2) ผู้รับโอนมิเพียงแต่ได้รับสิทธิเรียกร้องอันเป็นสิทธิประธานมาเท่านั้น แต่ยังได้สิทธิอันเป็นอุปกรรมมาด้วย ดังที่มาตรา 305²⁶ บัญญัติไว้ จำนำ จำนอง บุริมสิทธิ เป็นสิทธิอุปกรรมเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ของสิทธิประธานจึงยอมโอนไปพร้อมกับสิทธิประธาน ย่อมโอนไปพร้อมกับทรัพย์สินประธาน เว้นแต่มีการตกลงกันเป็นอย่างอื่น

1.2.3.2 วิธีการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้อันจะต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งโดยเฉพาะ

หนี้ชนิดนี้มิได้เป็นหนี้พิเศษอะไร เพียงแต่เป็นหนี้ที่มีตัวเจ้าหนี้อยู่แน่นอนแล้ว ลูกหนี้รู้ว่าจะต้องชำระหนี้ให้แก่ใคร เจ้าหนี้เป็นใคร แตกต่างกับหนี้อันพึงต้องชำระแก่ผู้ถือซึ่งยังไม่รู้ตัวเจ้าหนี้แน่นอนจนกว่าจะมีการแสดงเอกสารที่แสดงสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้

วิธีการโอนหนี้ชนิดนี้ต้องแยกพิจารณาเป็น 2 กรณี

1) วิธีการโอนระหว่างผู้โอนและผู้รับโอน²⁷

การโอนจะต้องทำเป็นหนังสือนี้หมายความว่า ทั้งผู้โอนและผู้รับโอนจะต้องทำข้อตกลงกันเป็นลายลักษณ์อักษร ถ้าผู้โอนหรือผู้รับโอนเพียงฝ่ายเดียวมีหนังสือไปบอกลูกหนี้ว่าได้มีการโอนหนี้กันแล้ว เพียงเท่านั้นยังไม่ถือว่าได้มีการโอนกันเป็นหนังสือ แต่ถ้ามีการทำหนังสือโอนสิทธิเรียกร้องกันแล้ว แม้ผู้โอนลงชื่อฝ่ายเดียวผู้รับโอนไม่ได้ลงชื่อก็ถือว่าเพียงพอที่ถือว่าการโอนเป็นหนังสือแล้ว ทั้งนี้เพราะการที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีการโอนเป็นหนังสือก็เพื่อให้เป็นหลักฐานที่เชื่อถือได้ การลงชื่อโดยผู้โอนซึ่งเป็นผู้เสียผลประโยชน์ ย่อมเป็นที่น่าเชื่อถือได้แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา 306 บัญญัติเพียงว่าการโอนสิทธิเรียกร้องจะต้องทำเป็นหนังสือจึงจะสมบูรณ์และการโอนนั้นจะยกขึ้นต่อสู้ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกได้แต่เมื่อได้บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้หรือลูกหนี้ยินยอมด้วยในการโอน โดยได้ทำคำบอกกล่าวหรือความยินยอมเป็นหนังสือ หาได้บัญญัติว่าการ

²⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 305 “เมื่อโอนสิทธิเรียกร้องไป สิทธิ จำนองหรือจำนำที่มีอยู่เกี่ยวพันกับสิทธิเรียกร้องนั้นก็ดี สิทธิอันเกิดขึ้นกับการค้ำประกันที่ให้ไว้เพื่อสิทธิเรียกร้องนั้นก็ดียอมตกแก่ผู้รับโอนด้วย อนึ่ง ผู้รับโอนจะใช้บุริมสิทธิใด ๆ ที่ตนมีอยู่เกี่ยวด้วยเรียกร้องในกรณีบังคับยึดทรัพย์หรือล้มละลายนั้นก็ได้”

²⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 “การโอนหนี้อันจะพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงนั้น ถ้าไม่ทำเป็นหนังสือ ท่านว่าไม่สมบูรณ์ อนึ่งการโอนหนี้นั้นท่านว่าจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้ หรือบุคคลภายนอกได้แต่เมื่อได้บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้หรือลูกหนี้จะได้อินยอมด้วยในการโอนนั้น คำบอกกล่าวหรือความยินยอมเช่นว่านี้ ท่านว่าต้องทำเป็นหนังสือ กล่าวหรือก่อนได้ตกลงให้โอนไซ้ ลูกหนี้เป็นอันหลุดพ้นจากหนี้

โอนนั้นต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้โอนกับผู้รับโอนใหม่ ฉะนั้นการโอนสิทธิเรียกร้องที่ได้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้โอนแต่เพียงฝ่ายเดียวก็เป็นการสมบูรณ์ การโอนสิทธิเรียกร้องนั้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 คงบังคับแต่เพียงให้บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้หรือให้ลูกหนี้ยินยอมด้วยในการโอนเท่านั้น ไม่มีบทกฎหมายใดที่บังคับให้ต้องแจ้งแก่เจ้าหนี้หรือได้รับความยินยอมจากเจ้าหนี้ ดังนั้น เมื่อการโอนสิทธิเรียกร้องได้ทำเป็นหนังสือแจ้งให้ลูกหนี้ทราบแล้ว แม้มีได้แจ้งให้เจ้าหนี้ทราบก็สมบูรณ์และใช้บังคับได้ และการโอนสิทธิเรียกร้องที่ไม่ได้ทำเป็นหนังสือตามซึ่งมาตรา 306 กำหนดว่าไม่สมบูรณ์นั้น ถือว่าไม่มีผลโดยสิ้นเชิงคือเป็นโมฆะ ไม่มีฝ่ายใดไม่ว่าจะเป็นผู้โอนหรือผู้รับโอน ลูกหนี้ หรือบุคคลภายนอกจะอ้างว่ามีการโอนได้ หรือว่าเพียงไม่มีผลให้ผู้รับโอนมีสิทธิจะเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้เท่านั้น แต่การโอนที่มีได้ทำเป็นหนังสือเป็นเพียงไม่มีผลระหว่างผู้รับโอนกับลูกหนี้เท่านั้น แต่ยังมีผลระหว่างผู้โอนและผู้รับโอนอยู่

2) วิธีการโอนระหว่างผู้รับโอนและลูกหนี้

การโอนสิทธิเรียกร้องมีผลประโยชน์ซึ่งกฎหมายจะต้องคุ้มครองแต่ขัดแย้งกันอยู่ คือผลประโยชน์ทางการค้าซึ่งต้องให้มีการใช้เครดิตให้กว้างขวาง โดยถือว่าหนี้เงินก็เหมือนกับทรัพย์สินชนิดอื่น ควรให้โอนกันได้โดยข้อตกลงระหว่างผู้โอนและผู้รับโอน และมีผลใช้ยันกับบุคคลที่สามได้ โดยไม่ต้องมีพิธีการอะไร และไม่ต้องให้ลูกหนี้ยินยอมด้วย แต่ก็มีผลประโยชน์ของลูกหนี้อีกฝ่ายหนึ่งที่กฎหมายจะต้องให้ความคุ้มครอง โดยมีให้ลูกหนี้ถูกกระทบกระเทือนจากการโอนสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ หากลูกหนี้ชำระหนี้ไปก่อนที่ควรจะรู้ถึงการโอนการชำระหนี้นั้นก็ควรจะต้องถือว่าชอบด้วยกฎหมาย และหากลูกหนี้มีข้อต่อสู้อะไรกับเจ้าหนี้เดิมก็ควรใช้ยันกับเจ้าหนี้ผู้รับโอนได้ ทั้งไม่ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงเจ้าหนี้โดยที่ลูกหนี้มิได้ยินยอมหรือรับรู้ด้วย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของเราได้บัญญัติเรื่องนี้ไว้ตามแบบอย่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของญี่ปุ่น โดยถือหลักว่าการเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้จะต้องได้รับความยินยอมหรือแจ้งให้ลูกหนี้ทราบด้วย แต่จะต้องถึงกับให้เจ้าหนี้ที่ศาลเป็นผู้แจ้งอย่างฝรั่งเศส ทั้งต้องมีการรับรองโดยผู้มีอำนาจ เช่น เจ้าหน้าที่ ผู้พิพากษาหรืออินตารีพลับลิต อย่างในกฎหมายญี่ปุ่น เพียงแต่ลูกหนี้ยินยอมเป็นหนังสือหรือมีการบอกกล่าวให้ลูกหนี้ทราบเป็นหนังสือก็ใช้ได้ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 306 วรรคหนึ่ง²⁸ ได้กำหนดวิธีการโอนระหว่างผู้รับโอนและลูกหนี้ไว้ว่าการโอนจะมีผลต่อเมื่อ (1) มีการบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้หรือลูกหนี้ยินยอม และ (2) คำบอกกล่าวหรือยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือด้วย การโอนระหว่างเจ้าหนี้ผู้โอนและเจ้าหนี้ผู้รับโอน แม้จะได้ทำเป็นหนังสือแล้ว แต่ถ้าไม่ได้บอกกล่าวการโอนแก่ลูกหนี้ หรือลูกหนี้มิได้ยินยอมด้วย การโอนนั้นก็ยกขึ้นต่อสู้ลูก

²⁸ อ้างแล้ว หน้า 20 เจริญธรรมที่ 27 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306

หนี้หรือบุคคลภายนอกไม่ได้ การไม่ปฏิบัติตามวิธีที่มาตรา 306 วรรคหนึ่งกำหนดไว้ อันมีผลให้ไม่อาจยกเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องมาใช้ยื่นลูกหนี้ได้นั้น ปรากฏอยู่ในมาตรา 306 วรรคสองนั่นเอง ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าลูกหนี้ทำให้พอใจผู้โอนด้วยการใช้เงิน หรือด้วยประการอื่นเสียแต่ก่อนได้รับบอกกล่าวหรือก่อนได้ตกลงให้โอนไซ้ ลูกหนี้ก็เป็นอันหลุดพ้นจากหนี้” กล่าวคือถ้าการโอนนั้น ลูกหนี้มิได้ยินยอม หรือมิได้รับการบอกกล่าวเป็นหนังสือ ก็ถือสำหรับลูกหนี้ว่าการโอนยังไม่มียัง ถือว่าผู้โอนเป็นเจ้าของหนี้ ลูกหนี้จึงอาจชำระหนี้แก่ผู้โอนได้ การชำระหนี้อาจทำได้ด้วยการใช้เงินหรือทำการอย่างอื่นก็ได้ เมื่อชำระหนี้แล้วหนี้ระงับ ผู้รับโอนจะมาเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้อีกหาได้ไม่ ในทางตรงกันข้ามถ้าได้การบอกกล่าวการโอนให้ลูกหนี้ทราบ หรือลูกหนี้ยินยอมด้วยกับการโอนแล้ว ลูกหนี้ก็ต้องชำระหนี้ให้กับผู้รับโอนจะชำระหนี้ให้กับผู้อื่นหาได้ไม่

บุคคลภายนอกซึ่งไม่อาจยกเรื่องการโอนขึ้นมาแย้งได้นั้น อาจได้แก่เจ้าหนี้ของผู้โอน หรือผู้รับโอนรายอื่นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 307²⁹ ก็ได้ ถ้าลูกหนี้มิได้รับการบอกกล่าวหรือมิได้ตกลงกับการโอน เจ้าหนี้ของผู้โอนก็ยังสามารถยื่นรายนี้ได้ หากผู้โอนโอนสิทธิเรียกร้องรายเดียวกันนั้นให้แก่ผู้รับโอนหลายคน จะมีปัญหาว่าผู้รับโอนรายใดจะมีสิทธิดีกว่ากันซึ่งมาตราตามบทบัญญัตินี้ถ้าปรากฏว่าผู้รับโอนภายหลังได้แจ้งการโอนเป็นหนังสือไปยังลูกหนี้ก่อนลูกหนี้ก็ต้องถือว่าผู้นั้นเป็นผู้รับโอน ผู้รับโอนรายแรกซึ่งยังไม่ได้บอกกล่าวไปยังลูกหนี้ไม่อาจอ้างการโอนของตนขึ้นมาใช้กับลูกหนี้หรือผู้รับโอนภายหลังได้ เพื่อป้องกันมิให้เกิดผลร้ายตามมาตราผู้รับโอนที่รอบคอบจึงมักจะให้ลูกหนี้ให้คำรับรองก่อนรับโอนว่า ลูกหนี้จะชำระหนี้ให้ตนมีการโอนสิทธิเรียกร้องกัน ตามที่มาตรา 306 วรรคแรก กำหนดว่าคำบอกกล่าวหรือความยินยอมจะต้องทำเป็นหนังสือด้วยนั้นคงเพื่อให้มีหลักฐานที่แน่นอน มิให้มีการแอบอ้างเพื่อโกงลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกเท่านั้น ดังที่ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยไว้ว่า การที่ไม่ได้ทำเป็นหนังสือมีผลเพียงไม่อาจยกขึ้นต่อสู้ลูกหนี้และบุคคลภายนอกได้เท่านั้น หาได้ทำให้การโอนซึ่งสมบูรณ์อยู่ก่อนแล้วเสียไปอย่างไรไม่ ลูกหนี้จึงไม่อาจปฏิเสธไม่ยอมชำระหนี้แก่ผู้รับโอนด้วยเหตุดังกล่าว

3) ผลแตกต่างระหว่างคำยินยอมและคำบอกกล่าว

การที่ลูกหนี้ให้ความยินยอมกับโอนสิทธิเรียกร้อง แม้จะมีผลทำให้ลูกหนี้ต้องผูกพันกับการโอนนั้นแล้ว เช่นเดียวกับกรณีที่ลูกหนี้เพียงแต่ได้รับการบอกกล่าวก็ตามแต่ผลในประการอื่น เช่น การที่ลูกหนี้จะยกข้อต่อสู้ขึ้นยันกับผู้รับโอนก็ดี การที่ลูกหนี้ได้ชำระหนี้ไปก่อนก็ดี มีผล

²⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 307 “ถ้าพิพากษาอ้างสิทธิในการโอนต่างราย โอนรายใดได้บอกกล่าวหรือตกลงกันก่อนโอนรายนั้นมีสิทธิดีกว่ารายอื่น ๆ”

แตกต่างกันมากสำหรับกรณีที่ถูกหนี้ให้ความยินยอมกับกรณีที่ถูกหนี้เพียงแต่ได้รับการบอกกล่าวการโอน

(1) กรณีที่ถูกหนี้ให้ความยินยอมกับการโอน³⁰

การให้ความยินยอมโดยไม่อดเอื้อนเป็นการยินยอมโดยไม่มีข้อโต้แย้ง ทักท้วงหรือสงวนสิทธิอะไรก็เท่ากับเป็นการยินยอมให้โอนไปโดยไม่ตั้งใจที่จะยกข้อต่อสู้อะไรขึ้นมาเพราะฉะนั้นลูกหนี้จึงไม่อาจยกข้อต่อสู้ที่มีต่อผู้โอนขึ้นมาต่อสู้กับผู้รับโอน หากลูกหนี้ยินยอมโดยมีข้อโต้แย้ง หรือยกข้อต่อสู้กล่าวอ้างอยู่เช่นนี้ ก็ยอมถือไม่ได้ว่าลูกหนี้ยินยอมด้วยการโอนนั้น ลูกหนี้มีข้อต่อสู้อะไรกับผู้โอนก็ยอมยกขึ้นต่อสู้กับผู้รับโอนได้ ข้อต่อสู้ที่ถูกหนี้มีต่อผู้โอนซึ่งยกขึ้นต่อสู้กับผู้รับโอนไม่ได้นี้ น่าจะต้องหมายถึงข้อต่อสู้ที่เกิดจากตัวผู้โอนเอง หรือเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้โอนกับลูกหนี้ เช่นว่าได้มีการปลดหนี้มีการหักกลบลบหนี้ มีสัญญาประนีประนอมยอมความกันระหว่างผู้โอนกับลูกหนี้ น่าจะไม่หมายความว่ารวมไปถึงข้อต่อสู้เกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องนั้นยังไม่ถึงกำหนดเวลาหรือความบกพร่องหรือความไม่สมบูรณ์ของสิทธิเรียกร้อง เช่นข้อต่อสู้ว่านิติกรรมเป็นมูลหนี้เป็นโมฆะ หนี้ไม่สมบูรณ์หรือบังคับไม่ได้ เป็นต้น แต่กรณีที่หนี้ขาดอายุความแล้วยังมีข้อตกลงยินยอมให้โอนอาจถือได้ว่าลูกหนี้สละอายุความเสียแล้ว หรือกรณีที่หนี้เป็นโมฆะการยินยอมให้โอนอาจถือว่าเป็นการให้สัตยาบัน มีผลให้ลูกหนี้มีอายุความหรือการบอกล้างโมฆะกรรมขึ้นต่อสู้กับผู้รับโอนก็ได้

การที่ถูกหนี้ให้ความยินยอมโดยไม่อดเอื้อนยังมีผลเสมือนหนึ่งว่า ลูกหนี้เป็นหนี้ผู้รับโอนมาแต่เดิม เพราะนอกจากลูกหนี้จะยกข้อต่อสู้ที่มีต่อผู้โอนขึ้นกล่าวอ้างไม่ได้ดังกล่าวมาแล้ว ถ้าลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่ผู้โอนไปโดยการชำระเงินก็อาจเอาคืนได้ หรือถ้าลูกหนี้ชำระหนี้แก่ผู้โอนโดยวิธีการรับภาระเป็นหนี้ขึ้นใหม่ ลูกหนี้จะถือว่าหนี้ใหม่ไม่ได้เกิดขึ้นก็ได้

(2) กรณีที่ถูกหนี้เพียงแต่ไม่ได้รับการบอกกล่าวการโอน³¹

³⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 308 วรรคแรก “ถ้าลูกหนี้ได้ให้ความยินยอมดังกล่าวในมาตรา 306 โดยมีได้อดเอื้อน ท่านว่าจะยกข้อต่อสู้ที่มีต่อผู้โอนขึ้นต่อสู้กับผู้รับโอนนั้นหาได้ไม่ แต่ถ้าเพื่อจะรับหนี้นั้น ลูกหนี้ได้ชำระเงินให้แก่ผู้โอนไปไซ้ ลูกหนี้จะเรียกคืนเงินนั้นก็ได้ หรือถ้าเพื่อการเช่นกล่าวมานั้น ลูกหนี้รับภาระเป็นหนี้ขึ้นใหม่โดยหนึ่งขึ้นใหม่ต่อผู้โอน จะถือเสมือนหนึ่งว่าหนี้นั้นไม่เกิดขึ้นเลยก็ได้”

³¹ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 308 วรรคสอง “ถ้าลูกหนี้เป็นแต่ได้รับคำบอกกล่าวการโอน ท่านว่าลูกหนี้มีข้อต่อสู้ผู้โอนก่อนเวลาที่ได้รับการบอกกล่าวนั้นอันใด ก็ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้แก่ผู้รับโอนได้ฉนั้น ถ้าลูกหนี้มีสิทธิเรียกร้องจากผู้โอน แต่สิทธิเรียกร้องนั้นยังไม่ถึงกำหนดเวลาบอกกล่าวไซ้ ท่านว่าจะเอาสิทธิเรียกร้องนั้นมาหักกลบลบกันได้ หากว่าสิทธินั้นจะได้ถึงกำหนดให้ช้ากว่าเวลากำหนดแห่งสิทธิเรียกร้องอันได้ โอนไปนั้น”

การโอนสิทธิเรียกร้องหาจำต้องได้รับความยินยอมจากหนี้ไม่ แม้ลูกหนี้ไม่ยินยอม ก็โอนกันได้เพียงแต่จะยกขึ้นต่อสู้ลูกหนี้เหนือบุคคลภายนอกไม่ได้ หากไม่บอกกล่าวแก่ลูกหนี้ เท่านั้นเมื่อมีการบอกกล่าวแล้วแม้ลูกหนี้ไม่ยินยอมด้วย การโอนก็ผูกพันลูกหนี้ก็ชำระหนี้ให้แก่ ผู้รับโอนแล้ว แต่สิทธิที่โอนกันไปยังยอมโอนไปตามสภาพที่เป็นอยู่ตอนที่มีการบอกกล่าวแก่ลูกหนี้ เท่านั้น กล่าวคือถ้าลูกหนี้มีข้อต่อสู้อะไรที่จะต้องชำระหนี้ต่อผู้โอนซึ่งมีอยู่ก่อนการโอนก็ยอมยกขึ้น ต่อสู้กับผู้รับโอนได้ทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็ข้อต่อสู้ที่เกี่ยวกับตัวผู้โอนโดยเฉพาะหรือเกี่ยวกับหนี้ก็ตาม จะถือว่าลูกหนี้ไม่ติดใจหรือยอมสละข้อต่อสู้ต่อผู้โอนหาได้ไม่เพราะลูกหนี้ไม่ได้ยินยอมด้วยใน การโอน

1.2.4 การระงับหนี้³²

1.2.4.1 การชำระหนี้

หนี้เมื่อเกิดขึ้นแล้วอาจมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านตัวหนี้ หรือ สิทธิเรียกร้อง หรือมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางตัวลูกหนี้เจ้าหนี้ก็ได้ เช่น มีการโอนหนี้หรือ โอนสิทธิเรียกร้อง หรือมีการชำระหนี้แทนทำให้เกิดการรับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้ เป็นต้น แต่การ เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้หาได้ทำให้หนี้ระงับลงไม่ โดยหลักทั่วไปหนี้จะระงับลงได้ก็ด้วย การชำระหนี้โดยถูกต้องตามกฎหมาย แต่หนี้อาจระงับลงได้ด้วยการกระทำอย่างอื่นซึ่งมีผล ทำนองเดียวกับการชำระหนี้อีกหลายประการ เช่น การปลดหนี้ หักกลบหนี้ แปลงหนี้ใหม่ หรือ หนี้เกลื่อนกลืนกัน ส่วนการวางทรัพย์ของลูกหนี้ ณ สำนักงานวางทรัพย์ แม้จะไม่ถือว่าเป็นวิธีการ ชำระหนี้อย่างหนึ่ง แต่ทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้เปรียบได้เหมือนการกระทำอย่างอื่นทำนองเดียวกับ การชำระหนี้เช่นกัน นอกจากนั้นหนี้จะสิ้นสุดลง ไม่อาจบังคับต่อไปได้โดยผลของ บทกฎหมายทั่วไปอีกด้วย เช่น หนี้กลายเป็นพันธิสัยโดยจะโทษลูกหนี้ไม่ได้ ซึ่งมีผลให้ลูกหนี้ หลุดพ้นการชำระหนี้ (มาตรา 219 วรรคแรก)³³ หนี้สิ้นสุดลงเพราะเงื่อนไขบังคับหลัง (มาตรา 183 วรรคสอง)³⁴ หรือเพราะเงื่อนไขเวลาสิ้นสุดลง (มาตรา 191 วรรคสอง)³⁵ หนี้ขาดอายุความ (มาตรา

³² โสภณ รัตนกร. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร. บริษัทกรุงสยาม พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2523, หน้า 17-22.

³³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 219 วรรคแรก “ถ้าการชำระหนี้กลายเป็นพันธิสัย เพราะเหตุการณ์อันใดอันหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังที่ได้ก่อหนี้ และซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบไซ้ ท่านว่าลูกหนี้ เป็นอันหลุดพ้นจากการชำระหนี้

³⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 183 วรรคสอง “นิติกรรมใดมีเงื่อนไขบังคับหลัง นิติกรรมนั้นย่อมสิ้นผลในเมื่อเงื่อนไขนั้นสำเร็จแล้ว”

193/10)³⁶ หนี้สิ้นสุดลงเพราะมีการเลิกสัญญา หรือมีการประนีประนอมยอมความกัน และบางกรณีหนี้อาจระงับลงเพราะความตายของลูกหนี้หรือเจ้าหนี้เป็นต้น ในคดีล้มละลายอีกเรื่องหนึ่ง เจ้าหนี้เงินกู้ให้ลูกหนี้จำนองที่ดินประกันหนี้เงินกู้ยอมให้ลูกหนี้ไถ่ถอนจำนอง แต่ลูกหนี้ชำระหนี้ไม่ได้เพียงบางส่วนเท่านั้น เมื่อลูกหนี้ล้มละลาย เจ้าหนี้ขอรับชำระหนี้เงินกู้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์โต้แย้งว่าที่มีการตกลงให้ถือเอาสัญญาจำนองเป็นหลักฐานการกู้ยืมด้วยนั้น แสดงว่าคู่สัญญามีเจตนาให้สัญญากู้เงินเดิมระงับ และใช้ข้อความตามสัญญาจำนองเป็นสัญญากู้ฉบับใหม่ เมื่อมีการไถ่ถอนจำนองแล้วก็ไม่มียุทธหนี้ระหว่างเจ้าหนี้ลูกหนี้ต่อไป เจ้าหนี้จึงขอรับชำระหนี้ไม่ได้ การจำนองเพียงแต่ทำให้หนี้มีประกันขึ้นและการไถ่ถอนจำนองมีผลเพียงทำให้หนี้กลับไม่มีประกันเช่นเดิมเท่านั้น หนี้เงินกู้ยังหระงับไม่ ส่วนข้อที่ตกลงให้ถือสัญญาจำนองเป็นหลักฐานการกู้ยืมด้วยก็เพียงแต่ทำให้มีหลักฐานการกู้ยืมเพิ่มขึ้นเท่านั้น

การชำระหนี้เป็นวิธีการที่ทำให้หนี้ระงับที่สำคัญที่สุดและใช้กันมากที่สุด เพราะโดยปกติหนี้ที่เกิดขึ้นโดยสัญญา เจ้าหนี้ก็ย่อมหวังจะให้ลูกหนี้ชำระหนี้้นั้น การชำระหนี้จึงมีเป็นผลธรรมดาของหนี้ ส่วนการที่หนี้ระงับลงด้วยเหตุอย่าง เช่น หักกลบบหนี้ แปลงหนี้ใหม่ ปลดหนี้ หรือหนี้เคลื่อนกลืนกันนั้น นับว่าเป็นเรื่องผิดปกติหรือข้อยกเว้น

การชำระหนี้มีผลให้หนี้ระงับทั้งส่วนที่เป็นหนี้ประธานและหนี้อุปกรณ์ และเป็น การปลดปล่อยให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ ในบางกรณีการชำระหนี้คราวเดียวมีผลเป็นการระงับหนี้หลายอย่างได้ ถ้าหนี้เหล่านั้นมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน เช่น ลูกหนี้เงินกู้ซึ่งได้จำนำทรัพย์สินไว้เป็นประกันตกลงขายทรัพย์สินนั้นให้แก่เจ้าหนี้เพื่อเป็นการชำระหนี้เงินกู้ ดังนี้ทำให้หนี้เงินกู้ หนี้จำนำและหนี้ตามสัญญาซื้อขายระงับลงพร้อมกัน หรือเจ้าหนี้ขอให้ลูกหนี้ชำระหนี้โดยตรงแก่เจ้าหนี้ของเจ้าหนี้ดังนี้หนี้ของเจ้าหนี้และลูกหนี้ก็ระงับไปด้วยการชำระหนี้ของลูกหนี้ในคราวเดียว

1) ผู้ชำระหนี้

(1) การชำระหนี้โดยลูกหนี้

โดยปกติผู้ชำระหนี้ก็คือลูกหนี้ซึ่งรวมถึงทายาทหรือผู้เข้ามาชำระหนี้แทนลูกหนี้ด้วยคงไม่มีใครอื่นอยากเข้ามาชำระหนี้ แต่ถ้าหากมีบุคคลอื่นหรือที่กฎหมายเรียกว่า "บุคคลภายนอก" เข้ามาชำระหนี้ โดยทั่ว ๆ ไปลูกหนี้เจ้าหนี้ย่อมไม่มีอะไรขัดข้อง สำหรับลูกหนี้นั้นมันมีหน้าที่

³⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 191 วรรคสอง "นิติกรรมใดมีเงื่อนไขสิ้นสุดกำหนดไว้ นิติกรรมนั้นย่อมสิ้นผลเมื่อถึงเวลาที่กำหนด"

³⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/10 "สิทธิเรียกร้องที่ขาดอายุความ ลูกหนี้มีสิทธิที่จะปฏิเสธการชำระหนี้ตามสิทธิเรียกร้องนั้นได้"

ต้องชำระหนี้อยู่แล้ว ถ้าหากผู้ใดมาชำระหนี้แทนลูกหนี้ย่อมพอใจ ส่วนเจ้าหนี้ถ้าการชำระหนี้นั้นสามารถทำให้เจ้าหนี้พอใจได้อย่างเช่นลูกหนี้ชำระเอง เจ้าหนี้อย่อมไม่มีอะไรขัดข้องเช่นกัน ใครจะเป็นผู้ชำระหนี้จึงไม่สำคัญ เมื่อเจ้าหนี้รับชำระหนี้นั้นก็รับไป กรณีที่หนี้ต้องชำระเป็นหนี้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินไม่ใช่ทรัพย์สินเฉพาะสิ่งไม่ค่อมมีปัญหาในเรื่องนี้ เพราะใครเป็นผู้ชำระหนี้ชนิดนี้ก็มิผลเท่ากัน ด้วยเหตุนี้เองจึงกล่าวเป็นหลักทั่วไปได้ว่าบุคคลภายนอกก็อาจชำระหนี้ได้ไม่จำเป็นว่าหนี้จะต้องชำระโดยลูกหนี้เสมอไป แต่อย่างไรก็ดีในบางกรณีโดยลักษณะของหนี้นั้นเองหรือโดยเจตนาของคู่กรณีบุคคลภายนอกไม่อาจชำระหนี้แทนลูกหนี้ได้ เพราะอาจเป็นการเสียหายแก่เจ้าหนี้หรือลูกหนี้ได้ ดังที่มาตรา 314 วรรคแรก³⁷บัญญัติไว้

จากบทบัญญัติของมาตรา 314 วรรคแรก จึงกล่าวได้ว่าโดยหลักทั่วไป บุคคลภายนอกอาจชำระหนี้ได้ เว้นแต่ (1) สภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่อง (2) ขัดกับเจตนาของคู่กรณี

(2) การชำระหนี้โดยบุคคลภายนอก

กรณีที่บุคคลภายนอกไม่ต้องห้ามในการชำระหนี้ ไม่ว่าจะโดยสภาพของหนี้หรือโดยเจตนาของคู่กรณีนั้น บุคคลภายนอกย่อมเข้าชำระหนี้ได้เสมอ เว้นแต่ลูกหนี้จะไม่ยินยอมให้กระทำ หากลูกหนี้ไม่ขัดข้องในการที่บุคคลภายนอกจะชำระหนี้แล้วเจ้าหนี้อย่อมต้องรับชำระหนี้ และเมื่อเจ้าหนี้รับชำระหนี้ก็จะรับเช่นเดียวกับที่ลูกหนี้เป็นผู้ชำระ หากเจ้าหนี้ไม่รับชำระหนี้อาจมีผลให้เจ้าหนี้ตกอยู่ในฐานะผู้ผิดนัดได้

กรณีที่ลูกหนี้ไม่ยินยอมให้บุคคลภายนอกชำระหนี้นั้น ถ้าบุคคลภายนอกเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการชำระหนี้ แม้ลูกหนี้จะไม่ยินยอมบุคคลภายนอกก็ย่อมมีสิทธิจะเข้าชำระหนี้ได้ แต่ถ้าบุคคลภายนอกไม่มีส่วนได้เสียจะเข้าชำระหนี้โดยลูกหนี้ไม่ยินยอมหาได้ไม่ ตามที่มาตรา 314 วรรคสอง³⁸ กฎหมายจึงห้ามมิให้บุคคลภายนอกผู้ไม่มีส่วนได้เสียชำระหนี้โดยจิตใจลูกหนี้จะถือว่าการชำระหนี้เป็นเรื่องส่วนตัวของลูกหนี้ การชำระหนี้โดยจิตใจลูกหนี้อาจกระทบกระเทือนถึงชื่อเสียงเกียรติคุณหรือจิตใจของลูกหนี้ซึ่งน่าจะไม่เป็นความจริงเสมอไป เพราะอาจมีผลเท่ากับเป็นการรับสภาพหนี้ หรือทำให้อายุความสะดุดหยุดลง หรืออาจเป็นการให้สัตยาบันโมฆียะกรรมก็ได้ แต่ถ้าบุคคลภายนอกจะชำระหนี้โดยจิตใจลูกหนี้ทั้งที่ตนไม่มีส่วนได้เสียผลจะเป็นอย่างไร หาก

³⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 314 วรรคแรก “อันการชำระหนี้นั้น ท่านว่าบุคคลภายนอกจะเป็นผู้ชำระก็ได้ เว้นแต่สภาพแห่งหนี้จะไม่เปิดช่องให้บุคคลภายนอกชำระ หรือจะขัดกับเจตนาอันคู่กรณีแสดงไว้”

³⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 314 วรรคสอง “บุคคลผู้ไม่มีส่วนได้เสียในการชำระหนี้นั้น จะเข้าชำระหนี้โดยจิตใจลูกหนี้หาได้ไม่”

เจ้านี้ยอมรับชำระหนี้ หนี้จะระงับหรือไม่ การชำระหนี้ก็นั้นน่าจะต้องถือว่าเพื่อประโยชน์ของเจ้าหนี้ เป็นส่วนใหญ่ แม้มาตรา 314 วรรคสอง จะเป็นบทคุ้มครองลูกหนี้ก็ต้องไม่เป็นการขัดกับ ผลประโยชน์ของเจ้าหนี้ กรณีที่ลูกหนี้ไม่ยอมให้บุคคลภายนอกผู้ไม่มีส่วนได้เสียชำระหนี้ไม่น่าจะ ห้ามมิให้เจ้าหนี้รับชำระหนี้ได้ เพราะมิฉะนั้นกรณีที่ลูกหนี้เองไม่อยู่ในฐานะชำระหนี้ได้ก็จะทำให้ เจ้าหนี้เสียหายได้ มาตรา 314 วรรคหนึ่ง ได้วางหลักทั่วไปให้บุคคลภายนอกชำระหนี้ได้อยู่แล้ว กรณีนี้หากเจ้านี้ยอมรับชำระหนี้ก็ย่อมมีผลให้หนี้ยังไม่ระงับไปเช่นกัน เพราะมิฉะนั้นเจ้าหนี้ก็อาจ เรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ซ้ำได้ และลูกหนี้จะถือว่าหนี้ยังไม่ระงับก็ไม่ได้ หากลูกหนี้ไปชำระหนี้เข้าอีก กรณีก็จะเข้า มาตรา 407 เรียกคืนไม่ได้³⁹ แม้ในกรณีนี้สภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บุคคลภายนอก ชำระหนี้หรือเป็นการขัดกับเจตนาของคู่กรณีตามมาตรา 314 วรรคแรกนั้น ถ้าหากบุคคลภายนอก จะชำระหนี้โดยฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าวและเจ้านี้ยอมรับชำระหนี้ นั้น ก็ย่อมไม่มีใครจะไปห้าม เจ้าหนี้ได้ และก็ต้องถือว่าหนี้ระงับเช่นกันกรณีที่เจ้าหนี้ตกลงให้บุคคลภายนอกเข้ามาเป็นลูกหนี้ คนใหม่แทนลูกหนี้เดิมอาจเป็นแปลงหนี้ใหม่โดยเปลี่ยนตัวลูกหนี้ ซึ่งอาจทำได้โดยสัญญาระหว่าง เจ้าหนี้และลูกหนี้คนใหม่เท่านั้น แต่จะทำโดยขึ้นใจลูกหนี้เดิมเช่นกัน สำหรับผู้มีส่วนได้เสียในการ ชำระหนี้ เช่น ลูกหนี้ร่วม ผู้ค้ำประกัน ผู้ซื้อทรัพย์สินที่ติดจำนองหรือบุคคลอื่น ๆ ซึ่งอาจเข้าชำระหนี้ หรือการรับช่วงสิทธิ ย่อมเข้าชำระหนี้โดยขึ้นใจลูกหนี้ได้ และเจ้าหนี้จะปฏิเสธไม่ยอมรับชำระหนี้หา ได้ไม่ เช่น ลูกหนี้ของผู้ล้มละลายไม่ชำระหนี้ตามคำสั่งของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ จึงถูกยึดที่ดิน เพื่อขายทอดตลาดที่ดินไว้ก่อนได้

2) ผู้รับชำระหนี้

โดยปกติลูกหนี้เป็นหนี้ใครก็ย่อมจะต้องชำระหนี้กับผู้นั้น คือจะต้องชำระหนี้กับ เจ้าหนี้โดยตรง การชำระหนี้แก่ผู้อื่นโดยผู้นั้นไม่สิทธิรับชำระหนี้ และเจ้าหนี้ไม่ยอมรับว่าเป็นการ ชำระหนี้แก่ตน หนี้ย่อมไม่ระงับ เช่น ลูกหนี้ชำระให้แก่ภรรยาของเจ้าหนี้ โดยภรรยาเจ้าหนี้ไม่มี อำนาจรับชำระหนี้แทนและเจ้าหนี้มิได้อยู่รู้เห็นด้วย จึงถือไม่ได้ว่าเจ้าหนี้ให้ภรรยาชำระหนี้แทน หรือเจ้าหนี้ได้ให้สัตยาบัน แต่ในบางกรณีเจ้าหนี้อาจมอบให้ใครรับชำระหนี้แทน หรือกฎหมายอาจ ถือว่าบุคคลบางคนมีอำนาจรับชำระหนี้แทนเจ้าหนี้ได้ นอกจากนั้นการชำระหนี้ให้แก่บุคคลอื่นใน บางกรณีกฎหมายถือว่ามีผลสมบูรณ์ทำให้หนี้ระงับได้เช่นกัน ดังที่มาตรา 315 บัญญัติว่า “อันการ ชำระหนี้ นั้น ต้องทำให้แก่เจ้าหนี้หรือบุคคลผู้มีอำนาจรับชำระหนี้แทนเจ้าหนี้ การชำระหนี้ทำให้แก่ บุคคลผู้ไม่มีอำนาจรับชำระหนี้ นั้น ถ้าเจ้าหนี้ให้สัตยาบันก็นับว่าสมบูรณ์”

³⁹ นายจิตติ ติงศกัทธิ์ และนายยล ธีรกุล. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 ว่าด้วยมูลหนี้. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์และท่าปากเจริญผล, 2543, หน้า 158.

การชำระหนี้จึงอาจทำให้แก่บุคคล 4 จำพวกด้วยกัน คือ (1) เจ้าหนี้ (2) ผู้รับชำระหนี้ตามข้อตกลง (3) ผู้มีอำนาจรับชำระหนี้แทนเจ้าหนี้ และ (4) บุคคลอื่น

(1) เจ้าหนี้ เจ้าหนี้มิได้หมายเฉพาะแต่ผู้ที่เป็นคู่สัญญากับลูกหนี้เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงทายาทของเจ้าหนี้ ผู้สืบลิทธิของเจ้าหนี้ และผู้รับโอนสิทธิจากเจ้าหนี้ด้วย การชำระหนี้แก่เจ้าหนี้โดยปกติย่อมทำให้หนี้ระงับ เว้นแต่ผู้รับชำระหนี้ไม่อยู่ในฐานะเป็นเจ้าหนี้เสียแล้ว เป็นต้นว่ามีการเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้โดยการแปลงหนี้ใหม่ หรือโอนสิทธิเรียกร้องแล้ว

กรณีศาลได้มีคำสั่งอายัดสิทธิเรียกร้อง แม้จะมีการชำระหนี้ต่อเจ้าหนี้ก็หาจะมีผลให้หลุดพ้นจากหนี้ไม่ ตามที่มาตรา 319⁴⁰ วรรคแรก ที่มาตรานี้ใช้คำว่า “เจ้าหนี้ผู้ร้องขอให้ยึดทรัพย์” น่าจะเป็นเจ้าหนี้ผู้ที่ร้องขอให้ยึดทรัพย์ ถ้อยคำในฉบับภาษาอังกฤษก็มีความหมายเช่นนั้น นอกจากนั้นมาตรา 312 วรรคสาม ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งบัญญัติเป็นทำนองเดียวกับมาตรา 319 นี้ก็ใช้คำว่า “อายัด” และลูกหนี้คนที่สามในที่นี้หมายถึงบุคคลที่สามซึ่งเป็นลูกหนี้ เพราะความจริงมีลูกหนี้เพียง 2 คน ตัวอย่าง ก. เป็นเจ้าหนี้ของ ข. (ลูกหนี้คนที่ 14) และขณะเดียวกัน ข. เป็นเจ้าหนี้ของ ค. (ลูกหนี้คนที่ 2) เมื่อนับว่า ก. เป็นเจ้าหนี้ และ ข. เป็นลูกหนี้ ค. ก็เป็นบุคคลภายนอก แต่ก็ยังเป็นลูกหนี้ของ ข. ด้วย และนับจาก ก. ข. มา ค. ก็เป็นคนที่สาม ถ้า ก. ฟ้อง ข. ให้ชำระหนี้ และมีคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งห้ามมิให้ ค. ชำระหนี้ให้ ข. เพื่อ ก. จะได้ขอให้ ค. ส่งเงินมาชำระหนี้ให้ ก. โดยตรง หาก ค. ได้รับคำสั่งจากศาลแล้วยังขึ้นชำระหนี้ให้ ข. อีก และมีผลให้ ก. ได้รับความเสียหายไม่อาจบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินอื่นของ ข. ได้ ค. อาจต้องชำระหนี้ให้ ก. สำหรับส่วนที่ขาดอยู่ แต่ก็คงต้องชำระเท่าที่ ก. ได้รับความเสียหายเท่านั้น หากว่าจะต้องชำระทั้งจำนวนที่ ค. เป็นหนี้อยู่ไม่ เป็นต้นว่า ค. มีหนี้จะต้องชำระให้ ข. 100,000 บาท แต่ ก. ยังไม่ได้รับชำระหนี้จาก ข. อีกเพียง 50,000 บาทเท่านั้น

การที่ ค. ชำระหนี้ให้ ข. โดยขัดคำสั่งศาลนั้น ก็ถือว่าเป็นการชำระหนี้อยู่นั่นเอง ค. จึงอาจเรียกร้องส่วนที่ตนต้องชำระให้แก่ ก. คืนจาก ข. ได้ดังที่มาตรา 319⁴¹ วรรคสองบัญญัติว่า

(2) ผู้รับชำระหนี้ตามข้อตกลง

⁴⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 319 วรรคแรก “ถ้าศาลสั่งให้ลูกหนี้คนที่สามสามารถเว้นทำการชำระหนี้แล้ว ยังขึ้นชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ของตนเองไซ้ ท่านว่าเจ้าหนี้ผู้ที่ร้องขอให้ยึดทรัพย์จะเรียกให้ลูกหนี้คนที่สามนั้นทำการชำระหนี้ให้คุ้มกับความเสียหายอันตนได้รับก็ได้”

⁴¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 319 วรรคสอง “อนึ่ง ข้อความซึ่งกล่าวในวรรคข้างต้นนี้หาเป็นข้อขัดขวางในการที่ลูกหนี้คนที่สามจะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาจากเจ้าหนี้ของตนเองนั้นไม่”

คู่สัญญาอาจตกลงทำสัญญาเพื่อบุคคลภายนอก โดยให้ลูกหนี้ชำระหนี้แก่บุคคลภายนอกโดยตรง บุคคลภายนอกย่อมมีสิทธิจะเรียกชำระหนี้จากลูกหนี้ได้ และสิทธิของบุคคลภายนอกย่อมเกิดขึ้นเมื่อได้แสดงเจตนาออกกรณีนี้จึงมีผลเช่นเดียวกับชำระหนี้ในกรณีอื่น ๆ

คู่สัญญาอาจตกลงกันให้ลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่บุคคลอื่นนอกจากเจ้าหนี้ในกรณีอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สัญญาเพื่อบุคคลภายนอกอีก เช่น ผู้ขายตกลงให้ผู้ซื้อชำระราคาโดยเอาเงินเข้าบัญชีเงินฝากของผู้ขายที่ธนาคาร หรือให้ผู้ซื้อส่งเงินไปชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ของผู้ขายเป็นต้น การชำระหนี้ตามข้อตกลงนี้ก็จะมีผลให้หนี้ระงับเช่นกัน

(3) ผู้มีอำนาจรับชำระหนี้แทนเจ้าหนี้

ผู้มีอำนาจรับชำระหนี้แทนเจ้าหนี้อาจมีอำนาจโดยเจ้าหนี้มอบหมายให้หรืออาจมีอำนาจตามกฎหมายก็ได้

(ก) ผู้ได้รับมอบอำนาจจากเจ้าหนี้

การชำระหนี้ให้แก่ผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากเจ้าหนี้ให้รับชำระหนี้แทนเจ้าหนี้ นั้นมีผลเช่นเดียวกับการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เอง ซึ่งก่อให้เกิดผลอื่นตามมาอีก เช่น แม้ผู้ได้รับมอบอำนาจผู้จะเป็นผู้มีความสามารถปกครอง การชำระหนี้ก็สมบูรณ์เพราะถือว่าเป็นการชำระให้แก่ตัวเจ้าหนี้ แต่ถ้าหากตัวเจ้าหนี้เองเป็นผู้มีความสามารถปกครอง แม้ผู้รับมอบอำนาจจะมีความสามารถบริบูรณ์ การชำระหนี้นั้นก็อาจไม่สมบูรณ์

การชำระหนี้ในกรณีนี้จะต้องชำระในระหว่างผู้ที่รับมอบอำนาจยังมีอำนาจรับชำระหนี้อยู่ การชำระหนี้หลังจากที่รู้ว่าเจ้าหนี้ถอนการมอบอำนาจแล้วหาไม่ ผู้ได้รับมอบอำนาจอาจเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ไปรับชำระหนี้เฉพาะครั้งเฉพาะคราว หรืออาจมีการมอบหมายกันเป็นประจำอย่างพนักงานเก็บเงินก็ได้ การชำระเงินแก่ผู้ได้รับมอบหมายจากเจ้าหนี้ย่อมเป็นการชำระหนี้แล้ว

(ข) ผู้มีอำนาจรับชำระตามกฎหมาย

ผู้มีอำนาจรับชำระหนี้แทนเจ้าหนี้โดยผลของกฎหมาย อาจได้แก่ผู้แทนโดยชอบธรรมของเจ้าหนี้ ผู้จัดการมรดกในกรณีที่รับชำระหนี้กองมรดก หรือผู้ชำระบัญชีรับชำระหนี้แทนบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างชำระบัญชี เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ผู้รับชำระหนี้แทนลูกหนี้ผู้ล้มละลาย เป็นต้น

(4) ผู้อื่น

ผู้อื่นนอกเหนือจากเจ้าหนี้และผู้มีอำนาจรับชำระหนี้แทนเจ้าหนี้ หากอาจรับชำระหนี้ได้ไม่ การชำระหนี้แก่ผู้อื่นไม่ถือว่าสมบูรณ์ ไม่มีผลให้หนี้ระงับ แต่ในบางกรณีเพื่อความสะดวก

หรือความจำเป็นทางการค้าและเพื่อความเป็นธรรม กฎหมายให้ถือว่า การชำระหนี้แก่บุคคลอื่นก็มีผลระงับได้เหมือนกัน ซึ่งมีอยู่หลายกรณีด้วยกันคือ

- (ก) ชำระหนี้แก่ผู้ครองสิทธิ
- (ข) ชำระหนี้แก่ผู้ถือใบเสร็จ
- (ค) เจ้าหนี้ได้ลาภงอกจากการชำระหนี้
- (ง) เจ้าหนี้ให้สัตยาบันแก่การชำระหนี้

1.2.4.2 การปลดหนี้

ปลดหนี้คือการที่เจ้าหนี้ปล่อยให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากภาระหน้าที่ที่จะต้องชำระหนี้ โดยไม่มีค่าตอบแทน เป็นการที่เจ้าหนี้สละสิทธิเรียกร้อง หรือการยกหนี้ให้โดยเสนหา ถ้ามีการให้อะไรตอบแทนหรือแลกเปลี่ยนกันก็ไม่ใช่ปลดหนี้ อาจเป็นการแปลงหนี้ใหม่ หักกลบบทหนี้ หรือเป็นการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นแทนการชำระหนี้เดิมก็ได้

การปลดหนี้โดยปกติเป็นสิทธิของเจ้าหนี้โดยเฉพาะ ผู้ที่เป็นเจ้าหนี้เท่านั้นจึงจะปลดหนี้ได้ แต่ได้รับมอบอำนาจจากเจ้าหนี้หรือผู้มีอำนาจโดยกฎหมายที่จะทำการแทนเจ้าหนี้ได้ เช่น ผู้แทนโดยชอบธรรมของเจ้าหนี้ผู้เยาว์ เป็นต้น ก็ยอมปลดหนี้ได้ การปลดหนี้ก็ต้องทำกับตัวลูกหนี้หรือผู้มีอำนาจกระทำการแทนลูกหนี้ในกรณีมีผู้ชำระหนี้ให้เจ้าหนี้แทนผู้ค้าประกันร่วมคนหนึ่งเต็มตามจำนวนหนี้ที่เจ้าหนี้เรียกร้องจนเจ้าหนี้สละสิทธิต่อผู้ค้าประกันร่วมคนนั้นแล้ว ย่อมทำให้ผู้ค้าประกันร่วมอีกคนหนึ่งหลุดพ้นจากหนี้ที่ผู้ค้าประกันร่วมไปด้วยตามมาตรา 340 วิธีการ

ปลดหนี้้นั้นตามมาตรา 340⁴² กำหนดไว้ซึ่งวิธีการปลดหนี้ อาจแบ่งเป็น

- 1) หนี้ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ
- 2) หนี้มีหลักฐานเป็นหนังสือ

- 1) หนี้ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ

หนี้ชนิดนี้เพียงแต่เจ้าหนี้แสดงเจตนาต่อลูกหนี้ว่า ปลดหนี้ให้ก็มีผลให้หนี้ระงับแล้วไม่ต้องมีพิธีรองอะไรอีก การแสดงออกด้วยวาจา เป็นหนังสือ โดยกิริยาท่าทาง หรือโดยแสดงออกให้เห็นโดยปริยายว่าปลดหนี้ให้แล้ว เช่น เจ้าหนี้มอบเอกสารซึ่งเป็นหลักฐานในการ

⁴² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 340 " ถ้าเจ้าหนี้แสดงเจตนาต่อลูกหนี้ว่าจะปลดหนี้ให้ ท่านว่าหนี้นั้นก็สิ้นอันระงับสิ้นไป ถ้าหนี้มีหนังสือเป็นหลักฐาน การปลดหนี้ก็ต้องทำเป็นหนังสือด้วย หรือ เว้นคืนเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งหนี้ หรือขีดฆ่าเอกสารนั้นเสีย"

ก่อนนี้แก่ลูกหนี้ เป็นต้นว่า เจ้าหนี้มอบหนังสือสัญญาไว้แก่ลูกหนี้หรือเจ้าหนี้คืนหรือทำลายเช็คที่ลูกหนี้ออกให้เพื่อการชำระหนี้

เจ้าหนี้เพียงแต่มีเจตนาจะปลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้โดยไม่แสดงต่อลูกหนี้นั้น ห้ามมิผลเป็นการปลดหนี้ไม่ โดยเฉพาะการนิ่งเฉยจะถือว่ามี การแสดงเจตนาหาได้ไม่ ดังเช่นที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การที่เจ้าหนี้บุริมสิทธิไม่ไปขอรับชำระหนี้ของลูกหนี้ผู้ล้มละลายจากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ จะถือว่าเป็นการปลดหนี้ไม่ได้ เพราะเจ้าหนี้มิได้แสดงเจตนาต่อลูกหนี้ว่าจะปลดหนี้ให้ หนี้จึงไม่ระงับ

2) หนี้มีหลักฐานเป็นหนังสือ

หนี้ชนิดนี้เจ้าหนี้จะปลดหนี้ก็ต้องแสดงเจตนาต่อลูกหนี้เช่นกัน แต่กฎหมายกำหนดวิธีการแสดงเจตนาไว้เป็นพิเศษว่าจะต้องมีหลักฐานอย่างใดอย่างหนึ่งใน 3 วิธีที่มาตรา 340 วรรคสองกำหนดไว้ คือ (1) ทำเป็นหนังสือ (2) เว้นคืนเอกสาร หรือ (3) ซีดฆ่าเอกสาร

หนี้มีหลักฐานเป็นหนังสือ อาจเป็นที่กฎหมายบังคับให้ต้องทำเป็นหนังสือมิฉะนั้นเป็นโมฆะ หรืออาจเป็นหนี้ที่หากไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือจะฟ้องร้องบังคับไม่ได้ หรืออาจเป็นหนี้ที่กฎหมายไม่ได้บังคับให้ต้องทำเป็นหนังสือ หรือมีหลักฐานเป็นหนังสือ แต่มีการทำไว้เป็นหนังสือเพื่อให้มีหลักฐานเป็นการแน่นอนก็ได้ ไม่ว่าจะ เป็นหนี้ชนิดไหน ก็ถือว่าเป็นหนี้มีหลักฐานเป็นหนังสือ ซึ่งการปลดหนี้จะต้องทำโดยวิธีดังกล่าวเช่นกันและการปลดหนี้เป็นวิธีการชนิดหนึ่งซึ่งทำให้หนี้ระงับโดยมิใช่การชำระหนี้ เมื่อมีการปลดหนี้ลูกหนี้ก็จะหลุดพ้นจากหนี้ไปโดยสิ้นเชิงโดยผลของกฎหมาย ปลดหนี้ทำให้หนี้ระงับเสมือนการชำระหนี้ จึงเป็นการระงับหนี้ส่วนประธานและหนี้อุปกรณ์ แต่การปลดหนี้อาจทำเพียงบางส่วนก็ได้ ถ้าปลดหนี้บางส่วนหนี้ก็จะระงับไปเฉพาะส่วนที่ปลดหนี้ คงต้องชำระส่วนที่ยังไม่ได้ปลดต่อไป กรณีของหนี้ร่วมนั้นถ้าเจ้าหนี้ร่วมคนหนึ่งปลดหนี้ให้ลูกหนี้ก็มีผลให้หนี้ทั้งหมดระงับไปเจ้าหนี้ร่วมคนอื่นก็ไม่อาจเรียกให้ชำระหนี้ได้อีก กรณีของลูกหนี้ร่วมนั้นต่างออกไป ถ้าเจ้าหนี้ปลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้ร่วมคนหนึ่ง ผลจะทำให้ระงับไปทั้งหมดหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าเป็นการปลดหนี้หรือไม่ หากเป็นการปลดหนี้โดยแท้ (real release) โดยเจ้าหนี้ประสงค์จะให้หนี้ระงับไปทั้งหมด หนี้ก็จะระงับไปถึงลูกหนี้ทุกคน เจ้าหนี้จะเรียกให้ลูกหนี้ร่วมคนอื่นชำระหนี้อีกหาได้ไม่ แต่ถ้าเป็นการปลดหนี้เฉพาะตัวลูกหนี้ (personal discharge) ซึ่งเป็นการแสดงเจตนาว่าเจ้าหนี้ไม่ประสงค์จะบังคับชำระหนี้เอากับลูกหนี้ผู้นั้นโดยเฉพาะ การปลดหนี้ก็มีผลถึงลูกหนี้ร่วมคนอื่นเพียงเฉพาะส่วนของลูกหนี้ได้รับการปลดหนี้ กล่าวคือเจ้าหนี้ยังเรียกให้ลูกหนี้ร่วมคนอื่น ๆ ชำระหนี้ส่วนที่เหลือได้อีก

การที่เจ้าหนี้จะปลดหนี้ให้แก่ผู้ค้ำประกัน โดยให้ผู้ค้ำประกันพ้นจากหนี้ค้ำประกัน ซึ่งเป็นหนี้อุปกรณ์แต่ลูกหนี้ยังคงต้องรับผิดชอบอยู่ตามเดิม ส่วนกรณีที่เจ้าหนี้ปลดหนี้ให้ลูกหนี้ ผู้ค้ำประกันยอมหลุดพ้นจากหนี้ไปด้วยเพราะจะมีหนี้อุปกรณ์โดยไม่มีหนี้ประธานไม่ได้ ซึ่งหนี้ประธานหาได้ขึ้นอยู่กับหนี้อุปกรณ์ไม่ เพราะฉะนั้นแม้เจ้าหนี้จะปลดหนี้ตามสัญญาค้ำประกันให้ผู้ค้ำประกันก็หาทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ไปไม่

1.2.4.3. การแปลงหนี้ใหม่

แปลงหนี้ใหม่ให้เป็นการที่คู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้ตกลงกันให้หนี้เดิมระงับและบังคับกันได้ตามหนี้ที่ตกลงกันใหม่ โดยมีการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งหนี้เดิม ซึ่งอาจเป็นการเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ เปลี่ยนตัวลูกหนี้ หรือเปลี่ยนวัตถุแห่งหนี้ เป็นต้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง แปลงหนี้ใหม่เป็นการเปลี่ยนหนี้ใหม่แทนหนี้เดิมนั่นเอง ซึ่งมีผลให้หนี้เดิมระงับไป แปลงหนี้ใหม่จึงเป็นสัญญาเกี่ยวกับหนี้ 2 อย่างคือ หนี้เดิมและหนี้ใหม่ ถ้าไม่มีหนี้เดิมก็จะไม่มีหนี้ใหม่ ถ้าหนี้ใหม่ไม่เกิดขึ้นหนี้เดิมก็ไม่ระงับและไม่เป็นแปลงหนี้ใหม่ มีหลักเกณฑ์สำคัญ 4 ประการคือ

- 1) มีหนี้เดิมที่คู่กรณีจะให้ระงับไป
- 2) คู่กรณีทำสัญญาแปลงหนี้เดิมเป็นหนี้ใหม่
- 3) มีการเปลี่ยนสาระสำคัญของหนี้เดิม และ
- 4) มีหนี้ใหม่เกิดขึ้นมาแทนหนี้เดิม

- 1) มีหนี้เดิมที่คู่กรณีจะให้ระงับไป

แปลงหนี้ใหม่เกิดขึ้นโดยคู่กรณีประสงค์จะให้หนี้เดิมระงับมาบังคับกันตามหนี้ใหม่ การแปลงหนี้ใหม่จะได้เกิดต่อเมื่อมีหนี้เดิมอยู่ ถ้าหนี้เดิมไม่มีแต่คู่กรณีเข้าใจผิดว่ามีหรือเป็นกรณีที่หนี้เดิมไม่เกิดขึ้น หรือสัญญาที่ก่อหนี้เป็นโมฆะ หรือหนี้เดิมเป็นหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือเป็นหนี้มีเงื่อนไขบังคับก่อนซึ่งเงื่อนไขไม่สำเร็จ ดังนั้นก็ไม่มีหนี้อะไรจะแปลง แปลงหนี้ไม่มีผลเสมือนการชำระหนี้ ถ้าไม่มีหนี้จะมีการชำระหนี้หรือแปลงหนี้ใหม่ได้อย่างไร เมื่อไม่มีหนี้เดิมจะแปลงหนี้ใหม่ก็ไม่เกิดขึ้น

- 2) คู่กรณีทำสัญญาแปลงหนี้เดิมเป็นหนี้ใหม่

แปลงหนี้ใหม่เป็นสัญญาชนิดหนึ่ง เกิดขึ้นจากเจตนาของคู่กรณีที่เกี่ยวข้องดังที่ มาตรา 349⁴³ การแปลงหนี้ใหม่จึงไม่อาจเกิดขึ้นโดยการแสดงเจตนาฝ่ายเดียวอย่างปลดหนี้ หรือ หักกลบหนี้ ฉะนั้นในกรณีของแปลงหนี้ใหม่นี้เจ้าหนี้ลูกหนี้และผู้เกี่ยวข้องจะต้องมีความ สามารถบริบูรณ์ในการทำสัญญาแปลงสภาพหนี้ แต่หาเป็นการแปลงหนี้ใหม่ไม่ หรือการที่บุคคล ภายนอกเสนอขอชำระหนี้แก่เจ้าหนี้โดยไม่มีการตอบสนองจากเจ้าหนี้ก็จะถือว่าเป็นแปลงหนี้ใหม่ ไม่ได้ซึ่งเจตนาของเจ้าหนี้ที่จะทำสัญญาแปลงหนี้ใหม่นั้นจะต้องแจ้งและเป็นไปในทางรับรองหนี้ เดิมมิใช่ปฏิเสธหนี้เดิม แต่เป็นเรื่องสละหนี้เดิมมาบังคับตามหนี้ใหม่ โดยประสงค์จะให้หนี้เดิม ระวัง ถ้าเจ้าหนี้มิได้ตกลงจะให้หนี้เดิมระวังไป แม้จะมีหนี้ใหม่เกิดขึ้นก็อาจกลายเป็น 2 มูลหนี้ มี ผลให้เจ้าหนี้เลือกบังคับชำระหนี้ได้อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ จึงไม่ควรมีการสันนิษฐานว่าเจ้าหนี้มี เจตนาแปลงหนี้ใหม่เมื่อข้อเท็จจริงยังไม่ชัดเจน

(ก) คู่กรณีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องตกลงทำสัญญากันนั้นอาจจะแตกต่างกันไปแล้ว แต่ว่าเป็นแปลงหนี้ใหม่ชนิดใด กรณีที่ไม่ได้เปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ลูกหนี้กันใหม่ คู่กรณีที่เกี่ยวข้องก็คือ เจ้าหนี้ลูกหนี้เดิมนั่นเอง

กรณีที่เป็นแปลงหนี้ใหม่โดยเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ คู่กรณีที่จะต้องทำสัญญากัน นอกจากจะมีลูกหนี้และเจ้าหนี้เดิมแล้ว เจ้าหนี้ใหม่ก็ต้องตกลงกันด้วยทั้งสามฝ่ายจึงจะมีผลให้ หนี้ระหว่างเจ้าหนี้เดิมและลูกหนี้ระวังไปและเจ้าหนี้ใหม่มีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้

ส่วนกรณีแปลงหนี้ใหม่โดยเปลี่ยนตัวลูกหนี้นั้น เจ้าหนี้และลูกหนี้ใหม่จะต้อง ตกลงด้วยจึงจะมีผลผูกพันระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ใหม่ได้ สำหรับลูกหนี้เดิมนั้นการแปลงหนี้ใหม่ หาทำให้เขาต้องเสียหายอย่างใดไม่ ซ้ำยังทำให้เขาหลุดพ้นจากหนี้ไปด้วย ฉะนั้นแม้ลูกหนี้เดิมไม่ ได้ตกลงด้วยก็ใช้ได้ ดังจะเห็นได้ว่ามาตรา 350 บัญญัติว่า จะทำให้สัญญาระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ คนใหม่ก็ได้ เพียงแต่จะทำโดยขึ้นใจลูกหนี้เดิมหาได้ไม่ การแปลงหนี้ใหม่ชนิดใด เจ้าหนี้เดิมจะ ต้องเป็นคู่สัญญาด้วยเสมอ ทั้งนี้เพราะการแปลงหนี้ใหม่มีผลให้หนี้ระวังไปเสมือนมีการชำระหนี้ ผู้ที่ จะยอมให้หนี้แปลงหนี้ได้จึงต้องเป็นบุคคลที่รับชำระหนี้ได้ คือเจ้าหนี้นั่นเอง

(ข) แบบของสัญญา กฎหมายมิได้บัญญัติไว้โดยตรงว่าการตกลงแปลงหนี้ใหม่ จะต้องทำในรูปแบบอย่างไร เว้นแต่กรณีของการแปลงหนี้ใหม่โดยเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ ซึ่งจะต้อง ปฏิบัติตามวิธีการของการโอนสิทธิเรียกร้องด้วย (มาตรา 349 วรรคสาม) ดังที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า การแปลงหนี้ใหม่ด้วยการเปลี่ยนตัวลูกหนี้ มาตรา 350 มิได้บัญญัติให้ต้องทำเป็นหนังสือแต่

⁴³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 349 วรรคแรก "เมื่อคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้ทำสัญญา เปลี่ยนสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งหนี้ไว้ ท่านว่าหนี้นั้นเป็นอันระงับสิ้นไปด้วยการแปลงหนี้ใหม่"

อย่างไร แม้จะได้ทำเป็นหนังสือก็ไม่จำเป็นต้องให้เจ้าหนี้ลูกหนี้คนใหม่ลงลายมือชื่อ และบทบัญญัติดังกล่าวก็ไม่ได้กำหนดให้เจ้าหนี้ต้องแจ้งให้ลูกหนี้คนเดิมทราบ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อคู่กรณีตกลงให้แปลงหนี้เดิมมาเป็นหนี้ใหม่แล้วหนี้เดิมย่อมระงับต้องบังคับตามหนี้ที่เกิดขึ้นใหม่ เพราะฉะนั้นถ้าคู่กรณีจะตกลงกันให้รับผิดชอบในมูลหนี้อะไรกันขึ้นใหม่ก็จะต้องทำสัญญากันตามแบบกฎหมายกำหนดไว้สำหรับมูลหนี้ใหม่นั้น มิฉะนั้นก็ไม่อาจบังคับตามมูลหนี้ใหม่นั้นได้

3) มีการเปลี่ยนสาระสำคัญของหนี้เดิม

การแปลงหนี้ใหม่เป็นเรื่องที่คู่กรณีตกลงกันให้ระงับหนี้เดิมโดยให้บังคับตามหนี้ใหม่ ถ้าหนี้ใหม่ไม่เกิดขึ้นก็ไม่เป็นแปลงหนี้ใหม่และหนี้เดิมก็ไม่ระงับ ในบางกรณีหนี้เดิมและหนี้ใหม่ไม่แตกต่างกันมากนักมักจะมีปัญหาว่าหนี้ที่ตกลงกันใหม่นั้น ความจริงเป็นหนี้ใหม่หรือหนี้เดิม หลักที่จะช่วยตอบปัญหานี้ได้ก็คือหนี้ใหม่และหนี้เดิมแตกต่างกันในสาระสำคัญหรือไม่ถ้าไม่แตกต่างกันในสาระสำคัญก็ต้องถือว่ายังคงเป็นหนี้เดิมอยู่ไม่มีการแปลงหนี้ใหม่ ทั้งนี้เพราะมาตรา 349 บัญญัติว่า แปลงหนี้ใหม่จะต้องเป็นการ “ทำสัญญาเปลี่ยนสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งหนี้”

การทำสัญญาระหว่างคู่กรณีที่เกี่ยวข้องอันเกี่ยวกับการชำระหนี้ หรือเกี่ยวกับที่จะมีผลให้หนี้เดิมระงับลงนั้น ถ้าไม่เป็นการเปลี่ยนแปลงสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญของหนี้เดิมแล้วอาจเป็นเพียงการรับสภาพหนี้ การผ่อนเวลาชำระหนี้ การประนีประนอมยอมความหรือการชำระหนี้ อย่างอื่นแทนการชำระหนี้ที่ได้ตกลงกันไว้โดยมิใช่เป็นการแปลงหนี้ใหม่ก็ได้สิ่งที่เป็นสาระสำคัญของหนี้มีดังนี้

(1) เงื่อนไขของหนี้

มาตรา 349 วรรคสอง บัญญัติว่า “ถ้าทำหนี้มีเงื่อนไขให้กลายเป็นหนี้ปราศจากเงื่อนไขก็ดี เพิ่มเติมเงื่อนไขเข้าในหนี้อันปราศจากเงื่อนไขก็ดี เปลี่ยนเงื่อนไขก็ดี ท่านถือว่าเป็นอันเปลี่ยนซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งหนี้”

(2) เปลี่ยนตัวเจ้าหนี้

การแปลงหนี้ใหม่โดยเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ ต้องได้รับความยินยอมของทั้งสามฝ่าย คือเจ้าหนี้เดิม ลูกหนี้ และเจ้าหนี้ใหม่ เหตุที่เจ้าหนี้เดิมต้องให้ความยินยอมด้วยก็เพราะเจ้าหนี้เดิมจะสละสิทธิในหนี้ ส่วนที่ลูกหนี้ต้องยินยอมด้วยก็เพราะจะต้องรับผิดชอบตามหนี้ใหม่และการเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ทำให้ลูกหนี้ไม่อาจยกข้อต่อสู้ต่อเจ้าหนี้เดิมขึ้นยันกับเจ้าหนี้ใหม่ได้

กฎหมายกำหนดให้นำบทบัญญัติเรื่องโอนสิทธิเรียกร้องมาใช้กับการแปลงหนี้ใหม่โดยเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ ก็เพราะการแปลงหนี้ใหม่กรณีนี้ทำให้เจ้าหนี้คนใหม่เข้ามามีสิทธิเรียกร้องแทนเจ้าหนี้คนเดิม ทำนองเดียวกับการโอนสิทธิเรียกร้อง ผลสำคัญในเรื่องนี้ก็คือทำให้ต้องนำ

บทบัญญัติของมาตรา 306 และ 308 มาใช้บังคับด้วย เพราะเป็นหนี้ซึ่งต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง การแปลงหนี้โดยเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้จึงต้องทำเป็นหนังสือ และต้องบอกกล่าวแก่ลูกหนี้หรือลูกหนี้ยินยอมด้วยเป็นหนังสือ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 306 แต่เนื่องจากการแปลงหนี้ใหม่ในกรณีนี้ต้องทำสัญญาระหว่างเจ้าหนี้เดิม เจ้าหนี้ใหม่ และลูกหนี้ทั้ง 3 ฝ่ายด้วยกันอยู่แล้ว จึงถือได้ว่าลูกหนี้ให้ความยินยอมแล้วมีผลให้ลูกหนี้ไม่อาจยกข้อต่อสู้ที่มีอยู่ต่อเจ้าหนี้เดิมมาใช้กับเจ้าหนี้ใหม่ได้

(3) เปลี่ยนตัวลูกหนี้

การแปลงหนี้ใหม่โดยเปลี่ยนตัวลูกหนี้นิยมใช้กันมาตั้งแต่สมัยโรมัน ซึ่งเรียกว่า deligatio เป็นกรณีที่ลูกหนี้มอบหมายให้ผู้อื่นไปชำระหนี้แทนตน โดยเจ้าหนี้ตกลงยอมรับผู้ที่ได้รับมอบหมายนั้นเป็นลูกหนี้ใหม่แทนลูกหนี้เดิม และหนี้ใหม่กรณีนี้เกิดขึ้นไม่ได้ถ้าเจ้าหนี้และลูกหนี้ใหม่ไม่ยินยอมด้วย เพราะลูกหนี้เดิมยอมไปบังคับเจ้าหนี้และลูกหนี้ใหม่ไม่ได้ทั้งกรณีนี้มักจะเกิดขึ้นโดยลูกหนี้เดิมเป็นผู้เสนอขอทำสัญญากับเจ้าหนี้ การแปลงหนี้ใหม่โดยเปลี่ยนตัวลูกหนี้นั้นต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าหนี้ด้วย และต้องมีสัญญาเป็นสามฝ่าย คือสัญญาระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้เดิมว่าเจ้านี้ยอมรับเอาลูกหนี้ใหม่เป็นลูกหนี้ของตนต่อไปโดยระงับหนี้ ทั้งหมดที่มีอยู่ต่อลูกหนี้เดิมกับมีสัญญาระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ใหม่ว่า ลูกหนี้ใหม่จะเข้าชำระหนี้แทนลูกหนี้เก่า ตามมาตรา 250 ก็ได้บัญญัติไว้ว่า “แปลงหนี้ใหม่ด้วยเปลี่ยนตัวลูกหนี้ นั้น จะทำเป็นสัญญาระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้คนใหม่ก็ได้ แต่จะทำโดยขใจลูกหนี้เดิมหาได้ไม่” แสดงให้เห็นว่าแปลงหนี้ใหม่โดยเปลี่ยนตัวลูกหนี้เพียงแต่เจ้าหนี้กับลูกหนี้คนใหม่ตกลงกันก็ได้ไม่ต้องให้ลูกหนี้เดิมตกลงแต่ไม่คัดค้านก็ได้

(4) เปลี่ยนวัตถุแห่งหนี้

กรณีที่เดิมลูกหนี้มีหนี้ชำระให้เจ้าหนี้อย่างหนึ่ง แล้วคู่กรณีตกลงกันให้ลูกหนี้ชำระหนี้เป็นอย่างอื่นแทนกันเป็นการเปลี่ยนวัตถุแห่งหนี้ ก็ต้องถือว่าเปลี่ยนสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญของหนี้เป็นการแปลงหนี้ใหม่เช่นกัน เช่น โจทก์และจำเลยร่วมกันค้าประกันหนี้ของ น. ต่อมาโจทก์ชำระหนี้แทน น. แล้ว น. ตกลงทำสัญญาทำให้โจทก์ไว้ว่าได้กู้เงินโจทก์ ดังนี้ เป็นการแปลงหนี้เดิมตามสัญญาค้าประกัน ซึ่งทำให้โจทก์มีสิทธิไล่เบี้ย น. มาเป็นหนี้ตามสัญญากู้ยืม ทำให้โจทก์หมดสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาจาก น. และจำเลยด้วย และการที่ลูกหนี้ตกลงรับเป็นหนี้อย่างใหม่ขึ้นนี้ ถ้าไม่ได้ตกลงกันให้หนี้เดิมระงับก็จะไม่เป็นแปลงหนี้ใหม่ ดังที่มาตรา 321 วรรคสอง บัญญัติว่าเมื่อกรณีเป็นที่สงสัยมิให้สันนิษฐานว่าลูกหนี้ได้ก่อนขึ้นแทนการชำระหนี้

(5) เปลี่ยนตัวทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งหนี้

กรณีที่ถูกหนี้จะต้องส่งมอบทรัพย์สินชนิดหนึ่งให้แก่เจ้าหนี้ แล้วคู่กรณีตกลงกันใหม่ ให้ลูกหนี้ส่งมอบทรัพย์สินอย่างอื่นแทน ก็ต้องถือว่าเป็นการเปลี่ยนสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญของหนี้ ทำให้เป็นการแปลงหนี้ใหม่เช่นกัน การแปลงหนี้ใหม่โดยเปลี่ยนตัวทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งหนี้ มีลักษณะใกล้เคียงกับการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินอย่างอื่นอยู่มาก

(6) เปลี่ยนมูลหนี้

กรณีที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบเจ้าหนี้ตามมูลหนี้ชนิดหนึ่ง แล้วเจ้าหนี้อีกหนึ่งตกลงกันใหม่ ให้ลูกหนี้รับผิดชอบอีกชนิดหนึ่งก็ต้องถือว่าเป็นการเปลี่ยนสิ่งที่เป็นสาระสำคัญของหนี้ มีผลให้เป็นการแปลงหนี้ใหม่เช่นกัน เช่น ผู้จ้างรถกลางชายที่ดินที่จ้างรถให้แก่ผู้รับจ้างรถ โดยใช้หนี้จ้างรถเป็นการชำระราคาส่วนหนึ่งยอมเป็นการแปลงหนี้จ้างรถมาเป็นหนี้ตามสัญญาจะซื้อขายผู้จ้างรถยอมหมดสิทธิไถ่ถอน

4) มีหนี้ใหม่เกิดขึ้นแทนหนี้เดิม

แปลงหนี้ใหม่เป็นการตกลงกันระงับหนี้เดิมโดยรับผิดชอบตามหนี้ใหม่แทน เพราะฉะนั้นจึงเป็นเรื่องที่หนี้เดิมต้องระงับไปแล้วเกิดมีหนี้ใหม่ขึ้นมาด้วย ความมีอยู่ของหนี้ใหม่จึงเป็นสิ่งจำเป็นเช่นเดียวกับต้องมีหนี้เดิมอยู่ก่อน ถ้าไม่มีหนี้เกิดขึ้นก็ไม่เป็นแปลงหนี้ใหม่และหนี้เดิมก็ไม่ระงับ

2. ความเป็นมาและแนวความคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้⁴⁴

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ นั้น มีจุดเริ่มต้นมาจากการหาหนทางแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดในการแก้ไขปัญหานี้เสียของสถาบันการเงิน ซึ่งช่วยให้ลูกหนี้สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ และเพื่อเจ้าหนี้ก็ได้รับชำระหนี้คืนสูงสุด ปัญหาสภาพคล่องเป็นปัญหาหนึ่งที่รุมเร้าระบบการเงินและเศรษฐกิจของไทยมาตั้งแต่ช่วงต้นปี พ.ศ. 2540 สภาพการเงินของประเทศเริ่มมีความผันผวน ประชาชนเริ่มไม่แน่ใจความมั่นคงของสถาบันการเงินหลายแห่งโดยเฉพาะการแก้ปัญหาค่าเงินบาทของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การจำกัด (มหาชน) บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์เอกรักษ์ จำกัด (มหาชน) เป็นต้น การโจมตีค่าเงินบาทอย่างหนักของจอร์จ โซรอส นักค้าเงินกองทุนใหญ่ชาวสหรัฐอเมริกา รวมทั้งลดอันดับความน่าเชื่อถือของพันธบัตรเงินกู้ต่างประเทศระยะยาวของประเทศไทย และลดอันดับความน่าเชื่อถือของสถาบันการเงินไทยหลายแห่งโดยสถาบันจัดอันดับความน่าเชื่อถือของต่างประเทศ ประกอบ

⁴⁴ ชัยชาญ วิบูลศิริ. เจาะวิกฤตสถาบันการเงินไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร. ธนาคารแห่งประเทศไทย, กันยายน 2541, หน้า 109 - 120.

กับปัญหาหนี้เสียของสถาบันการเงินที่เกิดจากธุรกิจอสังหาริมทรัพย์กำลังเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศจนกระทรวงการคลังได้ออกมาตรการการจัดตั้ง Resolution Trust Fund เพื่อแก้ปัญหามูลค่ากองทุนห้าหมื่นล้านบาท ธนาคารแห่งประเทศไทยมีการออกข่าวสถาบันการเงินขาดสภาพคล่องอีก 10 แห่ง มีสินทรัพย์ด้วยคุณภาพจำนวนมากต้องเพิ่มทุน 8,250 ล้านบาท โดยเร็วจึงมีผลให้ประชาชนผู้ฝากเงินต่างถอนเงินฝากจากสถาบันการเงินไป จนธนาคารแห่งประเทศไทยต้องประกาศมาตรการเสริมความมั่นคงของสถาบันการเงินโดยตั้งสำรองสำหรับสินทรัพย์จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน ทำให้สถาบันการเงินของไทยต้องรับภาระกันสำรองสินทรัพย์ดังกล่าวและไม่อาจทำได้ในสถานการณ์ขณะนั้น อีกทั้งการนำเงินสำรองต่างประเทศไปปกป้องค่าเงินบาทจนกระทบในบัญชีทุนสำรองเงินตรา จนในที่สุดกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ก็ได้สนับสนุนเงินทุนเพิ่มเติมกรณีฉุกเฉิน (Contingency Funding Resources) โดยมีเงื่อนไขการกำกับควบคุมระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยทุกรูปแบบ อาทิเช่น การปรับลดจำนวนบริษัทเงินทุน การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ เมื่อมีการปิดกิจการสถาบันการเงิน องค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ป.ร.ส) ภายใต้พระราชกำหนดองค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 ก็เข้ามาฟื้นฟูบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินงานกิจการ พร้อมทั้งช่วยเหลือผู้ฝากเงินและเจ้าหน้าที่ธุรกิจของบริษัทชำระบัญชีที่ ป.ร.ส และเห็นว่าฟื้นฟูไม่ได้แล้วนำเงินไปเฉลี่ยคืนให้เจ้าหน้าที่ ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ.2541 บริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน (AMC) ได้ก่อตั้งขึ้นภายใต้พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน พ.ศ.2541 มีการเข้าประมูลซื้อสินทรัพย์ของบริษัทเงินทุนที่ ป.ร.ส ดำเนินการชำระบัญชี โดยมุ่งซื้อสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของบริษัทเงินทุน 56 แห่ง เพื่อนำไปบริหารปรับปรุงโครงสร้างหนี้ต่อให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น หรือบังคับหลักประกันและขายออกไปในที่สุด ส่วนในด้านธนาคารพาณิชย์ไทยมีมาตรการเพิ่มทุนในระดับที่สอดคล้องกับปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ เช่น การเข้ากองทุนชั้นที่ 1, 2 การขายหุ้นเพิ่มทุน เป็นต้น และมีการเจรจากับลูกหนี้หาแนวทางร่วมกับปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศการจัดประเภทสินทรัพย์⁴⁵ กับทั้งมาตรการในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ดังต่อไปนี้

2.1 มาตรการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ไทยในระบบสถาบันการเงินไทย

รูปแบบของการดำเนินธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ไทยนั้น ดูผิวเผินแล้วเหมือนไม่ซับซ้อน เพราะต้องดำเนินการภายใต้กรอบระเบียบของกฎหมายซึ่งกำกับดูแลโดยธนาคารแห่ง

⁴⁵ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 120 ตอนพิเศษ 28 ง ลงวันที่ 3 มีนาคม

ประเทศไทย กล่าวคือ รับฝากเงินจากประชาชนแล้วนำเงินไปปล่อยสินเชื่อให้แก่ภาคธุรกิจเพื่อบริหารให้ได้กำไร แต่ในความเป็นจริงแล้วมีความเสี่ยงสูงและเปราะบางอยู่มาก เพราะในด้านหนี้สินเป็นภาระแน่นอนที่ต้องชำระคืนตามกำหนดเวลาให้แก่ผู้ฝากเงิน รวมถึงผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ย แต่ในด้านสินทรัพย์ซึ่งได้แก่ลูกหนี้เงินให้กู้ยืมจากการปล่อยสินเชื่อนั้นมีความไม่แน่นอนในการรับชำระเพราะขึ้นอยู่กับการประกอบธุรกิจของลูกหนี้ ถ้าลูกหนี้ไม่สามารถชำระดอกเบี้ยหรือคืนเงินต้นตามกำหนดได้ สถาบันการเงินก็จะไม่มีเงินสดที่จะนำมาไปคืนผู้ฝากเงิน และถ้าผู้ถือหุ้นเพิ่มทุนทดแทนให้ไม่ได้ ก็ต้องล้มในที่สุด หรือ ทางการต้องเข้าไปแทรกแซงถือหุ้นแทน เพื่อป้องกันไม่ให้ประชาชนผู้ฝากเงินได้รับความเสียหาย

ฉะนั้นความอยู่รอดของธุรกิจสถาบันการเงินจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของลูกหนี้ที่ได้ปล่อยสินเชื่อไปเป็นสำคัญสินทรัพย์รายการสำคัญที่สุดในสมดุลของสถาบันการเงิน ก็คือ ลูกหนี้เงินให้กู้ยืม ซึ่งลูกหนี้สถาบันการเงินไม่เหมือนลูกหนี้ซื้อขายสินค้าบริการของธุรกิจทั่วไปเพราะลูกหนี้ที่ให้กู้ยืมเงินเพื่อเอาไปประกอบธุรกิจ ถ้าธุรกิจของลูกหนี้มีปัญหา สถาบันการเงินก็มีความเสี่ยง ซึ่งลูกหนี้แต่ละรายประกอบธุรกิจต่างกัน มีจุดแข็งจุดอ่อนไม่เหมือนกัน วิธีแก้ไขปัญหานี้ของสถาบันการเงินต่อธุรกิจแต่ละประเภทย่อมแตกต่างกัน และการที่จะบอกว่าโอกาสที่หนี้จะสูญมีเท่าไร จะต้องสำรวจหนี้สงสัยจะสูญเท่าไรจึงจะเพียงพอเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนักในการทำเข้าใจในรายละเอียด และต้องใช้เวลาในการศึกษาพอสมควร การปรับโครงสร้างหนี้ในระบบสถาบันเป็นเรื่องใหม่มาก และถือได้ว่าเป็นครั้งแรกสำหรับเมืองไทย

การแก้ไขปัญหาสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non Performing Loans : NPLs) ของสถาบันการเงิน หรือเรียกกันว่า การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (RESTRUCTURING) เป็นกระบวนการที่เจ้าหน้าที่ คือ สถาบัน การเงิน และลูกหนี้ NPL ของสถาบันการเงินสมัครใจที่จะแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยยึดแนวทางปฏิบัติตามวัตถุประสงค์หลักของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการเพื่อการส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (สปน.) ธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งมีใจความว่า “วัตถุประสงค์ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ก็เพื่อให้ลูกหนี้สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ ในขณะที่เดียวกันเจ้าหน้าที่สถาบันการเงินมีโอกาสได้รับชำระหนี้คืนสูงสุด ทั้งนี้เพื่อให้เพิ่มการปล่อยสินเชื่อเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจโดยรวมมากขึ้น ซึ่งจะอำนวยให้ระบบเศรษฐกิจสามารถรักษาเสถียรภาพการจ้างงานหรือจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นเพื่อลดแรงกดดันต่อสังคม”

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการเพื่อการส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้(สปน.) ยังได้กำหนดวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไว้อย่างน่าพิจารณา ดังนี้

วิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทั่วไป คือ วิธีการที่สถาบันการเงินใช้ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ อาจมีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับความจำเป็นและสถานภาพของลูกค้า รวมทั้งนโยบายของสถาบันการเงินในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของแต่ละสถาบันการเงิน จึงอาจแตกต่างกันได้ และสถาบันการเงินอาจใช้วิธีการหลายวิธีในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้แก่ลูกหนี้รายใดรายหนึ่ง เช่น

- 1) ลดอัตราดอกเบี้ยในสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้
- 2) ขยายระยะเวลาการชำระหนี้
- 3) ลดต้นเงินและ/หรือดอกเบี้ยค้างรับ (HAIR CUT)
- 4) รับโอนทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันการชำระหนี้
- 5) รับโอนทรัพย์สินที่มีใช้สินทรัพย์ที่เป็นหลักประกันการชำระหนี้
- 6) รับโอนทรัพย์สินโดยมีสัญญาให้สิทธิลูกหนี้ขอโอนกลับคืน
- 7) ให้ระยะเวลาปลอดหนี้เงินต้น และ/หรือ ดอกเบี้ย (GRACE PERIOD)
- 8) แปลงหนี้เป็นทุน (DEBT-EQUITY SWAP)⁴⁶

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ นั้น สามารถแยกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ แบ่งตามประเภทของเจ้าหนี้ และตามประเภทของคดีที่มีการฟ้องร้องลูกหนี้

ประเภทแรก แบ่งตามตัวเจ้าหนี้แยกออกเป็นเจ้าหนี้ที่เป็นสถาบันการเงิน และเจ้าหนี้อื่นที่ไม่ใช่เป็นสถาบันการเงิน แยกพิจารณาได้ดังนี้

ก. สำหรับเจ้าหนี้ที่เป็นสถาบันการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไว้หนังสือของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ ธปท.ง.(ว) 2942/2545 ลงวันที่ 26 ธันวาคม 2545 เรื่องหลักเกณฑ์การปรับโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงิน (ให้ยกเลิกหนังสือที่ ธปท.ง.(ว) 2112/2542 ลงวันที่ 1 มิถุนายน 2542, 1837/2541 ลงวันที่ 2 มิถุนายน 2541 เรื่อง หลักเกณฑ์การปรับโครงสร้างหนี้และหลักเกณฑ์การประเมินราคามูลค่าหลักประกันของสถาบันการเงิน) โดยการปรับโครงสร้างหนี้ของลูกค้าที่มีมูลหนี้ตั้งแต่ 50 ล้านบาทขึ้นไป ต้องปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ในหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย แต่หากมีมูลหนี้ต่ำกว่า 50 ล้านบาท ก็ไม่ต้องปฏิบัติตามวิธีการดังกล่าว แต่ต้องเป็นไปตามนโยบายและวิธีปฏิบัติที่สถาบันการเงินได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย

ข. สำหรับเจ้าหนี้มิใช่สถาบันการเงิน

⁴⁶ ชรินทร์ พิทยาวิจิธ. "แนวทางการแก้ไขปัญหาลูกหนี้ NPL ของธนาคาร" วารสารจุฬาลงกรณ์. ปีที่ 11, ฉบับที่ 47. เมษายน - มิถุนายน 2543, หน้า 11-20

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้หรือการประนอมหนี้จะใช้วิธีการโดยอ้อมแล้วแต่เจ้าหนี้กับลูกหนี้จะตกลงกัน เว้นแต่ เป็นคดีล้มละลายหรือคดีขอฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ จึงจะต้องได้รับความเห็นชอบจากศาลก่อน

ประเภทที่สอง แบ่งตามประเภทของคดีที่มีการฟ้องร้องคดีลูกหนี้ แยกเป็น การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ตามคดีแพ่งสามัญ และการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในคดีล้มละลาย แยกพิจารณาได้ดังนี้

1) การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามคดีแพ่งสามัญ

ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หากเจ้าหนี้เป็นสถาบันการเงินต้องปฏิบัติตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย

2) การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในคดีล้มละลาย

ต้องปฏิบัติพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 (ปรับปรุงแก้ไขล่าสุดโดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2542 แยกเป็นคดีล้มละลาย และคดีที่ร้องขอฟื้นฟูกิจการ ซึ่งต้องได้รับความยินยอมจากศาลก่อนจึงจะดำเนินการได้ จะเห็นได้ว่า การปรับปรุงโครงสร้างของเจ้าหนี้ในประเทศไทยแบ่งออกได้เป็น 6 ประเภท คือ

ก.การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หรือการประนอมหนี้ กรณีเจ้าหนี้เป็นสถาบันการการเงิน

ข.การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หรือการประนอมหนี้ กรณีเจ้าหนี้อื่น

ค.การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หรือการประนอมหนี้ ในคดีล้มละลาย

ง.การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หรือการประนอมหนี้ ในคดีขอฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้

จ.การปรับปรุงโครงสร้างหนี้หรือการประนอมหนี้ กรณีโอนสินทรัพย์ให้กับบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย

ฉ.การปรับปรุงโครงสร้างหนี้หรือการประนอมหนี้กรณีโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพให้บริษัทบริหารสินทรัพย์ (Asset Management Company : AMC)

ช.การปรับปรุงโครงสร้างหนี้หรือการประนอมหนี้กรณีโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพให้บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (Thai Asset Management corporation : TAMC)

2.1.1 การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามแนวทางของธนาคารแห่งประเทศไทย

1) ความหมายการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หมายถึง การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทั่วไปและการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ที่มีปัญหาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในหนังสือของธนาคารแห่งประเทศไทย

นโยบาย วิธีการ และขั้นตอน ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่สถาบันการเงิน กำหนดและเสนอให้คณะกรรมการของสถาบันการเงินอนุมัติ และธนาคารแห่งประเทศไทยได้แจ้งตอบรับนโยบายดังกล่าวแล้ว

2) ประเภทและวัตถุประสงค์ของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

ก. การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทั่วไป หมายถึง การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ไม่มีส่วนสูญเสียโดยการลดอัตราดอกเบี้ยให้แก่ลูกหนี้ตามภาวะตลาด เพื่อรักษาสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าหรือการขยายระยะเวลาการชำระหนี้ออกไป มีระยะเวลาปลอดหนี้โดยลูกหนี้ยังคงจ่ายชำระดอกเบี้ยในอัตราที่ระบุไว้ในสัญญาเดิมและธนาคารวิเคราะห์แล้วคาดว่าจะได้รับชำระเงินต้นและดอกเบี้ยคืนครบถ้วนตามสัญญาการให้กู้ยืม

ข. การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหาหมายถึงการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีส่วนสูญเสียเนื่องจาก

1. มีการลดต้นเงิน หรือ ดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกเป็นรายได้แล้ว (HAIR CUT) หรือ
2. มีผลขาดทุนจากการรับโอนทรัพย์สิน ตราสารทางการเงิน ที่มีมูลค่าราคายุติธรรม (FAIR VALUE) ต่ำกว่ายอดหนี้ที่ตัดจำหน่ายไป หรือ
3. มีการผ่อนปรนเงื่อนไขการชำระหนี้ ซึ่งทำให้มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับ (PV CASHFLOW) ต่ำกว่ามูลค่าตามบัญชีของลูกหนี้รวมดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกเป็นรายได้แล้ว หรือมีส่วนสูญเสียจากการคำนวณ โดยใช้ราคาตลาดของลูกหนี้ หรือ การใช้มูลค่าราคายุติธรรม (FAIR VALUE) ของหลักทรัพย์ที่เป็นหลักประกัน หรือมีส่วนสูญเสียจากการปรับโครงสร้างหนี้ อันเนื่องมาเหตุผลอื่น เช่น การแปลงหนี้เป็นทุน (DEBT-EQUITY SWAP) เป็นต้น

ยอดหนี้คงค้าง หมายถึง เฉพาะวงเงิน FUNDING ที่ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (เงินต้นรวมดอกเบี้ยที่บันทึกเป็นรายได้แล้ว)

3) วัตถุประสงค์ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงินเป็นการดำเนินการแก้ไขหนี้ทั่วไป และหนี้ที่มีปัญหาเพื่อให้สถาบันการเงินมีโอกาสได้รับชำระหนี้คืนสูงสุด หรือเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินกิจการต่อไปทั้งของลูกค้าและสถาบันการเงิน โดยเฉพาะลูกหนี้ของสถาบันการเงินที่ประสบปัญหาการชำระหนี้เนื่องจากผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจแต่ยังมีแนวโน้มที่จะดำเนินธุรกิจต่อไปได้ ทั้งนี้สถาบันการเงินจะต้องระมัดระวังมิให้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้มีลักษณะเป็นการหลีกเลี่ยงการจัดชั้นลูกหนี้และการกันเงินสำรอง หรือ หลีกเลี่ยง

หลักเกณฑ์การระงับรับรู้ดอกเบี้ยค้างรับเป็นรายได้ ดังนั้น จุดประสงค์ของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้จึงสรุปได้ดังนี้

- (1) เพื่อแก้ไขหนี้จัดชั้นทุกระดับ ตั้งแต่ชั้นปกติ กล่าวถึงเป็นพิเศษ ต่ำกว่ามาตรฐาน สงสัย สงสัยจะสูญ และสูญ
- (2) เพื่อลดการกันเงินสำรองหนี้จัดชั้นทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตั้งแต่ชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน สงสัย สงสัยจะสูญ และสูญ ซึ่งเป็นระดับชั้นหนี้ที่สถาบันการเงินมีภาระต้องกันสำรองค่อนข้างมาก ก่อให้เกิดปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงิน
- (3) เพื่อให้ธนาคารมีโอกาสได้รับชำระหนี้คืนสูงสุด
- (4) เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินกิจการต่อไปทั้งของลูกค้าและธนาคาร โดยเฉพาะลูกค้าที่ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจหรือการบริหารงาน แต่ยังมีแนวโน้มที่จะดำเนินธุรกิจต่อไปได้
- (5) เพื่อรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าของสถาบันการเงิน โดยเฉพาะลูกค้าที่มีเจตนาในการแก้ไขหนี้ร่วมกับธนาคาร และให้ความร่วมมือกับธนาคารในการแก้ไขปัญหาหนี้ด้วยดี
- (6) เพื่อสิทธิประโยชน์อันเป็นผลมาจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ อาทิเช่น สิทธิประโยชน์ทางภาษี และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ซึ่งทางราชการออกกฎหมายรับรองให้สิทธิ

4) หลักเกณฑ์สำคัญของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

ก. การกำหนดนโยบายและมาตรการในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ สถาบันการเงินจะต้องดำเนินการ ดังนี้

- (1) นโยบายและมาตรการในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงินจะต้องกำหนดไว้อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการของสถาบันการเงิน โดยผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการเงินจะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและมาตรการดังกล่าว
- (2) นโยบายและมาตรการที่กำหนดจะต้องครอบคลุมแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทั้งกระบวนการ ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ แนวทางในการวิเคราะห์และคัดเลือกหนี้ การติดตามดูแล การรายงานผลการปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และนโยบายทางด้านบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้
- (3) สถาบันการเงินจะต้องกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ การอนุมัติ การรายงาน และการติดตามดูแลที่ชัดเจนรวมทั้งกำหนดแผนการปฏิบัติงาน(Action Plan)ในขั้นตอนต่าง ๆ ให้ครบถ้วนสมบูรณ์

(4) สถาบันการเงินจะต้องจัดตั้งหน่วยงาน หรือ กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่เป็นอิสระจากเจ้าหน้าที่สินเชื่อที่ดูแลลูกหนี้รายนั้น เพื่อทำหน้าที่ปฏิบัติงานตามกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามระเบียบวิธีปฏิบัติที่กำหนดในข้อ (3) หรือ อาจให้สถาบันการเงินอื่น หรือ บุคคลที่สามที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นผู้ทำหน้าที่นั้นก็ได้ ยกเว้นในกรณีที่สถาบันการเงิน มีบุคลากรจำกัด อนุโลมให้เจ้าหน้าที่สินเชื่อทำหน้าที่ตามกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้แต่ต้องทำตามระเบียบวิธีปฏิบัติที่กำหนดไว้ในข้อ (3) โดยเคร่งครัด

(5) การปรับปรุงโครงสร้างหนี้สำหรับลูกหนี้ที่สถาบันการเงิน กรรมการ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกรรมการ หรือผู้บริหารของสถาบันการเงินนั้น เข้าข่ายมีความสัมพันธ์ หรือมีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง ซึ่งหมายถึงบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงิน หรือกรรมการ หรือผู้บริหารของสถาบันการเงินนั้น ตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 รวมทั้งบุคคลที่ถือว่ามีส่วนเกี่ยวข้อง คือ เข้าข่ายมีความสัมพันธ์หรือมีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง โดยมีพฤติการณ์ให้บุคคลอื่นถือหุ้นไว้แทนตนในลักษณะของตัวแทนโดยตรง หรือโดยปริยายหรือตัวแทนเขต หรือเป็นตุลาการซึ่งไม่เปิดเผยชื่อ เป็นการสร้างบริษัทเครือข่าย หรือ ควบคุมหรือผูกขาดการบริหารงานของบริษัทจำกัดดังกล่าวในการประกอบกิจการอื่น ทั้งโดยตรง หรือโดยอ้อม จะต้องกำหนดให้สถาบันการเงินอื่นหรือบุคคลที่สาม ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์ หรือ มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องใด ๆ กับสถาบันการเงินและลูกหนี้ เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการวิเคราะห์ฐานะและความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ ตลอดจนกระแสเงินสดของลูกหนี้ ทั้งนี้สถาบันการเงินอื่น หรือบุคคลที่สามจะต้องเป็นผู้ชำนาญการเฉพาะ ซึ่งประกอบธุรกิจเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับการเงิน หรือการดำเนินงาน หรือเป็นที่ปรึกษาทางการเงิน หรือธุรกิจการให้คำปรึกษาทางการเงิน หรือเป็นบริษัทที่ปรึกษาทางการเงินที่มีชื่อเสียงมีความชำนาญมีประสบการณ์เป็นที่ยอมรับ

ในกรณีสถาบันการเงินเข้าไปมีความสัมพันธ์หรือมีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง เนื่องจากการเข้าไปแก้ไขปัญหาหนี้ของลูกหนี้นั้น ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังจากที่หลักเกณฑ์นี้มีผลบังคับใช้ สถาบันการเงินไม่ต้องกำหนดให้มีสถาบันการเงินอื่นหรือบุคคลที่สาม เป็นผู้ที่ทำหน้าที่วิเคราะห์ฐานะและความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ ตลอดจนกระแสเงินสดของลูกหนี้ก็ได้

ข. ขั้นตอนการปฏิบัติงานและการจัดทำเอกสารประกอบในการจัดทำแผนการปฏิบัติงานและเอกสารที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอน ให้ถือปฏิบัติดังนี้

1) ขั้นตอนการวิเคราะห์และจัดทำเอกสารเมื่อมีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

ควรมีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ลูกหนี้และเอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบการพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ดังนี้

(1) สาเหตุที่หนีมีปัญหาและเหตุผลที่มีการจ่ายชำระดอกเบี้ย และ/หรือต้นเงินล่าช้ากว่ากำหนด

(2) ความรุนแรงของปัญหา และความเสียหายทางการเงินของลูกหนี้ โดยพิจารณาจากงบการเงิน งบกระแสเงินสด และการประมาณการทางการเงิน แล้วแต่กรณี รวมทั้งการประเมินสถานการณ์ทางการตลาด ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่จำเป็น และเกี่ยวข้องกับฐานะและการดำเนินงานของลูกหนี้

(3) การคาดการณ์เกี่ยวกับการรับชำระหนี้คืนเต็มจำนวนทั้งต้นเงินและดอกเบี้ย ในกรณีที่มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้และกรณีที่ไม่มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

(4) การประเมินคุณภาพการบริหารของลูกหนี้ โดยมุ่งเน้นประสิทธิภาพขององค์กร ในกรณีที่จำเป็นอาจต้องมีการปรับโครงสร้างองค์กรใหม่ เช่น การเปลี่ยนโครงสร้างผู้ถือหุ้น กรรมการผู้บริหาร การจัดระบบการบริหารใหม่ เป็นต้น

(5) ความครบถ้วนของเอกสารหลักฐานประกอบการพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างหนี้

(6) การประเมินมูลค่าหลักประกัน (ถ้ามี) ตามหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกันของสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

(7) แนวคิดหรือสมมติฐานเกี่ยวกับการประมาณการกระแสเงินสด ซึ่งควรตั้งอยู่บนความสมเหตุสมผลและความเป็นไปได้

ทั้งนี้ ในการประมาณการกระแสเงินสดข้างต้นไม่ให้สถาบันการเงินนำกระแสเงินสดที่ยังไม่มีความแน่นอนว่าจะได้รับ ได้แก่ เงินต้นหรือสิทธิในการปรับเพิ่มอัตราดอกเบี้ย หากกิจการของลูกหนี้ฟื้นตัวขึ้น หรือสิทธิในการแปลงสภาพของหุ้นกู้แปลงสภาพ เป็นต้น มารวมในการคำนวณมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสด

(8) การพิจารณาข้อสรุป และการอนุมัติเกี่ยวกับเงื่อนไขผ่อนปรนที่ควรให้ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ได้แก่ การลดอัตราดอกเบี้ย การลดต้นเงิน การลดดอกเบี้ยที่ลูกหนี้ค้างชำระ และการขยายระยะเวลาการชำระหนี้ เป็นต้น ทั้งนี้ เงื่อนไขดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับอายุโครงการของลูกหนี้ (Economic Life) หรือระยะเวลาการให้บริการของโครงการลูกหนี้ รวมทั้งสอดคล้องกับความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ และช่วยทำให้ฐานะการเงินของลูกหนี้ดีขึ้นจนมีความสามารถจ่ายชำระหนี้คืนภายใต้เงื่อนไขที่มีการปรับปรุงใหม่ได้ตลอดไป

(9) จัดทำตารางแสดงการชำระหนี้คืนหลังการปรับปรุงเงื่อนไขการชำระหนี้ที่สอดคล้องกับความสามารถชำระหนี้ของลูกหนี้

(10) รายละเอียดเงื่อนไขทางการเงินต่างๆ เช่น การห้ามจ่ายเงินปันผล การลดทุนเพื่อให้ผู้ถือหุ้นเดิมรับภาระในส่วนนี้ก่อนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ การให้เพิ่มทุน การสงวนสิทธิสำหรับการปรับอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นตามความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ของลูกหนี้ เป็นต้น

(11) จัดทำเอกสารหลักฐานและสัญญาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้ครบถ้วนและมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย

(12) กรณีมีการให้กู้ยืมเงินเพิ่มเติมภายหลังการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ สถาบันการเงินจะต้องระมัดระวังประสงค์ของการใช้เม็ดเงินใหม่อย่างชัดเจน ซึ่งจะต้องไม่ใช่การนำเม็ดเงินใหม่ที่กู้เพิ่มมาใช้เพื่อชำระหนี้เดิม

2) ขั้นตอนการติดตามผลหลังการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

จะต้องจัดให้มีระบบการติดตามลูกหนี้ภายหลังการปรับปรุงโครงสร้างหนี้อย่างใกล้ชิดเป็นพิเศษ เพื่อให้แน่ใจได้ว่าลูกหนี้จะสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขของสัญญาใหม่ได้ เช่น

(1) กำหนดให้มีการจัดทำรายงานความคืบหน้าเสนอผู้บริหาร โดยรายงานนี้จะต้องแสดงถึงพัฒนาการล่าสุด แผนการปฏิบัติงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน และแนวโน้มที่จะได้รับชำระหนี้คืนในที่สุด

(2) กำหนดให้ลูกหนี้จัดส่งงบการเงินรวมทั้งกำหนดให้ลูกหนี้ต้องรายงานผลการปฏิบัติตามเงื่อนไขทางการเงินต่าง ๆ เช่น การห้ามจ่ายเงินปันผล การลดทุน การเพิ่มทุน เป็นต้น

(3) กำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาลูกหนี้ที่ไม่สามารถจ่ายชำระหนี้ตามสัญญาหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

ค. วิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

1) วิธีปฏิบัติทางบัญชีนี้ ในช่วงแรกให้ถือปฏิบัติสำหรับลูกหนี้ประเภทธุรกิจ (Corporate Loans) ที่มีราคาตามบัญชีรวมดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกเป็นรายได้แล้ว ตั้งแต่ 50 ล้านบาทขึ้นไป และนับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2544 เป็นต้นไป ให้ถือปฏิบัติสำหรับลูกหนี้ดังกล่าว ตั้งแต่ 20 ล้านบาทขึ้นไป ดังนี้ ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหาโดยยินยอมผ่อนปรนเงื่อนไขการชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ให้สถาบันการเงินบันทึกส่วนสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการคำนวณราคาตามบัญชีใหม่ของลูกหนี้คงค้าง ตามลำดับวิธีต่อไปนี้

ก) คำนวณมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับตามเงื่อนไขใหม่ในการชำระหนี้ที่เป็นผลมาจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยใช้อัตราส่วนลดที่ระบุอยู่ใน (3)

ข) ให้ใช้ราคาตลาดของลูกหนี้ หากลูกหนี้นั้นมีการซื้อขายในตลาด และสามารถทราบราคาซื้อขายได้ เช่น ราคาประมูลจากองค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน เป็นต้น

ค) ให้ใช้ราคายุติธรรมของหลักทรัพย์ที่เป็นประกันซึ่งประเมินขึ้นตามหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกันของสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดในกรณีที่หลักทรัพย์นั้นจะเป็นที่มาของกระแสเงินสดรับจากการชำระหนี้

(1) เมื่อราคาตามบัญชีใหม่ที่คำนวณได้ต่ำกว่าราคาตามบัญชีเดิม รวมดอกเบี้ยค้างรับของลูกหนี้คงค้าง สถาบันการเงินจะต้องบันทึกส่วนสูญเสียทั้งหมดในงบกำไรขาดทุนสำหรับงวดนั้นในการตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญเสียสำหรับส่วนสูญเสียที่เกิดขึ้น ให้สถาบันการเงินถือปฏิบัติตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ ฉบับลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2546

(2) กรณีที่สถาบันการเงินรับชำระหนี้โดยการรับโอนสินทรัพย์ ตราสารการเงิน หรือรับทุนของลูกหนี้ที่เกิดจากการแปลงหนี้เป็นทุน ให้สถาบันการเงินตัดจำหน่ายยอดลูกหนี้ให้หมดไปและบันทึกบัญชีสินทรัพย์ที่ได้รับโอนมาด้วยราคายุติธรรมของสินทรัพย์นั้น ส่วนสูญเสียที่เกิดขึ้นให้บันทึกในงบกำไรขาดทุนทันทีที่มีการรับโอน โดยให้ค่านึงถึงค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญเสียที่ตั้งไว้แต่เดิมด้วย

กรณีรับชำระหนี้บางส่วนโดยการรับโอนสินทรัพย์ ตราสารการเงินหรือรับทุนของลูกหนี้ที่เกิดจากการแปลงหนี้เป็นทุน ก็ให้ปฏิบัติตาม (2) ก่อนแล้ว จึงปฏิบัติตาม (1) สำหรับหนี้ส่วนที่เหลือ

(3) อัตราส่วนลดที่ใช้ในการคำนวณมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับ สถาบันการเงินสามารถใช้อัตราดอกเบี้ยตลาด (Market Interest Rate) เป็นอัตราส่วนลดในการคำนวณมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับได้ โดยอัตราดอกเบี้ยตลาดที่กล่าวหมายถึงอัตราดอกเบี้ยของเงินให้สินเชื่อที่เหมาะสม เช่น อัตราดอกเบี้ย MLR (Minimum Lending Rate) ,MOR (Minimum Overdraft Rate) ,MRR (Minimum Retail Rate) ของสถาบันการเงินนั้น หรือ LIBOR, SIBOR (กรณีสินเชื่อที่เป็นเงินตราต่างประเทศ) เป็นต้น ณ วันที่มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้และควรให้เหมาะสมกับโครงสร้างธุรกิจของลูกหนี้ด้วย ทั้งนี้ สถาบันการเงินจะต้องกำหนดนโยบายและวิธีปฏิบัติให้ชัดเจนและถือปฏิบัติโดยสม่ำเสมอ

(4) เมื่อได้มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้ว ให้สถาบันการเงินจัดชั้น และกันเงินสำรองสำหรับลูกหนี้รายนั้น ๆ ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2546 แต่ทั้งนี้ระยะเวลาในการทยอยกันเงินสำรองจะต้องไม่เกินกว่าระยะเวลาที่เหลือของสัญญาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

(5) ในระหว่างการติดตามผลการปฏิบัติตามเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามสัญญาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ใหม่ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 เดือน หรือ 3 วงจรชำระหนี้แล้วแต่ระยะเวลาใดจะนานกว่า ให้สถาบันการเงินรับรู้รายได้ตามเกณฑ์เงินสด

(6) สถาบันการเงินจะต้องประเมินคุณภาพหนี้ของลูกหนี้อย่างน้อยทุกไตรมาส หลังการปรับปรุงโครงสร้างหนี้หากสถาบันการเงินพบว่าจำนวนหรือวันถึงกำหนดของกระแสเงินสดรวมทั้งอัตราดอกเบี้ย ในกรณีที่เป็นอัตราดอกเบี้ยลอยตัวได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ หรือราคาตลาดของลูกหนี้หรือราคายุติธรรมของหลักทรัพย์ที่เป็นประกันแตกต่างกันไปอย่างมีนัยสำคัญจากที่บันทึกไว้เดิม ให้สถาบันการเงินประเมินราคาตามบัญชีใหม่ของลูกหนี้ โดยใช้หลักการตามที่กล่าวมาแล้วใน (1) - (3) การปรับปรุงราคาตามบัญชีใหม่ของลูกหนี้ ให้สถาบันการเงินปรับปรุงกับบัญชีค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญอย่างไรก็ตาม การปรับปรุงนี้ต้องไม่ทำให้ราคาตามบัญชีที่บันทึกไว้เดิมหรือเงินลงทุนในลูกหนี้ (จำนวนที่สถาบันการเงินจ่ายเพื่อให้ได้ลูกหนี้มาครองกรณีที่มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ลูกหนี้ที่ซื้อมา) เพิ่มสูงขึ้น

เพื่อให้สถาบันการเงินมีระยะเวลาปรับตัว ในช่วงแรกของการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ก่อนสิ้นปี พ.ศ. 2543 นี้ สถาบันการเงินอาจใช้ราคายุติธรรมของหลักประกัน เพื่อคำนวณส่วนสูญเสียหายแทนการใช้วิธีมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับก็ได้

2) สำหรับลูกหนี้ที่มีราคาตามบัญชีต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในข้อ 1. วรรคแรก สถาบันการเงินอาจถือปฏิบัติเช่นเดียวกับวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อ 1) หรือ อาจถือปฏิบัติตามวิธีการอื่นนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในข้อ 1) ได้ แต่จะต้องระบุวิธีการนั้นไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในการกำหนดนโยบายและมาตรการในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วย ลูกหนี้ประเภทอุปโภคบริโภคที่มีปัญหาที่ได้รับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เช่น ลูกหนี้บัตรเครดิต ลูกหนี้เช่าซื้อ เป็นต้น สถาบันการเงินอาจประเมินส่วนสูญเสียหายเป็นกลุ่มรวมกันโดยใช้วิธีสถิติ หรืออาจถือปฏิบัติตามวิธีที่กล่าวในข้อ 1) ก็ได้

ง. การสั่งการของผู้ตรวจสอบ

ในกรณีที่ผู้ตรวจสอบของธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่า การปรับปรุงโครงสร้างหนี้สำหรับลูกหนี้รายใด อาจมีเจตนาเพื่อชะลอปัญหาการจัดชั้นสินทรัพย์และการกันเงินสำรอง หรือ หลีกเลี่ยงการระงับรับรู้ดอกเบี้ยค้างรับเป็นรายได้ รวมทั้งมิได้มีการจัดทำเอกสารและการวิเคราะห์ฐานะและความสามารถในการชำระหนี้อย่างถูกต้องหรือเป็นที่สังเกตเห็นได้โดยชัดเจนว่าลูกหนี้จะไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้ หรือ มีการดำเนินการใด ๆ ที่ไม่ได้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดขึ้น ผู้ตรวจสอบของธนาคารแห่งประเทศไทยอาจพิจารณาสั่งการให้สถาบันการเงินเปลี่ยนสถานะการจัดชั้นของลูกหนี้รายนั้น และให้กันเงินสำรองให้เพียงพอ หรือสั่งให้ระงับการรับรู้รายได้ รวมทั้งให้ยกเลิกการบันทึกรายการดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกบัญชีไปแล้วด้วยก็ได้

5) ขอบเขตการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

ให้ใช้กับลูกหนี้ที่มียอดหนี้ตั้งแต่ 50 ล้านบาทขึ้นไป และต่ำกว่า 50 ล้านบาท ซึ่งมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกลูกหนี้ที่จะทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

- (1) เป็นหนี้ที่มีแนวโน้มจะมีปัญหาหรือมีปัญหาอยู่แล้วตั้งแต่ขั้นปกติ กล่าวถึงเป็นพิเศษต่ำกว่ามาตรฐาน สงสัย สงสัยจะสูญ และสูญ
- (2) เป็นหนี้ที่ธนาคารพิจารณาและประเมินได้ว่าไม่ร้ายแรงเกินกว่าที่จะฟื้นฟูกิจการได้ โดยมีกระแสเงินสด (CASH FLOW) จากการดำเนินกิจการชัดเจน และกระแสเงินสดนั้นเกิดจาก กิจการซึ่งประสบปัญหาทางธุรกิจชั่วคราว แต่ยังมีความเป็นไปได้เมื่อพิจารณาจากสถานะเศรษฐกิจในอนาคตแล้วเห็นว่า น่าจะฟื้นฟูกิจการเป็นปกติได้โดยยังมีกระแสเงินสดรับเพียงพอชำระคืนธนาคารได้
- (3) เป็นหนี้ที่ฟื้นฟูกิจการแล้ว ธนาคารได้รับประโยชน์หรือผลตอบแทนที่คุ้มค่าเหมาะสม
- (4) เป็นหนี้ที่ธนาคารมีกำลังและศักยภาพในการฟื้นฟูกิจการได้
- (5) เป็นหนี้ที่ลูกหนี้ให้ความร่วมมือด้วยดีในการแก้ไขปัญหา

2.1.2 การจัดชั้นลูกหนี้และการกันเงินสำรอง

ให้ถือปฏิบัติตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งได้มีการปรับเปลี่ยนเกณฑ์การจัดชั้นหนี้ และการกันเงินสำรองให้สถาบันการเงินปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน

โดยได้มีการปรับปรุงให้เข้มงวดขึ้นหลังจากเกิดวิกฤตการณ์สถาบันการเงิน โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2541 เป็นต้นมา กล่าวคือให้มีสำรองกับหนี้ทุกชั้น ซึ่งเดิมมีเฉพาะหนี้จัดชั้นเท่านั้น แต่ ก็ยอมให้นำเอามูลค่าหลักประกันมาหักจากปริมาณหนี้ที่คำนวณได้ก่อนการคำนวณเพื่อสำรอง⁴⁷

หลักเกณฑ์การจัดชั้นหนี้

ชั้นหนี้ (AGING)	เกณฑ์เดิม (ค่างต้นเงินหรือดอกเบี้ย)	เกณฑ์ใหม่ (ค่างต้นเงินหรือดอกเบี้ย)
1.ปกติ (PASS)	$0 < X < 3$	$0 \leq X \leq 1$
2.กล่าวถึงเป็นพิเศษ (SPECIAL MENTION)	$3 \leq X \leq 6$	$1 < X \leq 3$
3.ต่ำกว่ามาตรฐาน (SUB STANDARD)	$X > 6$	$3 < X \leq 6$
4.สงสัย (DOUBTFUL)	$X > 6$	$6 < X \leq 12$
5.สงสัยจะสูญ (DOUBTFUL LOSS) (เดิมไม่มีข้อสงสัยจะสูญ)	-	$X > 12$
6.สูญ (LOSS)	ไม่มีทางที่จะได้รับชำระหนี้แล้ว (โดยแต่ละชั้นดูสถานะลูกหนี้เป็นหลักและหลักประกันประกอบ)	ไม่มีทางที่จะได้รับชำระหนี้แล้ว (ดู AGING หรือเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งตามประกาศ)

ธนาคารได้มีการออกหนังสือเวียนภายในให้สอดคล้องกับประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ และถือเป็นเรื่องนโยบายด้านสินเชื่อที่สำคัญช่วยให้ธนาคารสามารถลดการกันสำรองหนี้ที่ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้สำเร็จแล้วเมื่อเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

⁴⁷ หนังสือของธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ ธปท.ง.(จ) 1236/2541 เรื่อง การปรับปรุงหลักเกณฑ์การระงับรับรู้ดอกเบี้ยค้างรับเป็นรายได้ การจัดชั้นลูกหนี้ การกันเงินสำรองสำหรับลูกหนี้ที่จัดชั้นและมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้อง ลงวันที่ 31 มีนาคม 2541 และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง สิทธิทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสิทธิทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2541 ,30 มีนาคม 2542 ,28 มิถุนายน 2542 ,24 ธันวาคม 2542, 17 มีนาคม 2543, 18 กุมภาพันธ์ 2545 และฉบับล่าสุด 28 กุมภาพันธ์ 2546

2.1.2.1 ลูกหนี้ที่ทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้วให้เลื่อนชั้นเป็นหนี้ปกติได้ทันที โดยไม่ต้องรอเวลา 3 เดือน หรือ 3 งวดการชำระเงิน เมื่อเข้าเงื่อนไขข้อหนึ่งข้อใด ต่อไปนี้

1) ลูกหนี้สามารถชำระดอกเบี้ยได้ไม่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยในตลาด (Market interest rate) โดยไม่มีช่วงปลอดการชำระดอกเบี้ยแต่อาจมีช่วงปลอดชำระเงินต้นได้

2) ลูกหนี้มีส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของมูลค่าหนี้ทั้งสิ้นตามบัญชี (ยอดหนี้ + สินทรัพย์อื่น) ก่อนการปรับโครงสร้างหนี้ โดย

(1) ได้มีการบันทึกบัญชีรับรู้ส่วนสูญเสีย หรือ ได้กั้นเงินสำรองสำหรับส่วนสูญเสียในอัตราดังกล่าวครบถ้วนแล้ว และ

(2) ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ส่วนที่เหลือได้มีการวิเคราะห์ฐานะและกิจการของลูกหนี้ตลอดจนกระแสเงินสดอย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผล และมีหลักประกอบจนเชื่อได้อย่างแน่นอนว่าลูกหนี้สามารถปฏิบัติตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้

3) ลูกหนี้ในลักษณะของ Loan Syndication หรือ เจ้าหนี้หลายราย ซึ่งเจ้าหนี้ทุกรายได้ร่วมกันตกลงปรับปรุงโครงสร้างหนี้ร่วมกัน และสามารถแสดงหลักฐานประกอบจนเชื่อได้อย่างแน่นอนว่าลูกหนี้สามารถปฏิบัติตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้

4) ลูกหนี้ที่ธนาคารยื่นฟ้องและศาลมีคำสั่งหรือพิพากษาตามยอม

(1) เมื่อมีการตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความและศาลมีคำพิพากษาตามยอมแล้ว

(2) กรณีธนาคารฟ้องลูกหนี้ตามกฎหมายว่าล้มละลายเมื่อศาลมีคำสั่งเห็นชอบตามคำขอประนีประนอมหนี้หรือแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้แล้ว

5) ลูกหนี้ที่ธนาคารปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทยหรือคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (คปน.)

2.1.2.2 ลูกหนี้ที่ทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้วไม่เข้าเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งตามข้อ 2.1.2.1) จะเลื่อนชั้นเป็นปกติได้เมื่อลูกหนี้สามารถชำระตามเงื่อนไขได้ 3 เดือนหรือ 3 งวดการชำระเงิน แล้วแต่ระยะเวลาใดจะนานกว่า แต่เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยมีนโยบายที่จะดูแลการชำระหนี้สัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ใหม่ 3 งวดการชำระเงินของลูกหนี้ที่ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทุกรายก่อนเลื่อนชั้นเป็นลูกหนี้ปกติ จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ใหม่ให้ธนาคารถือปฏิบัติดังนี้

1) ในระหว่างติดตามผลการปฏิบัติตามเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ซึ่งลูกหนี้ต้องชำระเงินตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ใหม่ ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 เดือน หรือ 3 งวดการชำระเงินแล้วแต่ระยะเวลาใดจะนานกว่า ให้ดำเนินการดังนี้

- (1) ลูกหนี้ที่ถูกจัดชั้นเป็นสงสัยจะสูญ หรือสงสัย ให้จัดชั้นเป็นต่ำกว่ามาตรฐาน
- (2) ลูกหนี้ที่ถูกจัดชั้นเป็นต่ำกว่ามาตรฐาน หรือกล่าวถึงเป็นพิเศษ ให้คงจัด

ชั้นเช่นเดิม

2) เมื่อลูกหนี้สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้ โดยชำระเงินตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ใหม่ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 เดือนหรือ 3 งวดการชำระเงินแล้วให้ถือเป็นลูกหนี้จัดชั้นปกติ

2.1.2.3 สารสำคัญประกาศ ฯ ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2546 มีดังนี้

1) ธนาคารพาณิชย์สามารถเลือกที่จะนำมูลค่าของหลักประกันซึ่งได้ประเมินตามหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกันของสถาบันการเงินตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดมาหักจากราคาบัญชีลูกหนี้จัดชั้นตามปกติและกล่าวถึงเป็นพิเศษก่อนการกันเงินสำรองมูลค่าของหลักประกันที่นำมาหักได้จะต้องไม่สูงกว่ามูลค่าที่ได้มีการจดจำนำ จำนอง หรือ มูลค่าที่ธนาคารพาณิชย์มีบุริมสิทธิเหนือหลักประกันนั้น

2) ธนาคารพาณิชย์จะต้องกำหนดให้มีระบบการติดตามดูแลลูกหนี้ที่ได้ตัดจำหน่ายยอดจากบัญชี เพื่อให้สามารถติดตามดูแลการรับชำระหนี้และการฟ้องร้องดำเนินต่อไปได้

3) ผ่อนคลายให้ธนาคารพาณิชย์สามารถล้างรายการเงินสำรองที่กันไว้สำหรับลูกหนี้จัดชั้นสงสัยจะสูญที่ได้ตัดจำหน่ายออกจากบัญชีไปแล้วได้ แต่ทั้งนี้ เงินสำรองสำหรับสินทรัพย์จัดชั้นทั้งสิ้นจะต้องไม่ต่ำกว่าอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ทยอยกันในแต่ละงวด (ข้อ 13 วรรคท้าย)

4) ในกรณีที่ลูกหนี้รายใดรายหนึ่งมีหนี้หลายประเภทและมีหนี้ที่เข้าข่ายเป็นสินทรัพย์จัดชั้นปกติมากกว่าร้อยละ 90 ของราคาตามบัญชีรวมดอกเบี้ยค้างรับของลูกหนี้รายนั้น ซึ่งตามประกาศฉบับที่กล่าว ผ่อนคลายให้ธนาคารพาณิชย์สามารถจัดชั้นหนี้ส่วนที่เป็นสินทรัพย์จัดชั้นปกติได้นั้น หากต่อมาอัตราดังกล่าวลดต่ำกว่าร้อยละ 90 เนื่องจากการรับชำระหนี้คืนบางส่วน ให้ธนาคารพาณิชย์ยังคงจัดชั้นหนี้ส่วนนี้เป็นสินทรัพย์จัดชั้นปกติต่อไปได้ (ข้อ 9 (2))

ต่อมาได้ยกเลิกประกาศฉบับลงวันที่ 17 มีนาคม 2543 โดยออกเป็นประกาศฉบับใหม่ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2546 ซึ่งรวบรวมหลักเกณฑ์ของประกาศเดิมทั้งหมดเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้

ธนาคารพาณิชย์ถือเป็นแนวปฏิบัติอย่างเคร่งครัด สำคัญเพิ่มเติมของประกาศฉบับใหม่ มีดังนี้

(1) ขยายระยะเวลาในการประเมินราคาหรือตีราคาอสังหาริมทรัพย์จากทุก 6 เดือน เป็นทุก 12 เดือนโดยธนาคารพาณิชย์ต้องกันเงินสำรอง 100% สำหรับผลต่างของราคาตาม บัญชีที่สูงกว่ามูลค่าที่ได้จากการประเมินราคาหรือตีราคาในทันที

(2) การเลือกใช้การประเมินราคาหรือการตีราคาอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาจากการ ชำระหนี้ หรือ ชื้อจากการขายทอดตลาด ให้ธนาคารพาณิชย์ถือปฏิบัติดังนี้

ก. อสังหาริมทรัพย์แต่ละแปลงที่มีราคาตามบัญชีตั้งแต่ 5 ล้านบาทขึ้นไป ให้ใช้ การประเมินราคา

ข. อสังหาริมทรัพย์แต่ละแปลงที่มีราคาตามบัญชีต่ำกว่า 5 ล้านบาท จะใช้การ ตีราคาหรือการประเมินราคาก็ได้

ค. อสังหาริมทรัพย์หลายแปลงที่ ไม่สามารถแยกจำหน่ายจากกันได้หากมีราคาตาม บัญชีรวมกันตั้งแต่ 5 ล้านบาทขึ้นไป ให้ใช้การประเมินราคา

(4) สำหรับสินทรัพย์อื่นที่เป็นเงินลงทุนในหลักทรัพย์ ให้ธนาคารพาณิชย์กันเงิน สำรองเป็นรายหลักทรัพย์ เฉพาะหลักทรัพย์ที่มีราคาทุนที่สูงกว่าราคาตลาดหรือราคายุติธรรมโดยให้ กันเงินสำรองเฉพาะส่วนที่เป็นผลต่างของราคาตามบัญชีที่สูงกว่าราคาตลาด หรือราคายุติธรรม

2.1.3 หลักเกณฑ์การตั้งสำรองหนี้

ชั้นหนี้(AGING)	เกณฑ์เดิม	เกณฑ์ใหม่
1.ปกติ (PASS)	ไม่สำรอง	1%
2.กล่าวถึงเป็นพิเศษ (SPECIAL MENTION)	ไม่สำรอง	2%
3.ต่ำกว่ามาตรฐาน (SUB STANDARD)	15 %	20 %
4.สงสัย (DOUBTFUL)	100 %	50 %
5.สงสัยจะสูญ (DOUBTFUL LOSS) (เดิมไม่มีชื่อสงสัยจะสูญ)	-	100 %
6.สูญ (LOSS)	100 %	ตัดบัญชีในงวดบัญชีนั้นๆ

วันที่ใช้บังคับ

ภายในงวดการบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2541 ให้กันเงินสำรองฯไม่ต่ำกว่า 20 % ของจำนวนเงินที่ต้องกันสำรองฯ

ภายในงวดการบัญชีสิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 2542 ให้กันเงินสำรองฯไม่ต่ำกว่า 40 % ของจำนวนเงินที่ต้องกันสำรองฯ

ภายในงวดการบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2542 ให้กันเงินสำรองฯไม่ต่ำกว่า 60 % ของจำนวนเงินที่ต้องกันสำรองฯ

ภายในงวดการบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มิถุนายน 2543 ให้กันเงินสำรองฯไม่ต่ำกว่า 80 % ของจำนวนเงินที่ต้องกันสำรองฯ

ภายในงวดการบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2543 ให้กันเงินสำรองฯให้ครบถ้วน

ภายในงวดการบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2547 ให้กันเงินสำรองฯให้ครบถ้วน

2.1.4 การนำมูลค่าหลักประกันมาหักออกจากยอดสินทรัพย์จัดชั้นเพื่อคำนวณเงินสำรอง

ในด้านหลักประกันที่นำมาหักจากมูลหนี้ก่อนคำนวณจำนวนกันสำรองนั้น ธนาคารได้กำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการคำนวณมูลค่าหลักประกันเพื่อนำมาหักออกจากยอดคงค้างของลูกหนี้จัดชั้น ให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งได้ผ่อนคลายนโยบายการนำมูลค่าของหลักประกันมาหักออกจากยอดคงค้างของบัญชีลูกหนี้จัดชั้น พอสรุปได้ดังนี้

- 1) หลักประกันที่เป็นเงินสด หรือเงินฝากที่สถาบันการเงินนั้นให้นำมาหักได้ร้อยละ 100
- 2) หลักประกันที่ใกล้เคียงเงินสด เช่น หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาดนำมาหักได้ไม่เกินร้อยละ 95 ของราคาตลาด
- 3) หลักประกันนอกจากข้อ 1 และ ข้อ 2 ที่ประเมินราคา/ตีราคา ให้พิจารณาดังนี้

รายละเอียด		วิธีปฏิบัติเดิม	วิธีปฏิบัติที่แก้ไขใหม่
จำนวนยอดคงค้างของลูกหนี้จัดชั้น	จำนวนร้อยละของมูลค่าหลักประกันที่นำมาหักจากยอดคงค้างเพื่อคำนวณสำรอง	ระยะเวลาที่ประเมินหลักประกัน	ระยะเวลาที่ประเมินหลักประกัน
ยอดคงค้างตั้งแต่ 5.0 ล้านบาทขึ้นไป	ร้อยละ 90	≤ 6 เดือน	≤ 12 เดือน
	ร้อยละ 50	> 6 เดือน	> 12 เดือน

รายละเอียด		วิธีปฏิบัติเดิม	วิธีปฏิบัติที่แก้ไขใหม่
ยอดคงค้างต่ำกว่า 5.0 ล้านบาท	ร้อยละ 90	≤ 6 เดือน	≤ 36 เดือน
	ร้อยละ 50	> 6 เดือน	> 36 เดือน

วิธีการคำนวณตั้งสำรองหนี้

กรณีที่ 1 ชั้นปกติ และกล่าวถึงเป็นพิเศษ คำนวณจากยอดหนี้คงค้าง(O/S)ไม่ดูมูลค่าหลักประกัน

กรณีที่ 2 ชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน สงสัย และสงสัยจะสูญ คำนวณจากยอดหนี้คงค้าง(O/S) หักด้วยมูลค่าหลักประกัน

ตัวอย่าง การคำนวณหาจำนวนเงินกันสำรองและราคาสุทธิของลูกหนี้
ลูกหนี้ค้างชำระดอกเบี้ย 4 เดือน จัดอยู่ในชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน

เงินต้น		5,000,000 บาท
บวก ดอกเบี้ยค้างรับ 3 เดือน 15 %		185,000 บาท
มูลหนี้รวม		5,185,000 บาท.....(1)
ราคาประเมินของหลักประกัน		3,000,000 บาท
ประเมินมาแล้ว 24 เดือน		
หัก ส่วนลด 50 %	(1,500,000)	บาท
ราคาหลักประกันสุทธิ	1,500,000	บาท.....(2)
มูลหนี้ที่ต้องกันสำรอง	=	(1) - (2)
	=	3,685,000 บาท.....(3)
จำนวนกันสำรอง	=	20% ของ (3)
	=	737,000 บาท..... (4)
มูลค่าลูกหนี้สุทธิ	=	(1) - (4)
	=	4,448,000 บาท

กรณีที่ 3 ชั้นสูญให้ตัดบัญชีในงวดการบัญชีนั้นๆซึ่งงวดการบัญชีของธนาคาร คือ 30 มิถุนายนและ 31 ธันวาคม ของทุกปี

ซึ่งมาตรฐานการจัดชั้นหนี้ และการกันเงินสำรองตามหลักเกณฑ์ใหม่ของธนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าว ส่งผลให้สถาบันการเงินต่างๆมีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้หรือ NPLs (Non-Performing Loans) เพิ่มขึ้น และต้องกันสำรองมากขึ้น เป็นภาระแก่สถาบันการเงิน ทั้งในระยะ

สั้นและระยะยาว และยังถ้าหากสถาบันการเงินใด ๆ ไม่มีแนวนโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ NPL ที่ชัดเจนตามนโยบายส่งเสริมการปรับโครงสร้างหนี้ภาคเอกชนของธนาคารแห่งประเทศไทยแล้ว ภาวะการกันสำรองหนี้เมื่อสงสัยจะสูญก็ยังคงมีอยู่เรื่อยไปจนกว่าจะมีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้กับลูกหนี้ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด หรือตัดหนี้สูญตามหลักเกณฑ์ของกรมสรรพากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกหนี้ที่มีปัญหาค้างชำระตามหลักเกณฑ์ใหม่และหลักประกันไม่คุ้มหนี้ เมื่อนำมูลค่าหลักประกันมาคำนวณหักจากยอดหนี้คงค้างแล้ว ภาวะการกันสำรองจึงเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ส่งผลให้เกิดปัญหาสภาพคล่องทางการเงินแก่สถาบันการเงินนั้น ๆ

2.2 มาตรการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารอาคารสงเคราะห์

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ เริ่มเป็นรูปธรรมเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทย ประกาศมาตรการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้เสียของสถาบันการเงิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์เองเป็นธนาคารภาครัฐ ซึ่งประกอบธุรกิจเชิงพาณิชย์โดยเฉพาะธุรกิจสินเชื่อเยี่ยงธนาคารพาณิชย์ไทยย่อมได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าว ดังนั้นกระทรวงการคลังในฐานะหน่วยงานต้นสังกัดของรัฐบาลที่กำกับดูแลจึงต้องนำนโยบายและมาตรการวิธีปฏิบัติของธนาคารแห่งประเทศไทยมาใช้บังคับตามหนังสือธนาคารแห่งประเทศไทยถึงสถาบันการเงินพิเศษของรัฐ ลงวันที่ 1 มิถุนายน 2542 ทั้งนี้โดยมติคณะกรรมการธนาคารอาคารสงเคราะห์ ลงวันที่ 17 กรกฎาคม 2542 และออกเป็นระเบียบปฏิบัติดังนี้

2.2.1 การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่เป็นผลให้หนี้เดิมระงับบางส่วนหรือทั้งหมด⁴⁸

2.2.1.1 การโอนเปลี่ยนตัวลูกหนี้ โดยการแปลงหนี้ใหม่โดยให้บุคคลภายนอกเข้ารับภาระหนี้แทนลูกหนี้ โดยไม่มีการลดเงินต้นและหรือดอกเบี้ยที่ธนาคารบันทึกเป็นรายได้ตามบัญชีเพื่อให้บุคคลภายนอกที่มีความสามารถในการชำระหนี้เข้ามาเป็นลูกหนี้แทนโดยหลักเกณฑ์สินเชื่อของธนาคาร

2.2.1.2 การปลอดจำนองได้ถอนบางส่วนหลักประกัน ไม่ว่าจะกรณีสินเชื่อบุคคลหรือสินเชื่อเพื่อการพัฒนา โดยกำหนดลดวงเงินต้น ขยายระยะเวลาผ่อนชำระ ซึ่งลูกหนี้ยังคงต้องชำระหนี้ต้นเงิน และดอกเบี้ยค้างให้เท่ากับเงินต้นคงเหลือ ณ วันปลอดจำนอง

⁴⁸ คู่มือประกอบการขอประนอมหนี้ ฝ่ายควบคุมสินเชื่อ ธนาคารอาคารสงเคราะห์

2.2.1.3 การรับโอนสินทรัพย์ชำระหนี้ของลูกหนี้เพื่อชำระหนี้ตามยอดหนี้เดิม หรือบางส่วนโดยไม่มีภาระลดเงินต้นและดอกเบี้ยที่ธนาคารบันทึกเป็นรายได้ตามบัญชีแล้ว เช่น กรณีที่ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ภายในเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ประเภทอื่นได้ หรือระงับภาระหนี้ที่มีอยู่โดยธนาคารไม่ต้องบังคับชำระหนี้โดยกระบวนการทางศาล ซึ่งลูกหนี้ขอให้สิทธิรับโอนสินทรัพย์ดังกล่าวหรือไม่ก็ได้ ภายในเวลา 3 ปี ลูกหนี้ที่โอนทรัพย์สินชำระหนี้จะมาขอสินเชื่อใหม่ ต้องอยู่ภายในระยะเวลา 2 – 3 ปี และไม่มีหนี้ค้างก่อนโอนทรัพย์สิน

2.2.1.4 การรับชำระหนี้จากบุคคลภายนอก ตามยอดหนี้เดิมทั้งจำนวน โดยบุคคลภายนอกรับโอนกรรมสิทธิ์ และไม่ประสงค์ขอสินเชื่อกับธนาคาร ซึ่งไม่มีภาระลดเงินต้นและหรือดอกเบี้ยที่ธนาคารบันทึกเป็นรายได้แต่อย่างใด

2.2.1.5 การโอนหนี้ซึ่งคาดว่าจะมีความเสี่ยงให้กับบริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย (Secondary Mortgage Corporation-SMC) ตาม พ.ร.ก.บริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย พ.ศ.2540 ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงการคลัง

2.2.2 การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ไม่เป็นผลให้หนี้เดิมระงับ

1) การขอลดอัตราดอกเบี้ยที่ถูกปรับเป็นกรณีพิเศษ

(1) ให้ชำระหนี้ค้างทั้งหมดในวันเดียว โดยลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลงเหลือเท่ากับอัตราตามประกาศในวันที่ชำระเงิน

(2) ให้ผู้กู้ที่ถูกปรับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพิ่มเป็นร้อยละ 19 ต่อปี หากได้ชำระหนี้ที่ค้างเป็นเงินก้อนครั้งเดียวเท่ากับ 3 งวด จะได้ลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เท่ากับอัตราตามประกาศบวกร้อยละ 2

(3) สำหรับผู้กู้ที่ถูกปรับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพิ่มจากอัตราปกติบวกร้อยละ 2 หากได้ชำระหนี้ที่ค้างเป็นเงินก้อนครั้งเดียวเท่ากับ 3 งวดจะได้ลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้คงเหลือเท่ากับอัตราตามประกาศ

2) การชำระมากกว่าดอกเบี้ยประจำเดือนอย่างน้อย 500 บาท

(1) จำนวนเงินผ่อนชำระจะต้องมากกว่าดอกเบี้ยประจำเดือนอย่างน้อย 500 บาท

(2) จำนวนดอกเบี้ยที่ต้องชำระในแต่ละเดือน คำนวณจากรยะเวลา 31 วัน และใช้ดอกเบี้ยตามประกาศ

(3) ระยะเวลาผ่อนชำระได้นานสูงสุดไม่เกิน 2 ปี

(4) เมื่อครบระยะเวลาที่ผ่อนผันแล้ว ดอกเบี้ยที่ค้างชำระต้องชำระก่อนทำบันทึกต่อท้ายสัญญากู้เงิน หรือจะขอผ่อนชำระคืนโดยเลือกการประนอมหนี้วิธีอื่นก็ได้

(5) ขอเข้ามาตราหนี้ได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้น

(6) สำหรับลูกหนี้ใช้อัตราดอกเบี้ยคงที่ สามารถขอผ่อนชำระเท่ากับดอกเบี้ยประจำเดือนได้ตามระยะเวลาการใช้อัตราดอกเบี้ยคงที่คงเหลือ แต่ไม่เกิน 1 ปี เมื่อครบกำหนดระยะเวลาผ่อนผันแล้ว ผู้กู้จะต้องชำระหนี้ส่วนที่ค้างทั้งหมด หรือขอประนอมหนี้ในส่วนที่ค้างชำระด้วยวิธีอื่นต่อไปก็ได้

3) การชำระเท่ากับดอกเบี้ยประจำเดือน

(1) ขอชำระเท่ากับดอกเบี้ยประจำเดือนได้นาน 1 ปี และขอได้ครั้งเดียว

(2) จำนวนดอกเบี้ยที่ต้องชำระในแต่ละเดือน คำนวณจากระยะเวลา 31 วัน และใช้อัตราดอกเบี้ยตามประกาศ

(3) เมื่อครบกำหนดเวลาผ่อนผัน ลูกหนี้ต้องชำระส่วนที่ค้างทั้งหมดแล้วจึงประนอมหนี้โดยวิธีอื่น

(4) ในกรณีไม่มีดอกเบี้ยค้างชำระ ธนาคารฯ จะคำนวณเงินงวดใหม่จากเงินต้นคงเหลือและระยะเวลาที่เหลือตามสัญญากู้เงิน เพื่อให้ลูกหนี้ชำระเงินกู้ต่อไปจนครบอายุสัญญาเดิม

(5) สำหรับลูกหนี้ขอใช้อัตราดอกเบี้ยคงที่ สามารถผ่อนชำระตามเช่นเดียวกับข้อ 2)

4) การชำระเพียงครั้งหนึ่งของเงินงวดปกติระยะเวลาผ่อนชำระสูงสุดไม่เกิน 1 ปี และขอได้ครั้งเดียว

5) การผ่อนชำระยอดหนี้ที่ค้างชำระ

(1) ขอผ่อนชำระคืนยอดหนี้ที่ค้างชำระได้นานสูงสุด 3 ปี

(2) เฉลี่ยหนี้ที่ค้างทั้งหมด โดยจะต้องชำระเงินงวดปกติด้วย

(3) ชำระหนี้ที่ค้างเป็นเงินก้อนเป็นงวด ๆ ตามเวลาที่ตกลงกัน

โดยชำระเงินงวดปกติด้วย

6) การลดดอกเบี้ยย้อนหลังเป็นอัตราดอกเบี้ยตามประกาศของธนาคาร

7) การพักดอกเบี้ยที่ค้าง

(1) ลูกหนี้สามารถหักดอกเบี้ยที่ค้างเป็นเวลา 2 ปี หลังจากนั้นให้ผ่อนชำระดอกเบี้ยที่นำไปหักให้หมดภายใน 3 ปี หรือกู้เพิ่มเพื่อชำระดอกเบี้ยก็ได้ เมื่อรวมระยะเวลาพักและผ่อนชำระ ต้องไม่เกิน 5 ปี

(2) ลูกหนี้สามารถพักดอกเบี้ยทั้งก่อนและหลังศาลพิพากษา (ในกรณีลูกหนี้ถูกฟ้องคดี)

(3) ระหว่างพักดอกเบี้ยที่ค้างลูกหนี้ไม่สามารถขอสินเชื่อใด ๆ กับธนาคารฯ ได้ และจะใช้สิทธิลดดอกเบี้ยย้อนหลัง จะประนอมหนี้วิธีอื่น หรือจะขอเปลี่ยนมาใช้ดอกเบี้ยคงที่อีกไม่ได้

(4) มาตรการพักดอกเบี้ยใช้ได้เพียงครั้งเดียว

(5) ในกรณีลูกหนี้ต้องการโอนดอกเบี้ยที่พักชำระกลับเข้าบัญชีปกติต้องโอนกลับทั้งจำนวนมิให้โอนกลับบางส่วน

8) การขยายระยะเวลาชำระหนี้

(1) ขยายระยะเวลากู้เงินต่อไปได้อีก 30 ปี นับจากปัจจุบัน แต่อายุผู้กู้หรือผู้ร่วมรวมระยะเวลาที่ขอขยายต้องไม่เกิน 70 ปี

(2) ชำระดอกเบี้ยค้างชำระทั้งหมด

(3) อัตราดอกเบี้ยตามประกาศของธนาคารฯ

(4) ลูกหนี้ที่ใช้อัตราดอกเบี้ยคงที่ ต้องพ้นระยะเวลาการใช้อัตราดอกเบี้ยคงที่ และชำระเบี้ยปรับด้วย

(5) ลูกหนี้ที่ไม่สามารถใช้มาตรการนี้ได้แก่ ลูกหนี้ประเภทสวัสดิการข้าราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานองค์กรของรัฐ ประชาชนทั่วไป (ธปท.-ธอส.

1-4) สวัสดิการที่มีเงินฝาก

9) การกู้เพิ่มเพื่อชำระดอกเบี้ยที่ค้างชำระ

(1) ในระยะเวลา 3 เดือนก่อนการกู้เพิ่ม ต้องมีการชำระเงินงวดอย่างสม่ำเสมอ หรือเท่ากับ 3 งวดในเงินรวมที่ชำระ

(2) เมื่อนำวงเงินที่ขอเพิ่มรวมกับเงินต้นคงเหลือแล้วเงินงวดใหม่จะต้องมากกว่าเงินงวดเดิมไม่เกินร้อยละ 25

(3) ลูกหนี้ต้องมีความสามารถที่จะชำระหนี้ได้

(4) อัตราดอกเบี้ยใหม่คิดจากอัตราดอกเบี้ยตามประกาศของธนาคารฯ

- 2.1.6
- (5) กรณีลูกหนี้ใช้อัตราดอกเบี้ยคงที่ชั้นตอนเช่นเดียวกับข้อ
- เพิ่มที่สำนักงานที่ดิน
- (6) หากวงเงินกู้ใหม่สูงกว่าวงเงินจำนองเดิม ต้องไปจดจำนอง
- นี้ได้
- (7) ลูกหนี้ประเภทดังเช่นข้อ 8) (5) ไม่สามารถเข้ามาตราการ

2.2.3 กรณีลูกหนี้ขอชะลอฟ้อง

- 1) ลูกหนี้ต้องชำระเงินติดต่อกันให้ทันงวดภายใน 6 เดือน แล้วผ่อนชำระตามสัญญาเดิม
- 2) ลูกหนี้ขอชำระแต่ดอกเบี้ยประจำเดือน อัตราดอกเบี้ย 19 ต่อปี เป็นเวลาไม่เกิน 12 เดือน โดยคำนวณดอกเบี้ยที่ต้องชำระแต่ละเดือนกำหนดจากระยะเวลา 31 วัน เมื่อครบกำหนดระยะเวลาที่ขอผ่อนผันแล้ว หากลูกหนี้ชำระหนี้ตามข้อตกลงโดยไม่ขาดส่ง ธนาคารฯ จะคำนวณเงินงวดใหม่ที่ลูกหนี้ต้องชำระต่อไป โดยใช้อัตราดอกเบี้ยตามประกาศธนาคารฯ จนครบอายุในสัญญากู้เงิน
- 3) ถ้ายังคงมีหนี้สินค้างชำระให้ยื่นเรื่องขอทำสัญญาใหม่ หรือกู้เพิ่ม หรือเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขสัญญา

2.2.4 กรณีถอนฟ้อง

ลูกหนี้ที่ถูกฟ้องมาติดต่อดีชำระหนี้ทันงวด และไม่มีดอกเบี้ยค้างพร้อมทั้งชำระค่าธรรมเนียมศาลและค่าใช้จ่ายครบถ้วน ให้ลดดอกเบี้ยลงเหลือตามประกาศธนาคารฯ

2.2.5 กรณีลูกหนี้ขอยอมความ

ลูกหนี้ที่ถูกฟ้องแล้ว ความประสงค์จะยอมความกับธนาคารฯ ลูกหนี้ต้องชำระค่าธรรมเนียมศาล ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี และค่าทนายความให้ครบถ้วน โดยมีหลักเกณฑ์การทำสัญญายอมความ ดังนี้

- 1) ลูกหนี้ได้ชำระหนี้ทั้งหมด และไถ่ถอนจำนองภายในระยะเวลาที่ธนาคารฯ กำหนด

2) ขอกำหนดเงินงวดผ่อนชำระใหม่ให้สามารถมีการแบ่งเบาภาระการผ่อนชำระในระยะ 1 - 2 ปีแรกของการผ่อนชำระแล้วปรับเพิ่มเงินงวดสูงขึ้นในช่วงระยะเวลาที่เหลือตามที่ตกลงกับธนาคารฯ จนชำระหนี้เสร็จสิ้น

3) กรณีลูกหนี้มีความประสงค์ขอยอมความแต่ไม่สามารถชำระค่าธรรมเนียมส่วนที่ศาลไม่คืนค่าใช้จ่าย และค่าทนายความให้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความได้ โดยกำหนดจำนวนเงินที่ต้องชำระไว้ในสัญญาประนีประนอมยอมความเพื่อชำระคืนหลังจากวันทำสัญญาประนีประนอมยอมความได้แล้ว

4) ถ้าลูกหนี้ชำระหนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความตามระเบียบปฏิบัติของธนาคารฯ แล้วหากยังค้างชำระค่าธรรมเนียมศาลส่วนที่ศาลไม่คืน ค่าใช้จ่ายและค่าทนายความให้นำเงินค้างดังกล่าวไปรวมเป็นเงินต้นในการทำสัญญาใหม่

2.2.6 กรณีลูกหนี้ขอชะลอการยึดทรัพย์

1) ขอชำระหนี้ทั้งหมดและไถ่ถอนจำนองภายในเวลาไม่เกิน 3 เดือน โดยต้องชำระหนี้บางส่วนก่อนจำนวนที่ตกลง หรือ

2) ให้พิจารณาจากร้อยละ 80 ของราคาประเมินหลักประกัน

(1) ราคาประเมินหลักประกันสูงกว่ายอดหนี้ร้อยละ 80 ของยอดหนี้ให้ลูกหนี้ทำสัญญากู้ใหม่ เมื่อได้ชำระหนี้ตามข้อตกลงกับธนาคารฯ ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 6 งวด หรือได้ชำระหนี้เป็นจำนวนเดียวกันไม่น้อยกว่า 3 งวด

(2) ราคาประเมินหลักประกันต่ำกว่ายอดหนี้ร้อยละ 80 ของยอดหนี้ให้ลูกหนี้ชำระหนี้ส่วนที่เกินร้อยละ 80 ของราคาประเมินภายใน 3 เดือน และให้ชำระหนี้ส่วนที่เหลือตามหลักเกณฑ์ข้อ (1)

2.2.7 กรณีลูกหนี้ชะลอการขายทอดตลาด

ลูกหนี้ที่ธนาคารฯ ยึดทรัพย์แล้วรอการขายทอดตลาด หากมีความประสงค์ให้ชะลอการขายไว้ก่อน ให้ลูกหนี้ชำระค่าธรรมเนียมศาล ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในชั้นฟ้องคดีและบังคับคดี รวมทั้งพาหนะให้การเดินทางของทนายความไปเลื่อนการขายตามที่จ่ายจริงให้ครบถ้วนแล้วให้ลูกหนี้ชำระหนี้ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 6 งวด และหนี้ที่เหลือต้องไม่เกินร้อยละ 80 ของราคาประเมินหลักประกันใหม่ แล้วให้ลูกหนี้ทำสัญญากู้ใหม่

2.2.8 กรณีเปลี่ยนตัวลูกหนี้ ทำสัญญาใหม่ กู้เพิ่ม หรือเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขในสัญญา

- 1) ลูกหนี้ต้องชำระค่าธรรมเนียมศาล ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในชั้นฟ้องคดี และชั้นบังคับคดี (ถ้ามี)
- 2) ให้ลูกหนี้เดิมปฏิบัติตามขั้นตอนที่ได้ขอประนอมหนี้ไว้ และในขณะเดียวกันให้ผู้กู้รายใหม่ยื่นคำขอต่อไป

3. แนวคิดทางกฎหมายในการจัดตั้งบริษัทตลาดรองสินเชื่อกู้ที่อยู่อาศัย

จากการประกอบธุรกรรมการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ ในการระดมเงินทุนจากตลาดทุนเข้าสู่ตลาดสินเชื่อกู้ที่อยู่อาศัย จากตลาดแรกเงินกู้ที่อยู่อาศัย คือตลาดที่สถาบันการเงินระดมเงินทุนมาจากเงินฝากและแหล่งเงินทุนต่าง ๆ และมาปล่อยสินเชื่อกู้ที่อยู่อาศัยแก่ประชาชนโดยตรง ซึ่งสถาบันการเงนดังกล่าว เช่นธนาคารพาณิชย์ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ เป็นต้น เมื่อตลาดแรกมีเงินทุนมาก จึงเกิดตลาดรองเงินกู้ที่อยู่อาศัย ทำการขายสัญญาเงินกู้จำนอง (mortgage Loans) ที่เกิดขึ้นในตลาดแรกหรือขายตราสารการเงินที่หนุนหลังโดยสินทรัพย์เงินกู้จำนอง (Mortgage Backed Securities-MBS) สินทรัพย์จำนองที่สถาบันการเงินในตลาดรองซื้อไปอาจแปลงสภาพกลุ่มสินทรัพย์จำนองให้เป็นตราสารการเงินที่เปลี่ยนมือได้ (securitization) และขายต่อให้กับผู้ลงทุนอื่น เช่น บริษัทประกันชีวิต กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ หรือบุคคลทั่วไป รัฐบาลจึงออกพระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. 2540 และพระราชกำหนดบริษัทตลาดรองสินเชื่อกู้ที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2540

ตามพระราชกำหนดบริษัทตลาดรองสินเชื่อกู้ที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2540 (Secondary Mortgage Corporation (SMC))

ให้คำจำกัดความ “ตลาดรองสินเชื่อกู้ที่อยู่อาศัย” ว่า “การทำธุรกรรมทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในสินทรัพย์และการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์” คำว่า “สินทรัพย์” หมายความว่า “สิทธิเรียกร้องหรือสิทธิอื่นใดที่จะก่อให้เกิดกระแสรายรับขึ้นในอนาคตไม่ว่าจะแน่นอนหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อกู้ที่อยู่อาศัย”

ส่วน “การแปลงสินทรัพย์ให้เป็นหลักทรัพย์” พระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจการเพื่อการแปลงสินทรัพย์ให้เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. 2540 ได้ให้คำนิยามว่า “การรับโอนสินทรัพย์และการออกหลักทรัพย์จำหน่ายแก่ผู้ลงทุน โดยกำหนดให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้ถือหลักทรัพย์

ขึ้นอยู่กับกระแสรายรับที่เกิดจากสินทรัพย์ที่โอนมา” และมีวัตถุประสงค์⁴⁹ ดังนี้

3.1 การประกอบธุรกิจตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย

ในการซื้อสังหาริมทรัพย์จำนองเพื่อถือครองไว้เอง โดยแสวงหาประโยชน์จากส่วนต่างของผลตอบแทนจากดอกเบี้ยรับที่เกิดขึ้นจากกองทุนและต้นทุนการระดมเงินและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

3.2 การทำธุรกรรมออกหลักทรัพย์ที่หนุนหลังโดยเงินกู้จำนอง

3.2.1 วิธีซื้อขายโดยสัญญา ชำระค่าซื้อเป็นพันธบัตรแบบทยอยชำระคืนเงินต้นแบ่งรับความเสี่ยงกับผู้ขาย เป็นเงินกู้ที่อยู่อาศัยที่มีคุณภาพและยังเป็นหนี้ที่ก่อให้เกิดรายได้

3.2.2 กลไกและองค์ประกอบหลักที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยเจ้าหนี้เดิมหรือผู้ให้สินเชื่อ⁵⁰ (origiator) ผู้ให้บริการ (Servicer หรือ Agent) และผู้ออกตราสาร (Issuer)

เจ้าหนี้เดิมได้แก่ ผู้ที่จัดหาหรือจัดให้มีตัวสินทรัพย์ซึ่งถือเป็นสินทรัพย์ประจำ (fixed Assets) ของผู้ให้สินเชื่อซึ่งถูกนำไปค้ำประกันตราสาร โดยผู้ให้สินเชื่อจะเป็นผู้เริ่มในการขายหลักทรัพย์ค้ำประกันให้ผู้ออกตราสาร หรือนำไปเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันการออกตราสาร จำหน่ายแก่ผู้ลงทุนก็ได้ ซึ่งสินทรัพย์ดังกล่าวจะกลายเป็นเงินสดหรือสินทรัพย์หมุนเวียนของผู้ให้กู้ และสามารถนำไปแสวงหาประโยชน์อื่น ๆ ต่อไปอีกได้ ผู้ที่ทำหน้าที่เช่นนี้ ธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น ผู้ให้บริการได้แก่ ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการสินทรัพย์และกระแสเงินสดที่ได้รับจากหลักทรัพย์ค้ำประกันของตราสาร ในการเรียกเก็บเงินต้น ดอกเบี้ย ตามกำหนดระยะเวลาตลอดจนเกิดติดตามทวงหนี้จากการผิดนัดด้วย ซึ่งได้แก่ผู้ให้สินเชื่อเดิม

ผู้ออกตราสาร คือ ผู้ที่ซื้อหลักทรัพย์ค้ำประกันจากผู้ให้กู้หรือเจ้าหนี้เดิมแล้วนำหลักทรัพย์มารวมเป็นทรัพย์สินกองกลาง (Pool) แล้วดำเนินการออกตราสารโดยมีสินทรัพย์ดังกล่าวค้ำประกัน หรือหนุนหลังตราสารนั้นแล้วนำออกมาขายแก่ผู้ลงทุนทั่วไป ผู้ออกตราสารอาจเพียงออกตราสารแทนผู้ให้กู้และเก็บค่าธรรมเนียม สถาบันการเงินอาจออกตราสารเองก็ได้แต่ไม่นิยม ซึ่งทางปฏิบัติจะมีองค์กฤษฎะที่ไม่มีความสัมพันธ์กับผู้ให้กู้ในรูปของทรัสต์ เป็นการแยก

⁴⁹ คณิง ครุฑาโรจน์. “มาตรการทางกฎหมายในการดำเนินธุรกิจของธนาคารอาคารสงเคราะห์ : ศึกษากรณีบทบาทที่พัฒนาระบบตลาดรองเงินกู้ที่อยู่อาศัย”วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2541, หน้า 87-97.

⁵⁰ ศศิณี ลิ้มพงษ์. “Securitization เครื่องมือการเงินในตลาดเสรี” เศรษฐกิจปริทัศน์. พฤษภาคม 2534, หน้า 2.

ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากปัญหาภายในบริษัทเจ้าหนี้เดิมออกจากลูกหนี้เงินกู้ที่มาแปลงซึ่งห่างไกลจากการล้มละลายเมื่อรับโอนหนี้มาแล้วจะออกหลักทรัพย์ขายให้กับนักลงทุน

3.3 หลักเกณฑ์ในการซื้อสินเชื่อที่อยู่อาศัย

3.3.1 การให้สินเชื่อระยะสั้นแก่สถาบันการเงินตามยอดมูลค่ายอดหนี้คงเหลือของบัญชีลูกหนี้

3.3.2 การรับซื้อบัญชีลูกหนี้เงินกู้ที่อยู่อาศัยจากสถาบันการเงินอื่น

3.3.3 การรับโอนลูกหนี้ที่ได้รับอนุมัติให้กู้เงินจากสถาบันการเงินอื่นมาเป็นลูกหนี้ของสำนักงานตลาดรองเงินกู้ที่อยู่อาศัย

3.3.4 ประโยชน์ของตลาดรองเงินกู้ที่อยู่อาศัย

3.3.4.1 การทำธุรกรรมตลาดรองเงินกู้ที่อยู่อาศัย จะทำให้สถาบันที่ปล่อยสินเชื่อที่อยู่อาศัยผู้ลงทุนซื้อหลักทรัพย์ที่หนุนโดยเงินกู้ที่อยู่อาศัยและมีส่วนช่วยพัฒนาระบบการเงินเคหะการของชาติ และการพัฒนาตลาดทุน

3.3.4.2 สถาบันในตลาดแรกมีสภาพคล่องทางการเงินสูง เพราะมีทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้นจากการขายสัญญากู้เงิน และจำนวนของตนออกไป และยังทำหน้าที่บริการลูกค้าโดยได้รับประโยชน์จากค่าธรรมเนียมในการบริการเงินกู้ (Servicing Fee)

3.3.4.3 ช่วยให้สถาบันการเงินต่าง ๆ มีความจำเป็นในการดำรงเงินกองทุนน้อยลง เพราะสินทรัพย์ที่ขายไปสามารถตัดออกจากบัญชีงบดุล (off-balance Sheet) ทำให้เงินกองทุนที่มีอยู่สามารถปล่อยสินเชื่อเพิ่มเติมได้อีก อีกทั้งลดความเสี่ยงของสภาพคล่องทางการเงินและด้านอัตราดอกเบี้ยแบบคงที่ในกรณีปล่อยสินเชื่อระยะยาว

3.3.4.4 สินทรัพย์จำนองเป็นการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าเงินฝาก หลักทรัพย์รัฐบาลกับทั้งมีความมั่นคงและน่าเชื่อถือสูง

3.3.4.5 ระบบการเงินเคหะการเงินลงทุนจากตลาดทุนไหลเข้ามาในระบบมากขึ้นเอื้ออำนวยประโยชน์ในการปล่อยสินเชื่อให้ประชาชนทั่วไป

3.3.4.6 เป็นการระดมทุนระยะยาวจากตลาดทุนมาปล่อยกู้ระยะยาวแทนการกู้ยืมเงินฝากระยะสั้น อีกทั้งอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่อยู่อาศัยในตลาดแรกลดลง

3.3.4.7 การทำธุรกรรมแปลงสินทรัพย์เงินกู้ที่อยู่อาศัยเป็นหลักทรัพย์ขายในตลาดทุนมากขึ้น จึงเป็นตราสารหนี้ระยะยาวเป็นฐานอ้างอิงในเรื่องอัตราผลตอบแทนการลงทุนสำหรับการออกตราสารหนี้ประเภทอื่น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ตลาดรองเงินกู้ที่อยู่อาศัยมาช่วยแบ่งเบาวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงินที่บริหารสินทรัพย์โดยเฉพาะหนี้เงินกู้ที่คาดว่าจะมีความเสี่ยงไป

ให้ตลาดรองเงินกู้โดยบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัยไปบริหารภาระหนี้ต่อไปเป็นการลดความเสี่ยงในการดำรงเงินกองทุนของธนาคารที่จะระดมเป้าหมายสินทรัพย์ที่ดีใหม่ โดยคัดสินทรัพย์ลูกหนี้เดิมออกไปประกอบกับได้พิจารณาสินเชื่อลูกหนี้รายใหม่ให้แน่นนอนกว่าเดิม

4. แนวคิดทางกฎหมายในการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์

ตามพระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ.2541 (Asset Management Company : AMC) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ภาคเอกชนเพื่อรับโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของสถาบันการเงินภาคเอกชน

4.1 บทนิยามศัพท์

มาตรา 3 ในพระราชกำหนดนี้

“ การบริหารสินทรัพย์” หมายความว่า

(1) การรับซื้อและรับโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของสถาบันการเงิน รวมตลอดจนหลักประกันของสินทรัพย์นั้นเพื่อนำมาบริหารหรือจำหน่ายโอนจ่ายโอนต่อไป

(2) กิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวกับกิจกรรมตาม (1) ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

“ สินทรัพย์ด้อยคุณภาพ” หมายความว่า สินทรัพย์ของสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดให้เป็นสินทรัพย์ด้อยคุณภาพที่จำหน่ายจ่ายโอนให้บริษัทบริหารสินทรัพย์ได้

ปัจจุบันธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศเรื่อง กำหนดสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ และหลักเกณฑ์ที่บริษัทบริหารสินทรัพย์ต้องถือปฏิบัติ ฉบับลงวันที่ 5 มกราคม 2543 ได้กำหนดลักษณะของสินทรัพย์ด้อยคุณภาพไว้ในข้อ 3 ของประกาศดังกล่าว

“สินทรัพย์ด้อยคุณภาพที่จำหน่ายจ่ายโอนให้บริษัทบริหารสินทรัพย์ได้”

หมายถึง สินทรัพย์ของสถาบันการเงินที่ถูกจัดชั้นเป็นสินทรัพย์จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐานสินทรัพย์จัดชั้นสงสัย สินทรัพย์จัดชั้นสงสัยจะสูญ หรือสินทรัพย์จัดชั้นสูญ ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2546 และให้หมายรวมไปถึงสินทรัพย์ที่สถาบันการเงินได้จำหน่ายออกจากบัญชีไปแล้ว และทรัพย์สินรอการขายที่อยู่ในข่ายต้องจัดชั้น เนื่องจากมีมูลค่าตลาดต่ำกว่าต้นทุนที่ได้มาด้วย

“ สถาบันการเงิน “ หมายความว่า

1. ธนาคารพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์

2. บริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์

3. นิติบุคคลอื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

“บริษัทจำกัด” หมายความว่า บริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือ บริษัทมหาชนจำกัดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด

“บริษัทบริหารสินทรัพย์” หมายความว่าบริษัทที่ได้จดทะเบียนตามพระราชกำหนดนี้

4.2 การจดทะเบียนบริษัทบริหารสินทรัพย์

การจดทะเบียนบริษัทจำกัดเป็นบริษัทบริหารสินทรัพย์ ให้กระทำได้เมื่อได้รับอนุมัติผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และได้ชำระค่าจดทะเบียนตามอัตราที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชกำหนดนี้ คือ 100,000 บาท (มาตรา 4) หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำขอจดทะเบียนและการพิจารณาจดทะเบียนให้เป็นไปตามที่กำหนดในตามกฎหมายกระทรวง (พ.ศ.2541) ออกโดยอาศัยอำนาจตามความ ในมาตรา 4 วรรค 2 และมาตรา 15 แห่งพระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ.2541

บริษัทจำกัดที่จัดตั้งขึ้นเพื่อจดทะเบียนเป็นบริษัทบริหารสินทรัพย์ ต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) เป็นบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือบริษัทมหาชนจำกัดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด
- 2) มีทุนจดทะเบียนซึ่งชำระแล้ว(ชำระเต็มมูลค่า) ไม่น้อยกว่า 25 ล้านบาท
- 3) มีวัตถุประสงค์เพื่อรับซื้อหรือรับโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของสถาบันการเงินรวมทั้งหลักประกันของสินทรัพย์นั้นเพื่อนำมาบริหารหรือจำหน่ายต่อไป

4.3 สิทธิและหน้าที่ของบริษัทบริหารสินทรัพย์

4.3.1 ถ้าเป็นสินทรัพย์ที่มีหลักประกันอย่างอื่นที่มีไซสิทธิจำนอง สิทธิจำนำ หรือสิทธิอันเกิดขึ้นแก่การค้ำประกันให้หลักประกันนั้นตกแก่บริษัทบริหารสินทรัพย์ด้วย (มาตรา 6)

4.3.2 ถ้ามีการฟ้องบังคับสิทธิเรียกร้องเป็นคดีอยู่ในศาล ให้บริษัทบริหารสินทรัพย์เข้าสวมสิทธิเป็นคู่ความแทนในคดีดังกล่าวและอาจนำพยานหลักฐานใหม่มาแสดงคัดค้านเอกสารที่ยื่นไว้แล้ว ถ้ามค้านพยานที่สืบมาแล้วและคัดค้านพยานหลักฐานที่ได้สืบไปแล้ว และในกรณีที่ศาล

ได้มีคำพิพากษาบังคับตามสิทธิเรียกร้องนั้นแล้ว ก็ให้เข้าสวมสิทธิเป็นเจ้าของนี้ตามคำพิพากษา (มาตรา 7)

4.3.3 ให้บริษัทบริหารสินทรัพย์และสถาบันการเงินได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียม และภาษีอากรต่าง ๆ บรรดาที่เกิดจากการโอนสินทรัพย์นั้นทั้งหมด หรือบางส่วนตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 8)

4.3.4 ในกรณีสินทรัพย์ที่เป็นสิทธิเรียกร้อง หากบริษัทบริหารสินทรัพย์มอบหมายให้ผู้รับชำระหนี้เดิมเป็นตัวแทนเรียกเก็บหนี้และรับชำระหนี้ (SERVICER) ที่เกิดขึ้น การโอนสิทธิเรียกร้องดังกล่าวเป็นอันชอบด้วยกฎหมาย โดยไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่กระทบประเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่ยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรค 2 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์⁵¹ (มาตรา 9 วรรค 1) แต่ในกรณีที่ตัวแทนเรียกเก็บเงินและรับชำระหนี้เป็นบุคคลอื่นที่มิใช่ผู้รับชำระหนี้เดิมให้บริษัทบริหารสินทรัพย์บอกกล่าวการโอนสิทธิเรียกร้องไปยังลูกหนี้นับแต่วันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงตัวแทนเรียกเก็บเงินและรับชำระหนี้ (มาตรา 9 วรรค 3)

วิธีการบอกกล่าวการโอนตามมาตรา 9 วรรค 3 นั้น อาจกระทำโดยการประกาศรายการพร้อมรายละเอียดตามสมควรในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เช่น ผ่านทาง INTERNET หรือหน้าจอเครื่องบริการเงินด่วน (ATM) และโฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวันที่แพร่หลายอย่างน้อยหนึ่งฉบับเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 วันติดต่อกัน โดยให้ถือว่าเป็นการบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว บทบัญญัตินี้เป็นข้อยกเว้นการบอกกล่าวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

4.3.5 บริษัทบริหารสินทรัพย์อาจเรียกเก็บดอกเบี้ยจากลูกหนี้ตามสัญญาเดิมได้ ไม่เกินอัตราดอกเบี้ยตามสัญญาเดิม ณ วันที่โอนมาแต่ถ้าสัญญาเดิมได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยเป็น

⁵¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 บัญญัติว่า การโอนหนี้อันจะพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งโดยเฉพาะจะจงนั้น ถ้าไม่ทำเป็นหนังสือท่านว่าไม่สมบูรณ์ อนึ่ง การโอนหนี้ท่านว่าจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกได้แต่เมื่อได้บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ หรือ ลูกหนี้จะได้ยินยอมด้วยในการโอนนั้น คำบอกกล่าวหรือความยินยอมเช่นนั้น ท่านว่าต้องทำเป็นหนังสือ และ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 308 วรรค 2 บัญญัติว่า ถ้าลูกหนี้เป็นแต่ได้รับคำบอกกล่าวการโอน ท่านว่าลูกหนี้มีข้อต่อสู้ผู้โอนก่อนเวลาที่ได้รับคำบอกกล่าวนั้นฉันใด ก็จะถูกเป็นข้อต่อสู้แก่ผู้รับโอนได้ฉันนั้น ถ้าลูกหนี้มีสิทธิเรียกร้องจากผู้โอน แต่สิทธินั้นยังไม่ถึงกำหนดในเวลาบอกกล่าวไซ้ ท่านว่าจะเอาสิทธิเรียกร้องนั้นหักลบกันก็ได้หากว่าสิทธินั้นจะได้ถึงกำหนดไม่ช้ากว่าเวลาถึงกำหนดแห่งสิทธิเรียกร้องอันได้โอนไปนั้น

อัตราลอยตัว และไม่มีฐานในการคำนวณของสถาบันการเงินเดิมให้อ้างอิงได้ให้คำนวณอัตราดอกเบี้ยตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

4.3.6 ให้บริษัทบริหารสินทรัพย์จัดทำบัญชีแสดงสินทรัพย์และหนี้สินในครบถ้วนถูกต้องเป็นปัจจุบันตามความเป็นจริงตามมาตรฐานการบัญชีและตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

ในกรณีที่บริษัทบริหารสินทรัพย์ให้ลูกหนี้ตามสัญญาเดิมกู้ยืมเงิน เพื่อประโยชน์ในการเพิ่มมูลค่าของทรัพย์สินที่รับโอน ให้บริษัทบริหารสินทรัพย์สามารถเรียกเก็บดอกเบี้ยได้ตามอัตราที่ตกลงกันมิให้นำมาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ แต่จะเรียกเก็บดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดมิได้⁵²

เหตุผลสืบเนื่องจากในกรณีของธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นเจ้าตามสัญญาเดิมสามารถเรียกเก็บดอกเบี้ยได้ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยเรื่อง การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลดลงวันที่ 20 ตุลาคม 2536 เป็นการออกข้อกำหนดโดยผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาตรา 14 ที่บัญญัติว่า " ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่อง.....(2) ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารอาจเรียกเก็บได้.....การกำหนดตามมาตรานี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีและให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา" จึงต้องกำหนดให้สอดคล้องกัน

5. แนวคิดทางกฎหมายในการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (TAMC)

(Thai Asset Management Corporation : TAMC)

หนึ่งในนโยบายหลักของรัฐชุดปัจจุบัน (รัฐบาลทักษิณ 1) คือ การจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (Thai Asset Management Corporation : TAMC) เพื่อแก้ไขปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ด้วยคุณภาพและสร้างเสถียรภาพให้ระบบสถาบันการเงินให้สอดคล้องกับแผนการปรับโครงสร้างภาคอุตสาหกรรม และทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจและส่วนรวมน้อยที่สุด ดังนี้

⁵² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 บัญญัติว่า ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปี ถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี

5.1 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง⁵³

- 1) เพื่อเป็นกลไกในการสร้างเสถียรภาพให้ระบบสถาบันการเงินและประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ด้วยคุณภาพ
- 2) เพื่อเป็นหน่วยงานที่กำหนดแนวทางในการปรับโครงสร้างรายภาคอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม

5.2 รูปแบบการจัดตั้งองค์กร

บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย จะถูกจัดตั้งภายใต้กฎหมายพิเศษโดยจะมีสถานะเป็นองค์กรของรัฐที่ไม่ใช่รัฐวิสาหกิจ โดยกองทุนฟื้นฟูเพื่อการพัฒนาสถาบันการเงินจะเป็นผู้จัดหาทุนประเดิม และในอนาคตหากมีความจำเป็นและเหมาะสมก็ให้บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยสามารถออกหุ้นเพื่อเพิ่มทุนได้ ซึ่งโครงสร้างองค์กรแบ่งออกเป็น 3 ระดับชั้น คือ

- 1) ในระดับนโยบายจะมีคณะกรรมการกลางที่ได้รับการแต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรี คณะกรรมการกลางนี้จะประกอบด้วยประธานกรรมการ ผู้แทนจากรัฐ จากภาคเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยจะมีหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบายโดยรวม และตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ โดยมีเป้าหมายให้มีการบริหารสินทรัพย์ให้เกิดผลตอบแทนสูง และให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจและส่วนรวมน้อยที่สุด

- 2) ในระดับการบริหารจัดการ จะมีคณะกรรมการบริหาร และกรรมการผู้จัดการ ทำหน้าที่ในการรับนโยบายของคณะกรรมการกลางมาเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการบริหารงานให้สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

- 3) ในระดับปฏิบัติการ จะมีคณะกรรมการจัดการทำหน้าที่ในการกลั่นกรองการปรับปรุงโครงสร้างหนี้และทรัพย์สิน และมีหน่วยงานบริหารสินทรัพย์ทำหน้าที่ดูแลและบริหารลูกหนี้ที่รับโอนมา ซึ่งจะถูกแบ่งเป็นกองย่อย ๆ ตามเกณฑ์ที่เหมาะสม

5.3 การโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพ

5.3.1 สถาบันการเงินของรัฐนั้น จะรับโอนลูกหนี้ทุกรายจาก ธนาคารศรีนคร ธนาคารนครหลวงไทยธนาคาร ธนาคารกรุงไทย บริษัทบริหารสินทรัพย์สุขุมวิท และบริษัทบริหารสินทรัพย์กรุงเทพพาณิชย์ ซึ่งจะมีมูลหนี้รวมทั้งสิ้นประมาณ 1.1 ล้านล้านบาท

5.3.2 สถาบันการเงินเอกชนไทย และบริษัทบริหารสินทรัพย์เอกชนของสถาบันการเงินเอกชนนั้น จะรับโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพ โดยรวมถึงลูกหนี้ที่อยู่ในศาล

⁵³ กิติพงษ์ อรุณีพัฒน์พงศ์. "เจาะลึกกฎหมายบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (ตอนที่ 1)" วารสารการเงินการธนาคาร. ปีที่ 20, ฉบับที่ 231. กรกฎาคม 2544, หน้า 143-145

หรือที่มีเจ้าหน้าที่ร่วมหลายราย ซึ่งมีมูลหนี้รวมประมาณ 250,000.- ล้านบาท ทั้งนี้ โดยจะให้สิทธิแก่บริษัทบริหารสินทรัพย์เอกชนที่จะโอนลูกหนี้ให้กับบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทยได้ด้วย

5.3.3 ชนิดสินทรัพย์ที่โอน ควรโอนหนี้จัดชั้น ซึ่งหมายถึง NPL และหนี้ด้อยคุณภาพ เพื่อให้หมดปัญหาอย่างแท้จริง และเพื่อให้มีหนี้ที่ไม่เสียหายมากนักโอนไปด้วย การใส่สินเชื่อเพิ่มเติมเพื่อให้โครงการที่ขาดเงินทุนเดินต่อไปได้

5.3.4 ราคาที่ปรับโอนสินทรัพย์

ราคาที่จะใช้ในการรับโอนทรัพย์สิน คือ ราคาตามบัญชีสุทธิ (Net Book Value) ซึ่งหมายถึง ยอดหนี้คงค้างหักด้วยสำรอง 100 % ของส่วนที่เกินมูลค่าหลักประกัน

5.3.5 การแบ่งรับผลกำไรหรือขาดทุน (Gain/Loss Sharing)

ในกรณีที่ผลขาดทุนเกิดขึ้น จะมีการแบ่งการรับภาระระหว่างบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (TAMC) และสถาบันการเงินผู้โอนสินทรัพย์ตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

5.3.5.1 ผลขาดทุน คิดจากราคารับโอนหรือราคาตามบัญชีสุทธิ (Net Book Value)

โดยผลขาดทุนในร้อยละ 20 แรกของราคาตามบัญชีสุทธิ (Net Book Value) นั้น สถาบันการเงินผู้โอนจะเป็นผู้รับผิดชอบ และผลขาดทุนในร้อยละ 20 ที่สองของราคาตามบัญชีสุทธิ (Net Book Value) บริษัทบริหารสินทรัพย์ไทยจะร่วมรับผิดชอบด้วยครึ่งหนึ่ง

5.3.5.2 ผลกำไร ในกรณีที่มีผลกำไรไม่เกินร้อยละ 20 ของราคาตามบัญชีสุทธิ (Net Book Value) หักด้วยต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการบริหารสินทรัพย์จะมีการแบ่งผลกำไรกันในอัตรา 50 : 50 ส่วนกำไรที่นอกเหนือไปจากนั้น สถาบันการเงินที่เป็นเจ้าของสินทรัพย์เดิมเป็นผู้รับไปทั้งหมด การชำระผลกำไรหรือขาดทุนที่แบ่งรับกันนี้จะมีการเริ่มชำระกันในปีที่ 5 และปีที่ 10 ของการดำเนินการ โดยสถาบันการเงินสามารถชำระผลขาดทุนเป็นเงินสด หรือหุ้นของสถาบันการเงินก็ได้ตามแต่ความจำเป็นเหมาะสมของแต่ละสถาบันการเงิน ตามหลักเกณฑ์นี้ สะท้อนให้เห็นว่าธนาคารพาณิชย์ยังมีภาระที่ต้องรับส่วนสูญเสียในอนาคตข้างหน้า ซึ่งอาจเป็นส่วนหนึ่งให้ธนาคารแต่ละแห่งไม่สามารถตอบรับได้ แต่หากให้ธนาคารพาณิชย์เป็นผู้แบกรับภาระความเสียหายทั้งหมด อาจไม่จูงใจให้ธนาคารโอนหนี้มาให้ TAMC บริหารก็ได้

5.3.6 การชำระราคาโอน (หรือการซื้อสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ)

บริษัทบริหารสินทรัพย์จะออกตราสารอายุ 10 ปี ให้กับสถาบันการเงินผู้โอน ซึ่งสามารถไถ่ถอนก่อนกำหนดได้ตั้งแต่วันที่ 3 เป็นต้นไป ในจำนวนไม่เกินร้อยละ 10 ต่อปี ให้กับสถาบันการเงินผู้โอน ตราสารนี้จะมีการค้ำประกันโดยกองทุนฟื้นฟู และพัฒนาระบบสถาบันการเงิน

เงิน ตราสารดังกล่าวจะเป็นตราสารที่มีการจ่ายดอกเบี้ยทุกปี โดยอัตราดอกเบี้ยรายเดือนเป็นอัตราถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักเงินฝากทุกประเภทของทุกธนาคารพาณิชย์

5.3.7 การดำเนินงานขั้นต่อไป

5.3.7.1 ในขั้นแรก จะมีการดำเนินการด้านกฎหมายให้เสร็จสิ้นให้เร็วที่สุดเพื่อออกเป็นพระราชบัญญัติรองรับการจัดตั้งบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (TAMC) โดยในระหว่างดำเนินการด้วยกฎหมาย จะมีการตั้งคณะทำงานเพื่อเตรียมการจัดตั้งตัวองค์กรจัดวางระบบต่างๆ ที่สำคัญในการปฏิบัติงาน และศึกษาวิเคราะห์คุณสมบัติของสินทรัพย์ที่จะรับโอนเพื่อประโยชน์ในการจัดแบ่งกอง ทั้งนี้ ในระหว่างการเตรียมโอนจะให้สถาบันการเงินเจ้าของลูกหนี้ นั้น ๆ ดูแลลูกหนี้ต่อไปก่อน เพื่อไม่ให้เกิดเสียหายมากขึ้น ทั้งนี้ จะได้มีการพิจารณาถึงอำนาจพิเศษที่บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ควรจะมีตามกฎหมายจัดตั้ง เพื่อให้การบริหารองค์กรฯ เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรฯ เช่นอำนาจในการฟื้นฟูกิจการโดยการปรับเปลี่ยนตัวผู้บริหาร การแปลงหนี้เป็นทุน หรืออำนาจในการปิดกิจการเพื่อชำระหนี้ เป็นต้น

5.3.7.2 ในขั้นที่สอง เมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้แล้ว ก็จะมีการดำเนินการโอนสินทรัพย์และจัดแบ่งกองเพื่อการบริหารที่เหมาะสมต่อไป

6. แนวคิดทางกฎหมายในการฟ้องลูกหนี้เป็นคดีล้มละลาย⁵⁴

กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายพิเศษที่กำหนดถึงวิธีการชำระล้างสะสางหนี้สินของลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว เพื่อประโยชน์อันร่วมกันของเจ้าหนี้ทั้งหลายเพื่อลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากการที่เจ้าหนี้แต่ละรายต่างใช้สิทธิของตนบังคับชำระหนี้เอากับทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ตกอยู่ในสภาวะหนี้สินล้นพ้นตัวจึงเป็นกฎหมายที่เข้ามาแก้ไขปัญหาคงทรัพย์สินของลูกหนี้ที่มีไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้ทั้งหมดของเจ้าหนี้ทุกรายและกำหนดวิธีการเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายของลูกหนี้ได้รับชำระหนี้อย่างเสมอภาคกัน เป็นธรรมรวดเร็ว และประหยัดที่สุด ด้วยเหตุนี้กระบวนการล้มละลายจึงมีหลักใหญ่ ๆ อยู่ 2 เรื่องคือการจัดการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้ให้ได้มากที่สุดเมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้วเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะมีหน้าที่ในการรวบรวมทรัพย์สินไม่ว่าจะเป็นการเก็บรวบรวมและรับเงินหรือทรัพย์สิน ซึ่งตกได้แก่ลูกหนี้มีสิทธิได้รับจากผู้อื่นตามมาตรา 22⁵⁵ พระราชบัญญัติ

⁵⁴ พรชัย อัครวัฒน์นาพร. คำบรรยายทบทวนเนติบัณฑิตยไทย. วันที่ 26 ม.ค. 2546 มหาวิทยาลัยรามคำแหง

⁵⁵ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 22 เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้วเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียว มีอำนาจดังต่อไปนี้

ล้มละลาย พ.ศ. 2483 การเพิกถอนการให้เปรียบเทียบเจ้าหนี้อื่นตามมาตรา 115⁵⁶ เป็นต้น ส่วนเรื่อง
ที่ 2 จะเป็นเรื่องการแบ่งทรัพย์สินให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย ตามมาตรา 124⁵⁷

การเข้าสู่กระบวนการล้มละลายจึงเริ่มจาก มาตรา 9 วางหลักไว้ว่า "เจ้าหนี้จะ
ฟ้องลูกหนี้เป็นคดีล้มละลายได้ต่อเมื่อ

- 1) ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว
- 2) ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียว หรือหลายคนเป็น
จำนวนไม่น้อยกว่า 1,000,000 บาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์
คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 2,000,000 บาท และ
- 3) หนี้้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน ไม่ว่าจะถึงกำหนดชำระโดย
พลันหรือในอนาคตก็ตาม"

และมาตรา 10 "ภายใต้บังคับมาตรา 9 เจ้าหนี้มีประกันจะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลาย
ได้ต่อเมื่อ

- 1) มิได้เป็นผู้ต้องห้ามมิให้บังคับการชำระหนี้เอาแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้เกินกว่า
ตัวทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันและ
- 2) กล่าวในฟ้องว่าถ้าลูกหนี้ล้มละลายแล้ว จะยอมสละหลักประกันเพื่อประโยชน์
แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย หรือตีราคาหลักประกันมาในฟ้องซึ่งเมื่อหักกับจำนวนหนี้ของตนแล้วเงินยัง
ขาดอยู่สำหรับลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา เป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 1,000,000 บาท หรือลูกหนี้ซึ่ง
เป็นนิติบุคคลเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 2,000,000 บาท"

(1) จัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือกระทำการที่จำเป็น เพื่อให้กิจการของลูกหนี้ที่
ค้างอยู่เสร็จสิ้นไป

(2) เก็บรวบรวมและรับเงินหรือทรัพย์สิน ซึ่งจะตกให้แก่ ลูกหนี้ หรือซึ่งลูกหนี้ มีสิทธิจะได้รับจาก
ผู้อื่น

⁵⁶ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 115 การโอนทรัพย์สินหรือการกระทำใด ๆ ซึ่ง
ลูกหนี้ได้กระทำหรือยินยอมให้กระทำในระหว่างระยะเวลาสามเดือน ก่อนมีการขอให้ล้มละลายและภายหลังจากนั้น
โดยมุ่งหมายเจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดได้เปรียบเทียบเจ้าหนี้อื่น ถ้าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำขอโดยจำเป็นคำร้อง
ศาลมีอำนาจสั่งเพิกถอนการโอนหรือการกระทำนั้นได้ (วรรคแรก)

⁵⁷ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 124 ทรัพย์สินซึ่งเหลือจากที่กันไว้ สำหรับ
ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายนั้น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องจัดการแบ่งให้ระหว่างเจ้าหนี้โดยเร็ว

การแบ่งทรัพย์สินต้องกระทำทุกกระยะเวลาไม่เกินหกเดือนนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้
ล้มละลาย เว้นแต่ศาลจะได้อนุญาตให้ขยายเวลาต่อไปโดยมีเหตุสมควร

จากการเข้าสู่กระบวนการล้มละลายเจ้าพนักงานพิทักษ์จะมีหน้าที่รวบรวมทรัพย์สินแม้ซึ่งลูกหนี้ได้ออนไปให้แก่บุคคลภายนอก มาตรา 113, 114, 115 มีข้อสันนิษฐานไว้ให้เพิกถอนการฉ้อฉล หรือเพิกถอนการได้เปรียบแก่เจ้าหนี้อื่น แต่น่าจะเป็นอย่างหลังมากกว่าเนื่องจากมาตรา 237⁵⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามมาตรา 113 พ.ร.บ. ล้มละลาย พ.ศ. 2483 จะมีข้อต่างกับมาตรา 115 พ.ร.บ. ล้มละลาย พ.ศ. 2483

1. มาตรา 113 เป็นการกระทำโดยเจตนาไม่สุจริต ส่วนมาตรา 115 เป็นการชำระหนี้ตามปกติ

2. มาตรา 113 เป็นการพิสูจน์เจตนาภายในของลูกหนี้มาตรา 115 เป็นพฤติการณ์ในการชำระหนี้

3. ผู้รับโอนทอดแรกตาม มาตรา 113 เป็นใครก็ได้ไม่จำเป็นเฉพาะเจ้าหนี้มาตรา 115 การโอนต้องกระทำแก่เจ้าหนี้เท่านั้น

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่เจ้าหนี้ที่กระทำต่อลูกหนี้ต้องดูพฤติการณ์เป็นเรื่อง ๆ ถ้าเป็นการกระทำโดยเจตนาไม่สุจริตก็เป็นการเพิกถอนการฉ้อฉลตามมาตรา 113 ถ้าเป็นกรณีเป็นการชำระหนี้ตามปกติอาจเป็นพฤติการณ์ที่เพิกถอนการให้เปรียบแก่เจ้าหนี้อื่นได้⁵⁹

ดังนั้นการที่ฝ่ายเจ้าหนี้และฝ่ายลูกหนี้ได้มีความพยายามที่จะทำความตกลงกันในเรื่องการชำระหนี้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ จึงเป็นกระบวนการนอกกรอบของกฎหมายล้มละลาย ต้องอาศัยความร่วมมือของบรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายด้วยเพื่อหลีกเลี่ยงการล้มละลายของลูกหนี้และผลต่อเจ้าหนี้ที่ไม่ให้ความยินยอม จึงเกิดแนวความคิดเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายล้มละลาย คือ หมวด 3/1 เรื่องกระบวนการพิจารณากิจเกี่ยวกับฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้เพื่อให้ธุรกิจของลูกหนี้สามารถดำเนินต่อไปได้อีก

7. แนวคิดทางกฎหมายในการฟื้นฟูกิจการลูกหนี้⁶⁰

⁵⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 237 เจ้าหนี้ชอบที่จะร้องขอให้ศาลเพิกถอนเสียได้ซึ่งนิติกรรมใด ๆ อันลูกหนี้ได้กระทำลงทั้งรู้หรือว่าจะเป็นการทำให้เจ้าหนี้เสียเปรียบแต่ความชอบนี้ท่านมิให้ใช้บังคับถ้าปรากฏว่าในขณะที่ทำนิติกรรมนั้น บุคคลซึ่งเป็นผู้ได้ลากออกแต่การนั้นมีรู้เท่าถึงข้อความจริงอันเป็นทางให้เจ้าหนี้ต้องเสียเปรียบนั้นด้วย แต่หากกรณีเป็นการทำให้โดยเสนาหา ท่านว่าเพียงแต่ลูกหนี้เป็นผู้ฝ่ายเดียวเท่านั้นก็พอที่จะขอเพิกถอนได้

บทบัญญัติดังกล่าวมาในวรรคก่อนนี้ ท่านมิให้ใช้บังคับแก่นิติกรรมใดอันมิได้มีวัตถุประสงค์ในทรัพย์สิน

⁵⁹ พรชัย อัครวิวัฒนาพร. คำบรรยายทบทวนเนติบัณฑิตไทย. วันที่ 2 มีนาคม 2546 มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กฎหมายเกี่ยวกับฟื้นฟูกิจการมีวัตถุประสงค์ต้องการสนับสนุนให้บริษัทที่ตกอยู่ในฐานะที่มีความยากลำบากในการประกอบธุรกิจเพราะปัญหาทางการเงินแต่ยังมีโอกาสที่จะฟื้นฟูกิจการให้สามารถแก้ไขปรับปรุงกิจการให้มีฐานะดีขึ้น เพื่อดำเนินกิจการต่อไปได้ ย่อมเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและผู้ที่เกี่ยวข้องมากกว่าการเลิกกิจการ อีกทั้งมูลค่าของกิจการที่ดำเนินอยู่นั้นย่อมมีมากกว่า การจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ในลักษณะของการเลิกกิจการหรือล้มละลาย และเป็นการรักษามูลค่าขององค์กรธุรกิจนั้นทั้งหมดไว้ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวแทนที่จะถูกแยกจำหน่ายเป็นส่วน ๆ ซึ่งจะทำให้มูลค่ากิจการลดลงแตกต่างจากวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลายซึ่งในการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อนำไปจำหน่ายและนำเงินที่ได้มาจัดสรรชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลายให้ได้มากที่สุดนั้นลดลงเพราะต้องมีการเฉลี่ยหนี้

การเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 หมวด 3/1 กระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2541 โดยมาตรา 90/1 มาตรา 90/2 มาตรา 90/3 มาตรา 90/4 มาตรา 90/5 วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับมูลเหตุแห่งการขอให้ฟื้นฟูกิจการไว้ดังนี้

1) ลูกหนี้ต้องเป็นบริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด หรือนิติบุคคลตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

2) ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว หมายถึง ลูกหนี้มีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สินหรือมีทรัพย์สินไม่พอชำระหนี้

3) ลูกหนี้เป็นหนี้เจ้าหนี้คนเดียวหรือหลายคนรวมกันเป็นจำนวนแน่นอนไม่น้อยกว่า 10 ล้านบาท แม้หนี้นั้นจะยังไม่ถึงกำหนดชำระก็ขอให้มีการฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้

4) มีเหตุอันสมควรและมีช่องทางที่จะฟื้นฟูกิจการได้

5) ลูกหนี้ต้องไม่ถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด

6) ทั้งนี้ไม่ว่าการชำระบัญชีของนิติบุคคลดังกล่าวจะเสร็จแล้วหรือไม่

เมื่อศาลประกาศรับคำร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการตามมาตรา 90/9 สภาพบังคับ (ATOMATIC STAY) ตามมาตรา 90/12 เกิดขึ้นทันที เช่น ห้ามยกเลิกประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของลูกหนี้ ห้ามมิให้ฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่ง ห้ามมิให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาบังคับคดีแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้ ห้ามมิให้ลูกหนี้ จำหน่าย จ่ายโอน ให้เช่า ชำระหนี้ ก่อหนี้ หรือกระทำการ

⁶⁰ พรชัย อัครวิวัฒนาพร. คำบรรยายทบทวนเนติบัณฑิตไทย. วันที่ 2 มีนาคม 2546. มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ใด ๆ ที่ก่อให้เกิดภาวะในทรัพย์สินนอกจากเป็นการกระทำที่จำเป็นเพื่อให้การดำเนินการค้าตามปกติของลูกหนี้สามารถดำเนินต่อไปได้เว้นแต่ศาลที่รับคำร้องขอจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นเป็นต้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแท้จริงแล้วกระบวนการฟื้นฟูกิจการ ก็ไม่ต่างกับกระบวนการล้มละลายเท่าไรนัก เพราะมีการรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อให้เจ้าหนี้มาขอรับชำระหนี้ เพียงแต่ทำให้โอกาสแก่ลูกหนี้ในการดำเนินกิจการ สภาพบังคับ (ATOMATIC STAY) จึงเป็นการรวบรวมไม่ให้ทรัพย์สินของลูกหนี้ลดน้อยถอยลง แม้แต่มาตรา 90/40, มาตรา 90/41 ก็มีการเพิกถอนการขอลด และการเพิกถอนการให้เปรียบแก่เจ้าหนี้อื่น เช่นเดียวกับการล้มละลายการที่ลูกหนี้จำหน่าย จ่าย โอน ชำระหนี้ ก่อหนี้ จึงไม่อาจทำได้ถ้าไม่ใช่กรณีการดำเนินการค้าปกติ หรือเว้นแต่ศาลสั่ง ซึ่งผู้ทำแผนหรือผู้บริหารชั่วคราว หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ ทรัพย์ยังไม่สามารถตั้งผู้ทำแผนหรือผู้บริหารชั่วคราว ตามมาตรา 90/20 ได้ จะเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้เช่นเดียวกับกระบวนการล้มละลาย จึงไม่อาจรับประกันได้ว่าลูกหนี้จะสามารถแก้ไขปัญหาทางการเงิน และประกอบธุรกิจต่อไปได้ทุกกรณี และลูกหนี้ประเภทห้างหุ้นส่วน หรือ บุคคลธรรมดาจำนวนนี้น้อยกว่าสิบล้านบาท ไม่อาจเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการได้เช่นกัน จึงไม่อาจสามารถช่วยลูกหนี้ได้ทุกกรณี มาตราการที่ต้องนำมาใช้ต่อไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้คือกระบวนการล้มละลาย ซึ่งไม่เกิดผลดีต่อเจ้าหนี้ในการชำระหนี้ได้อย่างสูงสุด

8. แนวคิดทางกฎหมายในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจตามพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ.2542⁶¹

การดำเนินการแปรรูปรัฐวิสาหกิจไทยแต่เดิมเป็นเพียงการเพิ่มบทบาทภาคเอกชนในรัฐวิสาหกิจซึ่งทำได้หลายรูปแบบ เช่น การทำสัญญาจ้างเอกชนให้บริหารงาน การทำสัญญาให้เอกชนเช่าดำเนินการ การให้สัมปทานภาคเอกชน การกระจายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ การร่วมลงทุนกับภาคเอกชน และการให้เอกชนลงทุนดำเนินการแก่รัฐรับซื้อผลผลิต การจำหน่ายจ่ายโอนหรือยุบรัฐวิสาหกิจที่มีปัญหา ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2539 ประเทศไทยประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ รัฐบาลได้เจรจาขอความช่วยเหลือทางการเงินและวิชาการจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund หรือ IMF) ประเด็นเรื่องการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเป็นเงื่อนไขสำคัญ⁶²ประการหนึ่งที่ระบุอยู่ในหนังสือแจ้งความจำนงขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการและการเงิน

⁶¹ นันทวัฒน์ บรมานันท์. คำอธิบายพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ.2542. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร. บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, มีนาคม 2543, หน้า 12.

⁶² นันทวัฒน์ บรมานันท์. การแปรรูปรัฐวิสาหกิจไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร. บริษัทสุทุมและบุตรจำกัด, สิงหาคม 2543, หน้า 17-18.

จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ฉบับที่ 5 ลงวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ.2541 และมีการออกกฎหมายว่าด้วยทุนรัฐวิสาหกิจให้มีบทบังคับตามมาตรา 3 ใช้อำนาจรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณที่ไม่ใช่บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชน โดยนัยคำจำกัดความรัฐวิสาหกิจมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ.2502 หมายความว่าถึง กิจการที่ส่วนราชการหรือองค์การของรัฐบาลมีทุนรวมอยู่ในกิจการนั้นเกินกว่าร้อยละห้าสิบ รัฐวิสาหกิจจึงมีด้วยกันหลายลักษณะทั้งที่จัดตั้งตามกฎหมายเฉพาะ หรือพระราชกฤษฎีกาออกภายใต้พระราชบัญญัติ หรือกฎหมายเอกชนในรูปบริษัท จำกัดกับบริษัทมหาชนจำกัด หรือจัดตั้งโดยทุนหมุนเวียนตามพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ.2491

8.1 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ

ตามมาตรา 3 แห่งกฎหมายว่าด้วยทุนรัฐวิสาหกิจนั้นเมื่อรัฐวิสาหกิจที่ได้ดำเนินการเปลี่ยนทุนเป็นหุ้นแล้วจะเปลี่ยนสภาพจากรัฐวิสาหกิจในรูปแบบเดิมมาเป็นรัฐวิสาหกิจ ในรูปแบบบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชน และมีได้บังคับให้ทุกรัฐวิสาหกิจต้องเปลี่ยนสภาพเป็นบริษัท แต่เป็นช่องทางที่จะให้รัฐวิสาหกิจซึ่งมีความประสงค์จะเปลี่ยนรูปแบบจากรัฐวิสาหกิจอย่างองค์การของรัฐไปเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชน หรือการนำทุนของรัฐวิสาหกิจมาเปลี่ยนเป็นสภาพหุ้นสามารถทำทั้งหมดหรือบางส่วนได้ส่งผลทำให้รัฐวิสาหกิจหนึ่งที่จะเปลี่ยนทุนเป็นหุ้นสามารถจัดตั้งเป็นบริษัทหลายบริษัทก็ได้ โดยความประสงค์ดังกล่าวให้เสนอต่อกระทรวงเจ้าสังกัดให้ความเห็นชอบ และนำเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายทุนรัฐวิสาหกิจเป็นผู้พิจารณานโยบาย หากคณะกรรมการนโยบายทุนรัฐวิสาหกิจเห็นชอบก็ต้องนำเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติ และส่งรายละเอียดทั้งหมดไปยังคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งบริษัท

8.2 ผลการยกเลิกกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ

พระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ.2542 มาตรา 28 กรณีที่มีมติคณะรัฐมนตรียุบเลิกรัฐวิสาหกิจใดให้ถือว่ากฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจนั้นเป็นอันยกเลิกตามเงื่อนไขเวลาที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาที่ตราขึ้นเพื่อการนั้น ทำให้สถานะรัฐวิสาหกิจประเภทองค์การของรัฐตามที่กฎหมายจัดตั้งขึ้นไปเป็นรูปแบบบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด แต่ยังคงมีสถานะรัฐวิสาหกิจประเภทหนึ่งโดยมีการเปลี่ยนทุนจากรัฐวิสาหกิจเดิมเป็นทุนของบริษัทที่รัฐถือหุ้นทั้งหมด เมื่อได้มีการกระจายหุ้นที่รัฐถือไว้ให้แก่ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนและบริหารจัดการตามเงื่อนไขเงื่อนไขเวลาที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาที่ตราขึ้นดังกล่าว กฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจจะยกเลิกไป ณ วันที่มีการจดทะเบียนบริษัท บรรดากิจการ สิทธิ หนี้ ความรับผิดชอบ และสินทรัพย์ของรัฐวิสาหกิจโอนไปเป็นของบริษัท ซึ่งการโอนมีผลตามกฎหมายทันทีไม่ต้องมีการทำสัญญาระหว่างผู้โอนกับผู้รับโอน

บทที่ 3

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ไทย กรณีธนาคารอาคารสงเคราะห์ กับ ธนาคารกรุงไทยจำกัด (มหาชน)

1. กรณีธนาคารอาคารสงเคราะห์

1.1 โครงสร้างกิจการของธนาคารอาคารสงเคราะห์⁶³

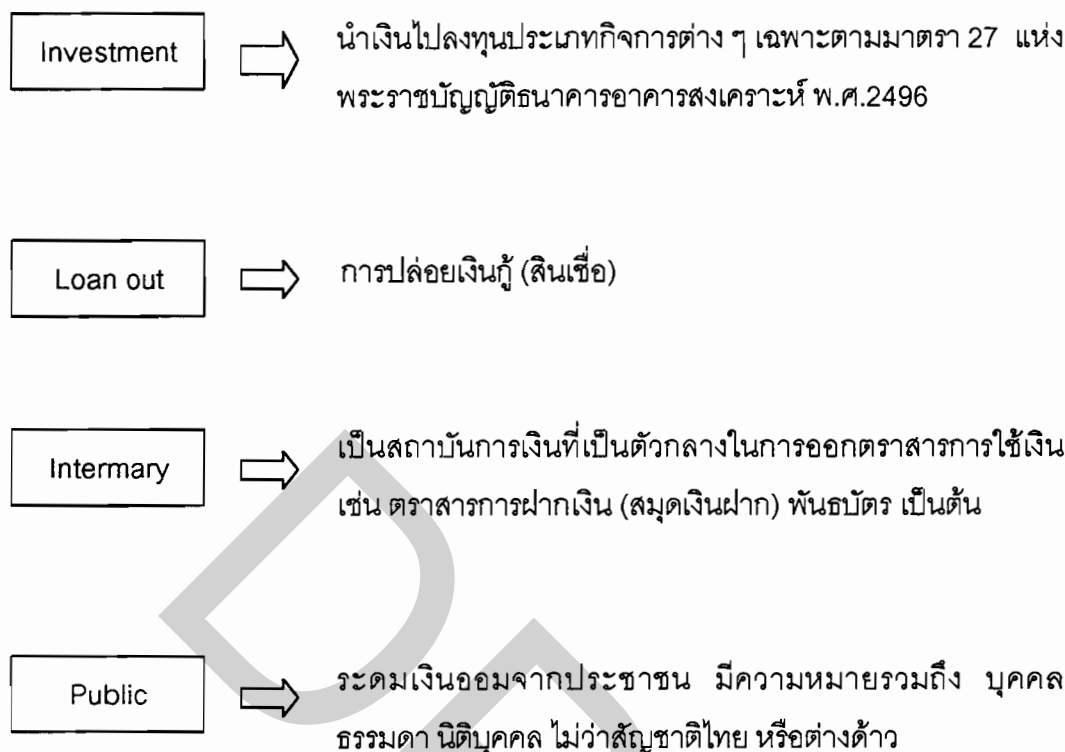
ธนาคารอาคารสงเคราะห์จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496⁶⁴ สังกัดกระทรวงการคลัง รัฐเป็นผู้ถือหุ้น 100% ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย พ.ศ. 2502 รัฐระดมทุนโดยเก็บภาษีจากประชาชนและระดมเงินออมของประชาชนไปลงทุน (Investment) ในการปล่อยสินเชื่อ (Loan out) ประกอบกับเป็นตัวกลาง (Intermary) ในการออกตราสารการเงิน เช่น ตราสารการฝากเงิน พันธบัตรรัฐบาล เป็นต้น แต่ไม่สามารถไปลงทุนในกิจการอื่นได้นอกจากที่พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496 มาตรา 27⁶⁵ กำหนดไว้โดยมีโครงสร้างกิจการเพื่อการลงทุนดังนี้

⁶³ www.ghb.co.th

⁶⁴ แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 317 และใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2516 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 9 เมษายน 2535

⁶⁵ มาตรา 27 พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496 เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้ธนาคารประกอบธุรกิจเพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือให้นำเงินไปลงทุนเกี่ยวกับการจัดให้มีอาคารและหรือที่ดินต่อไปนี้

- (1) ให้กู้ยืมเงินเพื่อประโยชน์ดังต่อไปนี้
 - (ก) เพื่อผู้กู้ได้ใช้ซื้อที่ดินหรืออาคารเป็นของตนเอง
 - (ข) เพื่อผู้กู้จักได้ใช้สำหรับสร้าง ขยาย หรือซ่อมแซมอาคารของตนเอง
 - (ค) เพื่อผู้กู้จักได้ใช้ไถ่ถอนจำนองอันผูกพันที่ดินหรืออาคารของตนเอง
 - (ง) เพื่อผู้กู้จักได้ใช้ไถ่ถอนซึ่งการขายฝากที่ดินหรืออาคารของตนเอง
 - (จ) เพื่อผู้กู้จักได้ใช้ในการลงทุนจัดกิจการเคหะ
- (1) รับจำหน่ายหรือจำนองทรัพย์สินเพื่อเป็นประกันเงินกู้ยืม
- (2) รับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้

Balance Sheet (งบดุล)	
สินทรัพย์ (Asset)	หนี้สิน (Liabilities)
	มีเจ้าหนี้ (Credition) จากการกู้ยืม (Loan) การออกพันธบัตรรัฐบาล
	ส่วนกองทุน (Equities)
	กระทรวงการคลังถือหุ้น 100%

กิจการที่ธนาคารอาคารสงเคราะห์ไปลงทุนประเภทต่าง ๆ นั้น โดยเฉพาะมาตรา 27 (4) แห่งพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496 กำหนดทางออกไว้ให้มีการแก้ไขโดยพระราชกฤษฎีกาที่จะให้กิจการใดอันพึงเป็นงานธนาคารตามเงื่อนไขที่มีในกฎกระทรวง ซึ่งปัจจุบันพระราชกฤษฎีกากำหนดกิจการอันพึงเป็นงานที่ธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2518 มาตรา 3 และกฎกระทรวงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2542 ดังต่อไปนี้

- (3) กิจการอันพึงเป็นงานธนาคารตามที่จะมีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้ ทั้งนี้ให้ประกอบได้ตามข้อกำหนดและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

- 1) ให้สถาบันการเงินกู้ยืมเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หรือ เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้
- 2) ชื่อหลักทรัพย์ของรัฐบาล หรือ หลักทรัพย์อื่นที่รัฐบาลรับประกันต้นเงินและดอกเบี้ย
- 3) ออก ขาย ขยายลด ขายช่วงลด ซื้อ ซื้อลด หรือ รับช่วงซื้อลดตัวเงิน หรือ ตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด รวมทั้งเก็บเงินตามตัวเงินหรือตราสารเปลี่ยนมือดังกล่าว
- 4) จัดให้มีการรวมกลุ่มกับสถาบันการเงินอื่น หรือร่วมกับสถาบันการเงินอื่นในการให้กู้ยืม
- 5) รับอวัล ค่าประกันการกู้ยืมเงิน หรือค่าประกันการปฏิบัติตามสัญญา
- 6) ให้เช่า ให้เช่าซื้อ โอนสิทธิการเช่าซื้อ ขาย หรือ จำหน่ายด้วยวิธีอื่นใด ซึ่งอสังหาริมทรัพย์ที่ตกเป็นของธนาคารเนื่องจากการชำระหนี้ การประกันต้นเงินที่ให้กู้ยืมไป การค้าประกันอื่น หรือ การบังคับจำนองประกันเงินกู้
- 7) รับฝากเงินประเภทเพื่อการเคหะสงเคราะห์ โดยให้ผลประโยชน์อื่นนอกเหนือจากดอกเบี้ย
- 8) เป็นตัวแทนของการเคหะแห่งชาติ หรือกระทำการอื่นใด ทั้งนี้ตามข้อตกลงที่จะมีต่อกัน
- 9) จัดการกองทุนร่วมออมทรัพย์ และสินเชื่อเพื่อการเคหะสงเคราะห์ และค้าประกันผู้เข้าร่วมกองทุนนั้น
- 10) การซื้อหรือรับโอน การขายหรือจำหน่ายสินทรัพย์ประเภทสินเชื่อที่อยู่อาศัย ให้ธนาคารกระทำได้เท่าที่จำเป็น และเพื่อประโยชน์แก่กิจการของธนาคาร ทั้งนี้ โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี
- 11) การดำเนินการแปลงสินทรัพย์ประเภท สินเชื่อที่อยู่อาศัยเป็นหลักทรัพย์ให้ธนาคารมีอำนาจดำเนินการดังต่อไปนี้กับสินทรัพย์ของธนาคารและอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์
 - (1) เสนอโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ให้สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยพิจารณา
 - (2) จัดตั้งนิติบุคคลเฉพาะกิจ เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับ การแปลงสินทรัพย์ประเภทสินเชื่อที่อยู่อาศัยเป็นหลักทรัพย์

(3) กิจกรรมอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้ธนาคารปฏิบัติงานตามข้อบังคับที่คณะกรรมการธนาคารกำหนด

12) การเป็นตัวแทนเรียกเก็บและ รับชำระหนี้ประเภทสินเชื่อที่อยู่อาศัย ให้ธนาคารสามารถกระทำได้เท่าที่จำเป็น และเพื่อประโยชน์แก่กิจการของธนาคารโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการธนาคาร

13) การจัดตั้งบริษัท องค์กร หรือหน่วยงาน เพื่อดำเนินกิจการเกี่ยวกับ การรวบรวม ประมวลผล และให้บริการข้อมูลการให้สินเชื่อ เพื่อประโยชน์ต่อระบบการให้สินเชื่อให้ธนาคารจัดตั้งเป็นศูนย์ข้อมูลการให้สินเชื่อ เพื่อให้บริการข้อมูลการให้สินเชื่อแก่สมาชิกของศูนย์ข้อมูลดังกล่าวที่ประสงค์จะใช้ข้อมูลการให้สินเชื่อเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์สินเชื่อ และลดภาระหนี้เสียของสมาชิก ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามข้อบังคับที่คณะกรรมการธนาคารกำหนด

สำหรับการร่วมกิจการกับบุคคลอื่นเพื่อจัดตั้งบริษัท องค์กร หรือ หน่วยงาน เพื่อดำเนินกิจการเกี่ยวกับการรวบรวม ประมวลผล และให้บริการข้อมูลการให้สินเชื่อให้เป็นไปตามข้อบังคับที่คณะกรรมการธนาคารกำหนด

14) ประกอบกิจการอื่นตาม (14) ของ มาตรา 3 แห่ง พระราชกฤษฎีกา กำหนดกิจการอันพึงเป็นงานธนาคารของธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2518 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกากำหนดกิจการอันพึงเป็นงานธนาคารของธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 ให้ธนาคารกระทำได้เฉพาะกิจการอันจำเป็นที่เกี่ยวกับหรือประโยชน์ในกิจการอันพึงเป็นงานธนาคารของธนาคารอาคารสงเคราะห์

เนื่องจากธนาคารอาคารสงเคราะห์เป็นรัฐวิสาหกิจประเภทที่หนึ่ง⁶⁶ รัฐจึงเป็น

⁶⁶ สุทธิชัย จิตรวาณิช. คำบรรยายวิชากฎหมายการเงินการธนาคาร. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตฯ วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2544 โดยความเป็นรัฐวิสาหกิจ มี 4 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งพิเศษ เช่น พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496 เป็นกฎหมายที่ตราโดยกระบวนการของฝ่ายนิติบัญญัติ

ประเภทที่ 2 รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรของรัฐ พ.ศ. 2496 เช่น พระราชกฤษฎีกาองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ พ.ศ. 2518 เป็นกฎหมายที่ตราโดยกระบวนการของฝ่ายบริหาร

ประเภทที่ 3 รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งโดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่เกี่ยวกับหุ้นส่วนบริษัท เช่น บริษัทขนส่งจำกัด มีสภาพเป็นบริษัทจำกัด

เจ้าของ เป็นตัวกลางในการออกพันธบัตรรัฐบาลตามทฤษฎีแห่งนี้⁶⁷ (Theory of debt) แต่ไม่สามารถระดมทุนตามทฤษฎีแห่งนี้⁶⁸ (Theory of Equities) จึงไม่มีการใช้สิทธิออกเสียง (Voting Right) ในลักษณะของผู้ถือหุ้นได้ มีเพียงการบริหารงานของคณะกรรมการธนาคารซึ่งรัฐมนตรีกระทรวงการคลังมีอำนาจและหน้าที่กำกับกิจการของธนาคารโดยคณะกรรมการธนาคารเป็นผู้แทนธนาคารในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก แต่จะมอบหมายให้คณะกรรมการบริหารหรือผู้จัดการเป็นผู้แทนก็ได้⁶⁹ นอกจากนี้ ยังมีอำนาจหน้าที่กำกับ ควบคุม

ประเภทที่ 4 รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งโดยพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 เช่น ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

⁶⁷ สุทธิชัย จิตรวาณิช. คำบรรยายวิชากฎหมายการเงินการธนาคาร. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2544 ซึ่งทฤษฎีแห่งนี้มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ตัวเงินต้น (Principal) หลักทรัพย์ที่ออกมา ถ้ามีลักษณะการจ่ายคืน ตัวต้นเงินยังคงอยู่ ต่างจากทฤษฎีแห่งทุนจะมีส่วนขาดทุน เมื่อกิจการเลิก ผู้ถือตราสารหนี้ตามทฤษฎีแห่งนี้ในทางกฎหมายยังคงเป็นเจ้าของ
2. ดอกเบี้ย (Interes) การจ่ายผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ยเสมอตามสัญญา ในทฤษฎีแห่งทุนอาจมีการจ่ายเงินปันผลหรือไม่ แล้วแต่ผลการดำเนินงานของกิจการว่ากำไรหรือขาดทุน
3. มีกำหนดระยะเวลาการไถ่ถอนคืนเงินต้น (Maturity) แม้กิจการเลิก กำหนดระยะหนี้ยังคงอยู่ ต่างจากทฤษฎีแห่งทุน เมื่อเลิกกิจการ คืนตามส่วนทุนที่ได้หักหนี้แห่งกิจการแล้ว
4. ไม่มีส่วนได้เสียในลักษณะส่วนของทุน (Non ownership) ลักษณะนี้จะได้รับคืนเฉพาะดอกเบี้ย ส่วนเงินต้นเมื่อครบกำหนดระยะเวลาไถ่ถอน
5. ไม่มีสิทธิในการออกเสียงของผู้ถือหุ้น ไม่ว่าการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารผู้สอบบัญชี

⁶⁸ สุทธิชัย จิตรวาณิช. คำบรรยายวิชากฎหมายการเงินการธนาคาร. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 11 มกราคม 2544 โดยทฤษฎีแห่งทุนมีองค์ประกอบดังนี้

1. ความเป็นเจ้าของ (Ownership) ในตัวตราสาร
2. มีสิทธิในการออกเสียง (Voting Rights) มีผู้ถือหุ้นออกเสียงในการประชุมผู้ถือหุ้น
3. มีเงินปันผล (Dividend) จากตราสารที่เป็นเจ้าของอยู่ 4. มีกำไรจากเงินลงทุน หรือขาดทุนจากเงินลงทุน (Capital gain or loss)

⁶⁹ มาตรา 19 พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496 ให้คณะกรรมการธนาคารเป็นผู้แทนธนาคารในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก แต่คณะกรรมการธนาคารจะมอบหมายให้คณะกรรมการบริหารหรือผู้จัดการเป็นผู้แทนก็ได้

ในกรณีที่มีการพ้นจากตำแหน่งก่อนถึงวาระ ให้มีการแต่งตั้งประธานกรรมการ หรือกรรมการเข้าแทนแล้วแต่กรณี ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเข้าแทนนี้ย่อมอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนแทน

และอำนาจกิจการของธนาคาร⁷⁰ ตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496 วางข้อบังคับการประชุมและการดำเนินกิจการของคณะกรรมการธนาคารและคณะกรรมการบริหาร วางข้อบังคับว่าด้วยระเบียบปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ วางข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินงานของธนาคาร รวมทั้งแต่งตั้งถอดถอนพนักงานธนาคาร กำหนดอัตราเงินเดือนผู้จัดการ พนักงานธนาคาร ตลอดจนเรียกประกันจากพนักงานธนาคาร เพื่อจะได้ปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต ดังนั้น การอำนาจกิจการของคณะกรรมการธนาคารหรือคณะกรรมการบริหารหรือผู้จัดการ จึงไม่มีเงินปันผล (Dividend) แต่กำไรจากเงินลงทุนและขาดทุน (Capital gain or Loss) จะมีได้เมื่อมีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจอาจต้องคืนพันธบัตรเจ้าหนี้ คืนทุนให้รัฐ โดยกระบวนการตามพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2542 ซึ่งคณะกรรมการแห่งชาติแปรรูปรัฐวิสาหกิจให้เป็นเอกชนในรูปของบริษัทมหาชนจำกัด หรือบริษัทจำกัด และเปลี่ยนสภาพนิติบุคคลจากกฎหมายฉบับหนึ่งไปเป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่ง

1.2 การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารอาคารสงเคราะห์

ตามที่มีหนังสือของธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ ธปท. ง(ว) 2112/2542 เรื่อง หลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงินลงวันที่ 1 มิถุนายน 2542 ถึงสถาบันการเงินพิเศษของรัฐ ซึ่งก็คือธนาคารอาคารสงเคราะห์โดยคณะกรรมการธนาคารมีมติครั้งที่ 8 พฤศจิกายน 2542 อนุมัตินโยบายและระเบียบวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เฉพาะ

⁷⁰ มาตรา 17 พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496 ให้คณะกรรมการธนาคารมีอำนาจหน้าที่กำกับ ควบคุม และอำนาจกิจการของธนาคาร อำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง

- 1) ดำเนินกิจการตามมาตรา 27
- 2) วางข้อบังคับการประชุมและการดำเนินกิจการของคณะกรรมการธนาคารและคณะกรรมการบริหาร
- 3) วางข้อบังคับว่าด้วยระเบียบปฏิบัติงานของพนักงานธนาคาร
- 4) วางข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินงานของธนาคาร
- 5) แต่งตั้งและถอดถอนพนักงานธนาคาร และกำหนดอัตราเงินเดือน ผู้จัดการและพนักงานธนาคาร ตลอดจนเรียกประกันจากพนักงานธนาคารเพื่อจะได้ปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต

ข้อบังคับตาม 3) และ 4) และการกำหนดอัตราเงินเดือนผู้จัดการและพนักงานธนาคาร ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี

ในส่วนที่เป็นการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทั่วไป โดยไม่มีการลดหนี้ หรือ Hair Cut ให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทย แม้ว่าพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ มาตรา⁷¹6 วรรคสอง จะกำหนดให้ธนาคารอาคารสงเคราะห์เพิ่มทุนเป็น 30,000 ล้านบาท ตามพระราชกฤษฎีกาเพิ่มทุนของธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ได้ก็มีเหตุผลของการเพิ่มทุนดังกล่าว เพราะต้องนำหลักเกณฑ์มาตรฐานเดียวกับที่ธนาคารพาณิชย์ไทยถือปฏิบัติ เช่น หลักเกณฑ์การระงับการรับรู้ดอกเบี้ยค้างรับเป็นรายได้ หลักเกณฑ์การจัดสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ รวมทั้งการกันเงินสำรองหนี้สูญหรือหนี้สงสัยจะสูญ ส่งผลให้การดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารอาคารสงเคราะห์อาจต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ตามมาตรา 8 พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496 ให้ธนาคารตั้งเงินสำรองธรรมดาไว้เพื่อขาดทุนเงินสำรองนั้นให้สะสมขึ้นด้วยการจ่ายจากกำไรสุทธิในปีหนึ่ง ๆ จำนวนไม่ต่ำกว่าร้อยละยี่สิบแห่งกำไรสุทธิ ภายหลังที่ได้กันเงินไว้สำหรับทวงไม่ได้และเป็นที่ยกจ่ายสำหรับการเสื่อมค่าแห่งทรัพย์สิน และสำหรับจ่ายของธนาคารยอมกันเงินไว้ตามปกติเมื่อเงินสำรองธรรมดามีจำนวนถึงร้อยละร้อยแห่งทุนจำนวนลัพท์หรือมากกว่า คณะกรรมการธนาคารจะลดจำนวนที่จะต้องจ่ายรายปีเพื่อไว้สะสม ดังนั้น เพื่อให้การดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของธนาคารพาณิชย์ไทย อันสอดคล้องนโยบายกระทรวงการคลัง ทั้งนี้ เป็นการแก้ไขปัญหาด้านธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ของรัฐบาลให้บรรลุผลในการเป็นธนาคารภาครัฐที่เป็นเครื่องมือการให้สินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำแก่ลูกค้าผู้รายได้น้อยและปานกลาง ประกอบกับเป็นกลไกชี้นำอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่อยู่อาศัยในตลาดลดต่ำลง ธนาคารอาคารสงเคราะห์จึงต้องดำเนินธุรกิจให้มีเงินกองทุนเพียงพอกับปัญหานี้เสียหน่อยที่สุด ตามมาตรฐาน Bank for International Settlements (Bis) โดยมีมาตรการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้เสียตามวิธีการของ

⁷¹ มาตรา 6 พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496 ให้กำหนดทุนของธนาคารเป็นจำนวนเงินไม่เกินห้าร้อยล้านบาทโดย

- ก) รัฐจ่ายให้เป็นทุนประเดิมยี่สิบล้านบาท
- ข) รัฐจ่ายเพิ่มเติมเป็นคราว ๆ ตามที่เห็นสมควร
- ค) เงินร่วมทุนจากบุคคลอื่นใดซึ่งจะได้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

ทุนของธนาคารตามวรรคหนึ่ง อาจเพิ่มขึ้นได้เป็นครั้งคราวตามความจำเป็นโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

ธนาคารอาคารสงเคราะห์ให้สอดคล้องกับแนวทางธนาคารพาณิชย์ไทย อันเป็นมาตรการของธนาคารแห่งประเทศไทย อย่างไรก็ตามธนาคารอาคารสงเคราะห์ได้มีข้อบังคับธนาคารอาคารสงเคราะห์ ฉบับที่ 63 ว่าด้วยการจำหน่ายหนี้สูญจากบัญชีลูกหนี้ เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ.2546 โดยออกคำสั่งที่ 30/2547 เรื่องระเบียบปฏิบัติงานการบริหารงานทั่วไป ลงวันที่ 1 มีนาคม 2547 ให้หนี้ส่วนที่ธนาคารบันทึกบัญชีเป็นทรัพย์สินหรือรายได้แล้ว และได้ปลดหรือลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ธนาคารมีส่วนสูญเสียหรือได้ปลดหรือลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้ตามแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ที่ศาลได้มีคำสั่งเห็นชอบตามกฎหมายล้มละลายทั้งสองกรณีสามารถจำหน่ายหนี้ส่วนที่ปลดหรือลดหนี้จากบัญชีลูกหนี้เฉพาะที่เจ้าหนี้ไม่สามารถเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้อีกแล้ว

1.2.1 มาตรการควบคุมปัญหาหนี้เสียก่อนรับสินเชื่อ

บริษัท ระบบข้อมูลกลาง จำกัด หรือ ศูนย์เครดิตบูโร (CIS)⁷² เป็นบริษัท จัดตั้งโดยสมาคมธนาคารไทย ธนาคารแห่งประเทศไทย และกลุ่มธนาคารพาณิชย์ไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้รวบรวมข้อมูลประวัติลูกค้าสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทย และให้บริการด้านการสอบถามข้อมูลเครดิตลูกค้าที่ขอสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายดังกล่าว โดยเฉพาะด้านสินเชื่อทั้งขนาดและคุณภาพสินเชื่อ ตลอดจนข้อมูลด้านอื่นๆที่จะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาสินเชื่อ เพื่อป้องกันปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ข้อมูลประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ๆ คือ

ก. ข้อมูลลูกหนี้รายใหญ่(Major Loans)คือ ที่มียอดหนี้คงค้างตั้งแต่ 5 ล้านบาทขึ้นไป

ข. ข้อมูลลูกหนี้จัดชั้น(Classified Loans)คือที่มียอดหนี้คงค้างตั้งแต่ 0.2 ล้านบาทขึ้นไป

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกหนังสือที่ ธปท.สนส.(21)ว.1129/2543 เรื่องขอความร่วมมือในการขอความยินยอมจากลูกค้าเพื่อเปิดเผยข้อมูลเครดิตแก่นิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต ลงวันที่ 10 พฤษภาคม 2543 ได้ให้คำนิยามของข้อมูลเครดิตไว้

ข้อมูลเครดิต หมายถึง ข้อมูลทางการเงิน และ ประวัติของลูกค้าที่สถาบันการเงินจำเป็นต้องใช้ในวิเคราะห์เพื่อให้สินเชื่อ ให้กู้ยืมเงิน ให้เช่าซื้อ ผู้ค้าประกัน รับอาวัล หรือ รับรองตัวเงิน และสถาบันการเงินจะต้องนำข้อมูลเครดิตดังกล่าวข้างต้นไปใช้เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์เพื่อวัตถุประสงค์ที่กล่าวเท่านั้นห้ามนำไปใช้ประโยชน์ในทางอื่นโดยมิชอบ

ปัจจุบันมีธนาคารที่เป็นสมาชิกของศูนย์เครดิตบูโร 7 ราย ดังนี้

⁷² www.bot.or.th

- 1) ธนาคารกรุงเทพ จำกัด(มหาชน)
- 2) ธนาคารกรุงไทย จำกัด(มหาชน)
- 3) ธนาคารอาคารสงเคราะห์
- 4) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด(มหาชน)
- 5) ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด(มหาชน)
- 6) ธนาคารยูโอบี รัตนสิน
- 7) ธนาคารศรีนคร จำกัด(มหาชน)
- 8) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด(มหาชน)
- 9) ธนาคารทีบีเอส ไทยท努 จำกัด (มหาชน)
- 10) บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ทิสโก้ จำกัด (มหาชน)
- 11) บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ เอกชาติ จำกัด (มหาชน)
- 12) บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ สินอุตสาหกรรม จำกัด (มหาชน)

เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายรับรองคุ้มครองการดำเนินงานของ บริษัท ระบบ ข้อมูลกลาง จำกัด ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเก็บรวบรวมและบริการตรวจสอบข้อมูลเครดิต ของลูกค้าแก่สถาบันสมาชิก ดังนั้น การใช้และเปิดเผยข้อมูลเครดิตของลูกค้า ต้องได้รับความ ยินยอมจากเจ้าของข้อมูล หรือ เจ้าของบัญชีเงินกู้ ระบบข้อมูลเครดิตกลาง หรือ ระบบ Credit Bureau มีการใช้มาตั้งแต่ช่วงต้นปี 2543 เป็นนโยบายที่ดี ช่วยป้องกันปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิด รายได้ (NPLs) ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตสร้างวินัยทางการเงินให้กับลูกหนี้ที่ใช้บริการด้านสินเชื่อ เพราะหากมีปัญหาทางการเงินกับสถาบันการเงินจนกลายเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ลูกหนี้ดังกล่าวจะถูกขึ้นบัญชีดำ(BLACK LIST) ทันที⁷³

Black List หมายถึง ข้อมูลบุคคลที่ควรเอาใจใส่ตามประเภทที่ธนาคารกำหนด ซึ่งปัจจุบันมี 9 ประเภท คือ บุคคลล้มละลาย บุคคลที่ถูกจำหน่ายเป็นหนี้สูญ บุคคลที่ถูกปิด บัญชี บุคคลที่ถูกฟ้องร้อง บุคคลไร้/เสมือนไร้ความสามารถ และบุคคลสาบสูญ บุคคลที่ประพฤติ มิชอบ ผู้ถือบัตรเครดิตที่มีปัญหา ร้านค้าบัตรเครดิตที่มีปัญหา และพันพูกิจการ

เหตุที่ต้องตรวจสอบ Black List ของธนาคารก่อนก็เพื่อทราบข้อมูลเบื้องต้นของบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลที่มีนิติสัมพันธ์กับธนาคาร หรือ กำลังจะเข้ามามีนิติสัมพันธ์ กับธนาคารว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะทำนิติกรรมได้ตามกฎหมายหรือไม่ ซึ่งทุกสถาบันการเงิน

⁷³ www.tcb.co.th

ต่างดำเนินการอยู่แล้ว แต่สำหรับระบบข้อมูลเครดิตกลาง หรือ ระบบ Credit Bureau เป็นระบบตรวจสอบ และแลกเปลี่ยนข้อมูลเครดิตทางการเงินของลูกค้ำระหว่างสถาบันการเงินสมาชิกเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาให้สินเชื่อแก่ลูกค้ำ หากลูกค้ำที่เคยมีประวัติทางการเงินที่ไม่ดี ยิ่งถ้าติด Black List แล้วก็จะส่งผลให้ไม่อาจขอรับใช้บริการด้านสินเชื่อต่างๆ หรือ ทำธุรกรรมด้านอื่นกับสถาบันการเงินต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะในส่วนของที่เกี่ยวกับการทำนิติกรรมสัญญาให้มีผลผูกพันตามกฎหมาย โดยเฉพาะจากสถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกระบบ Credit Bureau และในอนาคตระบบข้อมูลเครดิตกลางจะมีส่วนสำคัญอย่างมากในการบริหารสินเชื่อของทุกสถาบันการเงิน

1.2.2 มาตรการสนับสนุนในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

ธนาคารอาคารสงเคราะห์ได้รับหนังสือจากธนาคารแห่งประเทศไทย⁷⁴ แจ้งถึงสิทธิประโยชน์ที่ภาครัฐได้ออกกฎหมายเพื่อรองรับการให้สิทธิประโยชน์ในการดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2541 ถึง 31 ธันวาคม 2547⁷⁵ ดังนี้

1.2.2.1 มาตรการทางภาษี

กรมสรรพากรได้ออกมาตรการทางภาษีเพื่อสนับสนุนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ภายใต้หลักเกณฑ์การปรับโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด โดยยกเว้นภาษีเงินได้ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ และอากรแสตมป์มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล⁷⁶

(1) ภาษีเงินได้ สำหรับลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดา มีกรณีเงินที่เจ้าหนี้ได้ยกหนี้หรือปลดหนี้ให้กับเงินที่ได้รับจากการโอนทรัพย์สิน การขายสินค้าและบริการ รวมทั้งการทำสัญญาในการโอนทรัพย์สินให้แก่เจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้

⁷⁴ หนังสือธนาคารแห่งประเทศไทยที่ ง. 395/2542 เรื่องนโยบายปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ลงวันที่ 10 มีนาคม 2542

⁷⁵ หนังสือธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สนส. (21) ว.1/2546 เรื่อง การนำส่งกฎกระทรวง ประกาศอธิบดีกรมสรรพากรและคำสั่งกรมสรรพากรประกอบการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากร อันเนื่องมาจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ลงวันที่ 13 มกราคม 2546

⁷⁶ พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร รวม 5 ฉบับ คือ 325/2541, 249/2542, 360/2542, 373/2543, 399/2545 และ 418/2547

(2) ภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับลูกหนี้ที่เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด, บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด มีมาตรการดังนี้ ซึ่งเงินที่ได้ดังต่อไปนี้ไม่ต้องนำมาคำนวณภาษี⁷⁷

(ก) เงินที่ได้รับจากการที่เจ้าหนี้ลด (เงินต้นและ/หรือดอกเบี้ยค้างชำระ) หรือปลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้

(ข) เงินที่ได้รับจากการโอนทรัพย์สิน (ทั้งนี้ ลูกหนี้สามารถโอนทรัพย์สิน ให้เจ้าหนี้ที่เป็นสถาบันการเงิน โดยไม่มีค่าตอบแทน หรือ ค่าตอบแทนมีราคาต่ำกว่าราคาตลาดได้) การขายสินค้าและบริการ รวมทั้งการทำสัญญาในการโอนทรัพย์สินให้แก่เจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้

(ค) กรณีต่อไปนี้ ถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณภาษีเงินได้ คือ เจ้าหนี้ สถาบันการเงินสามารถนำเงินต้น และ/หรือ ดอกเบี้ยค้างรับที่ได้ปลดให้กับลูกหนี้มาถือเป็น รายจ่าย (หนี้สูญ) ในการคำนวณภาษีในรอบระยะเวลาของงวดบัญชีนั้นโดยไม่ต้องติดตาม ทวงถามได้ ฟ้องร้องต่อศาลตามหลักเกณฑ์การจำหน่ายหนี้สูญของกรมสรรพากรก่อน

(ง) ผลขาดทุนที่เจ้าหนี้สถาบันการเงินรับโอนทรัพย์สินของลูกหนี้ (ใน ราคายุติธรรม) ที่มีราคาต่ำกว่าเงินต้นและดอกเบี้ยที่ให้แก่ลูกหนี้ ให้ถือเป็นรายจ่าย (หนี้สูญ) ใน การคำนวณภาษีในรอบระยะเวลาของงวดบัญชีนั้น โดยไม่ต้องติดตามทวงถามและได้ฟ้องร้องต่อ ศาลตามหลักเกณฑ์การจำหน่ายหนี้สูญของกรมสรรพากรก่อน กรณีนี้ก็ถือเป็นรายจ่ายในการ คำนวณภาษีเงินได้เช่นกัน

2) ภาษีมูลค่าเพิ่ม

(1) กำหนดให้ภาษีซื้อจากการก่อสร้างอาคาร หรือ อสังหาริมทรัพย์อื่นที่ใช้ใน ประกอบการที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มที่ลูกหนี้ได้รับคืนภาษีแล้ว ซึ่งหากนำไปขายหรือให้เช่า อาคารหรืออสังหาริมทรัพย์แก่กิจการที่ไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม สามารถนำภาษีซื้อมาหักในการ คำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มได้⁷⁸

⁷⁷ คำสั่งกรมสรรพากรที่ 111/2545 เรื่องภาษีเงินได้นิติบุคคล การพิจารณาเหตุอันสมควร ตาม มาตรา 65 ทวิ (4) และกรณีคำนวณรายได้รายจ่ายตามมาตรา 65 วรรคสาม แห่งประมวลรัษฎากร ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2545, คำสั่งกรมสรรพากร (Online), Available URL:<http://www.rd.go.th/publist/3541.0.html>, 2002.

⁷⁸ ประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม เรื่อง การกำหนดภาษีซื้อที่ไม่ให้นำไปหักใน การคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม ตามมาตรา 82/5 (6) แห่งประมวลรัษฎากร รวม 3 ฉบับ คือ (ฉบับที่ 79) ลงวันที่ 10 กันยายน 2541, (ฉบับที่ 100) วันที่ 14 มกราคม 2543 และ (ฉบับที่ 129) ลงวันที่ 1 พฤษภาคม 2545.

(2) ยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มร้อยละ 10 ของราคาโอนแก่ผู้รับโอนสิทธิการเช่า ยานพาหนะ สิ้นค้า ลูกหนี้การค้า

3) ภาษีธุรกิจเฉพาะ

ยกเว้นภาษีธุรกิจเฉพาะร้อยละ 3.3 ของราคาโอนหรือราคาประเมินที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง และสิทธิการเช่าร้อยละ 10 ของภาษีธุรกิจเฉพาะ

4) อาคารเสตมปี ไม่ต้องเสียค่าอาคารเสตมปีในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) ร้อยละ 0.5 ของราคาประเมินทุนทรัพย์แก่ผู้โอนที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง
- (2) ร้อยละ 0.1 ของค่าเช่าที่เหลือแก่ผู้ให้เช่า หากมีการเปลี่ยนแปลงคู่สัญญา
- (3) ร้อยละ 0.5 ของราคาโอนให้แก่ผู้โอนยานพาหนะซึ่งปกติจะยกเว้นอาคารเสตมปีเมื่อการโอนนั้นถูกบังคับต้องเสียภาษีธุรกิจเฉพาะ

(4) ร้อยละ 0.1 ของราคาซื้อขาย หรือ มูลค่าที่ได้รับชำระแล้วของหลักทรัพย์ ประเภทหุ้น พันธบัตร และตราสารหนี้

5) ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ลูกหนี้ของสถาบันการเงิน

ยกเว้นภาษีเงินได้ ภาษีธุรกิจเฉพาะ และอาคารเสตมปี สำหรับเงินได้ที่ได้รับจากการโอนอสังหาริมทรัพย์ที่นำมาจำนองเป็นประกันหนี้ของเจ้าหนี้ที่เป็นสถาบันการเงินอยู่ ก่อนวันที่ 1 พฤศจิกายน 2543 ให้แก่ผู้อื่นซึ่งมิใช่เจ้าหนี้ที่เป็นสถาบันการเงินเฉพาะส่วนที่ไม่เกินกว่าหนี้ที่ค้างชำระอยู่กับเจ้าหนี้ที่เป็นสถาบันการเงิน เพื่อนำเงินได้มาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ที่เป็นสถาบันการเงิน ซึ่งได้ดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด⁷⁹

1.2.2.2 การลดค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม

⁷⁹ ประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยกเว้นภาษี เงินได้ ภาษีธุรกิจเฉพาะ และอาคารเสตมปี สำหรับจำนวนเงินที่ได้รับจากการโอน อสังหาริมทรัพย์ของลูกหนี้ของสถาบันการเงินที่นำมาจำนองเป็นประกันหนี้ของเจ้าหนี้ที่เป็นสถาบันการเงินให้แก่ผู้อื่น ซึ่งมิใช่เจ้าหนี้ที่เป็นสถาบันการเงิน เพื่อนำไปชำระหนี้ที่ค้างชำระแก่เจ้าหนี้ที่เป็นสถาบันการเงิน ซึ่งได้ดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด ลงวันที่ 13 มกราคม 2546, ประกาศอธิบดีกรมสรรพากร (Online), Available URL:<http://www.rd.go.th/publish/2675.0.html>, 2002.

กระทรวงมหาดไทยได้ออกประกาศลงวันที่ 3 ธันวาคม 2545 เรื่อง การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม กรณีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตาม หลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด โดยให้เรียกเก็บค่าจดทะเบียนและค่าจดทะเบียนจำนอง อสังหาริมทรัพย์หรือห้องชุดร้อยละ 0.01 สำหรับกรณีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ระหว่าง ลูกหนี้ของสถาบันการเงินกับเจ้าหนี้ที่เป็นสถาบันการเงินมีผลออกไปจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2547

- 1) กรณีลูกหนี้ของสถาบันการเงินโอนอสังหาริมทรัพย์เพื่อชำระหนี้ให้แก่สถาบันการเงิน
- 2) กรณีสถาบันการเงินโอนอสังหาริมทรัพย์หรือห้องชุดที่รับโอนมาตาม 1) ให้แก่ ลูกหนี้ของสถาบันการเงิน
- 3) กรณีการจำนองอสังหาริมทรัพย์หรือห้องชุดระหว่างลูกหนี้ของสถาบันการเงิน กับเจ้าหนี้ที่เป็นสถาบันการเงิน ไม่ว่าจะเป็นการจดทะเบียนจำนองอสังหาริมทรัพย์ หรือห้องชุดซึ่งเป็นหลักประกันอยู่เดิมหรือซึ่งเป็นหลักประกันใหม่
- 4) ลูกหนี้สถาบันการเงินโอนอสังหาริมทรัพย์หรือห้องชุดให้แก่ผู้อื่นซึ่งมิใช่เจ้าหนี้ ที่เป็นสถาบันการเงิน เพื่อนำเงินที่ได้จากการโอนอสังหาริมทรัพย์หรือห้องชุดนั้น ไปชำระหนี้ให้แก่ เจ้าหนี้ที่เป็นสถาบันการเงินเฉพาะส่วนที่จะนำไปชำระหนี้เท่านั้น สำหรับส่วนที่เหลือจากการนำไป ชำระให้เรียกเก็บตามอัตราปกติ

1.2.3 มาตรการในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารอาคารสงเคราะห์

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามที่กระทรวงการคลังให้ธนาคารอาคารสงเคราะห์ไป ปฏิบัตินั้น ปัญหาหนี้เสียที่มีอยู่ต่อสัดส่วนของการกันเงินสำรองหนี้สูญและลูกหนี้เองก็ไม่ได้ให้ ความร่วมมือเท่าที่ควรคงเพียงมีผลในทางบัญชี ณ ขณะหนึ่งเท่านั้น ต่อมาหนี้เสียก็กลับขึ้นมาอีก เป็นเพราะมิได้บรรเทาความสามารถในการผ่อนชำระหนี้ได้อย่างแท้จริง ธนาคารเพียงชะลอหรือ ขยายระยะเวลาการชำระหนี้หรือพักการชำระหนี้แต่ไม่ได้ปรับลดเงินต้นหรือดอกเบี้ย ซึ่งเป็นส่วน สูญเสียของธนาคาร จึงมีมาตรการให้เงื่อนไขการให้ส่วนลดและการปรับโครงสร้างหนี้⁸⁰ มี 3 กรณี ดังนี้

⁸⁰ เอกสารการอบรมคู่มือปฏิบัติงานการประนอมหนี้ ธนาคารอาคารสงเคราะห์วันที่ 26 กันยายน

1.2.3.1 กรณีขอชำระหนี้ปิดบัญชีเงินกู้

1) โดยขอชำระเงินสดเป็นก้อนเดียวทันที ภายในไม่เกินวันที่ 31 มีนาคม 2546

2) โดยขอผ่อนชำระเป็นงวด ๆ และปิดบัญชีภายใน 6 เดือน

(1) เงินงวดที่ผ่อนชำระเป็นงวด ๆ ภายใน 6 เดือน ต้องไม่น้อยกว่า เงินงวดตามรายการชำระหนี้ทางข้อมูลคอมพิวเตอร์ แต่ต้องไม่ต่ำกว่าดอกเบียรายเดือน

(2) ในระหว่างที่ผ่อนชำระ หากผิดนัดเกิน 2 งวด จะถูกปรับเป็น อัตราดอกเบียผิดนัดและถูกโอนส่วนลดที่จะให้และดอกเบียลดระหว่างผ่อนกลับคืนทั้งหมด

1.2.3.2 กรณีขอชำระยอดหนี้ที่ค้างทั้งหมดหรือดอกเบียที่ค้างทั้งหมดหรือ ดอกเบียที่ค้างทั้งหมด แล้วแต่ยอดใดจะมากกว่าและหนี้ส่วนที่เหลือขอปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้

1) โดยขอชำระเงินสดเป็นก้อนเดียวทันที ภายในวันที่ 31 มีนาคม 2546

2) โดยขอชำระเป็นงวด ๆ และชำระยอดหนี้ที่ค้างหรือดอกเบียที่ค้าง ทั้งหมดภายใน 6 เดือน

(1) เงินงวดที่ผ่อนชำระเป็นงวด ๆ ภายใน 6 เดือน ต้องไม่น้อยกว่า ตามรายการชำระหนี้ข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ แต่ต้องไม่ต่ำกว่าดอกเบียรายเดือน

(2) หากผิดนัดเกิน 2 งวด จะถูกปรับเป็นอัตราดอกเบียผิดนัดและ ถูกโอนส่วนลดที่จะให้และดอกเบียลดระหว่างผ่อนกลับคืนทั้งหมด

(3) หนี้ส่วนที่เหลือสามารถขอปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยใช้อัตรา ดอกเบียคงที่ชั้นบันได 5 ปี

ปีที่ 1	คิดอัตราดอกเบียคงที่ 3.75%
ปีที่ 2	คิดอัตราดอกเบียคงที่ 4.25%
ปีที่ 3-5	คิดอัตราดอกเบียคงที่ 4.75%
ปีที่ 6 ขึ้นไป	คิดอัตราดอกเบียลอยตัวตามประกาศ

ของธนาคารฯ

(4) หากผิดนัดเกิน 2 งวด จะถูกปรับเป็นอัตราดอกเบียผิดนัด และต้องชำระส่วนต่างดอกเบียที่คิดระหว่างข้างต้นกับอัตราดอกเบียลอยตัวตามประกาศของ ธนาคารฯ ด้วย

(5) สำหรับลูกค้าประเภทกู้ปลูกสร้างแฟลต หนี้ส่วนที่เหลือขอ

ปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยขอใช้อัตราดอกเบี้ยลอยตัวตามประกาศธนาคารฯ เท่านั้น

1.2.3.3 กรณีลูกค้าขอชำระหนี้ค้างบางส่วน และหนี้ส่วนที่เหลือขอปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดย

1) ดอกเบี้ยส่วนที่เหลือขอพักชำระหนี้ได้สูงสุด 5 ปี ทั้งนี้ สำหรับลูกค้าที่มีคำพิพากษาแล้ว ต้องพิจารณาถึงอายุความที่เหลือด้วย

2) เงินต้นส่วนที่เหลือขอปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยขอใช้อัตราดอกเบี้ยคงที่ขั้นบันได 5 ปี (Step Fixed Rate) ได้ดังนี้

ปีที่ 1	คิดอัตราดอกเบี้ยคงที่ 3.75%
ปีที่ 2	คิดอัตราดอกเบี้ยคงที่ 4.25%
ปีที่ 3-5	คิดอัตราดอกเบี้ยคงที่ 4.75%
ปีที่ 6 ขึ้นไป	คิดอัตราดอกเบี้ยลอยตัวตามประกาศของธนาคารฯ

หากผิดนัดเกิน 2 งวด จะถูกปรับเป็นอัตราดอกเบี้ยผิดนัด และต้องชำระส่วนต่างดอกเบี้ยที่คิดระหว่างผ่อนชำระช้าตั้งแต่ปรับเป็นอัตราดอกเบี้ยลอยตัวตามประกาศธนาคารฯ ด้วยสำหรับลูกค้าประเภทแฟลต หนี้ส่วนที่เหลือสามารถขอปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยขอใช้อัตราดอกเบี้ยลอยตัวตามประกาศธนาคารฯ เท่านั้น

1.2.3.4 การให้ส่วนลด มี 3 รูปแบบ คือ

1) ส่วนลดจากผลต่างจากดอกเบี้ยพิเศษที่ธนาคารฯ คิดให้ลูกค้า กับดอกเบี้ยค้างใน Statement บัญชีเงินกู้ลูกค้าปัจจุบัน

2) ส่วนลดจากผลต่างจากอัตราดอกเบี้ยที่คิดให้ระหว่างผ่อนชำระ 6 เดือนกับอัตราดอกเบี้ยลอยตัวตามประกาศธนาคารฯ

3) ส่วนลดจากผลต่างจากอัตราดอกเบี้ยคงที่ 5 ปีที่คิดให้ระหว่างปรับปรุงโครงสร้างหนี้ กับ อัตราดอกเบี้ยลอยตัวตามประกาศฯ

1.2.3.5 วิธีการให้ส่วนลดและการยกเลิกการให้ส่วนลด การให้ส่วนลดจะคิดเป็นรายบัญชีที่เป็น NPL⁸¹ เท่านั้น

1)กรณีลูกค้าขอชำระหนี้ปิดบัญชีเงินกู้

(1) จะเปรียบเทียบยอดหนี้ กับ มูลค่าหลักประกัน ณ วันยื่นคำร้อง โดย

ก.ยอดหนี้มากกว่าหรือเท่ากับ 80% ของมูลค่าหลักประกัน คิดอัตราดอกเบี้ย 4.00%

⁸¹ www.ghbhomecenter.com

ข. ยอดหนี้ตั้งแต่ 50% ขึ้นไปแต่ไม่เกิน 80% ของมูลค่าหลักประกัน คิดอัตรา ดอกเบี้ย 4.50%

ค. ยอดหนี้น้อยกว่า 50% ของมูลค่าหลักประกัน คิดอัตราดอกเบี้ย 6.50%

ง. ยอดหนี้ หมายถึง เงินต้นคงเหลือ + ดอกเบี้ยรับรู้รายได้

จ. หลักประกัน ต้องประเมินราคาแล้วไม่เกิน 3 ปี หากหลักประกันประเมินมา ไม่เกิน 3 ปี แต่ลูกค้ำจะขอประเมินใหม่ ให้ทำได้ โดยลูกค้ำต้องชำระค่าประเมินด้วย แล้วให้ใช้ ราคาที่ประเมินใหม่

ฉ. ลูกค้ำต้องเป็นผู้ชำระค่าประเมินเอง ทยละ 800 บาท

ช. ลูกค้ำประเภทคู่ปลุกสร้างแฟลต ธนาคารฯ เป็นผู้ประเมินราคาเอง หาก หลักประกันประเมินมาไม่เกิน 3 ปี แต่ลูกค้ำจะขอประเมินใหม่ ให้อยู่ในดุลพินิจของธนาคารฯ

ซ. กรณีหลักประกันเดียวกันมีหลายบัญชี ให้ใช้ยอดหนี้รวมทุกบัญชีเปรียบเทียบกับหลักประกันในการกำหนดอัตราดอกเบี้ย

(2) คำนวณดอกเบี้ยอัตรา 4.00% -6.50% ตามข้อ (1) คุณ เงินต้นเฉลี่ย คุณ ระยะเวลา ตั้งแต่วันเริ่มกู้จนถึงวันที่ยื่นคำร้อง จะได้ดอกเบี้ยที่ธนาคารฯ จะคิดกับลูกค้ำ

โดยเงินต้นเฉลี่ย คิดจาก เงินกู้ตามสัญญา + เงินต้นคงเหลือ ณ วันยื่นคำร้อง
หาร 2

(3) นำจำนวนดอกเบี้ยที่ธนาคารฯ จะคิดกับลูกค้ำซึ่งคำนวณได้ตามข้อ (ข) ลบออกจาก เงินที่ชำระมาเฉพาะส่วนที่เป็นดอกเบี้ย ที่ลูกค้ำได้ชำระไว้ตั้งแต่เริ่มกู้จนถึงวันที่ยื่นคำร้อง

ก. เงินที่ชำระมาเฉพาะส่วนที่เป็นดอกเบี้ย คิดจาก เงินที่ชำระมา \times (1-%เงินต้น ที่ลดลง)

ข. %เงินต้นที่ลดลง คิดจาก เงินต้นคงเหลือปัจจุบัน ลบ เงินกู้ตามสัญญา

(4) หากผลต่างตามข้อ (3) มียอดเป็นศูนย์ หรือติดลบ จะได้ส่วนลดเท่ากับดอกเบี้ยที่ไม่รับรู้เป็นรายได้ทั้งจำนวน กล่าวคือ ลูกค้ำได้ชำระเงินมากกว่าดอกเบี้ยที่ธนาคารฯ คิดกับลูกค้ำ ตามข้อ 1)

(5) หากผลต่างตามข้อ (3) มียอดเป็นบวก จะได้ส่วนลดเท่ากับดอกเบี้ยที่ไม่รับรู้รายได้ ลบด้วยผลต่างตามข้อ (3) กล่าวคือ ลูกค้ำได้ชำระเงินมาน้อยกว่าดอกเบี้ยที่ธนาคารฯ คิดกับ ลูกค้ำตามข้อ (1)

ก. หากชำระหนี้ตามกรณีขอชำระหนี้ปิดบัญชีเงินกู้ โดยขอชำระเงินสดเป็นก้อน

เดียวทันทีภายในไม่เกินวันที่ 31 มีนาคม 2546 จะได้รับส่วนลดจากผลต่างจากดอกเบียพิเศษที่ธนาคารฯ คิดให้ลูกค้า กับดอกเบียค้างใน Statement บัญชีเงินกู้ลูกค้าปัจจุบัน ทั้งนี้ที่ชำระหนี้หมด

ข. หากชำระหนี้ตามกรณีลูกค้าขอชำระหนี้ปิดบัญชีเงินกู้โดยขอชำระเป็นงวด ๆ และปิดบัญชีภายใน 6 เดือน จะได้รับส่วนลดจากผลต่างจากดอกเบียพิเศษที่ธนาคารฯ คิดให้ลูกค้า กับดอกเบียค้างใน Statement บัญชีเงินกู้ลูกค้าปัจจุบัน และส่วนลดจาก ผลต่างจากอัตราดอกเบียที่คิดให้ระหว่างผ่อนชำระ 6 เดือน กับอัตราดอกเบียลอยตัวตามประกาศธนาคารฯ โดยระหว่างผ่อน 6 เดือนคิดอัตราดอกเบียส่วนลด และจะได้รับส่วนลดทั้งหมดเมื่อไม่ผิดนัดระหว่างผ่อนเกิน 2 งวด และชำระหนี้ได้หมดตามข้อตกลง

ค. ส่วนลดจากผลต่างจากดอกเบียพิเศษที่ธนาคารฯ คิดให้ลูกค้า กับดอกเบียค้างใน Statement บัญชีเงินกู้ลูกค้าปัจจุบัน และหรือส่วนลดจาก ผลต่างจากอัตราดอกเบียที่คิดให้ระหว่างผ่อนชำระ 6 เดือน กับอัตราดอกเบียลอยตัวตามประกาศธนาคารฯ) จะถูกยกเลิกเมื่อมีหนี้ค้างชำระเกิน 2 งวดในระหว่างผ่อน 6 งวด

2) กรณีลูกค้าขอชำระหนี้ที่ค้างชำระหรือดอกเบียที่ค้างชำระทั้งหมด แล้วแต่จำนวนใดจะมากกว่า และหนี้ส่วนที่เหลือขอปรับปรุงโครงสร้างหนี้

(1) จะคิดอัตราดอกเบียจากเงินต้นเฉลี่ย ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2541 ถึงที่ยื่นคำร้อง คุณด้วยอัตราดอกเบีย 4.25% โดยเงินต้นเฉลี่ยคิดจากเงินต้น ณ วันที่ 1 มกราคม 2541 + เงินต้น ณ วันที่ยื่นคำร้องหาร 2

(2) นำดอกเบียที่คำนวณได้ตามข้อ 1) เปรียบเทียบกับเงินที่ชำระมาเฉพาะส่วนที่เป็นดอกเบียที่ชำระไว้ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2541 ถึงที่ยื่นคำร้อง

ก. เงินชำระมาเฉพาะส่วนที่เป็นดอกเบียที่ชำระไว้ คิดจาก เงินที่ชำระมา คูณ (1-%เงินต้นที่ลดลง)

ข. %เงินต้นที่ลดลง คิดจาก เงินต้นคงเหลือปัจจุบัน ลบ เงินต้น ณ วันที่ 1 มกราคม 2541

ค. กรณีลูกค้าที่กู้เงินตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2541 ให้ใช้วงเงินกู้ตามสัญญาเดิมมาคำนวณหาเงินต้นเฉลี่ย

(3) หากผลต่างตามข้อ (2) มียอดเป็นศูนย์หรือติดลบ จะได้ส่วนลดเท่ากับดอกเบียที่ยังไม่รับรู้เป็นรายได้ทั้งจำนวน กล่าวคือ ลูกค้ำมีการชำระเงินมากกว่าดอกเบียที่ธนาคารฯ คิดกับลูกค้ำตามข้อ (1)

(4) หากผลต่างตามข้อ (2) มียอดเป็นบวก จะได้ส่วนลดเท่ากับดอกเบียที่ยังไม่รับรู้เป็นรายได้ลบด้วยผลต่างตามข้อ (2) กล่าวคือ ลูกค้ำมีการชำระเงินมาน้อยกว่าดอกเบียที่ธนาคารฯ คิดกับลูกค้ำตามข้อ (1)

ก. หากชำระหนี้ตามกรณีขอชำระยอดหนี้ที่ค้างทั้งหมด หรือ ดอกเบียที่ค้างทั้งหมด แล้วแต่ยอดใดจะมากกว่า โดยขอชำระเงินสดเป็นก้อนเดียวทันที ภายในวันที่ 31 มีนาคม 2546 จะได้ส่วนลดจากผลต่างจากดอกเบียพิเศษที่ธนาคารฯ คิดให้ลูกค้ำ กับดอกเบียค้างใน Statement บัญชีเงินกู้ลูกค้ำปัจจุบัน ทันทีที่ชำระหนี้หมด โดยลูกค้ำสามารถชำระยอดหนี้คงเหลือสุทธิ (เฉพาะส่วนต่างของยอดหนี้ที่ต้องชำระหักด้วยส่วนลด) แต่ต้องไม่น้อยกว่า 50% ของยอดหนี้ที่ค้างชำระหรือดอกเบียที่ค้างชำระก่อนหักส่วนลด ณ วันยื่นคำร้อง ทั้งนี้ พนักงานต้องตรวจสอบยอดเงินที่ลูกค้ำต้องชำระตามเกณฑ์ที่กำหนดด้วย

ข. หากชำระหนี้ตามกรณีขอชำระยอดหนี้ที่ค้างทั้งหมด แล้วแต่ยอดใดจะมากกว่า โดยขอชำระเป็นงวด ๆ ให้หมดภายใน 6 เดือน หนี้ส่วนที่เหลือขอปรับปรุงโครงสร้างหนี้ จะได้ส่วนลดจากผลต่างจากดอกเบียพิเศษที่ธนาคารฯ คิดให้ลูกค้ำกับดอกเบียค้างใน Statement บัญชีเงินกู้ลูกค้ำปัจจุบัน และส่วนลดจากผลต่างจากอัตราดอกเบียที่คิดให้ระหว่างผ่อนชำระ 6 เดือนกับอัตราดอกเบียลอยตัวตามประกาศธนาคารฯ โดยระหว่างผ่อน 6 เดือนคิดอัตราดอกเบียส่วนลดและจะได้ส่วนลดทั้งหมดเมื่อไม่ผิดนัดระหว่างผ่อนเกิน 2 งวด และชำระหนี้ได้หมดตามข้อตกลง

ทั้งนี้ ลูกค้ำสามารถชำระยอดหนี้คงเหลือสุทธิ (เฉพาะส่วนต่างของยอดหนี้ที่ต้องชำระหักด้วยส่วนลด) แต่ต้องไม่น้อยกว่า 50% ของยอดหนี้ค้างหรือดอกเบียค้างก่อนหักส่วนลด ณ วันยื่นคำร้อง

ค. ส่วนลดที่ให้จากผลต่างจากดอกเบียพิเศษที่ธนาคารฯ คิดให้ลูกค้ำ กับดอกเบียค้างใน Statement บัญชีเงินกู้ลูกค้ำปัจจุบัน และหรือส่วนลดจาก ผลต่างจากอัตราดอกเบียที่คิดให้ระหว่างผ่อนชำระ 6 เดือน กับอัตราดอกเบียลอยตัวตามประกาศธนาคารฯ จะถูกยกเลิก เมื่อมีหนี้ค้างเกิน 2 งวด ในระหว่างผ่อน 6 งวด

ง. ส่วนลดที่ให้จาก ผลต่างจากอัตราดอกเบียคงที่ 5 ปีที่คิดให้ระหว่างปรับ

ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ กับอัตราดอกเบี้ยลอยตัวตามประกาศธนาคารฯ จะถูกยกเลิก เมื่อมีหนี้ค้างเกิน 2 งวดในระหว่างผ่อนกับธนาคารฯ ตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ใหม่ (Step Fixed Rate 5 Y)

3) กรณีขอชำระหนี้ค้างบางส่วน และหนี้ส่วนที่เหลือขอปรับปรุงโครงสร้างหนี้

(1) จะคิดอัตราดอกเบี้ยจากเงินต้นเฉลี่ย ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2541 ถึงวันยื่นคำร้องคุณ ด้วยอัตราดอกเบี้ย 4.50%

(2) นำดอกเบี้ยที่คำนวณได้ตามข้อ (1) เปรียบเทียบกับเงินที่ลูกค้ามาเฉพาะส่วนที่เป็นดอกเบี้ยที่ชำระไว้ตั้งแต่ 1 มกราคม 2541 ถึงวันยื่นคำร้อง

ก. เงินชำระมาเฉพาะส่วนที่เป็นดอกเบี้ย คิดจากเงินที่ชำระมา คุณ (1-%เงินต้นที่ลดลง)

ข. %เงินต้นที่ลดลง คิดจาก เงินต้นคงเหลือปัจจุบัน ลบ เงินต้น ณ วันที่ 1 มกราคม 2541

(3) หากผลต่างตามข้อ (2) มียอดเป็นศูนย์หรือติดลบ จะได้ส่วนลดเท่ากับดอกเบี้ยที่ยังไม่รับรู้เป็นรายได้ทั้งจำนวน กล่าวคือ ลูกค้าได้ชำระเงินมากกว่าดอกเบี้ยที่ธนาคารฯคิดกับลูกค้าตามข้อ (1)

(4) หากผลต่างตามข้อ (2) มียอดเป็นบวก จะได้ส่วนลดเท่ากับ ดอกเบี้ยที่ยังไม่รับรู้เป็นรายได้ลบด้วยผลต่างตามข้อ (2) กล่าวคือ ลูกค้ามีการชำระเงินมาน้อยกว่าดอกเบี้ยที่ธนาคารฯ คิดกับลูกค้าตามข้อ (1)

(5) ส่วนลดที่คิดให้ข้างต้น เป็นส่วนลดจากผลต่างจากดอกเบี้ยพิเศษที่ธนาคารฯ คิดให้ลูกค้ากับดอกเบี้ยค้างใน Statement บัญชีเงินกู้ลูกค้าปัจจุบัน จะตั้งพักไว้ก่อน ลูกค้าจะได้รับต่อเมื่อได้มีการชำระหนี้ปิดบัญชีแล้วเท่านั้น และต้องไม่มีหนี้ค้างชำระเกิน 2 งวดในระหว่างที่ผ่อนชำระหนี้ที่เหลือ

(6) ส่วนลดที่คิดให้จากผลต่างจากดอกเบี้ยพิเศษที่ธนาคารฯ คิดให้ลูกค้า กับดอกเบี้ยค้างใน Statement บัญชีเงินกู้ลูกค้าปัจจุบัน และหรือส่วนลดจากผลต่างจากอัตราดอกเบี้ยคงที่ 5 ปี ที่คิดให้ระหว่างปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับอัตราดอกเบี้ยลอยตัวตามประกาศธนาคารฯ รวมทั้งดอกเบี้ยที่ตั้งพักชำระไว้ จะถูกยกเลิกเมื่อมีหนี้ค้างเกิน 2 งวด

4)วิธีปฏิบัติในการให้ส่วนลด

(1) ลูกค้าต้องยื่นคำร้องขอส่วนลดตาม “แบบคำร้องขอส่วนลดยอดหนี้เป็นกรณีพิเศษโครงการ ธอส. เพื่อคุณ (NPL GHB 4 U)”

(2) ให้ตรวจสอบว่า ลูกค้าต้องการส่วนลดตามเงื่อนไขกรณีใดให้ครบถ้วน

(3) หากลูกค้าขอส่วนลดตามเงื่อนไขขอชำระยอดหนี้ค้างทั้งหมดหรือดอกเบียที่ค้างส่งทั้งหมดหรือขอชำระหนี้บางส่วน ต้องระบุปัญหาที่ค้างชำระและรายได้ของลูกค้า พร้อมความเห็นประกอบการนำเสนออนุมัติ

(4) การนำเสนอขออนุมัติให้ส่วนลดกับลูกค้าให้ใช้ “แบบพิจารณาให้ส่วนลดยอดหนี้เป็นกรณีพิเศษ โครงการ ธอส. เพื่อคุณ (NPL GHB 4 U) โดย

ก. ต้องมีคำร้องของลูกค้าตามแบบที่กำหนด และมีลายเซ็นลูกค้า

ข. มีรายการคำนวณส่วนลดตามเงื่อนไขขอแนบโดยใช้หน้าจอ...

ค. ต้องตรวจสอบสาระสำคัญประกอบการนำเสนอ เช่น ยอดหนี้ต่อหลักประกัน ทั้งนี้ กรณีขอชำระหนี้ปิดบัญชี หลักประกันต้องประเมินมาแล้วไม่เกิน 3 ปี นับถึงวันยื่นเรื่อง อัตราดอกเบี้ยที่คิดกับลูกค้าให้เป็นไปตามข้อกำหนด จำนวนดอกเบี้ยที่ไม่รับรู้เป็นรายได้ ส่วนลดที่คิดให้กับลูกค้าต้องไม่เกินดอกเบี้ยที่ไม่รับรู้เป็นรายได้ จำนวนที่ลูกค้าต้องชำระให้กับธนาคารฯ และมีการเสนอวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ส่วนที่เหลือ

(5) กรณีลูกค้าขอชำระหนี้ปิดบัญชีทันที

ก. คำนวณส่วนลดจากรายการข้อมูลในคอมพิวเตอร์

ข. นำส่วนลดที่ได้ไปปรับปรุงบัญชีดอกเบี้ยค้างรับใน Statement

ค. กำหนดจำนวนเงินส่วนต่างเพื่อให้ลูกค้าชำระหนี้ปิดบัญชี

(6) กรณีลูกค้าขอชำระหนี้ปิดบัญชี โดยขอผ่อน 6 เดือน

ก. คำนวณส่วนลดจากรายการข้อมูลในคอมพิวเตอร์

ข. นำส่วนลดที่ได้ไปตั้งพักไว้ก่อนใน GPI

ค. หนี้ส่วนที่ต้องชำระ (หนี้ที่เหลือ) ให้ผ่อนชำระไม่น้อยกว่างวดปกติในรายการข้อมูลชำระหนี้ค้างในคอมพิวเตอร์ แต่ไม่ต่ำกว่าดอกเบี้ยรายเดือน และลดอัตราดอกเบี้ยให้ทันทีตามมาตรการกำหนด โดยวิธีการเช่นเดียวกับลูกค้ามาประนอมหนี้ทั่วไป แต่มีระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน หากมีหนี้ค้างเกิน 2 งวด จะถูกปรับอัตราดอกเบี้ยเป็นอัตราผิดนัด และโอนกลับส่วนลดที่พักไว้ทั้งหมด พร้อมปรับปรุงส่วนต่างดอกเบี้ยพิเศษและดอกเบี้ยลอยตัวตามประกาศระหว่างผ่อนชำระ 6 งวด ด้วยวิธีปกติ (Manual) ซึ่งจะมีรายงานแจ้งให้ทราบ

ง. หากลูกค้าชำระได้ตามข้อตกลง ให้ดำเนินการตามปกติของธนาคารฯ

(7) กรณีลูกค้าขอชำระหนี้ค้างทั้งหมดหรือดอกเบียที่ค้างทั้งหมดทันที

- ก. คำนวณส่วนลดจากรายการในคอมพิวเตอร์
- ข. นำส่วนลดที่ได้ไปปรับปรุงบัญชีดอกเบี้ยค้างรับใน Statement
- ค. ให้ลูกค้าชำระเงินส่วนต่างแต่ต้องไม่น้อยกว่า 50% ของยอดหนี้ที่ค้างหรือดอกเบี้ยที่ค้างก่อนหักส่วนลด ณ วันยื่นคำร้อง

ง. หนี้ส่วนที่เหลือเข้ากระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้แบบ Step Fixed Rate 5 ปี เช่น กรณีลูกค้าก่อนฟ้องศาล ให้ทำบันทึกต่อท้ายสัญญา กรณีลูกค้าอยู่ระหว่างฟ้องศาล ให้ถอนฟ้องและจำหน่ายเรื่องและทำบันทึกต่อท้ายสัญญา และกรณีลูกค้ามีคำพิพากษาแล้ว ให้ทำสัญญาคู่ใหม่

(8) กรณีลูกค้าขอชำระยอดหนี้ที่ค้างหรือดอกเบี้ยที่ค้างหมด โดยขอผ่อนชำระ 6 งวด

- ก. คำนวณส่วนลดจากรายการในคอมพิวเตอร์
- ข. นำส่วนลดที่ได้ไปปรับปรุงบัญชีดอกเบี้ยค้างรับใน Statement
- ง. ให้ลูกค้าผ่อนชำระเงินส่วนต่าง (ซึ่งไม่น้อยกว่า 50%) แต่ละงวดต้องไม่น้อยกว่างวดปกติตามรายการคอมพิวเตอร์ แต่ต้องไม่น้อยกว่าดอกเบี้ยรายเดือน โดยวิธีการเช่นเดียวกับลูกค้ามาประนอมหนี้ปกติทั้งนี้ ระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน หากค้างเกิน 2 งวดจะถูกปรับอัตราดอกเบี้ยเป็นอัตราผิดนัด และโอนกลับส่วนลดที่หักไว้ทั้งหมด พร้อมปรับปรุงส่วนต่างดอกเบี้ยพิเศษและดอกเบี้ยลอยตัวตามประกาศ ระหว่างผ่อนชำระ 6 งวดด้วย ด้วยวิธีปกติ (Manual) ซึ่งจะมีรายงานแจ้งให้ทราบ เมื่อครบกำหนดระยะเวลา 6 เดือนแล้วให้ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ส่วนที่เหลือและผ่อนชำระต่อโดยใช้อัตราดอกเบี้ยคงที่แบบ Step Fixed Rate 5 ปีได้ เช่น กรณีลูกค้าก่อนฟ้องศาล ให้ทำบันทึกต่อท้ายสัญญา กรณีลูกค้าอยู่ระหว่างฟ้องศาล ให้ถอนฟ้องและจำหน่ายเรื่องและทำบันทึกต่อท้ายสัญญา กรณีลูกค้ามีคำพิพากษาแล้ว ให้ทำสัญญาคู่ใหม่

(9) กรณีลูกค้าขอชำระหนี้ค้างบางส่วนและปรับปรุงโครงสร้างหนี้ส่วนที่เหลือ

- ก. คำนวณส่วนลดจากรายการในคอมพิวเตอร์
- ข. นำส่วนลดที่ได้และดอกเบี้ยที่ไม่สามารถชำระได้ตั้งพักไว้ก่อน
- ค. ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ส่วนที่เหลือ ให้ใช้อัตราดอกเบี้ยแบบ Step Fixed Rate 5 ปี ได้โดยกรณีลูกค้าสถานะเร่งรัดหนี้ ให้ทำบันทึกต่อท้ายหรือข้อตกลงประนอมหนี้ และกรณีลูกค้าส่งฟ้อง ให้ดำเนินการดังนี้

ก. หากจะถอนฟ้องให้ชำระเงินไม่น้อยกว่า 50% ของดอกเบี้ยค้างชำระหลังจากหักส่วนลดที่จะตั้งพักไว้แล้ว

ข. หากไม่สามารถชำระได้ ให้ทำสัญญายอมฯ

(10) กรณีลูกคามีคำพิพากษาแล้วให้ทำบันทึกข้อตกลงนอกศาล โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับ

- ก. ยอดหนี้ทั้งหมด
- ข. ส่วนที่ต้องชำระ คือ เงินต้นและดอกเบี้ย
- ค. ส่วนที่ตั้งพักไว้
- ง. เงื่อนไขการให้ส่วนลด

ต้องดูอายุความประกอบ โดยอายุความคงเหลือภายหลังครบกำหนดการพักชำระดอกเบี้ย หรือปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ต้องไม่เกิน 3 ปี หากอายุความคงเหลือน้อยกว่า 3 ปี ให้ทำสัญญาใหม่ ไม่สามารถทำข้อตกลงได้ และหากอายุความคงเหลือน้อยกว่า 2 ปี ให้ปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยใช้ อัตราดอกเบี้ยคงที่อัตราเดียว คือ 4.25% ตามระยะเวลาที่เหลือ

(11) อำนาจอนุมัติการให้ส่วนลด

- ก. กรณีเป็นไปตามเงื่อนไข ให้ผู้อำนวยการฝ่าย หรือผู้จัดการสาขาที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้อนุมัติ
- ข. กรณีลูกค้ำประเภทกู้ปลูกสร้างแฟลต หากเป็นไปตามเงื่อนไข ให้ผู้อำนวยการฝ่ายสินเชื่อเพื่อการพัฒนา หรือผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมาย หรือผู้อำนวยการฝ่ายกิจการสาขาภูมิภาค 1 หรือ 2 เป็นผู้อนุมัติ
- ค. กรณีนอกเหนือเงื่อนไขให้นำเสนอคณะกรรมการนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้เป็นผู้อนุมัติ ทั้งนี้ ให้รายงานผลต่อกรรมการผู้จัดการทุกเดือน

1.3 ธนาคารอาคารสงเคราะห์กับตลาดรองเงินกู้ที่อยู่อาศัย

ธนาคารฯ ได้จัดตั้งสำนักงานตลาดรองเงินกู้ที่อยู่อาศัย (Secondary Mortgage Department-SMD) เป็นมาตรการ 1 ใน 10 มาตรการฟื้นฟูธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ของรัฐบาล ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2540 ซึ่งต่อมาส่งมอบภารกิจให้แก่บริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัยดำเนินธุรกรรมตามที่กฎหมายกำหนดโดยธนาคารยังคงเป็นกลไกในการพัฒนาระบบตลาดรองเงินกู้ที่อยู่อาศัย และนำร่องในวงเงิน 400 ล้านบาท เป็นตลาดแรกที่มีมาตรฐานในการปล่อยสินเชื่อเกี่ยวข้องในการแปลงสินทรัพย์โดยเป็นผู้ขายสินทรัพย์เงินกู้ที่อยู่อาศัยให้แก่บริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย

หลักเกณฑ์ในการซื้อสินเชื่อที่อยู่อาศัย

1.3.1 รับซื้อเฉพาะบัญชีเงินกู้ที่อยู่อาศัยที่มีหลักประกันเป็นประเภทบ้านเดี่ยว ทาวน์เฮ้าส์

และบ้านแฝด ที่ตั้งหลักประกันอยู่ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

1.3.2 ขนาดเงินกู้คงเหลือต่อราย 760,000 –1,500,000 บาท

1.3.3 ผู้กู้ผ่อนชำระหนี้เงินกู้มาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ปี ตามสัญญากู้เงินก่อนปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นไป

1.3.4 อายุสัญญากู้คงเหลือไม่น้อยกว่า 5 ปี

1.3.5 ผู้กู้ไม่มีประวัติการค้างชำระ และไม่เคยมีประวัติการผิดนัดชำระหนี้ไม่เกิน 2 งวด ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา

1.3.6 การประกันภัยจะต้องไม่ขาดการคุ้มครองการประกันอัคคีภัยตามพระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. 2540 มาตรา 15 กำหนดให้ผู้รับชำระหนี้เดิมได้แก่ผู้ขายเป็นตัวแทนเรียกเก็บและรับชำระหนี้ที่เกิดขึ้นภายหลังการขายสินเชื่อที่อยู่อาศัย มีบทบาทเป็นผู้ให้บริการมีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

1.3.6.1 การเป็นตัวแทนรับชำระเงินจากลูกหนี้

ธนาคารอาคารสงเคราะห์จะเป็นตัวแทนของบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัยในการรับชำระหนี้เงินค่างวด ค่าปรับ ค่าธรรมเนียมและอื่น ๆ จากลูกหนี้ โดยบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัยจะเปิดบัญชีเฉพาะขึ้นกับธนาคารอาคารสงเคราะห์เพื่อรับโอนเงินดังกล่าว

1.3.6.2 การเป็นตัวแทนเก็บเอกสารสำคัญ

ธนาคารอาคารสงเคราะห์ จะเป็นผู้เก็บแฟ้มลูกหนี้และเอกสารสำคัญทั้งหมดของบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัยซึ่งได้แก่ โฉนด สัญญากู้ สัญญาจำนอง โบนัสนิติสินเชื่อ กรมธรรม์ประกันภัย เป็นต้น

1.3.6.3 การติดตามหนี้และการดำเนินการตามกฎหมาย

ธนาคารอาคารสงเคราะห์ จะเป็นผู้ดำเนินการติดตามหนี้ค่างชำระให้แก่บรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย โดยฝ่ายบริหารหนี้จะเป็นผู้ดำเนินการติดตามหนี้ค่างชำระ ส่วนการดำเนินการทางกฎหมายกับลูกหนี้ของบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัยจะกระทำโดยฝ่ายกฎหมายของธนาคารอาคารสงเคราะห์

1.3.6.4 การจัดการเรื่องประกันอัคคีภัย

ธนาคารอาคารสงเคราะห์ จะดำเนินการเรื่องต่ออายุประกันอัคคีภัยตลอดจนติดต่อบริษัทประกันภัยในการเรื่องค่าสินไหมทดแทน และให้ลูกหนี้ซ่อมแซมทรัพย์สินให้อยู่ในสภาพที่ดี

1.3.6.5 การปรับเปลี่ยนเงื่อนไขในการกู้

ลูกหนี้สามารถขอปรับเปลี่ยนเงื่อนไขได้ในกรณีที่มีการประนอมหนี้หรือทำข้อตกลงใหม่ซึ่งอาจจะเป็นการเปลี่ยนแปลงจำนวนเงินงวด อัตราดอกเบี้ยระยะเวลาการผ่อนชำระ เป็นต้น ธนาคารอาคารสงเคราะห์จะต้องแจ้งบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัยให้ทราบก่อนในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและเงื่อนไขของการกู้

1.3.6.6 การให้กู้เพิ่ม

หากลูกหนี้จะต้องการขอกู้เพิ่ม ธนาคารอาคารสงเคราะห์จะต้องซื้อลูกหนี้คืนจากบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย เนื่องจากบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัยไม่สามารถให้กู้เพิ่มได้ โดยธนาคารอาคารสงเคราะห์สามารถนำลูกหนี้ในตลาดแรกขายอื่นมาขายให้กับบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัยแทนลูกหนี้ที่ธนาคารซื้อคืน

1.3.6.7 การปรับอัตราดอกเบี้ย

บรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัยต้องการรายงานต่าง ๆ เพื่อใช้ในการควบคุมและตรวจสอบลูกหนี้ ซึ่งธนาคารอาคารสงเคราะห์จัดทำรายงานตามที่ธนาคารอาคารสงเคราะห์ใช้อยู่ในปัจจุบัน หรืออาจมีการปรับปรุงแก้ไขบางรายการเพื่อความเหมาะสมให้แก่บรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย

บทบาทของธนาคารอาคารสงเคราะห์ในฐานะเป็นผู้ขายสินทรัพย์เงินกู้ที่อยู่อาศัยและผู้ให้บริการ นอกจากจะมีเงินหมุนเวียนเพิ่มสภาพคล่องให้สามารถขยายสินเชื่อที่อยู่อาศัยได้ปริมาณมากขึ้นแล้ว ธนาคารอาคารสงเคราะห์ยังมีการขยายขอบเขตการดำเนินธุรกิจแตกต่างไปจากธุรกิจหลัก ซึ่งก่อให้เกิดรายได้จากค่าธรรมเนียมบริการเงินกู้ (Servicing Fee) และผลตอบแทนจากการขายสินทรัพย์ดังกล่าวโดยค่าตอบแทนจะคิดจากอัตราตามที่ตกลงกันของเงินต้นคงเหลือรายเดือน และจะชำระเป็นรายเดือนตามกระแสเงินสดที่เรียกเก็บได้แต่ละเดือน โดยธนาคารอาคารสงเคราะห์จะหักค่าตอบแทนและค่าบริการเงินกู้จากเงินที่ได้รับการชำระหนี้จากผู้กู้เมื่อมีการชำระเงินค่างวดจากผู้กู้ก่อนนำส่งให้แก่บรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย

บทบาทธนาคารอาคารสงเคราะห์ในการดำเนินธุรกิจแปลงสินทรัพย์เงินกู้ที่อยู่อาศัยเป็นหลักทรัพย์ การทำธุรกรรมแปลงสินทรัพย์ดังกล่าวธนาคารอาคารสงเคราะห์จะเป็นกลไกและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการแปลงสินทรัพย์ในฐานะผู้ออกตราสาร (Issuer) ซึ่งจะมีบทบาทเช่นเดียวกับ บริษัทเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ โดยธนาคารอาคารสงเคราะห์จะต้องเป็นผู้ซื้อสินทรัพย์เงินกู้ที่อยู่อาศัยจากสถาบันการเงินหรือเจ้าหนี้เดิม

(Originator) ซึ่งอาจดำเนินการรับซื้อมาจากหลาย ๆ แหล่ง หรืออาจจากแหล่งเดียวกันแล้วนำมา รวมเข้าเป็นทรัพย์สินกองกลาง (pool) แล้วดำเนินการออกตราสาร โดยมีสินทรัพย์ดังกล่าว ค้ำประกันตราสารเมื่อนำออกขายให้แก่ผู้ลงทุน และตามพระราชกฤษฎีกากำหนดกิจการอันพึง เป็นงานธนาคารของธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 มาตรา 4 (11) ให้ธนาคาร ดำเนินการแปลงสินทรัพย์ประเภทสินเชื่อที่อยู่อาศัยเป็นหลักทรัพย์ ดังนั้นธนาคารจึงสามารถ แปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์เพื่อจำหน่ายแก่ผู้ลงทุนหรือโอนขายให้กับบริษัทเฉพาะกิจหรือ บริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัยก็ได้

2 กรณีธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

2.1 โครงสร้างกิจการธนาคารกรุงไทยจำกัด (มหาชน)⁸²

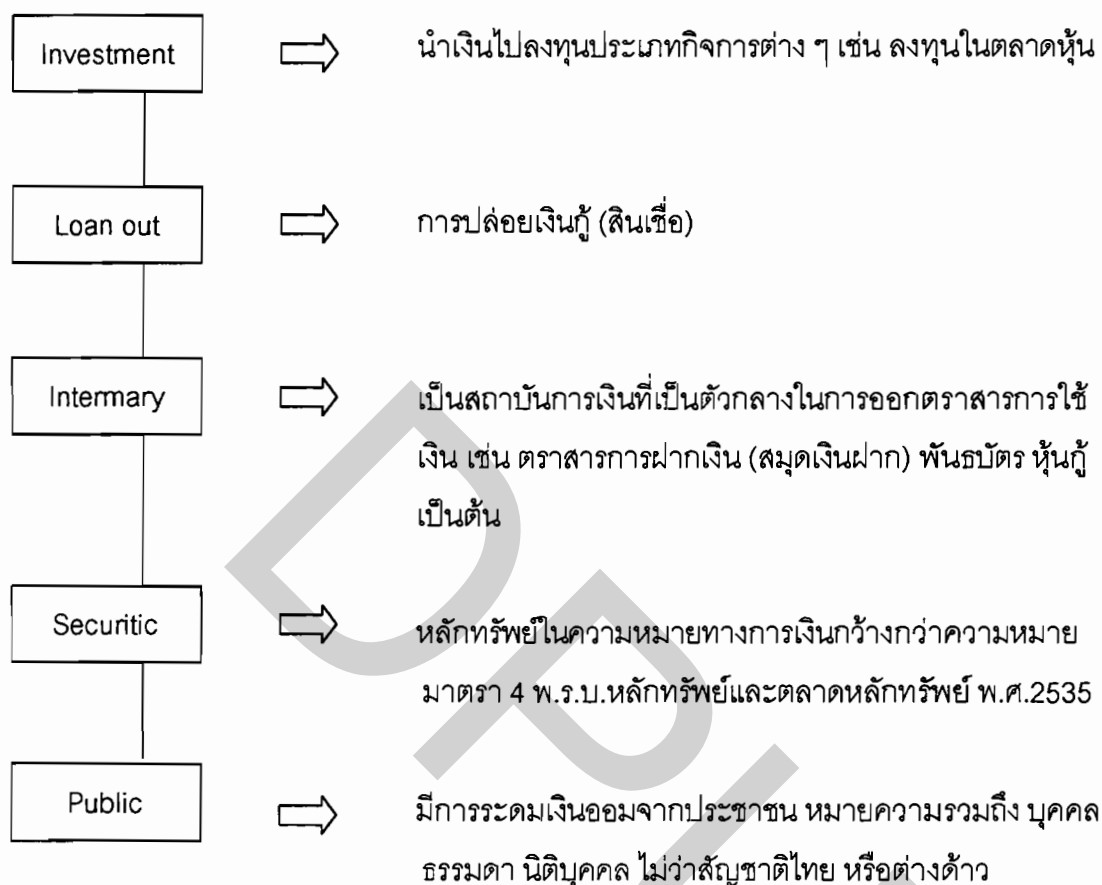
ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ก่อตั้งโดยมีการควบกิจการของธนาคารเกษตรจำกัด และธนาคารมณฑลจำกัด ซึ่งเป็นธนาคารพาณิชย์ที่มีรัฐบาลเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ทั้งคู่เข้าเป็นธนาคาร เดียวกันตามนโยบายของรัฐบาล ตามวัตถุประสงค์ของการรวมธนาคารทั้งสองเพื่อให้เป็นธนาคาร ของรัฐที่มีฐานะทางการเงินที่มั่นคงสามารถคุ้มครองผู้ฝากเงิน และบริการลูกค้าได้กว้างขวางขึ้น ตลอดจนสามารถอำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้มากขึ้นด้วย และได้ชื่อ ใหม่ว่า “ธนาคารกรุงไทยจำกัด” ต่อมาเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2530 ธนาคารกรุงไทยได้รับโอน สินทรัพย์และหนี้สินของธนาคารสยามจำกัด มาบริหารตามนโยบายของกระทรวงการคลัง หลังจาก รวมกันแล้วทำให้เป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐเพียงแห่งเดียวที่มีสินทรัพย์มากเป็นอันดับสอง ของประเทศสามารถจะสนองตอบนโยบายการเงินการคลังของประเทศ และสามารถแสดงบทบาทความเป็น “ธนาคารนำ” (LEAD BANK) ได้ ดังนั้นธนาคารได้ขยายขอบข่ายทางธุรกิจโดยการ นำหุ้นของธนาคารเข้าสู่ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2532 นับเป็นรัฐวิสาหกิจแห่งแรกที่น่าหุ้นเข้าซื้อ-ขายในตลาดหลักทรัพย์ ตั้งแต่ 2 สิงหาคม 2532 ได้แปรสภาพ เป็นบริษัทมหาชน เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2537 โดยใช้ชื่อว่า “ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)” (KRUNGTHAI BANK PUBLIC COMPANY LIMITED) การที่ธนาคารตัดสินใจนำหุ้นเข้าซื้อ-ขาย ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนั้น ทำให้เป็นการส่งเสริมการออม การลงทุนของประเทศ ตาม นโยบายที่รัฐวางไว้ ประการที่สองเป็นการกระจายหุ้นของธนาคารกรุงไทยไปสู่มหาชนเกิดความคล่องตัวในการระดมทุนมาใช้ในกิจการ ประการที่สามเป็นการเพิ่มสินค้าใหม่ให้กับตลาด

⁸² www.K.T.R.co.th

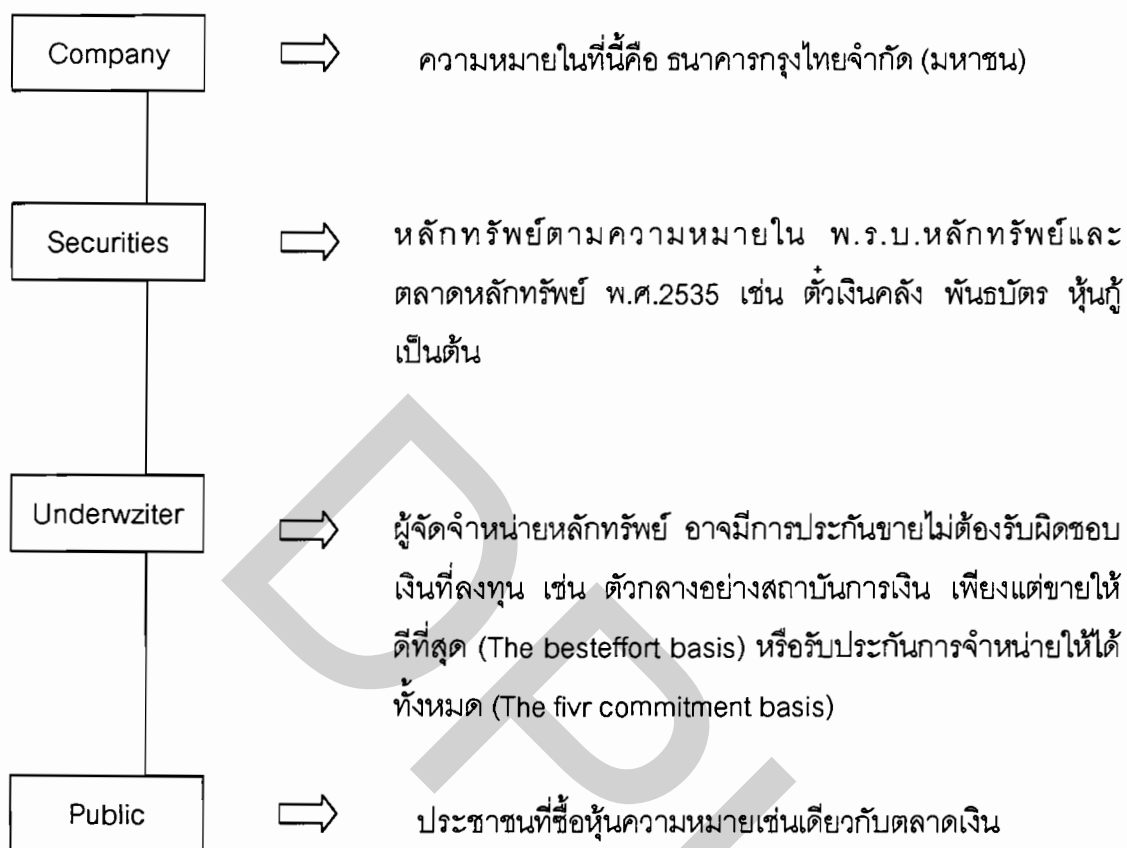
หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) จึงเป็นรัฐวิสาหกิจที่กรรมการธนาคารดำรงฐานะเป็นกรรมการของรัฐวิสาหกิจมีวัตถุประสงค์ ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ทุกประเภท เพื่อผลกำไรและความเจริญเติบโตของธนาคารอย่างมั่นคงแสวงหาช่องทาง หรือโอกาสในการเพิ่มพูนธุรกิจภาคเอกชนมุ่งพัฒนาและรักษาคุณภาพของการบริการ ตอบสนองทางเศรษฐกิจการเงินและการคลังของประเทศ โดยมีการจัดตั้งประเภทแห่งกิจการในรูปแบบนิติบุคคล (Incorporation) ภายใต้ พ.ร.บ.บริษัทมหาชนจำกัด และ ตาม พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่าย พ.ศ.2502 ที่กระทรวงการคลังถือหุ้นร้อยละ 96 ซึ่งมีผู้ถือหุ้นในเจ้าของกิจการ (Shareholder) กระทรวงการคลังกับเอกชน มีคณะกรรมการของกิจการ (Management) มีผู้สอบบัญชี (Auditor) มีการเลิก กิจการ (Liquidation) มีกระบวนการในการเลิกกิจการ

Balance Sheet (งบดุล)	
สินทรัพย์ (Asset)	หนี้สิน (Liabilities)
	มีเจ้าหนี้ (Credition) จากการกู้ยืม (loan), การออกพันธบัตร, หุ้นกู้
	ส่วนของทุน (Equities)
	มีผู้ถือหุ้น (Shareholder) จากผู้ถือหุ้นสามัญ, กระทรวงการคลังถือหุ้น

ธนาคารกรุงไทยจำกัด (มหาชน) จึงมีกระบวนการในการระดมทุนในตลาดเงิน (Financial Market) ซึ่งเป็นแหล่งระดมเงินระยะสั้นโดยปกติไม่เกิน 1 ปี โดยนำเงินออมของประชาชนไปลงทุนดังนี้

นอกจากธนาคารกรุงไทยจำกัด (มหาชน) จะมีการระดมเงินออมของประชาชนในรูปแบบตราสารเงินฝาก รัฐจึงมีหน้าที่กำกับดูแลเพื่อไม่ให้เงินออมของประชาชนในลักษณะกฎหมายสถาบันการเงิน จึงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง และอยู่ในรูปของบริษัทมหาชนจำกัด ต้องบังคับตาม พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 ตามมาตรา 4 การธนาคารพาณิชย์ ประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์เงินนั้นในการลงทุน (Investment) เช่น ปล่อยสินเชื่อ ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ หรือกิจการอื่นใดตามที่พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์กำหนด และเนื่องจากธนาคารนำหุ้นเข้าซื้อ-ขายในตลาดหลักทรัพย์ จึงเป็นกระบวนการตลาดทุนในการระดมเงินระยะยาวเกินกว่า 1 ปี เป็นการกระจายหุ้นไปสู่มหาชน เกิดความคล่องตัวในการระดมทุนมาใช้ในกิจการ ดังนี้

ดังนั้น ธนาคารกรุงไทยจำกัด (มหาชน) จึงมีโครงสร้างทางกิจการดังกล่าวข้างต้น แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ เป็นตัวกลางสถาบันการเงินในตลาดเงิน ที่นำเงินออมของประชาชนไปลงทุนประเภทกิจการต่าง ๆ เช่น ปล่อยสินเชื่อแล้วเกิดปัญหานี้เสียในระบบและต้องเร่งแก้ไข ตามมาตรการกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ เช่น พ.ร.บ.ธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2485 พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 โดยมีประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ซึ่งกระทำนอกศาลกับกระบวนการของธนาคารเอง ซึ่งเข้าสู่ระบบกฎหมายล้มละลาย รวมทั้งมาตรการทางกฎหมายที่รัฐบาลนำมาใช้บังคับ ไม่ว่าจะเป็นกรณีของ AMC หรือ TAMC

2.2 การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

แนวทางการแก้ไขหนี้ค้างชำระของลูกค้าที่มีปัญหาซึ่งยังมีความสามารถในการผ่อนชำระหนี้เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจปัจจุบัน โดยธนาคารจะพิจารณาจากมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับ (PV CASHFLOW) ซึ่งหมายถึงผลรวมของเงินต้นและดอกเบี้ยที่ลูกค้าต้องชำระตามเงื่อนไขในช่วงเวลาแต่ละงวดของแผนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้คุณอัตรา

ส่วนลดและการรับรู้รายได้ดอกเบี้ยของบัญชีสินเชื่อที่ได้รับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้วให้ใช้เกณฑ์เงินสดยกเว้น ลูกหนี้ที่ก่อนปรับปรุงโครงสร้างหนี้จัดอยู่ในชั้นปกติ ชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ และไม่มีส่วนสูญเสียจะรับรู้ตามเกณฑ์สิทธิ์โดยจะมีการทบทวนนโยบายการรับรู้รายได้ของลูกหนี้เป็นประจำทุกปีเหตุผลเพราะว่าลูกหนี้ที่ค้างชำระเกิน 3 เดือนจะถูกเรียกว่าหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือ NPLs (Non-Performing Loans) หนี้ที่ ดอกเบี้ยค้างชำระที่เกิดขึ้นหลังจากนั้นถึงแม้ว่าลูกหนี้ยังรับภาระหนี้อยู่ แต่สถาบันการเงินจะถือเป็นรายได้จนกว่าจะได้รับชำระเป็นเงินสด ส่งผลให้สถาบันการเงินมีผลประกอบการดอกเบี้ยรับสุทธิ (Net Interest Income – NII) ติดลบ เพราะดอกเบี้ยรับลดลงเรื่อย ๆ ตาม NPL ที่เพิ่มขึ้น แต่ดอกเบี้ยจ่ายยังคงต้องจ่ายเต็มที่ให้แก่ประชาชนผู้ฝากเงิน และเจ้าหนี้อื่น ๆ จึงเป็นเกณฑ์ในการเจรจาเงื่อนไขปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้กับลูกหนี้แต่ละรายซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละประเภทธุรกิจเนื่องจากปัญหาทางธุรกิจที่กำลังประสบอยู่อาจจะไม่เหมือนกัน ความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้นก็แตกต่างกันวิธีการแก้ไขหนี้ที่ธนาคารได้กำหนดแนวทางไว้ย่อมไม่เหมือนกัน แนวทางหนึ่งอาจใช้แก้ไขหนี้กับธุรกิจประเภทหนึ่งได้ในขณะเดียวกันก็อาจจะไม่สามารถปรับใช้เพื่อแก้ไขหนี้ให้กับธุรกิจอีกประเภทหนึ่ง แต่สิ่งสำคัญคือความสามารถอันแท้จริงของลูกหนี้ในการชำระหนี้ เป็นข้อพิจารณาที่เกือบทุกสถาบันการเงินทั้งภาครัฐและภาคเอกชนใช้วิเคราะห์หาแนวทางปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาภายใต้หลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งดำเนินการในปัจจุบันต่างมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ธนาคารได้รับชำระคืนหรือเรียกเก็บหนี้จากลูกหนี้ได้สูงสุด และรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างลูกค้ำกับธนาคาร ทั้งนี้ เพื่อให้ลูกหนี้กับธนาคารสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ โดยกำหนดอำนาจอนุมัติสินเชื่อปกติในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทั่วไป อำนาจอนุมัติของคณะกรรมการสินเชื่อแต่ละระดับในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหา อำนาจอนุมัติในการรับความสูญเสียของธนาคาร เช่น การลดหนี้ปิดบัญชีให้กับลูกหนี้ การตัดหนี้สูญที่เกิดจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ การปลดหนี้หรือประนอมหนี้ให้กับลูกหนี้ตามแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ที่ศาลมีคำสั่งเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลายและการขายทรัพย์สินรับโอนชำระหนี้ ทั้งนี้โดยมีขั้นตอนและวิธีปฏิบัติงานเพื่อจัดทำแผนวิเคราะห์สาเหตุปัญหาของลูกหนี้ การประเมินความเสียหายทางการเงิน สรุปลงข้อมูลของลูกหนี้จากระบบข้อมูลเครดิตกลาง (Credit Bureau)⁸³ หรือตรวจสอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย การประเมินคุณภาพ

⁸³ ระบบข้อมูลเครดิตกลาง หรือ ระบบ Credit Bureau หมายถึง ระบบข้อมูลทางการเงินและประวัติของลูกค้ำสถาบันการเงินและนิติบุคคลอื่นที่บริษัทได้รับจากสถาบันการเงินหรือนิติบุคคลอื่น โดยบริษัท

ของการบริหารงานของลูกหนี้มีการคำนวณส่วนสูญเสียจากการรับโอนทรัพย์สินชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วน หรือการแปลงหนี้เป็นทุน การคำนวณการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วยวิธีกระแสเงินสดรับของลูกหนี้ เพื่อบันทึกการกันสำรอง⁸⁴ ตามประเภทธุรกิจ การคำนวณส่วนสูญเสียลูกหนี้บัตรเครดิตจากอัตราส่วนสูญเสียในการให้สินเชื่อและค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ทุกระยะ 2 ปี การคำนวณมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับจากอัตราส่วนลดเท่ากับ MLR สำหรับสกุลเงินบาท และ SIBOR สำหรับสกุลเงินตราต่างประเทศ หลังจากนั้นจะกำหนดเงื่อนไขทางการเงิน เช่น ห้ามชำระเงินกู้ยืมคืนกรรมการก่อนชำระหนี้ธนาคาร ห้ามจ่ายเงินปันผลแก่ผู้ถือหุ้นเดิม เป็นต้น และจัดทำเอกสารสัญญาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ที่มีอยู่จริง กับสามารถฟ้องร้องบังคับคดีได้ตามกฎหมาย หากลูกหนี้ปฏิบัติผิดนัดผิดเงื่อนไขตามข้อผ่อนปรนของธนาคารตามที่ระบุไว้ในสัญญา ซึ่งให้ลูกหนี้รายงานความคืบหน้าให้ทราบอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และการติดตามหลังการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของหน่วยงานกลาง ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ได้มีแนวทางปฏิบัติในการแก้ไขหนี้ดังต่อไปนี้

2.2.1 แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสินเชื่อบุคคล

2.2.1.1 ลดดอกเบี้ยค้างชำระและ/หรือตัดหนี้สูญ

1) ถ้าชำระหนี้ครั้งเดียวเสร็จสิ้นด้วยเงินสดและยกเลิกวงเงิน

(1) กรณีสินเชื่อกรุงไทยธนวิญและธนวิญพิเศษและสินเชื่อกรุงไทยธนวิญบ้านญาติ

ลดดอกเบี้ยพักได้ตามอำนาจพิจารณาอนุมัติไม่เกินร้อยละ 30 ถึง 50 ของดอกเบี้ยพักแต่ละรายไม่เกิน 10,000 บาท ถึง 50,000 บาท หรือตามกรณีเห็นสมควรกับให้มีการตัดหนี้สูญได้ไม่เกินร้อยละ 25 ของยอดหนี้หลังหักดอกเบี้ยพัก แต่ไม่เกิน 100,000 บาท ถึง 20 ล้านบาท

(2) กรณีสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อนโยบายรัฐ และสินเชื่อบุคคลประเภทอื่น

นำมารวบรวม แยกแยะ จัดระเบียบแล้วจัดระบบงานให้ธนาคารสอบถามข้อมูลเพื่อประกอบในการพิจารณาให้สินเชื่อหรือบริการอื่น ๆ แก่ลูกค้า เพื่อป้องกันปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) มิให้เกิดขึ้นในอนาคต

⁸⁴ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ ธปท.ง.(ว) 1236/2541 เรื่อง การปรับปรุงหลักเกณฑ์การระงับรับรู้ดอกเบี้ยค้างรับเป็นรายได้ การจัดชั้นลูกหนี้ การกันเงินสำรองสำหรับลูกหนี้ที่จัดชั้น และมาตรการที่เกี่ยวข้องลงวันที่ 31 มีนาคม 2541

ลดดอกเบีย้พักไม่เกินร้อยละ 30 ถึง 50 ของดอกเบีย้แขวนหรือตามสมควร และลดดอกเบีย้ค้างรับและต้นเงินไม่เกินร้อยละ 25 ของต้นเงินรวมดอกเบีย้ค้างรับที่คำนวณในอัตราผิดนัดชำระหนี้ แต่การตัดหนี้สูญของสินเชื่อบริษัทแต่ละประเภทต้องไม่เกิน 250,000 บาท ถึง 20 ล้านบาท

2) ถ้าชำระส่วนที่เกินวงเงินครั้งเดียวเสร็จสิ้น แล้วให้ลูกหนี้หมุนเวียนบัญชีต่อไปหรือไม่ก็ได้ หรือชำระดอกเบีย้ค้างรับชำระครั้งเดียวเสร็จสิ้นแล้วให้ลูกหนี้หมุนเวียนบัญชีต่อไปหรือไม่ก็ได้ หรือชำระดอกเบีย้ค้างชำระครั้งเดียวเสร็จสิ้น

(1) กรณีสินเชื่อกรุงเทพฯธนวิทย์และธนวิทย์พิเศษและสินเชื่อกรุงเทพฯธนวิทย์บ้านกาญ

ลดดอกเบีย้พักตามอำนาจอนุมัติได้ไม่เกินร้อยละ 10 – 50 ของดอกเบีย้พักแต่ละรายไม่เกิน 10,000 บาท ถึง 50,000 บาท หรือตามกรณีเห็นสมควรกับให้มีการตัดหนี้สูญไม่เกิน 20 ล้านบาท

(2) กรณีสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อนโยบายรัฐ และสินเชื่อประเภทอื่น

ลดดอกเบีย้แขวนตามอำนาจอนุมัติได้ไม่เกินร้อยละ 25 – 60 ของดอกเบีย้แขวนหรือตามสมควรและจำเป็นให้ตัดหนี้สูญ โดยลดดอกเบีย้ค้างรับและต้นเงินได้ไม่เกินร้อยละ 25 ของต้นเงินรวมดอกเบีย้ค้างรับที่คำนวณในอัตราผิดนัดชำระหนี้ แต่การตัดหนี้สูญของสินเชื่อบริษัทแต่ละประเภทต้องไม่เกิน 100,000 บาท ถึง 20 ล้านบาท

3) ถ้าผ่อนชำระส่วนที่เกินวงเงินให้อยู่ภายในวงเงินแล้วให้ลูกหนี้หมุนเวียนบัญชีต่อไปหรือไม่ก็ได้หรือผ่อนชำระดอกเบีย้ที่ค้างชำระ

2.2.1.2 การเรียกเก็บดอกเบีย้ระหว่างการผ่อนชำระหนี้เดิมและหนี้ที่เปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการชำระหนี้ใหม่เก็บดอกเบีย้ในอัตราไม่น้อยกว่าอัตราปกติตามสัญญาหรือไม่น้อยกว่า MLR หรือ MOR หรือ MRR ต่อปี หรือตามที่เห็นสมควร

2.2.1.3 การกำหนดระยะเวลาผ่อนชำระดอกเบีย้พัก หรือผ่อนดอกเบีย้ค้างชำระ

2.2.1.4 การกำหนดระยะเวลาผ่อนชำระต้นเงิน หรือการขยายระยะเวลาการชำระหนี้กรณีไม่สามารถชำระหนี้ครั้งเดียวเสร็จสิ้น ขยายตามอายุสัญญาที่เหลือไม่เกิน 30 ปี และอายุผู้กู้ต้องไม่เกิน 70 ปี

2.2.1.5 การเปลี่ยนแปลงหนี้ (เฉพาะต้นเงิน) เรียกเก็บดอกเบี้ยในอัตราไม่น้อยกว่าอัตราปกติตามสัญญาเดิม หรือตามสมควรและกำหนดระยะเวลาผ่อนชำระหนี้

2.2.1.6 การเปลี่ยนตัวลูกหนี้ โดยยอดหนี้ (ต้นเงินรวมดอกเบี้ย) ไม่เพิ่มขึ้น

2.2.1.7 การปลอดชำระต้นเงิน โดยชำระดอกเบี้ยตามเงื่อนไขที่ธนาคารกำหนด

2.2.1.8 การแบ่งชำระหนี้บางส่วนทั้งต้นเงินและดอกเบี้ย

2.2.1.9 การรับโอนหลักทรัพย์ชำระหนี้และให้สิทธิซื้อคืน

2.2.1.10 การขอโอนย้ายวงเงินหรือเปลี่ยนผู้ค้ำประกันของสินเชื่อกรุงเทพธนวิญ และธนวิญพิเศษ และสินเชื่อกรุงเทพธนวิญบ้านนาญ

2.2.1.11 การยกเว้นค่าธรรมเนียมขยายระยะเวลาการใช้เงินกู้ (Extension Fee) และค่าธรรมเนียมการชำระหนี้เสร็จสิ้นก่อนกำหนด (Pre payment Fee)

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ กรณีลูกหนี้และ/หรือผู้ค้ำประกันหนี้สินเชื่อบุคคลถึงแก่กรรม การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ สำหรับลูกหนี้ที่ธนาคารได้ดำเนินคดีเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาของศาลแล้ว

2.2.2 แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของหนี้สินเชื่อธุรกิจ⁸⁵

หนี้สินเชื่อธุรกิจ หมายถึง หนี้ที่เกี่ยวกับสินเชื่อธุรกิจประเภทเงินกู้เบิกเงินเกินบัญชี เงินกู้ประจำ เงินกู้เพื่อการเกษตร ตัวเงิน และสินเชื่ออื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับสินเชื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลและสินเชื่อนโยบายรัฐ

1) ลดดอกเบี้ยค้างชำระและหรือตัดหนี้สูญ เงินกู้เบิกเงินเกินบัญชี เงินกู้เพื่อการเกษตร เงินกู้ประจำและสินเชื่อประเภทอื่น

2) ลดอัตราดอกเบี้ยที่เรียกเก็บระหว่างการผ่อนชำระทั้งหนี้เดิมและหนี้ที่เปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการชำระหนี้ใหม่

3) การกำหนดระยะเวลาผ่อนชำระส่วนที่เกินวงเงินหรือผ่อนดอกเบี้ยค้างชำระ

4) การขยายระยะเวลาการชำระหนี้

5) การต่ออายุวงเงินกู้ เพื่อให้ลูกหนี้หมุนเวียนบัญชีต่อไปได้โดยหมุนเวียนภายในวงเงินกู้เดิม

⁸⁵ คำสั่งที่ ธ.622/2522 เรื่อง อำนาจอนุมัติปรับปรุงหนี้สินเชื่อธุรกิจของสายงานธุรกิจสาขาธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) วันที่ 21 กรกฎาคม 2542

- 6) การเปลี่ยนประเภทหนี้หรือจัดประเภทหนี้ใหม่ โดยยอดหนี้ (ต้นเงินรวม ดอกเบี้ย) ไม่เพิ่มขึ้น
- 7) การเปลี่ยนตัวลูกหนี้ โดยยอดหนี้ (ต้นเงินรวมดอกเบี้ย) ไม่เพิ่มขึ้น
- 8) การปลดชำระหนี้ต้นเงิน โดยชำระดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นใหม่ครบถ้วนทุกเดือน
- 9) การแบ่งชำระหนี้บางส่วนทั้งต้นเงินและดอกเบี้ย
- 10) การรับโอนหลักทรัพย์ชำระหนี้และให้สิทธิซื้อคืนการให้สินเชื่อเพิ่มเติมตาม ความจำเป็นเพื่อให้ลูกหนี้ดำเนินธุรกิจต่อไปได้
- 11) การให้สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยรายย่อย สำหรับสินเชื่อโครงการที่ได้รับการ ปรับปรุงหนี้จากธนาคาร
- 12) การไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ประกันบางส่วน มีทั้งหลักทรัพย์ค้ำประกันหนี้และ หลักทรัพย์ไม่ค้ำประกันหนี้
- 13) การตัดหนี้สูญต่อรายลูกหนี้ การตัดหนี้สูญเสียที่เกิดจากการลดดอกเบี้ยค้าง รับที่รับรู้เป็นรายได้แล้ว และ/หรือการลดต้นเงิน (Book Value, Write off) และ/หรือเกิดส่วนสูญเสีย ที่เกิดจากการคำนวณมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่ธนาคารจะได้รับตามตารางการชำระหนี้ใหม่
- 14) การตัดหนี้สูญที่มีได้เกิดจากกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้เป็นไปตาม ข้อกำหนดของทางการ ทั้งกรณีที่ผ่านมาหรือไม่ผ่านการดำเนินคดี และการบังคับคดี
- 15) การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ธนาคารได้ดำเนินคดีเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา ของศาลแล้ว

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ วิธีที่ใช้มีทั้งการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ไม่มีส่วน สูญเสียและการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีส่วนสูญเสีย ไม่ว่าจะหนี้ทั่วไปหรือหนี้ที่มีปัญหาดังได้ กล่าวมาตอนต้นแล้ว ขึ้นอยู่ความรุนแรงของปัญหาของลูกหนี้แต่ละรายซึ่งต้องใช้ความละเอียด รอบคอบในพิจารณา และต้องอาศัยทักษะหรือกลยุทธ์ในการเจรจาต่อรองเงื่อนไขสัญญา ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะลูกหนี้ที่ต้องปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามเงื่อนไขของ คณะกรรมการเพื่อการส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (คปน.) เนื่องจากมูลค่าสินทรัพย์และ หนี้สินของลูกหนี้แต่ละรายมีปริมาณมากก่อให้เกิดความสับสนและไม่เข้าใจแก่คณะทำงานหรือ ผู้ปฏิบัติงาน (พนักงานสินเชื่อ) อาจเป็นอุปสรรคต่อการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้ ธนาคารได้ กำหนดวิธีปฏิบัติในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ประเภทนี้ไว้เป็นพิเศษ

แนวความคิดหลักที่แตกต่างในการประเมินค่าลูกหนี้ กล่าวคือ สถาบันการเงินจะให้ความสำคัญต่อความสามารถในชำระหนี้ในอนาคตของลูกหนี้ก่อนเป็นลำดับแรก (FIRST LAYOUT) ส่วนเรื่องหลักประกันนั้นนอกจากจะให้ความสำคัญเป็นลำดับรอง (SECOND LAYOUT) แล้วยังคำนึงถึงความสามารถในการก่อให้เกิดกระแสเงินสดรับ (CASHFLOW) ในอนาคตมากกว่าราคาประเมินในปัจจุบัน

ในด้านการประเมินความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ นั้น ไม่ได้พิจารณาเฉพาะว่าที่ผ่านมามีลูกหนี้ค้างชำระดอกเบี้ย หรือ เงินต้นกึ่งงวด แต่จะประเมินความสามารถในการหารายได้ของลูกหนี้ในอนาคต ซึ่งต้องพิจารณาลึกลงไปถึงแหล่งรายได้หรือธุรกิจที่ลูกหนี้ประกอบอยู่ว่าสามารถจะอยู่รอดดำเนินไปได้ด้วยดีหรือไม่ ฉะนั้น ปัจจัยที่จะนำมาพิจารณาประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจมหภาคและปัจจัยภายในของภาคธุรกิจเองกล่าวคือ ศักยภาพของอุตสาหกรรมของธุรกิจประเภทนั้นในอนาคต (INDUSTRY) ศักยภาพขององค์กร เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมอยู่ในระดับใด สามารถแข่งขันได้หรือไม่ (ENTERPRISE) ฐานะการเงินและผลประกอบการ (FINANCIAL PERFORMANCE) การบริหารและการควบคุม (MANAGEMENT/GOVERNANCE) ประวัติการชำระหนี้ (PAYMENT HISTORY) ความสามารถอยู่รอดของกิจการ (VIBILITY) ส่วนในด้านหลักประกันนั้น สถาบันการเงินจะคำนึงถึงสภาพคล่องในการแปรสภาพเป็นเงินสดหรือความสามารถในการสร้างกระแสเงินสดของหลักประกันเป็นสิ่งสำคัญ การประเมินราคามูลค่าสถาบันการเงินนั้นเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและไม่มีสูตรตายตัว โดยเฉพาะภายใต้สภาวะเศรษฐกิจยังไม่มีการฟื้นตัวชัดเจนว่าจะฟื้นตัวได้เมื่อไร รายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการ⁸⁶

ขั้นตอนการดำเนินการ		กำหนดระยะเวลา
1.	สถาบันสมาชิกส่งบันทึกข้อตกลงกำหนดระยะเวลาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เพื่อให้ลูกหนี้ลงนาม โดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ	ภายใน 15 วันนับแต่วันที่ คปน. ได้แจ้งชื่อลูกหนี้ที่ผ่านการเห็นชอบต่อสถาบันสมาชิก
2.	ลูกหนี้ลงนามและส่งกลับบันทึกข้อตกลงกำหนดระยะเวลาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ พร้อมข้อมูลต่างๆตามที่ระบุในเอกสารแนบท้ายให้กับสถาบันสมาชิก	ภายใน 45 วันนับแต่วันที่ คปน. ได้แจ้งชื่อลูกหนี้ที่ผ่านการเห็นชอบต่อสถาบันสมาชิก
3	ถ้าลูกหนี้ลงนามและส่งกลับบันทึกข้อตกลงกำหนดและเอกสารข้อมูลตามขั้นตอนที่ 2 ให้สถาบันสมาชิกใช้สิทธิในการดำเนินคดีกับลูกหนี้	ภายใน 160 วันนับแต่วันที่ คปน. ได้แจ้งชื่อลูกหนี้ที่ผ่านการเห็นชอบต่อสถาบันสมาชิก

⁸⁶ ที่มา : เอกสารแนบท้ายหมายเลข 1 ของบันทึกข้อตกลงในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้สำหรับลูกหนี้รายกลางและรายย่อย (Simplified Agreement : SA)

	ขั้นตอนการดำเนินการ	กำหนดระยะเวลา
4	ถ้าลูกหนี้ลงนามและส่งกลับบันทึกข้อตกลงกำหนดและเอกสารข้อมูลตามขั้นตอนที่ 2 ให้สถาบันสมาชิกกำหนดการวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมเจรจากับลูกหนี้เพื่อหาข้อสรุปเพื่อนำเสนอต่อผู้มีอำนาจอนุมัติให้แล้วเสร็จ	
5	ในกรณีที่สถาบันสมาชิกและลูกหนี้อันสมควรและไม่สามารถเจรจาหาข้อสรุปได้ ให้ทั้งสองฝ่ายร่วมกันยื่นคำร้องพร้อมเอกสารต่าง ๆ ต่อ คปน. เพื่อให้ คปน. ดำเนินการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย	ทันทีที่เห็นสมควร แต่ไม่เกิน 60 วันนับแต่วันที่ลูกหนี้ลงนามบันทึกข้อตกลงกำหนดระยะเวลาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามขั้นตอนที่ 2
6	สถาบันสมาชิกนำข้อสรุปที่ได้จากขั้นตอนที่ 3.2 หรือข้อสรุปที่ได้จากการไกล่เกลี่ยตามขั้นตอนที่ 4 เสนอต่อผู้มีอำนาจอนุมัติและแจ้งผลการอนุมัติให้ลูกหนี้ทราบพร้อมกับเงื่อนไขที่ขอเปลี่ยนแปลง (ถ้ามี) เป็นลายลักษณ์อักษร	ภายใน 60 วันนับแต่วันที่ลูกหนี้ลงนามบันทึกข้อตกลงกำหนดระยะเวลาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามขั้นตอนที่ 2 หรือภายใน 25 วันนับแต่วันที่สถาบันสมาชิกได้รับแจ้งจาก คปน. ถึงข้อสรุปจากผู้ไกล่เกลี่ย
7	ถ้าลูกหนี้ตกลงตามคำอนุมัติในขั้นตอนที่ 5.1 ให้ยกร่างและลงนามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้	ตามกำหนดเวลาที่จะตกลงกันระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้
8	ถ้าลูกหนี้ไม่ตกลงตามคำอนุมัติในขั้นตอนที่ 5.1 แต่สถาบันสมาชิกยังเห็นว่าลูกหนี้ยังคงให้ความร่วมมือในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ให้ลูกหนี้และสถาบันสมาชิกเจรจาปรับเปลี่ยนข้อสรุปให้แล้วเสร็จ เพื่อนำเสนอผู้มีอำนาจอนุมัติใหม่ โดยหากลูกหนี้และสถาบันสมาชิกไม่อาจหาข้อสรุปใหม่ได้ ลูกหนี้และสถาบันสมาชิกอาจร่วมกันยื่นคำร้องต่อ คปน. เพื่อแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย	ภายใน 10 วันนับแต่วันที่สถาบันสมาชิกแจ้งผลการอนุมัติให้ลูกหนี้ทราบตามขั้นตอนที่ 5.1
9	ถ้าลูกหนี้ไม่ตกลงตามคำอนุมัติในขั้นตอนที่ 5.1 และมีเหตุให้สถาบันสมาชิกเชื่อว่า ลูกหนี้ไม่ให้ความร่วมมือในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้สถาบันสมาชิกใช้สิทธิในการดำเนินคดี	ภายใน 120 วันนับแต่วันที่สถาบันสมาชิกแจ้งผลการอนุมัติให้ลูกหนี้ทราบ ตามขั้นตอนที่ 5.1
10	สถาบันสมาชิกนำเสนอข้อสรุปที่ได้จากการเจรจาหรือจากการไกล่เกลี่ยต่อผู้มีอำนาจอนุมัติใหม่ และแจ้งผลการขออนุมัติครั้งใหม่ให้ลูกหนี้ทราบเป็นลายลักษณ์อักษร	ภายใน 25 วันนับแต่วันที่ข้อสรุปใหม่จากการเจรจาหรือจากการไกล่เกลี่ยตามขั้นตอนที่ 6.2
11	ถ้าลูกหนี้ตกลงปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามผลการอนุมัติครั้งใหม่ ให้ยกร่างและลงนามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้	ตามกำหนดเวลาที่จะตกลงกันระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้
12	ถ้าลูกหนี้ไม่ตกลงตามคำอนุมัติที่ได้รับแจ้งในขั้นตอนที่ 7 ให้สถาบันสมาชิกใช้สิทธิในการดำเนินคดี	ภายใน 120 วันนับแต่วันที่สถาบันสมาชิกแจ้งผลการอนุมัติให้ลูกหนี้ทราบ ตามขั้นตอนที่ 7

จากตารางข้างต้นแสดงถึงให้กรอบระยะเวลา และขั้นตอนการดำเนินการตามบันทึกข้อตกลงในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้สำหรับลูกหนี้รายกลางและรายย่อย (Simplified Agreement : SA) ซึ่งธนาคารให้ความสำคัญมาก ต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในกรอบเวลาตามข้อตกลง

เรื่องการปรับปรุงโครงสร้างหนี้สินเชื่อทั่วไปและสินเชื่อที่มีปัญหา ปัจจุบันธนาคารกำลังให้ความสำคัญอย่างมาก คือ การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามที่คณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (คปน.) ได้กำหนดกรอบการปรับปรุงโครงสร้างหนี้สำหรับลูกหนี้รายใหญ่ ตามสัญญาระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ (Debtor-Credit Agreement : DCA) และสัญญาระหว่างเจ้าหนี้ (Inter-Credit Agreement : ICA) รวมทั้งบันทึกข้อตกลงในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้สำหรับลูกหนี้รายกลางและรายย่อย (Simplified Agreement : SA) ซึ่งธนาคารได้ร่วมลงนามเข้ากรอบการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไปแล้วเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2542 และวันที่ 4 พฤษภาคม 2542 ตามลำดับ เพราะว่าสัญญาและบันทึกข้อตกลงดังกล่าว ได้กำหนดวิธีการให้ธนาคารต้องปฏิบัติตามขั้นตอนและมีเงื่อนไขบังคับไว้หากละเลยไม่ปฏิบัติ คปน. อาจตัดเดือนหรือเปรียบเทียบปรับเป็นตุ๋นเงิน เนื่องจากมีสถาบันการเงินหลายแห่งไม่สามารถดำเนินการตามกรอบระยะเวลา และขั้นตอนที่กำหนดซึ่ง คปน. ได้เปรียบเทียบปรับไปแล้วหลายรายโดยเฉพาะกรณีที่ต้องดำเนินการทางกฎหมายกับลูกหนี้โดยยื่นฟ้องศาลที่กรอบ DCA กำหนดให้ยื่นฟ้องภายใน 60 วัน และกรอบ SA กำหนดให้ยื่นฟ้องภายใน 120 วัน นับแต่วันที่เจ้าหนี้ไม่ยอมรับแผนปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ซึ่งถือว่ามีความสำคัญมากต้องตรงตามกรอบระยะเวลา มิฉะนั้นอาจถูกปรับเป็นตุ๋นเงินไม่เกิน 10% ของจำนวนเงินที่เจ้าหนี้ไม่ปฏิบัติตามสัญญาระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ว่าด้วยกรรมวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในข้อ 11 การผิดสัญญา แต่ทั้งนี้ต้องไม่น้อยกว่า 500,000 บาท

2.2.3 แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ LOAN SYNDICATION

เจ้าหนี้ Loan Syndication หมายถึง สถาบันการเงินซึ่งเป็นเจ้าหนี้ของบริษัทลูกหนี้ในมูลหนี้กู้ยืมตามสัญญาการร่วมกันให้สินเชื่อกู้ยืมแก่บริษัทลูกหนี้นั้น สถาบันการเงินซึ่งเป็นเจ้าหนี้ในการร่วมกันให้สินเชื่อกู้ยืมดังกล่าว เจ้าหนี้ใน Loan Syndication จะมีข้อสัญญาผูกพันตนเองกับเจ้าหนี้อื่นที่สถาบันการเงิน

1) สิทธิและหน้าที่ตาม Loan Syndication

การร่วมกันให้สินเชื่อเงินกู้แก่บริษัทลูกหนี้ โดยปกติต้องมีข้อสัญญาระหว่างเจ้าหนี้ที่กันให้กู้เพื่อเป็นการควบคุมดูแลมิให้เจ้าหนี้รายหนึ่งใช้สิทธิของตนเองในฐานะเจ้าหนี้อันจะเป็นการกระทบ หรือจะทำให้เจ้าหนี้รายอื่นใน Loan Syndication ได้รับความเสียหายหรือต้องเสียเปรียบอย่างไม่เป็นธรรม ภายใต้ข้อสัญญาระหว่างเจ้าหนี้ทั้งหลาย

หลักสำคัญที่เจ้าหนี้ควรพิจารณาก่อนเริ่มกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของบริษัทลูกหนี้ได้แก่ การพิจารณาถึงสิทธิและหน้าที่ของตนตามสัญญาร่วมกันให้สินเชื่อผู้ยืมว่าตนเองมีสิทธิและหน้าที่ต่อเจ้าหนี้อื่นใน Loan Syndication เดียวกันนั้นอย่างไรและการดำเนินการอะไรบ้างที่จะต้อง ขออนุมัติต่อกลุ่มตัวแทนเจ้าหนี้ตามสัญญา หรือ ต้องแจ้ง หรือ กระทำต่อ Facility Agent (ตัวแทนสินเชื่อ) หรือ Security Agent (ตัวแทนหลักประกัน) และอื่น ๆ

2) การเจรจา การลงคะแนนเสียงและการทำสัญญา

โดยปกติมูลหนี้ของเจ้าหนี้ใน Loan Syndication แต่ละรายจะไม่ถือเป็น หนี้ร่วมกันตามกฎหมาย เพราะจำนวนหนี้ที่ให้สินเชื่อกับลูกหนี้กลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นสินเชื่อ โครงการ (Project finance) ซึ่งปริมาณเงินให้สินเชื่อค่อนข้างสูง และในสัญญามักจะมีได้กำหนดไว้โดยเฉพาะเจาะจงถึงการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของบริษัทลูกหนี้ว่าจะดำเนินการอย่างไร ดังนั้น ควรที่จะเป็นไปในแนวทางเดียวกันตามมติที่ประชุมเจ้าหนี้ทั้งหมดใน Loan Syndication โดยไม่ ควรพิจารณาแยกดำเนินการเป็นรายเจ้าหนี้ เนื่องจากอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งและข้อถกเถียงกันระหว่างเจ้าหนี้ใน Loan Syndication โดยวิธีปฏิบัติ เจ้าหนี้สถาบันการเงินใน Loan Syndication สามารถจะมอบให้ตัวแทนสินเชื่อเป็นผู้ประสานงานหรือผู้แทนในการเจรจา และ พิจารณาแผนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ภายใต้มติที่ประชุมเจ้าหนี้ทั้งหมดใน Loan Syndication นั้น ทั้งนี้ การใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงระหว่างเจ้าหนี้ใน Loan Syndication เพื่อให้ได้มติใด ๆ เกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ นั้นย่อมเป็นไปตามข้อสัญญา Loan Syndication

3) การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ภายใต้สัญญา CDRAC

ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ภายใต้สัญญา CDRAC นั้น การเจรจาและการลงคะแนนของเจ้าหนี้ใน Loan Syndication อาจประสบปัญหาเพิ่มเติมแตกต่างจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในกรณีที่ไม่อยู่ภายใต้สัญญา CDRAC เนื่องจากเจ้าหนี้ใน Loan Syndication บางรายที่เป็นคู่สัญญาในสัญญา CDRAC ย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องผูกพันตามแผนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของบริษัทลูกหนี้ ในกรณีที่เจ้าหนี้ได้เห็นชอบในแผนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ตามที่กำหนดในสัญญา CDRAC อาจกล่าวได้ว่าสัญญา CDRAC เกิดขึ้นจากความตกลงร่วมกันระหว่างเจ้าหนี้ และลูกหนี้เกี่ยวกับการให้ความร่วมมือในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ตามแนวทางของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งจะมีกรอบระยะเวลาและขั้นตอนในการดำเนินการบังคับไว้ให้ เจ้าหนี้ที่เป็นสถาบันการเงินและลูกหนี้ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด หากละเลยไม่ปฏิบัติตามอาจจะ ถูกเปรียบเทียบปรับเป็นต้น

ในกรณีที่แผนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้รับความเห็นชอบจากเจ้าหนี้ทั้งหลายใน Loan Syndication โดยมีจำนวนคะแนนเป็นไปตามที่กำหนดในสัญญา CDRAC แล้ว แม้ว่าเจ้าหนี้อื่นใน Loan Syndication ที่เป็นคู่สัญญาในสัญญา CDRAC ดังกล่าวไม่เห็นชอบด้วยกับแผนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ดังกล่าวก็ตาม ก็ต้องผูกพันตามแผนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ดังกล่าวด้วยจะต่างจากกรณีเจ้าหนี้อื่นใน Loan Syndication ซึ่งไม่ใช่เจ้าหนี้ที่อยู่ในสัญญา CDRAC และไม่เห็นชอบในแผนการปรับโครงสร้างหนี้ด้วยแล้ว เจ้าหนี้นี้ย่อมไม่ต้องผูกพันด้วยการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของบริษัทลูกหนี้ดังกล่าวเนื่องจากตนเองไม่อยู่ในภายใต้บังคับของสัญญา CDRAC

ในกรณีที่แผนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มีผลผูกพันเจ้าหนี้ใน Loan Syndication เพียงบางรายแล้ว เจ้าหนี้ใน Loan Syndication ที่ถูกผูกพันกับแผนนั้น ไม่ว่าจะเห็นชอบกับแผนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วยหรือไม่ก็ตาม อาจมีปัญหาเมื่อได้รับเงินที่ได้รับตามแผนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ว่าตนเองอาจต้องนำเงินที่ได้รับจากแผนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในส่วนของหนี้ Loan Syndication ดังกล่าวมาเฉลี่ยให้กับเจ้าหนี้อื่นใน Loan Syndication เดียวกันที่มีได้ผูกพันตามแผนนั้นด้วย เนื่องจากสาระสำคัญของสัญญา Loan Syndication มักจะมีข้อกำหนดเรื่องการเฉลี่ยเงินที่ได้รับจากการชำระหนี้จากบริษัทลูกหนี้เอาไว้

2.2.4 แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยทำสัญญาประนีประนอมยอมความในศาล

ธนาคารได้กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อให้การปฏิบัติของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งการปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยทำสัญญาประนีประนอมยอมความในศาลในคดีที่คู่ความตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันโม้ประเด็นแห่งคดี โดยมีได้มีการถอนคำฟ้องนั้น และข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความกันนั้นไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ให้ศาลจดรายงานพิสดารแสดงข้อความแห่งข้อตกลง หรือการประนีประนอมยอมความเหล่านั้นไว้แล้ว พิพากษาไปตามนั้น ห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาเช่นว่านี้ เว้นแต่ ในเหตุต่อไปนี้

- (1) เมื่อมีข้อกล่าวอ้างว่าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฉ้อฉล
- (2) เมื่อคำพิพากษานั้นถูกอ้างว่าเป็นการละเมิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- (3) เมื่อคำพิพากษานั้นถูกกล่าวอ้างว่ามีได้เป็นไปตามข้อตกลงหรือการ

ประนีประนอม (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 138) แนวทางปฏิบัติของ
 ธนาคาร มีดังนี้

ก. ในการกำหนดเงื่อนไขในสัญญาประนีประนอมยอมความต้องได้รับการอนุมัติ
 ตามอำนาจในแต่ละระดับชั้นที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านการวิเคราะห์สินเชื่อและมีเอกสารประกอบ

ข. ในการทำสัญญาประนีประนอมยอมความให้ใช้แบบฟอร์มตามตัวอย่างแนบท้าย
 ในภาคผนวก ค.

ค. ลูกหนี้ปรับปรุงโครงสร้างหนี้รายใดที่ต้องการใช้สิทธิประโยชน์การลด
 หย่อนค่าธรรมเนียมในการโอนทรัพย์สินไม่ว่าจะเป็นค่าธรรมเนียมโอนหรือค่าภาษีอื่น ๆ ในการโอน
 ที่ดินตลาดจนค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนให้ใช้แบบฟอร์มสัญญาประนีประนอมยอมความตาม
 ข้อ ข.

บทบัญญัติมาตรา 138 จะเห็นว่า วัตถุประสงค์ของทำสัญญา
 ประนีประนอมยอมความในศาลนั้น เป็นเรื่องของคู่ความที่ตกลงกันยุติข้อพิพาทในประเด็นแห่งคดี
 ให้เสร็จสิ้นไปโดยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน ผลก็คือทำให้สิทธิเรียกร้องตามมูลหนี้เดิมคู่ความได้
 สละแล้วนั้นระงับสิ้นไปและทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิเรียกร้องใหม่ที่แสดงในสัญญานั้น ซึ่งการ
 ปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยทำสัญญาประนีประนอมยอมความในศาลเข้าข่ายบังคับของกฎหมาย
 มาตรานี้เช่นกัน หากข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความกันนั้นไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย
 ศาลต้องพิพากษาให้ได้ตามที่คู่ความได้ตกลงกันนั้นเพียงแต่คู่ความยังมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษา
 ตามยอมได้ 3 เหตุด้วยกัน ที่สำคัญคือ ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อ
 ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือลายมือชื่อตัวแทน (ทนายความ) ของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญโดยจะฟ้องร้องบังคับ
 คดีหาได้ไม่เพราะสัญญาประนีประนอมยอมความเป็นสัญญาอย่างหนึ่ง ในคดีแพ่งนั้นการลงนาม
 ในสัญญาประนีประนอมยอมความในศาลสามารถกระทำโดยคู่ความ หรือ ทนายความ หรือผู้รับ
 มอบอำนาจจากตัวความเพื่อให้มีผลผูกพันตามกฎหมายต่อมาหากคู่ความฝ่ายหนึ่ง (จำเลย) เกิด
 ผิดนัดชำระหนี้ตามเงื่อนไข

2.3 การแปลงหนี้เป็นทุนเพื่อปรับปรุงโครงสร้างหนี้

ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) มีโครงสร้างลักษณะที่ผู้ถือหุ้น (Shareholder)
 จากผู้ถือหุ้นสามัญและกระทรวงการคลัง ซึ่งตามกฎหมายไทยไม่ได้ให้นิยามของคำว่า "หุ้น" ไว้
 เพียงแต่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1096 ให้บทบัญญัติว่า "บริษัทจำกัดหรือ
 บริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่งทุนเป็นหุ้น มีมูลค่าเท่า ๆ กัน โดยมีผู้ถือหุ้นต้องรับผิดชอบจำกัดเพียง
 ไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าหุ้นที่ตนถือ" หมายความว่า หุ้นก็คือทุน หรือหุ้น

เป็นส่วนหนึ่งของทุนในงบดุลของ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทมหาชน จำกัด จะปรากฏส่วนของผู้ถือหุ้นในด้านเดียวกับหนี้สิน โดยสินทรัพย์จะต้องเท่ากับหนี้สินบวกกับส่วนของผู้ถือหุ้น (Assets = Liabilities + Equity) งบดุลจึงลงตัว ส่วนของผู้ถือหุ้นคือส่วนของมูลค่าหุ้น ในบริษัทที่บริษัทจะต้องคืนแก่ผู้ถือหุ้น ในกรณีที่มีการลดทุนหรือเมื่อชำระหนี้เลิกบริษัทและได้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้แล้ว⁸⁷

การนำวิธีการแปลงหนี้เป็นทุน (Debt - Equity Swap) มาใช้ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ จึงพิจารณาจากบริษัทลูกหนี้ใดบ้างที่ควรนำเรื่องการแปลงหนี้เป็นทุนมาใช้ รวมทั้งต้องพิจารณาในปัจจัยและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในกรณีนั้น ๆ ด้วยอย่างเหมาะสมเป็นประโยชน์แก่ลูกหนี้ ไม่เป็นอุปสรรคต่อการแปลงหนี้เป็นทุนในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในอนาคต มิฉะนั้นลูกหนี้หลายรายที่มีความสามารถในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในอนาคตได้ แต่ต้องนำคดีเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการภายใต้ศาลล้มละลาย เนื่องจากต้องการได้รับการยกเว้นข้อจำกัดการห้ามหักกลบลบหนี้ค่าหุ้น ถ้าลูกหนี้เป็นบริษัทจำกัด การใช้เงินเป็นค่าหุ้นนั้นผู้ถือหุ้นจะหักหนี้กับบริษัทไม่ได้ จึงทำได้แต่เฉพาะลูกหนี้ประเภทบริษัทมหาชน จำกัด ซึ่งการออกหุ้นเพื่อชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามโครงการแปลงหนี้ต้องได้รับอนุมัติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนเสียงทั้งหมดของผู้ถือหุ้นซึ่งมาประชุมและมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยหนี้ที่จะนำมาแปลงนั้นจะต้องเป็นหนี้ที่แน่นอนและมีหลักฐาน มีโครงการแปลงหนี้เป็นทุนประกอบรายละเอียด เพื่อจัดส่งให้แก่ผู้ถือหุ้นพร้อมหนังสือนัดประชุมสำหรับการประชุมผู้ถือหุ้นในการพิจารณาอนุมัติ

2.4 สิทธิประโยชน์ด้านภาษีและค่าธรรมเนียมในการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพ

2.4.1 กรณีโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพไปยังบริษัทบริหารสินทรัพย์ (AMC)

ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นสถาบันการเงินตามความหมายในบทนิยามศัพท์มาตรา 3 แห่งพระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ.2541 ซึ่งได้โอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพรวมตลอดจนหลักประกันของสินทรัพย์นั้นเพื่อให้บริษัทบริหารสินทรัพย์ที่จัดตั้งขึ้นโดยได้รับอนุมัติจากผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อช่วยจัดการลดปัญหาจำนวนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิด

⁸⁷ ไชยวัฒน์ บุณนาค. ใครเป็นเจ้าของบริษัท?. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537, หน้า 54. (คณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเนื่องในโอกาสครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภักย์)

เกิดรายได้ จึงได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมและภาษีอากรต่าง ๆ บรรดาที่เกิดจากการโอนสินทรัพย์นั้นทั้งหมด หรือบางส่วนตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือ

1) สถาบันการเงินนั้นถือหุ้นในบริษัทบริหารสินทรัพย์เกินกว่าร้อยละ 50 ของหุ้นทั้งหมดที่มีสิทธิออกเสียง หรือในกรณีที่สถาบันการเงินนั้นถือหุ้นในบริษัทบริหารสินทรัพย์ไม่เกินกว่าร้อยละ 50 ของหุ้นทั้งหมดที่มีสิทธิออกเสียงจะต้องมีนิติบุคคลรายหนึ่งถือหุ้นในบริษัทบริหารสินทรัพย์และสถาบันการเงินนั้นเกินกว่าร้อยละ 50 ของหุ้นทั้งหมดที่มีสิทธิออกเสียง

2) เป็นรายรับที่ได้จากบริษัทบริหารสินทรัพย์ เนื่องจากการให้สินเชื่อแก่บริษัทบริหารสินทรัพย์เพื่อรับซื้อหรือรับโอน หรือใช้ในการบริหารสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของสถาบันการเงินนั้น หรือสถาบันการเงินอื่นที่มีสถาบันการเงินนั้นถือหุ้นเกินกว่าร้อยละ 50 ของหุ้นทั้งหมดที่มีสิทธิออกเสียง

3) สถาบันการเงินต้องถือหุ้นในบริษัทบริหารสินทรัพย์นั้นเกินกว่าร้อยละ 50 ของหุ้นทั้งหมดที่มีสิทธิออกเสียงให้ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้เท่ากับจำนวนที่บริษัทบริหารสินทรัพย์จ่ายเป็นเงินปันผลให้แก่สถาบันการเงิน โดยต้องทำข้อตกลงกับสถาบันการเงินผู้ถือหุ้นและสถาบันการเงินผู้ถือหุ้นต้องยินยอมหักจ่ายอื่นลดลงเป็นจำนวนเท่ากับเงินปันผลที่ได้รับ⁸⁸

2.4.2 หลักปฏิบัติและผลการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพไปยังบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (TAMC)

2.4.2.1 สถาบันการเงินของรัฐ เช่น ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นรัฐวิสาหกิจประเภทบริษัทมหาชนมีผู้ถือหุ้นเกินร้อยละ 50 ของทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้ว⁸⁹ จึงตก

⁸⁸ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 362) พ.ศ.2542

⁸⁹ มาตรา 30 แห่งพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 ให้สถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ที่มีกองทุนฟื้นฟูหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจแห่งใดแห่งหนึ่งหรือรวมกันเป็นผู้ถือหุ้นเกินร้อยละห้าสิบของทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้ว โอนสินทรัพย์ที่จัดเป็นสินทรัพย์ด้วยคุณภาพ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2543 ทั้งหมดให้แก่ บสท. ภายในเวลาที่ บสท. กำหนด

สินทรัพย์ด้วยคุณภาพที่ต้องโอนมาตามวรรคหนึ่ง ได้แก่สินทรัพย์ดังต่อไปนี้

- (1) สินทรัพย์จัดชั้นสูญญ
- (2) สินทรัพย์จัดชั้นสงสัยจะสูญญ
- (3) สินทรัพย์จัดชั้นสงสัย
- (4) สินทรัพย์จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน

อยู่ในบังคับการโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพทั้งหมดตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยโดยกำหนดรวมถึงสินทรัพย์ที่มีการฟ้องคดีอยู่ในศาลที่ยังไม่มีคำพิพากษาและให้ศาลสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ แต่ไม่รวมถึงสินทรัพย์ที่ศาลล้มละลายสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดหรือ สั่งอนุมัติแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้แล้ว

2.4.2.2 ราคาสินทรัพย์ด้อยคุณภาพของสถาบันการเงินของรัฐให้มีราคาเท่ากับมูลค่าทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันของสินทรัพย์ด้อยคุณภาพโดยไม่รวมการประกันด้วยบุคคลในกรณีที่ไม่มีทรัพย์สินเป็นหลักประกัน ให้มีราคาหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการบริหารสินทรัพย์ไทย

2.4.2.3 เมื่อมีการออกหลักฐานโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพไปยังบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยแล้ว มีผลผูกพันลูกหนี้ ผู้ค้ำประกัน ผู้จำนอง และผู้จำนำ นับแต่วันที่ออกหลักฐานรวมทั้งสถาบันการเงินของรัฐ ผู้โอนได้รับสิทธิประโยชน์ในการยกเว้นค่าธรรมเนียมและภาษีอากรทั้งปวง ถ้ามีการยึดหรือการขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ทางศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งย่อมได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมการบังคับคดีเช่นกัน

2.4.2.4 การคิดจำนวนผลกำไรหรือขาดทุน คิดจากราคาสินทรัพย์ด้อยคุณภาพที่บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยรับโอนมาหักด้วยต้นทุนในการรับโอน และค่าใช้จ่ายทั้งปวงในการดำเนินการของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย รวมทั้งดอกเบี้ยของตราสารหนี้โดยคำนวณแยกตามสินทรัพย์ด้อยคุณภาพที่รับโอนมาจากแต่ละสถาบันการเงิน หรือแยกตามลูกหนี้แต่ละรายตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่คณะกรรมการบริหารสินทรัพย์ไทยกำหนดดังนี้

1) การแบ่งกำไร

(1) ผลกำไรส่วนแรก ไม่เกินร้อยละ 20 ของราคาของสินทรัพย์ด้อยคุณภาพที่บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยรับโอนมาต้องแบ่งกันคนละครึ่งระหว่างบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยกับสถาบันการเงิน

(2) ผลกำไรส่วนที่สอง สถาบันการเงินผู้โอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพได้รับไปทั้งหมด แต่เมื่อรวมกับผลกำไรส่วนแรกแล้วต้องไม่เกินส่วนต่างระหว่างมูลค่าสินทรัพย์ด้อยคุณภาพตามบัญชีและราคาของสินทรัพย์ด้อยคุณภาพที่บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยรับโอนมา

สินทรัพย์ด้อยคุณภาพตาม (1) และ (2) คณะกรรมการบริหารโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ จะกำหนดให้โอนมาแต่เฉพาะสินทรัพย์ที่มีเจ้าหนี้เกินหนึ่งรายก็ได้ แต่สถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ ซึ่งเป็นเจ้าหนี้หรือผู้รับโอนหนี้

2) การแบ่งผลขาดทุน

(1) ผลขาดทุนส่วนแรก ไม่เกินร้อยละ 20 ของราคาสินทรัพย์ ด้วยคุณภาพที่บริษัทบริหารสินทรัพย์ไทยรับโอนมาให้สถาบันการเงินผู้โอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพไปทั้งหมด

(2) ผลขาดทุนส่วนที่สอง ส่วนที่เหลือจากผลขาดทุนส่วนแรก จำนวนไม่เกินร้อยละ 20 ของราคาสินทรัพย์ด้วยคุณภาพที่บริษัทบริหารสินทรัพย์ไทยรับโอนมาให้แบ่งกันคนละครึ่ง ระหว่างบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทยกับสถาบันการเงิน

(3) ผลขาดทุนส่วนที่เหลือ ให้บริษัทบริหารสินทรัพย์ไทยรับไปทั้งหมด

3 การเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียในวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารอาคารสงเคราะห์กับธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

3.1 รูปแบบ

ธนาคารอาคารสงเคราะห์กับธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นธนาคารภาครัฐในรัฐวิสาหกิจที่เหมือนกัน แต่ธนาคารอาคารสงเคราะห์เป็นรัฐวิสาหกิจประเภทที่ 1 ต่างจากธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นรัฐวิสาหกิจประเภทที่ 4 โดยกลไกโครงสร้างกิจการและภายใต้กฎหมายบังคับที่แตกต่างกัน ซึ่งธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) มีโครงสร้างกิจการรัฐวิสาหกิจประเภทบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 กระทรวงการคลังถือหุ้น 96% นอกนั้นเป็นผู้ถือหุ้นเอกชนภายใต้บังคับพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 ส่วนของธนาคารอาคารสงเคราะห์ในรูปของรัฐวิสาหกิจที่มีพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ.2496 จัดตั้งเป็นการเฉพาะ มีรัฐบาลถือหุ้น 100% ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย พ.ศ.2502 สังกัดกระทรวงการคลัง แต่แนวทางแก้ไขหนี้ที่มีปัญหาอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย และมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ธนาคารได้รับชำระหนี้คืนหรือเรียกเก็บหนี้จากลูกหนี้ได้สูงสุด ทั้งรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างลูกค้ำกับธนาคารเพื่อให้ลูกหนี้และธนาคารสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้

3.2 วิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารอาคารสงเคราะห์กับธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ใช้วิธีการเดียวกัน

ยึดหลักการพิจารณาจากมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับ (PV CASHFLOW) หรือรายได้ปัจจุบันเป็นเกณฑ์ในการเจรจาเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้กับลูกหนี้แต่ละราย เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจปัจจุบันตามประเภทธุรกิจและลูกหนี้แต่ละราย โดยเป็นวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทั่วไปที่ไม่มีส่วนสูญเสีย ประกอบกับไม่ได้ใช้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีส่วนสูญเสียเพิ่ม มีการลดต้นเงินหรือดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกเป็นรายได้แล้ว (HAIR CUT) หรือมีผลขาดทุนจากการรับโอนทรัพย์สิน ตราสารทางการเงินที่มีมูลค่าราคายุติธรรม (FAIR VALUE) ต่ำกว่ายอดหนี้ที่ตัดจำหน่ายไป หรือมีการผ่อนปรนเงื่อนไขการชำระหนี้ ทำให้มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับ (PV CASHFLOW) ต่ำกว่ามูลค่าตามบัญชีของลูกหนี้รวมดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกเป็นรายได้แล้ว แม้ว่าปัจจุบันธนาคารอาคารสงเคราะห์จะมีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีส่วนสูญเสียบ้างแล้วก็ตามแต่เฉพาะลูกหนี้รายที่ไม่สามารถทวงชำระหนี้ต่อไปได้โดยอยู่ในเกณฑ์ตัดหนี้สูญหรือแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ที่ศาลมีคำสั่งเห็นชอบตามกฎหมายล้มละลายและไม่รวมถึงลูกหนี้ลำดับชั้นประเภทอื่นที่ยังมีความสามารถชำระหนี้ได้ในประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย จึงมีที่มาของหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้แตกต่างกัน ธนาคารอาคารสงเคราะห์จะใช้มาตรการของธนาคารแห่งประเทศไทยมาปฏิบัติตามนโยบายกระทรวงการคลัง ส่วนธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ใช้มาตรการของธนาคารแห่งประเทศไทยโดยตรง ซึ่งมีวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

3.2.1 การแปลงหนี้เป็นทุนเหมาะสมที่จะนำมาใช้แก้ไขหนี้ที่มีปัญหา กับธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีสภาพโครงสร้างกิจการลักษณะมีการถือหุ้นของเอกชนจากส่วนต่างที่รัฐถือหุ้นร้อยละ 96 ในส่วนนี้ลูกหนี้ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สามารถนำหนี้ที่มีปัญหาดังกล่าวมาหักกลบลบหนี้กับหุ้นของเอกชนที่มีอยู่ของธนาคาร แต่วิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในกรณีนี้มีข้อจำกัดใช้ได้เฉพาะลูกหนี้ประเภทบริษัทมหาชนจำกัด และไม่อาจนำวิธีการแปลงหนี้เป็นทุนมาใช้กับโครงสร้างกิจการอย่างธนาคารอาคารสงเคราะห์ อันมีกระทรวงการคลังถือหุ้นทั้งหมดได้ ทำได้แต่เพียงให้ลูกหนี้มาชำระหนี้ด้วยวิธีโอนทรัพย์สินจำนองดีใช้หนี้

3.2.2 การโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพไปยังบริษัทบริหารสินทรัพย์ (AMC) ช่วยลดปัญหาหนี้เสียให้ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในทางบัญชีที่เห็นชัดเจนแต่ราคาสินทรัพย์ด้อยคุณภาพที่จะซื้อขายควรเป็นราคาเท่าใด ควรมีส่วนลดเท่าใด ตีมูลค่าราคาหลักประกันอย่างไร จึงจะเหมาะสม หากเป็นการขายในราคาทั้งตั้งสำรองครบถ้วน (หลังวันที่ 31 ธันวาคม 2543)

ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ที่ขายสินทรัพย์ออกไปก็จะต้องตัดผลขาดทุน และอาจต้องมีการเพิ่มทุน รวมทั้งกรณีที่บริษัทบริหารสินทรัพย์ (AMC) บริหารหนี้ด้วยคุณภาพที่ซื้อมาขาดทุน เนื่องจากสินทรัพย์ดังกล่าวก็ต้องรวมอยู่ในงบการเงินของธนาคารพาณิชย์ผู้โอนสินทรัพย์นั้นด้วย ธนาคารที่โอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพไม่ยอมขายในราคาที่ถูกเกินไป ผู้ซื้อก็ไม่อยากซื้อสินทรัพย์ด้วยคุณภาพในราคาแพงเกินไป เพราะเกรงขาดทุนทั้งคู่และถ้าธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ถือหุ้นในบริษัทบริหารสินทรัพย์ (AMC) เกินกว่า 50% ของทุนจดทะเบียน ต้องจัดทำงบการเงินรวมถึงสินทรัพย์จัดชั้นของบริษัทบริหารสินทรัพย์ (AMC) ยังคงเป็นสินทรัพย์จัดชั้นของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ต้องตั้งสำรองโดยอาศัยหลักเกณฑ์เดียวกัน หากถือหุ้นน้อยกว่านี้จะไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีแต่มีต้องนำยอดหนี้เสียที่ถูกโอนไปมารวมไว้ในงบการเงินทำให้เลขหนี้ด้วยคุณภาพลดลงอย่างมาก จึงเห็นได้ว่าเป็นยอดลดลงทางบัญชีเพราะภายหลังจากการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพไปแล้ว การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ภายหลังยังคงดำเนินการล่าช้า เนื่องจากไม่อาจขายสินทรัพย์หรือหลักประกันออกไปในราคาถูกหรือที่เรียกว่า “Fire Sale” มีผลต่อทุนของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ส่วนธนาคารอาคารสงเคราะห์นั้น พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ.2496 รวมทั้งพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง หรือระเบียบของธนาคารไม่ได้มีบัญญัติหรือกำหนดให้โอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพไปยังบริษัทบริหารสินทรัพย์ (AMC) ทางปฏิบัติได้แต่เพียงโอนสินทรัพย์ที่มีคุณภาพเท่านั้นไปยังบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัยตามพระราชกำหนดบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย พ.ศ.2540

3.2.3 การโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพให้แก่บริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นสถาบันการเงินภาครัฐอยู่ในข่ายบังคับให้ต้องโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพทุกรายไม่ว่ารายเล็กหรือรายใหญ่ สินทรัพย์ไม่ว่าต้องมีลักษณะตามมาตรา 31⁹⁰ แห่งพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 ซึ่งต่างจากธนาคารพาณิชย์เอกชนมีสิทธิเลือกที่จะ

⁹⁰ มาตรา 31 พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 บสท. จะรับโอนสินทรัพย์จากสถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์อื่นนอกจากที่กำหนดไว้ในมาตรา 30 ก็ได้ แต่ต้องเป็นสินทรัพย์ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) เป็นสินทรัพย์ด้วยคุณภาพตามมาตรา 30 วรรคสอง (1) (2) (3) หรือ (4) ที่มีอยู่ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2543 เฉพาะที่มีทรัพย์สินเป็นหลักประกันการชำระหนี้

(2) เป็นสินทรัพย์ที่มีลูกหนี้เป็นนิติบุคคลและมีเจ้าหนี้เป็นสถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ ตั้งแต่สองรายขึ้นไป ไม่ว่าจะมิบุคคลธรรมดาเป็นลูกหนี้ในฐานะผู้ค้าประกันด้วยหรือไม่ก็ตาม

(3) มูลค่าของสินทรัพย์ด้วยคุณภาพตามบัญชีของทุกสถาบันการเงินและบริษัทบริหารสินทรัพย์รวมกัน

เข้าร่วมอินสินทรัพย์ด้วยคุณภาพหรือไม่ก็ได้ หากเป็นหนี้ที่ไม่มีหลักประกันหรือหนี้บุคคลธรรมดา จะไม่รับโอน ต้องตั้งเงินสำรองให้คร้อยละ 100 ของมูลค่าสินทรัพย์ด้วยคุณภาพตามบัญชี เมื่อหักราคาหลักประกันออก นับแค่ 90 วัน จากกำหนดประเมิน ซึ่งถ้าเลือกที่จะโอนแล้วไม่ปฏิบัติ ตามมีโทษปรับเป็นเงินวันละ 500,000 บาท และธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) อินสินทรัพย์ ด้วยคุณภาพได้ทั้งที่ลูกหนี้เป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดา ไม่ว่าจะมีส่วนนี้สถาบันการเงินราย เดียวหรือหลายราย รวมทั้งราคาสินทรัพย์ด้วยคุณภาพที่โอนจะเท่ากับมูลค่าทรัพย์สินที่เป็น หลักประกันของสินทรัพย์ด้วยคุณภาพโดยไม่รวมบุคคลค้ำประกัน และหากเป็นสินทรัพย์จัดชั้นสูงู ที่ตัดออกจากบัญชีแล้วหรือที่ไม่มีทรัพย์สินเป็นหลักประกันให้ถือว่าไม่มีมูลค่า(ราคาโอนเท่ากับ ศูนย์) ซึ่งได้เปรียบราคาอินสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของธนาคารพาณิชย์เอกชนจะเท่ากับมูลค่า ทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันของสินทรัพย์ด้วยคุณภาพไม่รวมบุคคลค้ำประกัน และต้องไม่เกินมูลค่า สินทรัพย์ด้วยคุณภาพตามบัญชีหักด้วยเงินสำรองที่ตั้งไว้ตามกฎหมาย หรือตามประกาศธนาคาร แห่งประเทศไทย และมูลค่าสินทรัพย์ด้วยคุณภาพตามบัญชีให้เอาจำนวนหนี้เงินต้นค้างชำระ ณ วันที่อินสินทรัพย์ด้วยคุณภาพรวมกับดอกเบี้ยค้างชำระเป็นระยะเวลาไม่เกิน 3 เดือน ก่อนวันโอน สินทรัพย์ด้วยคุณภาพ และสินทรัพย์ที่ไม่มีหลักประกันการชำระหนี้ก็ไม่สามารถโอนได้ ซึ่ง สินทรัพย์ที่มีหลักประกันเหล่านี้อาจเป็นสินทรัพย์ที่มีปัญหานี้เสีย จึงไม่ได้โอนสินทรัพย์ด้วย คุณภาพทั้งระบบ อย่างไรก็ตามสถาบันการเงินไม่ว่าเอกชนหรือของรัฐอินสินทรัพย์ด้วยคุณภาพไป ทำให้ลดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ชะลอการรับรู้ส่วนสูญเสียลดแรงกดดันในการเพิ่มทุน โดยบรรษัท บริหารสินทรัพย์ไทยมาช่วยแบ่งปันผลกำไรขาดทุนซึ่งผลขาดทุนที่เกิดขึ้นจะชำระบัญชีจากการ ออกตราสารหนี้ประเภทเปลี่ยนมือไม่ได้ของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย และมีกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้น ระยะเวลา 10 ปี นับแต่วันออกตราสารหนี้ ถ้าจะใช้สิทธิไถ่ถอนก่อนกำหนดต้องให้กองทุนฟื้นฟูและ พัฒนาระบบสถาบันการเงินค้ำประกันตราสารหนี้ การแบ่งปันผลขาดทุนที่เกิดขึ้นจะทำการชำระ

สำหรับลูกหนี้แต่ละรายเป็นจำนวนเงินตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป และ .

(4) สินทรัพย์ด้วยคุณภาพนั้นยังมิได้มีความตกลงเป็นหนังสือปรับโครงสร้างหนี้ใหม่ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ และมีได้เป็นสินทรัพย์ด้วยคุณภาพที่ลูกหนี้ถูกศาลมีคำสั่งให้ความเห็นชอบ แผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลายแล้วก่อนวันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ

ในการรับโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการจะกำหนดให้รับโอนเฉพาะสินทรัพย์ ด้วยคุณภาพตามมาตรา 30 วรรคสอง (1) หรือ (2) หรือสินทรัพย์ด้วยคุณภาพตามมาตรา 30 วรรคสอง (3) และ (4) ซึ่งเปลี่ยนไปเป็นสินทรัพย์ด้วยคุณภาพตามมาตรา 30 วรรคสอง (1) หรือ (2) ในวันหรือก่อนวันที่พระราช กำหนดนี้ใช้บังคับได้

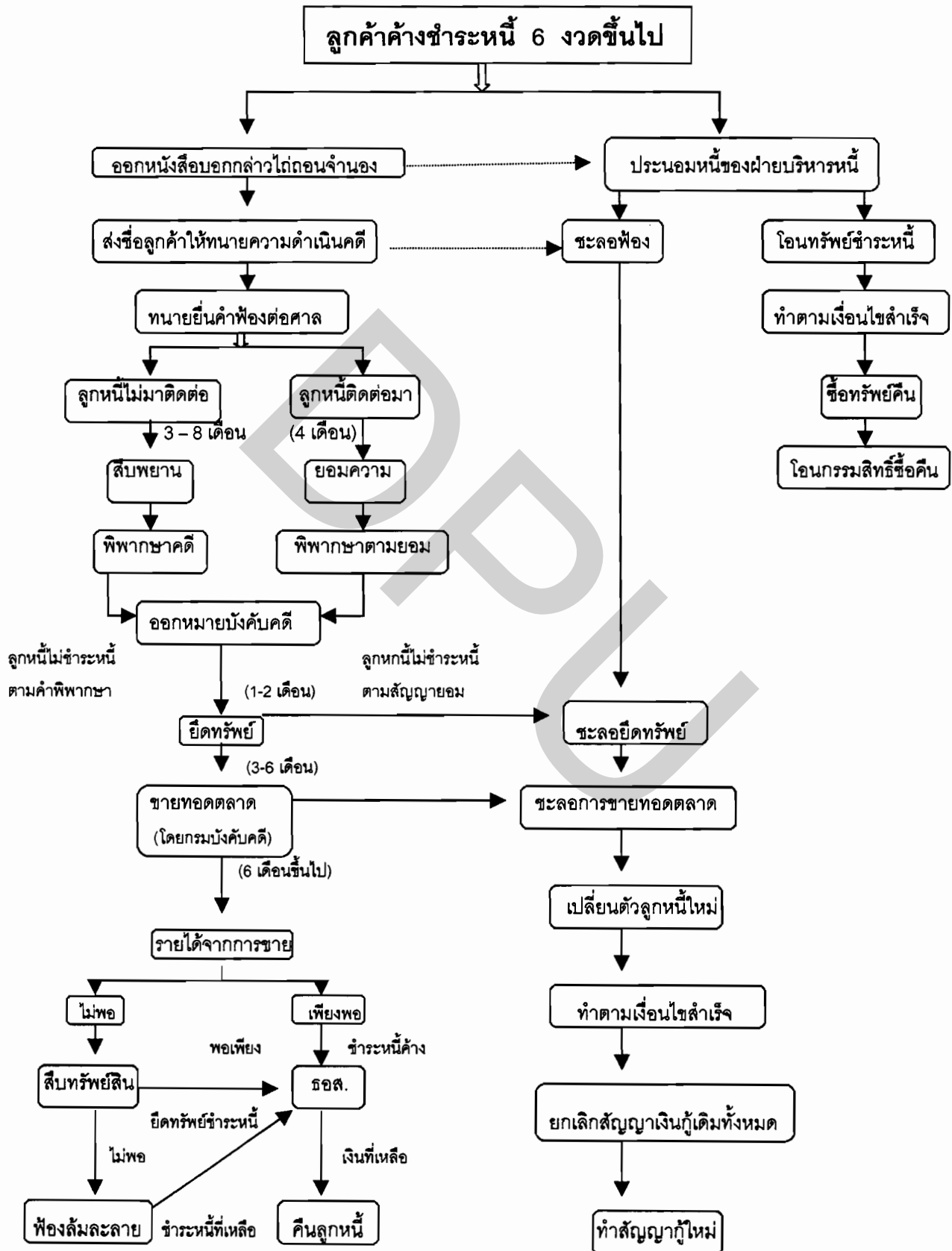
บัญชีในอีก 5 ปีและ 10 ปีข้างหน้า ธนาคารที่โอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพจะเลือกชำระผลขาดทุนเป็นหุ้นแทนเงินสดให้กับบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ทำให้ยี่ดระยะเวลาการรับรู้ผลขาดทุนแทนธนาคารออกไปอีก และลดขั้นตอนกระบวนการทางศาล การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้บังคับเสร็จสิ้นที่บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยบทบาทคล้ายกับสำนักงานคณะกรรมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ แต่สำนักงานคณะกรรมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ต้องบังคับสถาบันการเงินให้สมาชิกปรับปรุงโครงสร้างหนี้ลงนามปฏิบัติตามสัญญา ถ้าไม่ปฏิบัติจะถูกปรับร้อยละ 1 ของมูลหนี้และไม่น้อยกว่า 500,000 บาท ถ้าปรับปรุงโครงสร้างหนี้ลูกหนี้ไม่สำเร็จต้องเข้าสู่กระบวนการศาล ส่วนการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของธนาคารอาคารสงเคราะห์นั้น พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ.2496 หรือพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ บังคับ ไม่ได้บัญญัติหรือกำหนดให้ธนาคารอาคารสงเคราะห์ทำเช่นนั้น แม้ว่าธนาคารอาคารสงเคราะห์จะเป็นสถาบันการเงินของรัฐ ถ้าสามารถโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพจะได้รับประโยชน์เช่นเดียวกับธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นสถาบันการเงินของรัฐเช่นกัน ถึงแม้สถาบันการเงินมีหน้าที่ส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินซึ่งเป็นหุ้นใหญ่ในบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ก็ไม่อาจมีส่วนในการบริหารกิจการของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยที่ต้องเสี่ยงต่อผลขาดทุน ทั้งที่สถาบันการเงินนั้น ๆ ในทางอ้อมแล้วก็เป็นหุ้นส่วนหนึ่งของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย แต่ธนาคารอาคารสงเคราะห์ไม่ต้องปฏิบัติเช่นนั้นอีกทั้งรัฐบาลถือหุ้น 100% แม้ผลขาดทุนก็เป็นผลขาดทุนของรัฐบาล โดยที่ธนาคารอาคารสงเคราะห์สามารถเพิ่มทุนจากกระทรวงการคลังได้ตามพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ.2496 นั้นเอง

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการจัดตั้งและการดำเนินงานธุรกิจในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้
ระหว่างธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) กับ ธนาคารอาคารสงเคราะห์

ชื่อธนาคาร	การจัดตั้ง	การดำเนินงานธุรกิจ	การปรับปรุงโครงสร้างหนี้	ภายใต้บังคับ
ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	พ.ร.บ. บริษัทมหาชน (จำกัด) พ.ศ.2535 รัฐบาลถือหุ้นร้อยละ 96	พ.ร.บ. การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 พ.ร.บ. หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535	แปลงหนี้เป็นทุน, ขยายระยะเวลา, ลดดอกเบี้ย, เปลี่ยนตัวลูกหนี้, รับชำระหนี้จากบุคคลภายนอก, พักดอกเบี้ย, ฎีกเพิ่มชำระดอกเบี้ยต่าง, โอนทรัพย์สินชำระหนี้	ธนาคารแห่งประเทศไทย บริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย บริษัทบริหารสินทรัพย์ บรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย, AMC, TAMC, SMC
ธนาคารอาคารสงเคราะห์	พ.ร.บ. ธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ.2496 รัฐบาลถือหุ้น 100%	พ.ร.บ. ธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ.2496 มาตรา 27	โอนทรัพย์สินชำระหนี้, ขยายเวลา, ลดดอกเบี้ย, เปลี่ยนตัวลูกหนี้, รับชำระหนี้จากบุคคลภายนอก, พักดอกเบี้ย, ฎีกเพิ่มชำระดอกเบี้ย	กระทรวงการคลัง ตามแนวทางธนาคารแห่งประเทศไทย บรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย SMC

แผนภาพที่ 1

ขั้นตอนการฟ้องคดีและบังคับจำนองขายทอดตลาดของ ธอส.

บทที่ 4

ปัญหาและอุปสรรคในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ของธนาคารอาคารสงเคราะห์

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นกระบวนการหนึ่งที่ธนาคารอาคารสงเคราะห์นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาหนี้เสียเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ไทย โดยเฉพาะในแต่ละธนาคารย่อมมีข้อสัญญาในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่จะพึงปฏิบัติแก่กันระหว่างคู่สัญญาหรือที่เกี่ยวข้องแตกต่างกันไป ดังนั้นปัญหาทางกฎหมายของสัญญาที่ธนาคารอาคารสงเคราะห์จะพึงพิจารณาเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบของคู่สัญญาจะมีลักษณะอย่างไรที่จะแก้ปัญหาให้ธนาคารในฐานะเจ้าหนี้ได้รับประโยชน์สูงสุดในการชำระหนี้ โดยที่ลูกหนี้ก็มีความสามารถชำระหนี้ได้อย่างเต็มที่ อันเป็นที่มาของกระบวนการลดปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหานี้เสียชัดข้อขัดข้องของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วยวิธีทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องรวมทั้งวิธีการอื่นๆ เช่น การโอนสินทรัพย์ไปยังบริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย การโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพไปยังบริษัทสินทรัพย์ไทย ซึ่งวิธีส่วนใหญ่ที่ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) อันเป็นธนาคารภาครัฐเช่นเดียวกันยังกระทำได้แต่ไม่อาจบังคับใช้กับธนาคารอาคารสงเคราะห์ตลอดจนการถือครองอสังหาริมทรัพย์ซึ่งมีผลกระทบไปถึงการจำหน่ายทรัพย์สินที่ได้จากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ผู้เขียนจึงได้นำมาพิจารณาวิเคราะห์ดังจะกล่าวต่อไป

1. ลักษณะของสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารอาคารสงเคราะห์

สัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ธนาคารอาคารสงเคราะห์ปฏิบัติต่อคู่สัญญาลูกหนี้โดยดำเนินตามนโยบายกระทรวงการคลัง ซึ่งให้ใช้วิธีที่สอดคล้องกับมาตรการของธนาคารแห่งประเทศไทย จะมีลักษณะเป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับหนี้เดิมระงับ หนี้เดิมไม่ระงับและวิธีปฏิบัติทั้งภายในศาลและนอกศาล ทำให้เป็นเครื่องมือผูกมัดคู่สัญญาที่เกี่ยวข้อง ทั้งมีเจตนาจะให้ลูกหนี้รับสภาพหนี้ต่อเจ้าหนี้ว่าเป็นหนี้อยู่จริงเพื่อคุ้มครองสิทธิของเจ้าหนี้ในมูลหนี้มิให้ระงับสิ้นไปเพราะเหตุอายุความ ตลอดจนขอลอการชำระหนี้ของลูกหนี้ต่อไปอีกให้ความสามารถผ่อนชำระหนี้ได้อย่างเต็มที่ ฝ่ายกฎหมายของธนาคารอาคารสงเคราะห์จะร่างสัญญากำหนดข้อสาระสำคัญ เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ระหว่างลูกหนี้ เจ้าหนี้ ผู้ให้หลักประกัน ตามสัญญา รวมทั้งเงื่อนไขของหนี้ต่าง ๆ แห่งมูลหนี้เดิม ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1.1 สัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นการรับสภาพหนี้

โดยปกติสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ลูกหนี้ลงนามสัญญากับธนาคารอาคารสงเคราะห์จะเป็นลักษณะของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทั่วไป เจ้าหนี้ไม่มีส่วนสูญเสียเนื่องจากการลดต้นเงินหรือดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกเป็นรายได้ (HAIR CUT) หรือมีการผ่อนปรนเงื่อนไขการชำระหนี้ซึ่งทำให้มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับ (PV CASHFLOW) ต่ำกว่ามูลค่าตามบัญชีของลูกหนี้รวมดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกเป็นรายได้แล้ว หรือมีส่วนสูญเสียจากการคำนวณโดยใช้ราคาตลาด (MARKET VALUE) ของลูกหนี้หรือการใช้มูลค่าราคายุติธรรม (FAIR VALUE) ของหลักทรัพย์ที่เป็นหลักประกัน เว้นแต่บางกรณีลูกหนี้ที่อยู่ในเงื่อนไขของการตัดหนี้สูญ รวมทั้งไม่มีกรณีของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้อันเกิดจากการแปลงหนี้เป็นทุน (DEBT-EQUITY) เป็นเพียงการขยายเวลาชำระหนี้ ลดดอกเบี้ยตามภาวะตลาด ขยายระยะเวลาปลอดหนี้ เป็นต้น ธนาคารอาคารสงเคราะห์จะให้ ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้ไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยความผิดแห่งสัญญาและหนี้ ซึ่งไม่มีแบบที่กฎหมายกำหนดไว้เฉพาะ และเพื่อให้สัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในลักษณะดังกล่าวทำขึ้นมีผลผูกมัดคู่สัญญาทุกฝ่าย เจ้าหนี้มีสิทธิฟ้องร้องลูกหนี้ได้ตามมูลหนี้เดิมทั้งหมด รวมทั้งมีสิทธิบังคับชำระหนี้จากหลักประกันต่าง ๆ ของลูกหนี้ และ/หรือบุคคลภายนอกได้ให้ไว้ในหนังสือรับสภาพหนี้ จึงไม่มีผลเป็นการแปลงหนี้ใหม่ทำให้มูลหนี้เดิมหาระงับไปไม่ เพราะสิ่งที่เป็นสาระสำคัญแห่งหนี้ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 349 แต่ปัญหาที่ต้องพิจารณาของธนาคารอาคารสงเคราะห์ในฐานะเจ้าหนี้ซึ่งได้ให้สัญญาไว้ในหนังสือรับสภาพหนี้ก็คือ

1.1.1 กรณีหนังสือรับสภาพหนี้ที่กระทำภายหลังมูลหนี้เดิมขาดอายุความกับผลทางกฎหมายเป็นอย่างไร

หนี้ประธาน ซึ่งเป็นหนี้เงินกู้มีอายุความตามมาตรา 193/30 กำหนด 10 ปี นับแต่วันทำสัญญา เมื่อพ้นกำหนด 10 ปี แล้ว เจ้าหนี้ฟ้องลูกหนี้ตามหนี้ประธานให้ชำระหนี้เงินกู้ ถ้าลูกหนี้ปฏิเสธการชำระหนี้ให้นั้นโดยให้การต่อสู้ว่าหนี้ขาดอายุความศาลต้องยกฟ้องของเจ้าหนี้ เพราะเจ้าหนี้มิได้ใช้สิทธิเรียกร้องภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดตามมาตรา 193/9 เพราะสิทธิเรียกร้องส่วนที่เป็นประธานขาดอายุความตามมาตรา 193/26 สิทธิเรียกร้องส่วนที่เป็นอุปกรรม เช่น สัญญาจำนอง ย่อมขาดอายุความไปด้วยแม้ว่า อายุความสิทธิเรียกร้องส่วนที่เป็นอุปกรรมนั้น จะยังไม่ครบกำหนดก็ตาม

ประเด็นกรณีปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่า การที่ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้กับเจ้าหนี้ภายหลังมูลหนี้เดิมซึ่งเป็นหนี้ประธานขาดอายุความไปแล้ว ไม่ใช่เรื่องของอายุความสะดุดหยุดลง ตามมาตรา 193/14 เนื่องจากหนี้เดิมอายุความได้สิ้นไปแล้วเพียงแต่เป็นการที่ลูกหนี้สละประโยชน์แห่งอายุความนั้นเสียตามมาตรา 193/24 แต่ทั้งนี้ไม่มีผลกระทบ

กระเทียมสิทธิของบุคคลภายนอกหรือผู้ค้าประกัน และไม่ต้องตามมาตรา 692 ซึ่งอายุความสะดุดหยุดลงเป็นโทษแก่ผู้ค้าประกันด้วย อันเป็นเพียงการสืบสิทธิตามมูลหนี้เดิมซึ่งเป็นหนี้ประธานเท่านั้นและหาได้ทำให้เป็นการแปลงหนี้ใหม่ยังผลให้หนี้เดิมระงับตามมาตรา 349 ไม่ เมื่อหนี้เดิมไม่ระงับหนี้จำนองเป็นประกันก็ไม่ต้องนำความนั้นไปจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 746 อย่างไรก็ตามผู้รับจำนองซึ่งเป็นเจ้าหนี้บังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนองแม้หนี้ที่ประกันนั้นขาดอายุความ แต่จะบังคับเอาดอกเบี้ยที่ค้างชำระในการจำนองเกินกว่า 5 ปี ไม่ได้ตามมาตรา 193/27 ประกอบมาตรา 745 และถึงแม้จะมีข้อตกลงต่อท้ายสัญญาจำนองยกเว้นมาตรา 733 เพื่อให้เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะได้ชำระหนี้ของตนจากทรัพย์สินของลูกหนี้จนสิ้นเชิงรวมทั้งเงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ที่บุคคลภายนอกค้างชำระแก่ลูกหนี้ตามมาตรา 214 เมื่อบังคับจำนองขายทอดตลาดได้เงินจำนวนสุทธิน้อยกว่าจำนวนเงินที่ค้างชำระกันอยู่ เงินส่วนที่ขาดลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบในส่วนนั้น⁹¹

ดังนั้นกรณีดังกล่าว เจ้าหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้กับลูกหนี้จะใช้สิทธิบังคับจำนองในหนี้ประธานที่ขาดอายุความนั้นได้เนื่องจากหนี้จำนองไม่ระงับสิ้นไปด้วยเหตุหนี้ประธานขาดอายุความทั้งไม่เข้ากรณีตามมาตรา 744(1)ถึง(6) แต่จะเรียกดอกเบี้ยค้างชำระในการจำนองเกินกว่า 5 ปีไม่ได้ และยังมีสิทธิที่บังคับชำระหนี้จากการค้าประกันบุคคลแห่งหนี้และเงินส่วนขาดจากการบังคับจำนองขายทอดตลาดได้เงินไม่พอในจำนวนหนี้ที่ค้างชำระด้วย

1.1.2 กรณีบุคคลภายนอกซึ่งมิได้เป็นลูกหนี้ทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้เป็นการรับสภาพหนี้หรือไม่

ประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นว่า การรับสภาพหนี้มิได้เฉพาะลูกหนี้เท่านั้นตามมาตรา 193/14 การที่ลูกหนี้ลงนามในหนังสือรับสภาพหนี้ ผลทางกฎหมายถือว่าลูกหนี้ยอมรับว่าเป็นหนี้เจ้าหนี้โดยที่อายุความสะดุดหยุดลงและไม่ถือเป็นการแปลงหนี้ใหม่ตามมาตรา 349 เพราะไม่มีการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เป็นสาระสำคัญแห่งหนี้ การชำระหนี้ซึ่งกระทำโดยบุคคลภายนอกสามารถทำได้แต่จะขัดกับเจตนาของคู่กรณีไม่ได้ ตามมาตรา 314 อีกทั้งนิติสัมพันธ์แต่เริ่มแรกของลูกหนี้ในการขอสินเชื่อจนกระทั่งเจ้าหนี้ผูกนิติสัมพันธ์ด้วย ในฐานะเจ้าหนี้เป็นธนาคารผู้ให้สินเชื่อย่อมพิจารณาหลักเกณฑ์ ระเบียบสินเชื่อ คุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อให้ได้วงเงินสินเชื่อตามที่ขอ ซึ่งธนาคารได้ตรวจสอบเครดิตผู้ขอสินเชื่อเป็นการเฉพาะตัวในข้อมูลเครดิตบูโรเพื่อป้องกันปัญหาผู้ที่มีหนี้เสียมาขอสินเชื่อ ตรวจสอบข้อมูลล้มละลาย รวมทั้งรายได้ของผู้ขอสินเชื่อที่จะสามารถผ่อนชำระหนี้เงินกู้กับธนาคารได้ การที่บุคคลภายนอกที่มิได้เป็นลูกหนี้มาทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้าง

⁹¹ ปิติกุล จีระมงคลพาณิชย์. คำประกันจำนอง จำนำ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร. บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, มกราคม 2545, หน้า 194.

หนี้โดยตกลงจะชำระหนี้ของลูกหนี้ให้เจ้าหนี้ มิใช่เป็นการรับสภาพหนี้ แต่เป็นสัญญาประเภทหนึ่ง ระหว่างเจ้าหนี้กับบุคคลภายนอก ซึ่งคู่สัญญาทำด้วยความสมัครใจไม่ขัดต่อกฎหมายยอมสมบูรณ์ ใช้บังคับได้ แต่อาจมีลักษณะเป็นสัญญาแปลงหนี้ใหม่ด้วยการเปลี่ยนตัวลูกหนี้ หากเจ้าหนี้ตกลง ให้นำหนี้ของลูกหนี้ระงับไปและไม่เป็นการขึ้นใจลูกหนี้เดิมตามมาตรา 350 ซึ่งบทบัญญัติมาตรานี้หา บังคับให้เจ้าหนี้กับลูกหนี้คนใหม่ต้องทำสัญญากันใหม่หรือไม่ก็ได้ เพียงแต่เจ้าหนี้อาจเสียสิทธิใน การฟ้องร้องบังคับชำระหนี้ห้ามนำสืบแก้ไขเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงเอกสารอันเป็นหลักฐานในหนี้ เดิมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 เมื่อไม่มีสัญญา แต่เป็นหนี้ที่มีอยู่จริง

ดังนั้น การที่บุคคลภายนอกสมัครใจเข้ามาชำระหนี้ให้เสร็จสิ้นไปต้องเป็น เรื่องของบุคคลนั้นต้องมีส่วนได้เสียด้วย ในการชำระหนี้นั้นจะเข้าชำระหนี้โดยขึ้นใจลูกหนี้หาได้ไม่ ตามมาตรา 314 วรรคสอง หรือแม้จะเป็นบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียซึ่งมิได้เป็นลูกหนี้มาทำ สัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้โดยการแปลงหนี้ใหม่ก็ไม่อาจทำได้ถ้าลูกหนี้มิได้ยินยอมใน การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ใหม่นั้น อย่างไรก็ตามบุคคลภายนอกซึ่งมิได้เป็นลูกหนี้ดังกล่าว จึงไม่อาจมาทำหนังสือรับสภาพหนี้แทนลูกหนี้ได้ ถือว่าบุคคลภายนอกนั้นเป็นผู้แสดงเจตนาฝ่าย เดียวเมื่อไม่เป็นการรับสภาพหนี้ผู้ที่มาค้ำประกันบุคคลภายนอกดังกล่าวก็ไม่ต้องรับผิดชอบไปด้วย นอกจากจะกระทำด้วยหลักเกณฑ์ของการแปลงหนี้ใหม่

1.1.3 ลูกหนี้ทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้แก่ธนาคาร ระบุ อัตราดอกเบี้ยกรณีผิดนัด ผิดเงื่อนไขสูงกว่าที่ธนาคารมีสิทธิเรียกเก็บ ผลทางกฎหมาย เป็นอย่างไรกับกรณีอัตราดอกเบี้ยที่ระบุไว้ดังกล่าวเป็นเบี้ยปรับหรือไม่

เดิมธนาคารอาคารสงเคราะห์จะคิดดอกเบี้ยปกติตามประกาศของ ธนาคารเอง และคิดดอกเบี้ยผิดนัดผิดเงื่อนไขตามประกาศกระทรวงการคลังในอัตราร้อยละ 19 ต่อปี ต่อมากระทรวงการคลังมีนโยบายให้ธนาคารอาคารสงเคราะห์คิดดอกเบี้ยปกติเช่นตาม ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยโดยใช้อัตราดอกเบี้ยตลาดของเงินให้สินเชื่อที่เหมาะสม⁹² เช่น อัตราดอกเบี้ย MLR (Minimum Lending) , MOR (Minimum Overdraft Rate) , MRR (Minimum Retail Rate) แต่กรณีผิดนัดผิดเงื่อนไขคิดอัตราดอกเบี้ยตามประกาศกระทรวงการคลังเช่นเดิม ถ้าขณะทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้มีประกาศกระทรวงการคลังกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ต่ำกว่าดอกเบี้ยที่ทำสัญญากันในกรณีผิดนัดผิดเงื่อนไข ถือว่าเป็นการไม่ชอบซึ่งดอกเบี้ยที่ตกลงเป็น โฆษณา เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิย้อนกลับไปคิดอัตราดอกเบี้ยตามที่กำหนดไว้เดิมในสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้แม้ว่าต่อมาอัตราดอกเบี้ยตามประกาศกระทรวงการคลังจะสูงหรือเท่ากับอัตราดอกเบี้ยที่

⁹² ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 108, ตอนที่ 184. ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2535 หน้าที่ 275.

กำหนดไว้อย่างไม่ถูกต้องในสัญญานั้น ส่วนในสัญญาจำนองซึ่งเป็นหนี้อุปกรณ์กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้อย่างสูง ก็ต้องพิจารณาถึงข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยตามสัญญาเงินกู้ที่เป็นหนี้ประธาน และดอกเบี้ยที่กำหนดไว้ในสัญญาจำนองก็แยกส่วนจากเงินต้นซึ่งต้องกำหนดเป็นจำนวนเงินแน่นอนตรงตัว ไม่มีผลถึงความสมบูรณ์ของสัญญาจำนองแต่อย่างใดและหาได้ถือว่าดอกเบี้ยที่กำหนดเป็นจำนวนไม่แน่นอนไม่ได้ อีกทั้งจำนวนดอกเบี้ยที่โฆษณาซึ่งลูกหนี้ได้ชำระไปแล้วจะนำมาหักชำระต้นเงินหรือเรียกคืนอีกไม่ได้ เพราะถือว่าลูกหนี้ได้กระทำการตามอำเภอใจชำระหนี้โดยรู้ว่าตนไม่มีความผูกพันที่จะต้องชำระตามมาตรา 407 และเมื่อดอกเบี้ยดังกล่าวเป็นโฆษณาหนี้คิดดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัดได้เพียงร้อยละ 7.5 ต่อปี ตามมาตรา 224 เท่านั้น

กรณีอัตราดอกเบี้ยที่ระบุไว้ดังกล่าวจะเป็นเบี้ยปรับหรือไม่นั้น มีข้อตกลงเรื่องอัตราดอกเบี้ยในสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารอาคารสงเคราะห์จะกำหนดไว้เกี่ยวกับเรื่องของอัตราดอกเบี้ยประเภทคงที่หรือลอยตัว ซึ่งอัตราดอกเบี้ยคงที่มีกำหนด 1 ปี 2 ปี หรือ 3 ปี หลังจากนั้นใช้อัตราดอกเบี้ยลอยตัว ถ้าอัตราดอกเบี้ยคงที่บันทึกต่อท้ายสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ระบุประเภทจำนวนปีที่ผู้กู้ขอใช้อัตราดอกเบี้ยคงที่ ส่วนระยะเวลาที่เหลืออยู่ผู้กู้ยินยอมเสียดอกเบี้ยให้แก่ผู้ให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ MRR ต่อปี เงื่อนไขและข้อตกลงอื่น ๆ ให้เป็นไปตามสัญญาเงินเดิม โดยหากผู้กู้ผิดนัดไม่ชำระหนี้เงินกู้ตามที่กำหนดไม่ว่างวดใดงวดหนึ่ง ผู้กู้ยินยอมให้ผู้ให้กู้เพิ่มอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าที่กำหนดตามอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่ผู้ให้กู้ประกาศสำหรับอัตราดอกเบี้ยผิดนัด แต่ทั้งนี้ผู้ให้กู้ไม่จำเป็นต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า ถ้าอัตราดอกเบี้ยลอยตัว จะกำหนดให้ธนาคารคิดดอกเบี้ยในอัตรา MRR, MLR, MOR แล้วแต่ประเภทของการกู้เงินกับยินยอมให้ผู้ให้กู้เพิ่มอัตราดอกเบี้ยอย่างสูง หากผู้กู้ผิดนัดผิดเงื่อนไขเช่นเดียวกันกับข้อตกลงของอัตราดอกเบี้ยคงที่ ดังนั้นการกำหนดข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยตามปกติก่อนการผิดนัดชำระหนี้ของอัตราดอกเบี้ยคงที่กับอัตราดอกเบี้ยลอยตัวจึงต่างกัน อัตราดอกเบี้ยคงที่นั้นเจ้าหนี้เรียกดอกเบี้ยได้ตามที่ตกลงกันในอัตราดอกเบี้ยคงที่แต่ละปีที่กำหนดนั้น ๆ หากเป็นอัตราดอกเบี้ยลอยตัวเมื่อมีการปรับเปลี่ยนดอกเบี้ยของสถาบันการเงินสามารถปรับเปลี่ยนได้เรื่อยไป บางครั้งอาจเท่ากับอัตราดอกเบี้ยเมื่อมีการผิดนัดชำระหนี้ก็ได้หรือบางครั้งดอกเบี้ยนี้อาจสูงกว่าก็ได้ ในช่วงเวลาหนึ่งจากการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยตามข้อตกลงปรับปรุงโครงสร้างหนี้เมื่อมีการผิดนัดชำระหนี้ให้คิดอัตราดอกเบี้ยอย่างสูงตามประกาศกระทรวงการคลังอัตราร้อยละ 19 ต่อปี แม้ในทางปฏิบัติธนาคารอาคารสงเคราะห์จะคิดอัตราดอกเบี้ยอยู่ที่อัตราร้อยละ 13.50 ต่อปี ข้อตกลงนี้จึงเป็นเบี้ยปรับมีลักษณะของการที่เจ้าหนี้ลงโทษลูกหนี้เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้หรือไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องตามสมควรเป็นการกำหนดค่าเสียหายไว้ล่วงหน้าในรูปของดอกเบี้ยที่คิดเพิ่มขึ้นจากเดิมตามมาตรา

379 ส่งผลโดยตรงต่อการใช้ดุลพินิจของศาลในการปรับลดจำนวนเงินที่ลูกหนี้จะต้องชำระแก่เจ้าหนี้ หากเห็นว่าเงินดังกล่าวสูงเกินส่วนตามมาตรา 383 แต่ข้อตกลงกำหนดอัตราดอกเบี้ยก่อนผิคนัดชำระหนี้ศาลไม่อาจใช้ดุลพินิจปรับลดจำนวนเงินได้ ซึ่งมีข้อตกลงที่เป็นเบี้ยปรับและเบี้ยปรับนั้นมีลักษณะเป็นเงินจำนวนหนึ่งนอกเหนือไปจากดอกเบี้ยที่เจ้าหนี้มีสิทธิคิดเอาจากลูกหนี้ได้ตามสัญญาอยู่แล้ว การปรับลดจึงต้องปรับลดเฉพาะเงินที่เพิ่มขึ้นจากเดิมเท่านั้น ถ้าศาลปรับลดดอกเบี้ยลงต่ำกว่าเดิมซึ่งเจ้าหนี้มีสิทธิคิดเอาจากลูกหนี้ได้อยู่แล้ว ก่อนหน้ามีการผิคนัดชำระหนี้จะกลายเป็นว่าเมื่อลูกหนี้ผิคนัดชำระหนี้แล้ว จะได้รับประโยชน์มากกว่าเมื่อยังไม่มีการผิคนัดชำระหนี้ย่อมไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหนี้และผิควัตถุประสงค์ในการกำหนดมาตรการเรื่องเบี้ยปรับ

1.1.4 ผู้ชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัดมาทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้ผลทางกฎหมายเป็นอย่างไร

ตามกฎหมายหุ้นส่วนบริษัทบัญญัติไว้เมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดบริษัทจำกัดเลิกกันเพราะเหตุอื่นนอกจากล้มละลาย หุ้นส่วนผู้จัดการหรือกรรมการของบริษัทยอมเข้าเป็นผู้ชำระบัญชี เว้นแต่ข้อสัญญาของห้าง หรือข้อบังคับบริษัทจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น หรือเป็นกรณีที่พนักงานอัยการ หรือบุคคลอื่นผู้มีส่วนได้เสียร้องขอ ศาลจะตั้งผู้ชำระบัญชีให้ได้ตามมาตรา 1251 และนอกจากนี้ผู้ชำระบัญชียังมีอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1259 ในการแก้ต่างข้อพิพาทคดีแพ่ง คดีอาญา ประนีประนอมยอมความ ดำเนินกิจการที่จำเป็นเพื่อการชำระสะสางกิจการให้เสร็จไปด้วยดี ขยายทรัพย์สิน ทำการอันใดตามที่จำเป็นเพื่อชำระบัญชีให้เสร็จไปด้วยดี อย่างไรก็ตามแม้ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัดจะเลิกแล้วหาได้มีผลให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัดสิ้นสภาพนิติบุคคลทันที เพียงแต่หยุดประกอบธุรกิจตามปกติเท่านั้น ความเป็นนิติบุคคลยังมีอยู่ เพราะต้องมีการชำระบัญชีเมื่อมีการเลิกห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัดผู้ชำระบัญชียังมีอำนาจที่จะฟ้องเรียกหนี้สินที่จะประกอบกิจการตามวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด ในกรณีจำเป็นในขณะนั้นได้ และหน้าที่ของผู้ชำระบัญชียังคงต้องทำรายงานการชำระบัญชีแสดงการชำระบัญชีที่ได้ดำเนินไปอย่างไร จัดการทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจำกัดนั้นไปประการใดแล้วจึงเรียกประชุมใหญ่เพื่อเสนอรายงานนั้นชี้แจงกิจการต่อที่ประชุม เมื่อที่ประชุมใหญ่อนุมัติรายงานจึงนำข้อความที่ได้ประชุมนั้นไปจดทะเบียนภายใน 14 วันนับแต่วันประชุมจนกระทั่งมีการจดทะเบียนให้ถือว่าเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชีตามมาตรา 1270 ดังนั้นตราปดที่ยังมิได้เสร็จสิ้นการชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้ก็ย่อมทำได้ถือว่าการปดที่ผู้ชำระบัญชีกระทำไปตามความประสงค์ของนิติบุคคลซึ่งแสดงออกโดยผู้แทนนิติบุคคลตามมาตรา 70 วรรค 2 เป็นการดำเนินกิจการที่จำเป็นเพื่อการชำระสะสางกิจการให้เสร็จไปด้วยดี หรือแม้กระทั่งจะโอนทรัพย์สินที่ใช้หนี้เจ้าหนี้ก็ย่อมทำได้ แต่ถ้าผู้ชำระบัญชีเห็นว่าเงินลงทุน หรือ

เงินค้ำประกันที่ได้ใช้เสร็จหมดแล้วสินทรัพย์ก็ยังไม่พอกับหนี้สินเมื่อผู้ชำระบัญชีร้องขอต่อศาล เพื่อให้
ออกคำสั่งว่าห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัดล้มละลายตามมาตรา 1266 ประกอบกับมาตรา
88 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ตราบนั้นการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ทำ
ขึ้นเป็นโมฆะ โดยเจ้าหนี้ต้องเข้าไปเฉลี่ยทรัพย์สินร่วมกับเจ้าหนี้อื่นและเป็นเหตุให้เพิกถอนการ
ชำระหนี้ที่เป็นการทำให้ได้เปรียบเจ้าหนี้อื่นตามมาตรา 24 ,115 แห่งพระราชบัญญัติ
ล้มละลาย พ.ศ. 2483

1.1.5 การที่ทายาท ผู้จัดการมรดกมาทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้าง หนี้กับเจ้าหนี้รวมทั้งกรณีไม่อาจสืบหาทายาทมาเพื่อการดังกล่าวได้ ผลในทางกฎหมาย เป็นอย่างไร

เมื่อลูกหนี้ถึงแก่ความตายมรดกของลูกหนี้ก็ตกทอดแก่ทายาทตาม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1599 รวมทั้งทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตายตลอดทั้งสิทธิ
หน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ ตามมาตรา 1600 อาศัยอำนาจแห่งมรดกนี้ตามมาตรา 194 เจ้าหนี้มี
สิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ แม้เมื่อลูกหนี้ถึงแก่ความตายแต่ห้ามมิให้ฟ้องร้องเมื่อพ้นกำหนด
1 ปี นับแต่วันที่เจ้าหนี้ได้รู้ หรือทายาทโดยธรรมได้รู้ความตายของเจ้ามรดกตามมาตรา 1754
โดยสิทธิที่ได้รับชำระหนี้และบังคับชำระหนี้มีได้แต่เฉพาะกองมรดกของลูกหนี้เท่านั้นตามมาตรา
1734 จะไปบังคับเอาจากทรัพย์สินของบุคคลอื่นไม่ได้ แม้ว่าเจ้าหนี้มีสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้จาก
ทรัพย์สินอันเป็นกองมรดกของลูกหนี้จนสิ้นเชิงตามมาตรา 214 หากทายาทที่ถูกบังคับชำระหนี้จาก
ทรัพย์สินที่ได้รับมาเกินกว่าส่วนที่ตนจะต้องเฉลี่ยใช้หนี้ให้ทายาทนั้น มีสิทธิไล่เบี้ยจากทายาทคน
อื่นได้ตามมาตรา 1738 วรรคสอง แต่กองมรดกไม่เป็นบุคคลอื่นจะถูกฟ้องร้องได้ มาตรา 1737
จึงให้สิทธิเจ้าหนี้ฟ้องทายาทคนใดคนหนึ่งหรือทั้งหมดได้ ถ้ามีผู้จัดการมรดกให้เรียกเข้ามาในคดีได้

ในทางปฏิบัติของธนาคารอาคารสงเคราะห์จะให้ผู้จัดการมรดกลงนามใน
หนังสือรับสภาพหนี้ เพื่อการพักดอกเบี้ยค้างชำระหนี้ของลูกหนี้เท่านั้น ผู้เขียนเห็นว่า หน้าที่
ผู้จัดการมรดกนั้นเริ่มตั้งแต่วันที่ได้ฟังหรือถือได้ฟังคำสั่งศาลตั้งผู้จัดการมรดกแล้วตามมาตรา
1716 และมีหน้าที่หลักในการทำนิติกรรมใด ซึ่งตนมีส่วนได้เสียแต่จะเป็นปฏิบัติต่อกองมรดกไม่
ได้เว้นแต่พิพัยกรรมจะได้อนุญาตหรือได้รับอนุญาตจากศาลตามมาตรา 1722 อีกทั้งการจำหน่าย
ทรัพย์มรดกต้องกระทำโดยจำเป็นและไม่ต้องขอความยินยอมจากทายาท ถ้ามีหนี้สินจำเป็นต้อง
ขายทรัพย์มรดกใช้หนี้ แต่การจำหน่ายเช่นว่านี้ต้องขายทอดตลาดเท่านั้นตามมาตรา 1740 วรรค
สอง ดังนั้นเมื่อผู้จัดการมรดกลงนามในหนังสือรับสภาพหนี้จึงไม่ใช่ลูกหนี้โดยตรง แต่กระทำการใน
ฐานะผู้จัดการมรดกเท่านั้นและไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว อีกทั้งทำให้อายุความสะดุดหยุดลง
ด้วยเหตุที่มีให้เจ้าหนี้ฟ้อง เมื่อพ้นกำหนด 1 ปี นับแต่ความตายของเจ้าของมรดกต้องตั้งต้นกันใหม่

ตามอายุความแห่งมูลหนี้จากการกู้เงินอันมีกำหนด 10 ปี ตามมาตรา 1754 วรรคท้าย ถ้าพ้นกำหนดตั้งว่าหนี้แล้วหนี้ประธานเป็นอันขาดอายุความ แต่ยังคงมีสิทธิบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนองและจะบังคับเอาดอกเบี้ยค้างชำระย้อนหลังเกิน 5 ปีขึ้นไปไม่ได้ อย่างไรก็ตามผู้จัดการมรดกจะกู้เพิ่มเพื่อชำระหนี้ค้างก็สามารถทำได้ ทั้งนี้เป็นการรักษาของทรัพย์มรดกนั้นไว้แม้จะเป็นการก่อนหนี้เพิ่มก็ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อกองมรดก เพราะถ้าไม่ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วยวิธีดังกล่าว หนี้ที่ค้างชำระอาจเพิ่มจำนวนอันกระทบต่อกองมรดกที่จะแบ่งปันทายาทได้ แต่การโอนทรัพย์สินใช้หนี้แท้จริงแล้วเป็นการจำหน่ายทรัพย์มรดกซึ่งผู้จัดการมรดกมีอำนาจดำเนินการได้และมีความจำเป็นเพื่อขายทรัพย์มรดกใช้หนี้น่าจะกระทำได้ ซึ่งในทางปฏิบัติการโอนทรัพย์สินชำระหนี้ธนาคารจะตีราคาทรัพย์ตามประเมินและหักชำระหนี้ส่วนต่างชำระเพิ่ม แต่บทบัญญัติในมาตรา 1740 การขายดังกล่าวต้องนำออกขายทอดตลาดจึงไม่ใช่เจ้าหนี้เสนอไปที่ได้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดในการใช้หนี้นั้น ส่วนกรณีทายาทซึ่งมิใช่ผู้จัดการมรดกทำหนังสือรับสภาพหนี้กับเจ้าหนี้ก็คงรับผิดชอบเกินกว่าทรัพย์มรดกที่ตกทอดได้แก่ตนและไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวรวมทั้งในฐานะผู้จัดการมรดกชำระหนี้ของลูกหนี้ที่ตายให้แก่เจ้าหนี้แต่อย่างใด

กรณีที่ไม่มีผู้จัดการมรดกหรือไม่อาจสืบหาทายาทมาเพื่อปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้ได้ทำให้หนี้ที่ค้างชำระมากขึ้นเกิดปัญหานี้เสียตามมา ครั้นเจ้าหนี้จะใช้สิทธิฟ้องร้องบังคับชำระหนี้ก็ไม่มีคู่ความให้ดำเนินคดี เจ้าหนี้จึงถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียชอบที่จะร้องขอต่อศาลให้ตั้งผู้จัดการมรดกได้ตามมาตรา 1713 และเจ้าหนี้เองก็อาจเป็นผู้จัดการมรดกได้อีกทั้งไม่ขัดต่อคุณสมบัติการเป็นผู้จัดการมรดกตามมาตรา 1718 แต่การตั้งเจ้าหนี้เป็นผู้จัดการมรดกต้องไม่ปรากฏว่ามีผู้มีส่วนได้เสียอื่น มิฉะนั้นจะถือว่าเจ้าหนี้นิยมมีส่วนได้เสียเป็นปฏิปักษ์ต่อกองมรดกนั้น เมื่อมีผู้จัดการมรดกแล้วก็ดำเนินการตามจำเป็นเพื่อจำหน่ายกองทรัพย์มรดกที่เป็นหนี้เจ้าหนี้และชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ให้นำออกขายทอดตลาดตามมาตรา 1740 ดังที่กล่าวมาแล้ว

1.2 สัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นการแปลงหนี้ใหม่

วิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยการแปลงหนี้ใหม่ เป็นการที่เจ้าหนี้และลูกหนี้ตกลงเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งหนี้ได้แก่ มูลแห่งหนี้ซึ่งเป็นที่มาแห่งหนี้ ตัวเจ้าหนี้ ตัวลูกหนี้ จำนวนหนี้ วัตถุประสงค์แห่งหนี้โดยกระทำการงดเว้น กระทำการโอนกรรมสิทธิในทรัพย์สิน ทรัพย์สินอันเป็นวัตถุประสงค์แห่งหนี้ เงื่อนไขแห่งหนี้ โดยมีเจตนาที่จะระงับหนี้เดิมมาผูกพันกันตามหนี้ใหม่ ถ้าหนี้เดิมไม่มีอยู่หนี้ใหม่ก็เกิดขึ้นไม่ได้เช่นกันตามมาตรา 349 นั้น การแปลงหนี้ใหม่จึงมิได้ทำให้สิ้นความผูกพันกันไปเสียทีเดียว ยังคงมีความผูกพันตามหนี้ใหม่อยู่อีก เว้นแต่เป็นการแปลงหนี้ใหม่โดยการเปลี่ยน

ตัวลูกหนี้ ลูกหนี้เดิมยอมหลุดพ้นจากหนี้ขึ้นไปลูกหนี้คนใหม่เข้ามาผูกพันตามหนี้ใหม่แทน⁹³ ดังนั้นการที่ธนาคารอาคารสงเคราะห์ให้ลูกหนี้นำหลักประกันใหม่มาเพิ่มเติมจากหลักประกันเดิม เพื่อเป็นการประกันการชำระหนี้ตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ จัดให้มีผู้ค้ำประกันใหม่เพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงผู้ค้ำประกันเดิม ข้อตกลงการกู้เพิ่มเพื่อชำระหนี้ค้ำโดยเพิ่มวงเงินจำนองเดิม ข้อตกลงขยายระยะเวลาผ่อนชำระหนี้ การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย ข้อตกลงเหล่านี้หาเป็นการปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยการแปลงหนี้ใหม่อันทำให้หนี้เดิมระงับไม่ ทั้งไม่เปลี่ยนแปลงสิ่งที่เป็นสาระสำคัญแห่งหนี้ แต่ปัจจุบันธนาคารอาคารสงเคราะห์มีมาตรการเงื่อนไขในการลดหนี้กรณี พิเศษโครงการ ธ.อ.ส. เพื่อคุณ (NPL GHB 4 U) มีปัญหาอาจเข้าลักษณะเป็นการแปลงหนี้ใหม่ หรือการเพิ่มตัวลูกหนี้ในทางปฏิบัติจะทำการไถ่ถอนจำนองและทำสัญญาใหม่เพื่อระงับมูลหนี้เดิม หรือลูกหนี้ยื่นกู้ปลูกสร้างแฟลตแปลงหนี้เงินกู้เป็นหนี้เบิกเงินเกินบัญชีหรือการปรับปรุงโครงสร้างหนี้สำหรับหนี้ที่ขาดระยะเวลายังบังคับคดีเพื่อสิทธิของเจ้าหนี้ในมูลหนี้นั้น เป็นต้น ซึ่งมีผลกระทบต่อ สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบ รวมทั้งการบังคับชำระหนี้ การใช้สิทธิไล่เบี่ยระหว่างคู่สัญญาและ บุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1.2.1 การปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยการลดหนี้ให้เป็นการแปลงหนี้ใหม่หรือไม่

การที่เจ้าหนี้ตกลงจะยกเลิกหรือลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้ ซึ่งอาจเป็นการลดเงินต้นหรือดอกเบี้ยค้างชำระภายในเงื่อนไขที่ยังไม่มีผลบังคับจนกว่าลูกหนี้จะได้ชำระหนี้ส่วนที่เจ้าหนี้ไม่ได้ตกลงลดหนี้คืนให้แก่เจ้าหนี้ภายในเวลาที่กำหนดโดยถูกต้องครบถ้วนก่อน ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงจำนวนหนี้อันเป็นสาระสำคัญแห่งหนี้⁹⁴ ตามมาตรา 349 แต่ในข้อสัญญาจะตกลงว่า หากลูกหนี้ชำระหนี้ตามยอดหนี้เดิมที่ค้างชำระทั้งหมดจากที่ลูกหนี้รับสภาพหนี้ไว้ในสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ทั้งมีสิทธิบังคับชำระหนี้เอาจากหลักประกันต่าง ๆ ที่ลูกหนี้ได้ให้ไว้ ซึ่งในสัญญาดังกล่าวธนาคารอาคารสงเคราะห์ทำไว้กับลูกหนี้ล้วนมีเงื่อนไขส่วนลดให้ไม่ว่าเป็นกรณีของ ขอชำระหนี้ปิดบัญชีเงินกู้ ขอชำระหนี้ค้ำทั้งหมดหรือดอกเบี้ยที่ค้างทั้งหมดส่วนที่เหลือขอปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ดังนั้นข้อตกลงเช่นนี้ไม่ทำให้การลดหนี้แบบมีเงื่อนไขดังกล่าวเข้าลักษณะการแปลงหนี้ใหม่ การลดหนี้ซึ่งจะเป็นการปลดหนี้บางส่วนตามมาตรา 340 นั้น มีเงื่อนไขบังคับก่อนที่ลูกหนี้ต้องชำระหนี้ส่วนที่เจ้าหนี้ไม่ได้ตกลงลดให้คืนเจ้าหนี้โดยถูกต้องครบถ้วนภายในเวลาที่

⁹³ รวมคำบรรยายภาคหนึ่ง. สมัยที่ 56, เล่มที่ 17. ปี 2546, หน้า 66.

⁹⁴ จีรศักดิ์ รอดจันทร์. "สัญญาปรับโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้โดยการลดหนี้ในช่วงภายหลังปี 2542 กับภาระภาษี" *สรรพากรศาสตร์*. ปีที่ 47, ฉบับที่ 2. กุมภาพันธ์ 2543, หน้า 15-16.

กำหนด เงื่อนไขการลดหนี้จึงจะมีผลบังคับเจ้าหนี้และลูกหนี้จึงไม่มีเจตนาระงับหนี้เดิมเพื่อผูกพันตามหนี้ใหม่ เมื่อใดเจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ส่วนที่เจ้าหนี้ไม่ตกลงลดให้แก่ลูกหนี้แล้วหนี้ในส่วนที่เจ้าหนี้ตกลงลดให้จึงระงับสิ้นไป เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิกลับมาฟ้องเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ในส่วนที่เจ้าหนี้ลดให้ นั่น อย่างไรก็ตามอาคารอาคารสงเคราะห์ก็ไม่มีมาตรการปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยลดหนี้แบบไม่มีเงื่อนไข ซึ่งจะมีผลทำให้ลูกหนี้ได้ลดหนี้ทันทีเมื่อลงนามในสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ทำให้มีการปลดหนี้บางส่วนอันมีผลทำให้หนี้ส่วนที่ปลดให้ระงับสิ้นไปหนี้ส่วนที่เหลือหลังจากการปลดหนี้ที่ลูกหนี้ยังมีหน้าที่ชำระต่อไปภายใต้ข้อตกลงปรับปรุงโครงสร้างหนี้ใหม่จึงเข้าลักษณะการแปลงหนี้ใหม่ เพราะเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เป็นสาระสำคัญคือจำนวนหนี้ เมื่อหนี้ส่วนที่ปลดให้ระงับสิ้นไปในส่วนนี้เจ้าหนี้ไม่อาจฟ้องร้องบังคับชำระหนี้ได้ ดังนั้น การลดหนี้จะเป็นการปลดหนี้ซึ่งมีผลทำให้หนี้เดิมระงับหรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่าจะมีได้เฉพาะการลดหนี้แบบไม่มีเงื่อนไขนั่นก็คือ การปลดหนี้บางส่วนส่งผลให้การลดหนี้ในส่วนนั้นระงับสิ้นไปอันเป็นการแปลงหนี้ใหม่เฉพาะส่วนนั้นดังที่กล่าวมาแล้วนั่นเอง

1.2.2 การที่ลูกหนี้เงินกู้ปลูกสร้างแฟลตเปลี่ยนแปลงหนี้เงินกู้เป็นหนี้เบิกเงินเกินบัญชี เข้าลักษณะการแปลงหนี้ใหม่หรือไม่

ลูกหนี้เงินกู้ปลูกสร้างแฟลตของธนาคารอาคารสงเคราะห์มีนัดชำระหนี้เงินต้นคงค้างรวมดอกเบี้ยค้างชำระเกิน 3 เดือน เมื่อนั้นลูกหนี้เงินกู้ปลูกสร้างแฟลตได้ทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามมาตรการของธนาคารอาคารสงเคราะห์ได้หลายวิธี แต่กรณีที่ลูกหนี้เงินกู้ดังกล่าวยังคงไม่สามารถที่จะนำรายได้จากการให้เช่าหลักประกันเพื่อนำค่าเช่ามาผ่อนชำระให้เพียงพอกับเงินงวดได้ ลูกหนี้จึงมีความประสงค์ขอเปลี่ยนวัตถุประสงค์จากเงินกู้ปลูกสร้างแฟลตเป็นอาคารชุดเพื่อจัดสรรขายและจดทะเบียนอาคารชุดที่สำนักงานที่ดิน ซึ่งสินเชื่อประเภทนี้มีได้เฉพาะหนี้เงินกู้เบิกเงินเกินบัญชี ทางปฏิบัติธนาคารอาคารสงเคราะห์จะให้ลูกหนี้ลงนามบันทึกปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยระบุในข้อสัญญาเปลี่ยนแปลงประเภทการกู้เงินจากเงินกู้ปลูกสร้างแฟลตเป็นเงินกู้เบิกเงินเกินบัญชี และให้ใช้อัตราดอกเบี้ยประเภท MOR อย่างเงินกู้เบิกเงินเกินบัญชีเท่านั้น แต่หาได้เปลี่ยนบัญชีเงินกู้ประเภททั่วไปเป็นอย่างบัญชีกระแสรายวัน อันเป็นลักษณะการกู้เบิกเงินเกินบัญชีไม่ และยังคงผ่อนชำระเงินงวดเป็นรายเดือนเข้าบัญชีเงินกู้เดิม รวมทั้งไม่มีการเปลี่ยนแปลงประเภททางทะเบียนอย่างการจำนองใหม่

ประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงเงินกู้ข้างต้น เป็นเพียงปรับหนี้ระยะสั้นให้เป็นระยะยาว เปลี่ยนระยะเวลาผ่อนชำระ และอัตราดอกเบี้ยที่เปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ใช้อัตราเดียวกันกับอัตราของเงินกู้เบิกเงินเกินบัญชีหรือบัญชีเดินสะพัดที่ธนาคารอาคารสงเคราะห์ประกาศกำหนดอยู่ โดยที่จำนวนหนี้เงินกู้ปลูกสร้างแฟลตหาได้เปลี่ยนแปลงคิติดอกเบี้ย

ทบตันอย่างวิธีตัดทอนบัญชีนี้ทั้งหมดหรือแค่บางส่วนอันเกิดขึ้นแต่กิจการในระหว่างคู่สัญญาขึ้นหักกลบลบกัน และคงชำระแต่ส่วนที่เป็นจำนวนคงเหลือโดยดุลยภาคตามที่บัญญัติในมาตรา 856 และดอกเบี้ยค้างส่งในสัญญาเงินกู้พลตจึงไม่เป็นลักษณะดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งคิดแบบไม่ทบตันอยู่ในบังคับ อายุความ 5 ปี ตามมาตรา 193/33 (2) หากมีดอกเบี้ยค้างส่งอีก คงขาดอายุความเฉพาะส่วนที่เกิน 5 ปี ดอกเบี้ยงวดโดยยังไม่เกิน 5 ปี ไม่ขาดอายุความตามมาตรา 193/33 (1) แม้ในทางกลับกัน ลูกหนี้เปลี่ยนแปลงหนี้เงินกู้เบิกเงินเกินบัญชีเป็นหนี้เงินกู้ทั่วไป ก็ถือว่าคู่สัญญาไม่ประสงค์ให้มีการเดินสะพัดทางบัญชีต่อกันแล้วสัญญาบัญชีเดินสะพัดก็สิ้นสุด ไม่สามารถคิดดอกเบี้ยทบตันต่อไปได้ การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ลักษณะนี้ก็ไม่เป็นการแปลงหนี้ใหม่ ดอกเบี้ยค้างที่เกิดขึ้นใหม่ของเงินต้นจะมีอายุความ 5 ปี นับแต่วันชำระหนึ่งงวดสุดท้าย มิใช่มีอายุความ 10 ปี ตามมาตรา 193/30 อย่างเช่นดอกเบี้ยทบตัน ดังนั้น สัญญาเบิกเงินเกินบัญชีมิใช่สัญญากู้ยืมเงินแต่เป็นสัญญาชนิดหนึ่งที่กฎหมายมิได้บัญญัติให้ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้เบิกเงินเกินบัญชีมาแสดงจึงฟ้องร้องบังคับคดีได้ แต่เป็นสัญญาต่างตอบแทนยิ่งกว่าสัญญากู้ยืมเงินต้องมีบัญชีนี้ระหว่างกันเป็นหลักฐานในทางหักทอนบัญชีกัน โดยมีข้อตกลงให้ตัดทอนบัญชีคล้าย ๆ กับการหักกลบลบหนี้ ซึ่งลูกหนี้ต้องชำระหนี้ตามจำนวนที่คงเหลือให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง การแปลงหนี้อันมีผลให้สัญญาเงินประเภทพลตระงับแห่งหนี้ไป สาระสำคัญอันเป็นลักษณะสัญญาใหม่ต้องเข้าหลักเกณฑ์ของสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีหรือบัญชีเดินสะพัดด้วย

1.2.3 การปรับปรุงโครงสร้างหนี้สำหรับลูกหนี้ที่ขาดระยะเวลาบังคับคดี เพื่อสิทธิของเจ้าหนี้ในมูลหนี้นั้นมีผลในทางกฎหมายอย่างไร

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 271 ถ้าลูกหนี้มิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาขอที่จะร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ภายใน 10 ปี นับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง สอดคล้องกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 213 เมื่อลูกหนี้ละเลยไม่ชำระหนี้ของตน เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับชำระหนี้ก็ได้ อาศัยอำนาจแห่งมูลหนี้ที่เจ้าหนี้มีสิทธิจะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ตามมาตรา 194 ระยะเวลาในการบังคับคดีหาใช้สิทธิเรียกร้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่จึงไม่ใช่อายุความ ย่อมสามารถยื่นหรือขยายได้ถ้ามีพฤติการณ์พิเศษ ตามมาตรา 23 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและการร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาต้องกระทำภายใน 10 ปี นับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่งต่อศาลที่ออกหมายบังคับคดีโดยต้องแจ้งหรือแถลงให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบศาลออกหมายบังคับคดีแล้วพร้อมกับเจ้าหนี้แจ้งความประสงค์ระบุให้ยึดทรัพย์สินอะไรบ้างของลูกหนี้ออกขายทอดตลาดจึง

ครบหลักเกณฑ์ในการร้องขอบังคับคดีดังกล่าว แม้เจ้าพนักงานบังคับคดีจะไปยึดทรัพย์สินลูกหนี้เกิน 10 ปีแล้วก็ตาม

ประเด็นที่เจ้าหนี้จะใช้สิทธิบังคับชำระหนี้เอากับลูกหนี้ที่ขาดระยะเวลาบังคับคดีทางปฏิบัติธนาคารอาคารสงเคราะห์จะให้ลูกหนี้มาทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้โดยวิธีลูกหนี้เดิมหรือกับลูกหนี้คนใหม่ทำการแปลงหนี้ใหม่แต่ไม่อาจทำได้ทุกรายไป เนื่องจากลูกหนี้ทราบข้อบกพร่องแห่งสิทธิดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เป็นจำนวนมาก ถ้าธนาคารอาคารสงเคราะห์จะใช้สิทธิตามคำพิพากษาหรือสิทธิตามสัญญาประนีประนอมยอมความโดยอาศัยสิทธิตามคำพิพากษา ซึ่งทั้งสองกรณียังไม่มีการบังคับคดี ถ้าฟ้องคดีใหม่ถือเป็นฟ้องซ้ำเพราะหนี้ตามคำพิพากษามีอะไรจะต้องบังคับเว้นแต่เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นอันเกิดจากสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นจะไปฟ้องคดีกันใหม่ได้แต่ส่วนคดีเดิมจะมาขอให้บังคับคดีไม่ได้ ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าแม้สิทธิตามคำพิพากษาจะขาดระยะเวลาบังคับคดีไปแล้วแต่หนี้ตามสัญญาจำนองไม่ระงับสิ้นไปด้วยเหตุดังกล่าวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 744 ทั้งไม่เข้ากรณีตามมาตรา 744(1) หนี้ประธานที่ประกันระงับสิ้นไปด้วยเหตุประการอื่นใดมิใช่อายุความซึ่งเป็นกรณีตามมาตรา 314 ถึงมาตรา 353 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่องการชำระหนี้ทั้งหมดแก่เจ้าหนี้ การที่เจ้าหนี้ปลดหนี้ การหักกลบลบหนี้ การแปลงหนี้ใหม่ หนี้เคลื่อนกลับกัน สิทธิของเจ้าหนี้ในสัญญาจำนองอันเป็นส่วนอุปกรรมยังคงมีอยู่ เจ้าหนี้ชอบที่จะใช้สิทธิในส่วนนี้บังคับชำระหนี้เอาแก่ลูกหนี้ได้จึงต้องถือหลักตามกฎหมายในส่วนสาระบัญญัติเป็นสำคัญและบังคับเอากับทรัพย์สินที่จำนองได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193 / 27 ประกอบมาตรา 745 ซึ่งส่วนหนี้ประธานได้ขาดอายุความไปแล้วคงได้สิทธิบังคับให้ชำระดอกเบี้ยที่ค้างย่อนหลังไม่เกิน 5 ปีเท่านั้น ส่วนการบังคับทรัพย์สินออกขายทอดตลาดเพราะไม่ชำระหนี้ก็ไม่อาจบังคับทรัพย์สินอื่นตามบันทึกต่อทำสัญญาจำนอง แม้ว่าการที่เจ้าหนี้ในฐานะผู้รับจำนองจะใช้สิทธิเอาทรัพย์สินจำนองหลุดต้องอยู่ในบังคับมาตรา 729 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เจ้าหนี้ต้องแสดงให้เห็นว่าลูกหนี้ขาดส่งดอกเบี้ยแล้วเป็นเวลา 5 ปี ผู้จำนองมิได้แสดงให้เห็นที่พอใจแก่ศาลว่าราคาทรัพย์สินนั้นท่วมจำนวนเงินอันค้างชำระและไม่มีการจำนองรายอื่นหรือบุริมสิทธิอื่นได้จดทะเบียนไว้เหนือทรัพย์สินอันเดียวกันนั่นเอง ซึ่งศาลอาจตีความได้ว่า เจ้าหนี้รู้อยู่แล้วว่าสิทธิของตนขาดระยะเวลาบังคับคดีอันเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตได้ รวมทั้งหนี้ที่ขาดระยะเวลาบังคับคดีเจ้าหนี้นำสิทธิเรียกร้องอันตั้งหลักฐานขึ้นโดยคำพิพากษาชั้นที่สุดของศาลซึ่งมีอายุความ 10 ปี เป็นมูลฟ้องให้ลูกหนี้ล้มละลาย เมื่อพ้น 10 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหนี้ตามคำพิพากษาดังกล่าวจึงขาดอายุความไม่สามารถฟ้องร้องให้

บังคับคดีได้ต้องห้ามมิให้ขอรับชำระหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 94 (1) แม้เจ้าหนี้จะได้มีการบังคับคดีตามคำพิพากษาภายใน 10 และได้เงินมาบางส่วนก็ห้ามมิให้การฟ้องคดีที่จะเป็นเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลง

1.2.4 การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ กรณีผู้รับโอนทรัพย์สินซึ่งจำนองโดยติดจำนองกับผลทางกฎหมายเป็นอย่างไร

การโอนทรัพย์สินซึ่งจำนองอันเป็นหลักประกันของธนาคารอาคารสงเคราะห์ ในระหว่างการบังคับคดีของลูกหนี้ตามคำพิพากษาและมีบุคคลภายนอกผู้ซื้อทรัพย์สินติดจำนองจากการขายทอดตลาดไป เนื่องจากมีเจ้าหนี้ตามคำพิพากษารายอื่นซึ่งเป็นเจ้าหนี้สามัญมาบังคับคดียึดทรัพย์ดังกล่าว ซึ่งยังคงจำนองเป็นหลักประกันกับธนาคารอาคารสงเคราะห์ กรณีดังกล่าวผู้รับโอนทรัพย์สินที่จำนองเป็นผู้มีกรรมสิทธิในทรัพย์สินที่จำนอง ธนาคารอาคารสงเคราะห์ในฐานะผู้รับจำนองขอที่จะได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนองก่อนเจ้าหนี้สามัญ มีพักต้องพิเคราะห์ว่ากรรมสิทธิในทรัพย์สินจะได้โอนไปยังบุคคลภายนอกแล้วหรือไม่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 702 แต่สิทธิและหน้าที่ผู้รับโอนทรัพย์สินซึ่งจำนองได้แต่เพียงสิทธิไถ่ถอนจำนองตามมาตรา 736 ถึงมาตรา 738 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และจะไถ่ถอนจำนองเมื่อใดก็ได้เนื่องจากผู้รับโอนไม่ใช่ลูกหนี้ แม้ว่านี่ยังไม่ถึงกำหนดชำระหรือมีสัญญาว่าห้ามไถ่ถอนก่อนกำหนด ตราบใดผู้รับจำนองยังไม่ได้บอกกล่าวบังคับจำนองผู้รับโอนมีสิทธิไถ่ถอนจำนองได้เสมอถ้าได้รับคำบอกกล่าวบังคับจำนองแล้วจะต้องไถ่ถอนจำนองภายใน 1 เดือน แต่อย่างไรก็ดีผู้รับโอนทรัพย์สินที่จำนองไม่มีหน้าที่อย่างลูกหนี้ขั้นต้นในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้

ประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นว่าก่อนที่จะกล่าวถึงหน้าที่ของผู้รับโอนทรัพย์สินที่จำนองมีได้หรือไม่ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้จำต้องมาพิจารณากับว่าภาระหนี้และภาระจำนองที่ผู้รับโอนรับไปมีมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะกล่าวได้ว่าหนี้ประธานตามสัญญากู้ยืมนั้นเป็นคนละส่วนแยกจากส่วนจำนองที่เป็นอุปกรณ์แห่งหนี้ประธาน กรณีมีผู้ซื้อทรัพย์สินโดยสุจริตจากการขายทอดตลาดตามคำสั่งศาลโดยติดจำนองไป ผู้ซื้ออ้างว่าสิทธิของตนในการได้มาซึ่งทรัพย์สินไม่เสียไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1330 แต่ก็ไม่ได้คุ้มครองให้ปลอดภัยจากภาระผูกพันต่าง ๆ การจำนองต้องติดไปด้วย แต่ภาระหนี้และการจำนองจะต่างกับลูกหนี้หรือทายาทของลูกหนี้หรือทายาทของผู้ค้ำประกัน ซึ่งต้องรับผิดชอบในหนี้เดิมจำนวนตามสัญญากู้เงินหรือสัญญาค้ำประกันส่วนผู้รับโอนซึ่งเป็นบุคคลภายนอกน่าจะรับผิดชอบไม่เกินจำนวนดอกเบี้ยจากการขายทอดตลาดนั้น และตราบใดที่ยังไม่มีการฟ้องบังคับจำนองเอากับบุคคลภายนอกผู้รับโอนทรัพย์สิน

ที่จำนอง การจำนองยังคงไม่ระงับสิ้นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 744 (5) ดังนั้นเมื่อมีการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ติดจำนองไปการจำนองย่อมครบไปด้วย

ธนาคารอาคารสงเคราะห์เป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและเจ้าหนี้ที่มีบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินที่จำนอง มีสิทธิได้รับชำระหนี้ในเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จำนองก่อนเจ้าหนี้สามัญ หากชำระหนี้แล้วยังมีเงินเหลืออยู่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในคดีอื่นก็มีสิทธิขอเฉลี่ยในเงินที่เหลือนั้นได้ แต่ต้องมายื่นขอเฉลี่ยทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 290 ภายในระยะเวลาการบังคับคดี 10 ปีนับแต่วันมีคำพิพากษา และต้องยื่นภายใน 14 วันนับแต่วันขายทอดตลาดแม้ว่าลูกหนี้จะอยู่ในกำหนดค้ำจับหรือลูกหนี้อยู่ระหว่างปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ส่วนการจะยื่นคำร้องขอชำระหนี้บุริมสิทธิจำนองต้องขอก่อนเอาทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 289 ทั้งสองกรณีกฎหมายมิได้บังคับผู้รับจำนองแต่อย่างใดถ้าแม้เจ้าหนี้ไม่อาจใช้สิทธิกรณีดังกล่าวได้ ก็หากระทบกระทั่งสิทธิของเจ้าหนี้ในฐานะผู้รับจำนองที่มีอยู่เหนือทรัพย์สินนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 287 การบังคับคดีแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่มีผลทำให้สิทธิดังกล่าวนั้นหมดไป สิทธิจำนองคงตกติดไปกับตัวทรัพย์สินแต่การที่จะฟ้องบังคับชำระหนี้เอาทั้งลูกหนี้เมื่อพ้นระยะเวลาบังคับคดีเท่ากับหนี้ประนีประนอมเป็นอันขาดอายุความไปด้วย และหนี้จำนองอันเป็นอุปกรณ์ของหนี้ประนีประนอมได้โอนสิทธิและหน้าที่ในการจำนองไปยังผู้รับโอนทรัพย์สินที่ติดจำนองแล้ว จึงไม่อาจใช้สิทธิบังคับเอาทั้งดอกเบี้ยที่ค้างชำระในการจำนองเกินกว่า 5 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/27 ประกอบมาตรา 745 ได้ เจ้าหนี้ชอบที่จะฟ้องบังคับจำนองเอาทั้งทรัพย์สินที่จำนองตามราคาซื้อหรือวงเงินที่จำนองทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันเพื่อขายทอดตลาดโดยปลอดจำนองหักชำระหนี้ผู้รับจำนอง ผู้ซื้อทรัพย์สินจะอ้างว่าตนเป็นผู้ซื้อโดยสุจริตไม่ทราบทรัพย์สินนั้นติดจำนองมาเป็นข้อต่อสู้ผู้รับจำนองไม่ได้ทั้งสิ้น หรือมิฉะนั้นแล้วด้วยความยินยอมของผู้รับโอนทรัพย์สินนั้นชอบที่จะปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้โดยวิธีแปลงหนี้ใหม่ก็ย่อมจะทำได้และเมื่อนั้นผู้รับโอนทรัพย์สินที่จำนองก็มีหน้าที่เช่นลูกหนี้ต่อไป

1.2.5 การปรับปรุงโครงสร้างหนี้กรณีผู้จำนอง หรือผู้ค้ำประกันกับผลในทางกฎหมายเป็นอย่างไร

สัญญาค้ำประกันที่ผู้ค้ำประกันทำกับธนาคารอาคารสงเคราะห์หรืออยู่ในปัจจุบันนั้นจะเป็นกรณีของการให้สินเชื่อประเภทสร้างแฟลตให้เช่า และเงินกู้เบิกเงินเกินบัญชี ผู้ที่เป็นลูกหนี้จะเป็นนิติบุคคลโดยผู้แทนเป็นกรรมการผู้จัดการหรือหุ้นส่วนผู้จัดการลงนามสัญญากู้เงินกับธนาคารอาคารสงเคราะห์ พร้อมทั้งทำสัญญาค้ำประกันในนามส่วนตัวหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้ค้ำประกัน ส่วนกรณีผู้จำนองจะมีในสินเชื่อทุกประเภททั้งผู้จำนองเป็นลูกหนี้ด้วยหรือบุคคล

ภายนอกเป็นผู้จำนองแต่ไม่ได้เป็นลูกหนี้ ซึ่งสัญญาค้ำประกันมีข้อความว่า "ผู้ค้ำประกันยอมรับเป็นผู้ค้ำประกันและเป็นลูกหนี้ร่วมกับลูกหนี้ในการชำระหนี้ในต้นเงินพร้อมดอกเบี้ยตามนิตกรรมนั้น ๆ ตลอดจนค่าสินไหมทดแทนที่ลูกหนี้ค้างชำระหนี้ค่าภาระติดพันอันเป็นอุปกรณ์แห่งหนี้นั้นต่อธนาคารอีกเป็นต่างหากทั้งหมด ทั้งนี้ โดยไม่จำกัดระยะเวลาตลอดไปจนกว่าธนาคารจะได้รับชำระหนี้เสร็จสิ้นรวมทั้งการผ่อนเวลาในการชำระหนี้ การแปลงหนี้ใหม่ การลดหนี้หากจะพึงมีกับลูกหนี้ โดยจะได้แจ้งผู้ค้ำประกันหรือไม่ก็ตาม ผู้ค้ำประกันยินยอมในการนั้น ๆ ด้วยทุกกรณี" และในบันทึกข้อตกลงต่อท้ายสัญญาจำนองก็มีข้อความว่า "ผู้จำนองยอมรับผิดร่วมกับลูกหนี้ในอันที่จะต้องชำระหนี้แก่ผู้รับจำนองโดยสิ้นเชิง นอกจากนั้นแม้จะเป็นกรณีแปลงหนี้ใหม่ ผู้จำนองตกลงยินยอมให้อินสทธิจำนองที่ได้ให้ไว้เป็นประกันหนี้เดิมนั้นเป็นประกันหนี้ใหม่ที่ได้แปลงนั้นด้วย"

ประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นว่า สัญญาค้ำประกันที่ผู้ค้ำประกันยอมตกลงค้ำประกันการชำระหนี้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้จนสิ้นเชิง เมื่อลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ตามสัญญา ผู้ค้ำประกันยอมรับผิดร่วมกับลูกหนี้ในอันที่จะต้องชำระหนี้ตามสัญญาดังกล่าวนั้นทันที หมายความว่าถึงรับผิดชำระหนี้จำนวนต้นเงินรวมทั้งดอกเบี้ยเท่านั้น หาใช่ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดในจำนวนหนี้เท่ากับลูกหนี้โดยไม่จำกัดจำนวนไม่ นอกจากนี้ในการค้ำประกันสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชำระดอกเบี้ยทบต้นต่อธนาคารเมื่อลูกหนี้เป็นหนี้ธนาคารเต็มตามวงเงินที่ค้ำประกันเป็นต้นไปถึงวันที่สัญญาเบิกเงินเกินบัญชีเลิกกัน หลังจากนั้นเจ้าหนี้จะคิดดอกเบี้ยทบต้นไม่ได้ ซึ่งสิทธิของเจ้าหนี้ที่จะเรียกให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้ได้ตามมาตรา 686 จะต้องได้รับความว่าลูกหนี้ผิดนัดลงเมื่อใดแม้เพียงไม่ชำระดอกเบี้ยแต่ต้นเงินยังไม่ถึงกำหนดชำระโดยไม่จำเป็นต้องมีหนังสือทวงถามถึงผู้ค้ำประกัน ถ้าผู้ค้ำประกันถึงแก่ความตายก่อนที่ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ สัญญาค้ำประกันเป็นบุคคลสิทธิไม่ตกทอดไปยังทายาทจึงยังไม่มีหน้าที่ผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิด เจ้าหนี้จะฟ้องให้ทายาทรับผิดตามสัญญาค้ำประกันไม่ได้ เว้นแต่ลูกหนี้ตายก่อนหนี้ถึงกำหนดชำระเจ้าหนี้มีสิทธิฟ้องคดีภายในระยะ 1 ปี ตามมาตรา 1754 นับแต่รู้ความตายของลูกหนี้ และถ้าผู้ค้ำประกันได้ชำระหนี้ของลูกหนี้ไปแล้วยอมมีสิทธิไต่เบี่ยเอาจากลูกหนี้เพื่อต้นเงินกับดอกเบี้ยพร้อมความเสียหาย สูญหายอย่างไร ๆ เพราะการค้ำประกันตามมาตรา 693 อีกทั้งไต่เบี่ยเอาจากผู้ค้ำประกันร่วมกันได้อีกตามมาตรา 682 วรรคสอง ประกอบมาตรา 291, 296 ได้อีกด้วย การชำระหนี้ที่ผู้ค้ำประกันชำระหนี้ไปเป็นอันหลุดพ้นจากความรับผิด

ส่วนกรณีสัญญาจำนองและบันทึกต่อท้ายสัญญาจำนองนั้น ททรัพย์สินซึ่งจำนองยอมเป็นประกันเพื่อชำระหนี้กับทั้งค่าอุปกรณ์ในเรื่องดอกเบี้ย ค่าสินไหมทดแทนในการไม่ชำระหนี้ ค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับจำนองตามมาตรา 715 ย่อมหมายถึงมูลหนี้ไม่ว่าสัญญา

กู้เงินตามประเภทที่ทำในสัญญาหนี้ประเภทนี้ ประทาน แม้ว่าข้อตกลงต่อท้ายสัญญาจำนองจะระบุว่า "เป็นประกันหนี้ที่เป็นอยู่ในเวลานี้หรือเป็นต่อไปในภายหน้า" ก็เฉพาะหนี้ประเภทที่มีอยู่ในขณะจดจำนองเท่านั้น หาใช่หนี้ประเภทอื่นที่เกิดขึ้นในภายหน้าด้วย เจ้าหนี้จะบังคับจำนองรวมถึงหนี้ประเภทอื่นไม่ได้ และได้เพียงเต็มวงเงินจำนองพร้อมดอกเบี้ยนับแต่วันจำนองเป็นต้นไป ถ้าจำนองเป็นประกันการเบิกเงินเกินบัญชีโดยผู้จำนองยอมเสียดอกเบี้ยเป็นรายเดือนโดยวิธีคำนวณดอกเบี้ยทบต้นตามประเพณีของธนาคาร ผู้จำนองต้องรับผิดชอบในดอกเบี้ยทบต้นนับแต่วันที่หนี้เต็มวงเงินถึงวันที่เลิกสัญญาผู้เบิกเงินเกินบัญชีหลังจากนั้นรับผิดชอบดอกเบี้ยแบบไม่ทบต้น และเมื่อผู้จำนองที่ได้จำนองทรัพย์สินของตนไว้เป็นประกันหนี้อันบุคคลอื่นซึ่งเป็นลูกหนี้จะต้องชำระหนี้และผู้จำนองเข้าชำระหนี้แทนยอมเป็นอันหลุดพ้นจากหนี้ตามมาตรา 701 แต่จะใช้สิทธิไล่เบี่ยเพียงเฉพาะลูกหนี้ตามมาตรา 724 หากอาจไล่เบี่ยเอากับผู้ค้ำประกันหรือผู้จำนองร่วมได้ไม่ทั้งในเรื่องจำนองไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เอาเรื่องค้ำประกันมาใช้บังคับได้

ดังนั้นเมื่อหนี้ตามสัญญากู้เงินแต่ละประเภทมีการผิดนัดชำระหนี้ของลูกหนี้ ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกันและผู้จำนองคงรับผิดชอบในวงเงินและดอกเบี้ยตามสัญญาค้ำประกันหรือสัญญาจำนองที่ทำไว้เท่านั้น หากต้องรับผิดชอบนี้ทั้งหมดของลูกหนี้ไม่ แม้ทั้งบุคคลภายนอกทำสัญญาค้ำประกันและจำนองพร้อมกันก็หาถือว่ารับผิดชอบในฐานะผู้ค้ำประกันอย่างหนึ่งและฐานะผู้จำนองอย่างหนึ่งไม่คงรับผิดชอบเฉพาะมูลหนี้ที่ประกันแต่รายเดียวเท่านั้น ถ้ามาทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยยอมผ่อนเวลาให้กับเจ้าหนี้ ผู้จำนองและผู้ค้ำประกันไม่หลุดพ้นจากความรับผิดชอบเนื่องจากในข้อสัญญาที่ทำไว้เป็นการตกลงยินยอมในการนั้นด้วยแล้ว อนึ่ง ในการแปลงหนี้ใหม่หรือการลดหนี้โดยไม่มีเงื่อนไขเฉพาะผู้ค้ำประกันแล้วยอมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามมาตรา 698 เพราะเป็นการที่หนี้ของลูกหนี้ระงับสิ้นไป ไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้รายใหม่หรือในส่วนที่ลดหนี้ไป

ผู้ค้ำประกันจึงอาจไม่ยอมลงนามในสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้ ส่วนผู้จำนองถือได้ว่ายินยอมให้โอนสิทธิจำนองที่ให้ไว้เป็นประกันหนี้เดิมไปเป็นประกันหนี้รายใหม่ตามมาตรา 352 ผู้จำนองยังคงผูกพันตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ลูกหนี้ทำนั้นด้วย และเมื่อผู้ค้ำประกันตายก่อนหนี้สัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ถึงกำหนดที่ลูกหนี้ชำระสัญญาค้ำประกันเป็นอันระงับแต่สัญญาจำนองหาระงับสิ้นไปด้วยเหตุนี้ไม่ ทั้งการใช้สิทธิไล่เบี่ยของผู้จำนองก็มีข้อจำกัดต่างจากผู้ค้ำประกันอีกด้วย การบังคับชำระหนี้เอาจากผู้จำนองที่ไม่ได้ทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้ยอมทำได้มากกว่า เว้นแต่กรณีบุคคลภายนอกเป็นผู้จำนองทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันแก่ลูกหนี้ เจ้าหนี้ไม่อาจใช้สิทธิเฉลี่ยทรัพย์สินของผู้จำนองซึ่งเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาของเจ้าหนี้

รายอื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 290 ได้ เนื่องจากไม่ได้เป็นเจ้าของนี้ตามคำพิพากษาเช่นเจ้าหนี้รายอื่น และไม่อาจใช้สิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 289 ในการยื่นคำร้องขอต่อศาลที่ออกหมายบังคับคดีให้เอาเงินที่ได้จากการขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินของผู้จำนองซึ่งเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาของเจ้าหนี้รายอื่นได้ เพราะหนี้ของลูกหนี้อันผู้จำนองได้จำนองทรัพย์สินเป็นหลักประกันไว้ยังไม่ถึงกำหนดชำระเจ้าหนี้ได้แต่เพียงใช้สิทธิร้องขอให้บังคับเหนือทรัพย์สินนั้นได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 287 ในฐานะผู้รับจำนองชอบจะได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนองก่อนเจ้าหนี้สามัญตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 702 วรรคสอง รวมทั้งไม่ถือว่าเจ้าหนี้ผู้จำนองดังกล่าวเป็นเจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ผู้มีสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ในทางจำนอง และใช้สิทธิขอบังคับเอาแก่ทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันโดยมิได้ขอรับชำระหนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 91 วรรคหนึ่ง ลูกหนี้อยอมหลุดพ้นจากหนี้ดังกล่าวที่มีต่อเจ้าหนี้ในคดีล้มละลาย ส่วนของดอกเบี้ยนับแต่วันศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ เจ้าหนี้หาสิทธิเรียกร้องเอาแก่ลูกหนี้ได้ไม่ แต่ความรับผิดอย่างไม่จำกัดของผู้ค้ำประกันหรือผู้จำนองเจ้าหนี้ยังคงมีสิทธิได้รับความคุ้มครองที่จะเรียกดอกเบี้ยนั้นได้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 100 และแม้ว่าลูกหนี้ที่ถูกฟ้องล้มละลายแล้วมีการประนอมหนี้ในคดีล้มละลายหรือมีการปลดหนี้จากการล้มละลายทำให้ลูกหนี้ในคดีล้มละลายระงับสิ้นไปหาทำให้ผู้ค้ำประกันกับผู้จำนองหลุดพ้นจากความรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 700 ประกอบมาตรา 725 ไม่เว้นแต่พ้นระยะเวลาบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 272 ผู้ค้ำประกันเท่านั้นที่หลุดพ้นจากความรับผิด

1.3 สัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับการประนีประนอมยอมความ

การประนีประนอมยอมความเป็นสัญญาที่คู่สัญญาระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ระงับข้อพิพาทที่มีอยู่ หรือจะมีขึ้นนั้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 850 ทำให้เจ้าหนี้อยอมสละประโยชน์ที่จะพึงได้รับตามมูลหนี้ที่เรียกร้อง ผลทำให้การที่ยอมสละนั้นระงับสิ้นไป เจ้าหนี้และลูกหนี้ได้สิทธิตามสัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำกันขึ้นใหม่ มีลักษณะเป็นสัญญาต่างตอบแทนซึ่งเจ้าหนี้และลูกหนี้มีหนี้ที่จะต้องชำระตอบแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 369 เมื่ออีกฝ่ายยังมิได้ปฏิบัติการชำระหนี้ให้ครบถ้วนตามสัญญาจะยกข้อตกลงข้อหนึ่งข้อใดมาบังคับเอาอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อประโยชน์ของตนฝ่ายเดียวไม่ได้ ดังนั้นการที่จะพิจารณาว่าสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความหรือไม่ ต้องดูที่เนื้อหาของสัญญาว่าทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ต่างระงับข้อพิพาทที่มีอยู่ตามมูลหนี้เดิมให้เสร็จไปด้วย การยอมผ่อนผันให้แก่กันโดยข้อพิพาทนั้นซึ่งมีอยู่

หรือคาดหมายว่าจะมีขึ้นแล้วจึงตกลงระงับข้อพิพาทนั้นหากไม่มีข้อพิพาทดังกล่าวแม้เจ้าหนี้ลูกหนี้ จะมีการตกลงกันก็ไม่ใช้สัญญาประนีประนอมยอมความ และการที่เจ้าหนี้ลูกหนี้ได้ตกลงทำ สัญญาประนีประนอมยอมความเพื่อระงับสัญญาเดิมแล้ว แม้ว่าต่อมาได้ยกเลิกสัญญา ประนีประนอมยอมความ สัญญาเดิมก็ยอมกลับมีขึ้นใหม่อันเป็นเหตุให้คู่สัญญามีสิทธิขอให้บังคับ ตามสัญญาเดิมได้ การที่ธนาคารอาคารสงเคราะห์ให้ลูกหนี้มาทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หลังมีคำพิพากษา เช่น การให้ส่วนลดหนี้ การพักดอกเบี้ยจะมีผลเป็นสัญญาประนีประนอมยอม ความ ซึ่งทำให้มูลหนี้ตามคำพิพากษาระงับไปหรือไม่ รวมทั้งปัญหาที่ต้องพิจารณาถึงความรับผิดชอบ ของผู้ค้ำประกันและผู้จำนอง หรือการที่ผู้อนุญาต ผู้ใช้อำนาจปกครองจะกระทำการปรับปรุง โครงสร้างหนี้แทนคนไร้ความสามารถหรือผู้เยาว์ ถ้าเป็นการประนีประนอมยอมความจะกระทำได้ หรือไม่ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.3.1 สัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ ผู้ค้ำประกันหรือผู้จำนองซึ่งเป็นบุคคลภายนอกหลุดพ้นจากความรับผิดเนื่องจากการ ประนีประนอมยอมความหรือไม่

ประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นว่า สัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ธนาคารอาคาร สงเคราะห์ทำข้อตกลงกับลูกหนี้ภายหลังที่เจ้าหนี้และลูกหนี้ประนีประนอมยอมความกันใน ประเด็นแห่งคดีโดยมิได้ถอนคำฟ้อง และไม่ฝ่าฝืนกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่งมาตรา 138 เป็นเพียงการรับสภาพหนี้ ซึ่งลูกหนี้กับเจ้าหนี้ทำขึ้นภายหลังจากมี คำพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำขึ้นในศาลมีการลดหนี้โดยมีเงื่อนไขกำหนด ให้ลูกหนี้ชำระหนี้ตอบแทนตามประเภทและระเบียบวิธีปฏิบัติในการลดหนี้ของฝ่ายบริหารนั้นก่อน จึงหาทำให้หนี้เดิมตามสัญญาประนีประนอมยอมความระงับไปไม่ และข้อความที่ตกลงว่า "ลูกหนี้ ยินยอมให้ธนาคารอาคารสงเคราะห์ใช้สิทธิบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือสัญญา ประนีประนอมยอมความได้ทันที โดยให้ถือว่าเงินที่ลูกหนี้ได้ชำระไปตามข้อตกลงเป็นส่วนหนึ่งในการ ชำระหนี้ตามคำพิพากษาหรือสัญญาประนีประนอมยอมความ" นั้นก็หมายถึงว่า มูลหนี้ตาม คำพิพากษาหรือสัญญาประนีประนอมยอมความยังคงอยู่ไม่ได้รับระงับสิ้นไป การชำระเงินไปตาม ข้อตกลงก็เป็นการปฏิบัติตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่เป็นการรับสภาพหนี้ตามมูลหนี้เท่านั้น โดยที่การรับสภาพหนี้มีข้อตกลงที่ไม่แตกต่างจากสัญญาประนีประนอมยอมความในลักษณะที่ เป็นโทษแก่ลูกหนี้ ถ้ามีการผิดสัญญาประนีประนอมยอมความเจ้าหนี้ยอมใช้สิทธิบังคับคดีได้ตาม คำพิพากษาหรือสัญญาประนีประนอมยอมความได้ทันทีอยู่แล้ว เพราะข้อตกลงดังกล่าวถ้า อนุমানได้ว่าเป็นการประนีประนอมยอมความที่กระทำนอกศาลจะมีผลให้หนี้เดิมตามคำพิพากษา ระงับสิ้นไปเกิดหนี้ใหม่ตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ผู้ค้ำประกัน และผู้จำนองยอมหลุดพ้น

จากความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 700 ประกอบมาตรา 727 ส่วนการ ประนีประนอมยอมความในศาลนั้น เป็นกรณีที่เจ้าหนี้มาฟ้องศาลเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ไม่ใช่เป็น การประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 850 แต่เป็นไปตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 138 เพื่อบังคับตามหนี้ที่เจ้าหนี้ฟ้องไม่ใช่เพื่อระงับ หนี้เดิมและก่อหนี้ใหม่ โดยบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้เดิมได้แน่นอนยิ่งกว่าหนี้เก่า เมื่อหนี้เดิมไม่ระงับ ผู้จำนองกับผู้ค้ำประกันก็ไม่หลุดพ้นความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 698 แต่ข้อสำคัญเจ้าหนี้และลูกหนี้ต้องตกลงกัน ซึ่งศาลที่ทำสัญญาประนีประนอมยอมความจะมี คำสั่งไว้ชัดเจนให้การบังคับคดีตามคำพิพากษาในคดีเดิมไม่ต้องมาฟ้องเป็นคดีใหม่ ถ้ามีการผิด สัญญาประนีประนอมยอมความนั้น

1.3.2 การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารอาคารสงเคราะห์จะมี ผลทางกฎหมายระหว่างข้อตกลงซึ่งทำขึ้นกับผู้อนุบาลหรือผู้ใช้อำนาจปกครองหรือไม่ อย่างไร

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้นอกศาล ถ้าเป็นการกระทำในลักษณะสัญญา ประนีประนอมยอมความนอกจากมีผลทำให้หนี้เดิมระงับและก่อหนี้ใหม่แล้วยังจะทำให้ลูกหนี้ซึ่ง เป็นผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถ ซึ่งจะมาทำนิติกรรมเพื่อเปลี่ยนแปลงสิทธิตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 149 ไม่มีผลผูกพันเจ้าหนี้ เนื่องจากผู้ใช้อำนาจปกครองหรือ ผู้อนุบาลที่จะลงนามแทนในสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้กระทำมิได้ต้องรับอนุญาตจากศาลตาม มาตรา 28 ประกอบมาตรา 1574 ผู้เขียนเห็นว่า การปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยส่วนลดหนี้ให้ การหักดอกเบี้ยค้างชำระภายหลังมีคำพิพากษาโดยสัญญาประนีประนอมยอมความในศาล ซึ่ง ธนาคารอาคารสงเคราะห์ทำข้อตกลงกับลูกหนี้เป็นเพียงการรับสภาพหนี้ขึ้นใหม่เป็นคุณแก่ลูกหนี้ ยิ่งกว่า มูลหนี้เดิมที่เจ้าหนี้ฟ้องบังคับชำระหนี้ยังคงมีอยู่ทำให้หนี้เดิมระงับสิ้นไปไม่ ผู้ใช้อนาจ ปกครองผู้เยาว์หรือผู้อนุบาลของคนไร้ความสามารถทำการปรับปรุงโครงสร้างในกรณีนี้ได้โดยไม่ ต้องได้รับอนุญาตจากศาลแต่อย่างใด อีกทั้งการลดหนี้ที่กระทำภายหลังมีเงื่อนไขให้ลูกหนี้ปฏิบัติ การชำระหนี้เป็นอย่างใดอย่างหนึ่งก่อนไม่มีผลให้หนี้ส่วนที่ลดระงับสิ้นไป เจ้าหนี้กับลูกหนี้ยังคงรับ สภาพหนี้ต่อไปตามหนี้เดิมและเป็นการรับสภาพหนี้ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและ พณิชย์มาตรา 193/14 ทำให้อายุความแห่งหนี้นั้นสะดุดหยุดลงอันเป็นคุณแก่เจ้าหนี้ ซึ่งหาได้แตก ต่างไปจากเงื่อนไขการประนีประนอมยอมความในศาลอันเป็นเหตุไม่ปฏิบัติตามคำบังคับหาได้ไม่

2. การปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยอินสินทรัพย์ให้กับบริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย

2.1 ปัญหาจากการอินสินทรัพย์ไปยังบริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย

2.1.1 จากวิกฤตการณ์ดังกล่าวสถาบันการเงินแต่ละแห่งมีปัญหาหนี้ด้อยคุณภาพสูงเนื่องจากการซื้อขายสินทรัพย์ในตลาดแรกการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มีอุปสรรคจึงไม่สามารถขายสินทรัพย์ที่มีคุณภาพได้

2.1.2 สถาบันการเงินที่ขายสินทรัพย์ออกไปยังต้องมีหน้าที่ให้บริการลูกหนี้เดิมกับทั้งติดตามทวงถามให้ลูกหนี้ชำระหนี้อยู่อีกซึ่งเท่ากับว่าต้องควบคุมดูแลการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้อีกไม่หมดภาระผูกพัน แม้ขายสินทรัพย์แล้วต้องเสียเวลาค่าใช้จ่ายในการบริหารหนี้และขั้นตอนการฟ้องร้องบังคับคดี

2.1.3 ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการขายทรัพย์ซึ่งถ้าผู้ขายรับประกันหนี้ในเงินกู้ที่ขายไปบางส่วนจะเข้าข่ายเป็นการขาดหรือไม่ หรือหากผู้ขายจัดตั้งนิติบุคคลเฉพาะกิจและเป็นผู้ถือหุ้นทั้งหมดจะสามารถตัดสินทรัพย์ออกจากบัญชีได้หรือไม่ อีกทั้งไม่ได้กำหนดน้ำหนักความเสี่ยงของหลักทรัพย์หนุนหลังโดยเงินกู้ที่อยู่อาศัยว่ามีเท่าใด ถ้ากำหนดให้บริษัทตลาดรองเงินกู้ที่อยู่อาศัยมีน้ำหนักความเสี่ยง 10-20% ในขณะที่เงินกู้ที่อยู่อาศัยมีน้ำหนักความเสี่ยง 50% จะได้ประโยชน์ในการคำนวณสัดส่วนการดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

2.1.4 ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่อาจป้องกันความเสี่ยงในดอกเบี้ยเงินกู้ที่อยู่อาศัยซึ่งมีอัตราลอยตัวแต่พันธบัตรที่จะออกเพื่อระดมทุน มีอัตราดอกเบี้ยคงที่ ซึ่งไม่สอดคล้องและคู่สัญญาไม่สามารถเปลี่ยนดอกเบี้ยคงที่เป็นลอยตัวได้

2.1.5 มาตรฐานของ Bank for International Settlements (BIS) และธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดให้สถาบันการเงินทั่วไปต้องดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงในอัตราร้อยละ 8.5 ถ้าสถาบันการเงินดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงในอัตราสูงมากกว่าพอสมควรก็ไม่จำเป็นต้องลดขนาดของสินทรัพย์ในบัญชีซึ่งลดลงโดยการขายสินทรัพย์ของตนเองออกไป

2.2 ปัญหาในการโอนขายสินทรัพย์ของลูกหนี้

2.2.1 การแปลงหนี้ใหม่ เป็นการระงับหนี้เดิมระหว่างเจ้าหนี้เดิมกับลูกหนี้และทำสัญญาใหม่กับเจ้าหนี้ใหม่หรือบริษัทเฉพาะกิจ แต่ปัญหาเกิดขึ้นเพราะต้องกระทำโดยไม่สนใจลูกหนี้ ถ้าลูกหนี้ไม่ยินยอมทำสัญญากู้ใหม่การโอนหนี้ด้วยวิธีนี้ไม่มีผลไม่ ถ้าลูกหนี้ตามสัญญาามีหลายรายทำให้เกิดความยุ่งยากเป็นอุปสรรคในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้อย่างหนึ่งและเป็นการเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญแห่งหนี้ ซึ่งต้องไปดำเนินการจดทะเบียนจำนองหลักประกันใหม่อีกครั้ง มิฉะนั้นหนี้จำนองเดิมอาจจะรับเนื่องจากหนี้ประธานระงับ

2.2.2 การโอนสิทธิเรียกร้อง เป็นการโอนสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้เดิมในการเรียกให้

ลูกหนี้ชำระหนี้ตามสัญญาที่มีอยู่ให้ผู้ซื้อลูกหนี้หรือเจ้าหนี้รายใหม่หรือบริษัทเฉพาะกิจ ซึ่งตามหลักกฎหมายที่กล่าวมาแล้ว การที่เจ้าหนี้ตกลงยินยอมโอนสิทธิที่จะเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ให้แก่บุคคลอีกบุคคลหนึ่ง มีผลให้บุคคลผู้รับโอนเข้าเป็นเจ้าหนี้คนใหม่แทนเจ้าหนี้เดิมมีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้เช่นเจ้าหนี้เดิมในการนั้นนอกจากหนี้ประธานจะโอนมาด้วยแล้ว หนี้อันเป็นอุปกรณ์ เช่น จำนอง จำน่า บุริมสิทธิ ก็โอนไปพร้อมกับสิทธิประธานด้วย ต่างจากการแปลงหนี้ใหม่แต่ต้องทำหนังสือบอกกล่าวไปยังลูกหนี้และลูกหนี้ยินยอมด้วยในการโอนมิฉะนั้นจะใช้ยันลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกไม่ได้ พระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์ พ.ศ.2540 มาตรา 15 กำหนดรูปแบบการโอนสินทรัพย์ดังกล่าวด้วยวิธีการโอนสิทธิเรียกร้อง แต่ไม่ได้กล่าวรายละเอียดการโอนสิทธิเรียกร้อง เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพียงแต่มีข้อยกเว้นไม่ต้องบอกกล่าวการโอนสิทธิเรียกร้องไปยังลูกหนี้ จึงต้องบังคับตามกฎหมายเฉพาะแต่วิธีการโอนสิทธิเรียกร้องนอกจากนี้ต้องบังคับตามกฎหมายทั่วไป คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ส่วนหนี้ที่โอนจะเป็นลักษณะสัญญาฝ่ายเดียว คือ คู่สัญญาฝ่ายหลังอีกฝ่ายไม่มีข้อผูกพันอันเป็นหนี้ที่ต้องชำระตอบแทนคู่สัญญาฝ่ายแรก ซึ่งในสัญญากู้ยืมเงิน ผู้กู้มีหน้าที่ที่จะต้องใช้จ่ายเงินคืนและดอกเบี้ยตามที่ตกลงกับผู้ให้กู้ แต่ไม่มีสิทธิบังคับให้ผู้ให้กู้ส่งมอบเงินที่กู้ยืม เพราะในสัญญากู้ยืมเงิน การส่งมอบเงินตามสัญญาเป็นเรื่องความสมบูรณ์ของสัญญา ส่วนผู้ให้กู้มีสิทธิเรียกให้ผู้ชำระคืนเงินที่ได้กู้ยืม และหรือชำระดอกเบี้ยตามที่ได้ตกลงกับผู้กู้⁹⁵ ซึ่งสัญญาฝ่ายเดียวไม่มีปัญหาในเรื่องการโอนสิทธิเรียกในสัญญาต่างตอบแทนซึ่งเป็นสัญญาที่ก่อให้เกิดหนี้ทำให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต่างเป็นเจ้าหนี้ลูกหนี้ซึ่งกันและกัน เช่น สัญญาเช่าทรัพย์ สัญญาขาย ซึ่งมีแนวคำพิพากษาฎีกาที่ 2472-2474/2519 หนี้ที่เกิดจากสัญญาซื้อขายเป็นสัญญาต่างตอบแทนคู่สัญญาแต่ละฝ่ายเป็นทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ด้วยการโอนสิทธิเรียกร้องได้ไม่ต้องใช้วิธีการแปลงหนี้ใหม่

เหตุผลที่สนับสนุนแนวความคิดเนื่องจากสัญญาต่างตอบแทนคู่สัญญาสิทธิหน้าที่ต่อกัน หากมีการโอนสิทธิเรียกร้องเกิดขึ้นจะมีผลให้สิทธิของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งโอนไปยังบุคคลภายนอก ปัญหาย่อมเกิดขึ้นว่าหน้าที่ตามสัญญาของอีกฝ่ายที่โอนสิทธิไปนั้นจะตกอยู่กับใครและคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องสิทธิของตนอย่างไรกับใคร หากมีการผิดสัญญาเรียกร้องในสัญญา

⁹⁵ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, 2527, หน้า 370.

ต่างตอบแทน⁹⁶ เป็นการตกลงระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้รับโอนเท่านั้นโดยลูกหนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับ⁹⁷ แต่การยืมใช้สิ้นเปลืองแม้ผู้ยืมเท่านั้นที่มีหนี้จะต้องปฏิบัติต่อผู้ให้ยืมและผู้ให้ยืมไม่มีหนี้ที่จะต้องปฏิบัติตามสัญญา ยืม การส่งมอบทรัพย์สินที่ยืมให้แก่ผู้ยืมเป็นการกระทำที่ทำให้สัญญา ยืมบริบูรณ์ไม่ใช่นิติตามสัญญา แม้เป็นสัญญาไม่ต่างตอบแทนก็เป็นสัญญาต่างตอบแทนได้ถ้าการให้ยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ย⁹⁸ และตามคำพิพากษาฎีกาที่ 890/2521 สัญญาเช่าซื้อรถยนต์ ซึ่งอยู่ระหว่างการชำระเงินตามงวดผู้เช่าซื้อมีแต่หน้าที่ชำระราคาค่าเช่าซื้อต่อไปตามสัญญา ยังไม่มีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ให้เช่าซื้อปฏิบัติตามสัญญาเช่าซื้อได้ ผู้เช่าซื้อโอนสิทธิและหน้าที่แก่ผู้ร้องโดยผู้ให้เช่าซื้อไม่ยินยอมไม่ได้ ผู้ร้องจึงไม่มีส่วนได้เสียที่จะร้องสอดเข้ามาในคดีที่ผู้ให้เช่าซื้อฟ้องผู้เช่าซื้อเรียกกรทที่เช่าซื้อหรือราคาคืนได้ ซึ่งมีความเห็นอาจารย์กิติพงษ์ อรุณีพัฒน์พงศ์ เห็นว่า โดยหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา ถึงแม้ว่าผู้ให้เช่าซื้อจะมีความเสียเปรียบที่จะโอนสิทธิที่จะได้ค่าเช่าซื้อแต่เพียงประการเดียวให้แก่ผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยให้ผู้เช่าซื้อยังมีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบต่อผู้เช่าซื้อนั้นเป็นการแสดงเจตนาของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายและข้อตกลงดังกล่าว มิได้ขัดต่อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนแต่อย่างใดก็น่าจะโอนสิทธิเรียกร้องตามที่ตกลงกันได้ แต่หากจะมีการโอนหน้าที่ของผู้ให้เช่าซื้อแก่ผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องไปด้วยนั้น ก็ย่อมจะกระทำได้โดยการแปลงหนี้ใหม่ และหากจะโอนสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาเช่าซื้อให้แก่กันก็ต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้ให้เช่าซื้อหรือผู้เช่าซื้อโดยชัดแจ้ง หรือมิฉะนั้นผู้รับโอนและผู้ให้เช่าซื้อก็ต้องไปทำสัญญากันสามฝ่ายในลักษณะแปลงหนี้ใหม่ ส่วนใดจะเป็นการโอนสิทธิเรียกร้องตามบทบัญญัติทั่วไป และนิติกรรมส่วนใดที่จะเป็นการแปลงหนี้ใหม่ ถ้าหากผู้ให้เช่าซื้อหรือผู้เช่าซื้อประสงค์ตกลงกันที่จะโอนสิทธิเรียกร้องแต่เพียงฝ่ายเดียวก็ด้วยการแจ้งให้ลูกหนี้ทราบเป็นหนังสือหรือได้รับความยินยอมจากลูกหนี้เป็นหนังสือก็น่าจะเพียงพอ แต่หากจะโอนหน้าที่ในการส่งมอบทรัพย์สินก็ต้องทำการแปลงหนี้ใหม่โดยคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมาทำสัญญากันใหม่

ดังนั้น สัญญาต่างตอบแทนถ้าไม่อาจจะโอนสิทธิเรียกร้องกันได้ก็ย่อมเป็นที่เสียหายในแง่เศรษฐกิจเป็นอย่างมาก เพราะจะไม่มีบริษัทการเงินหรือธนาคารใดให้สินเชื่อโดยตนไม่มี

⁹⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 369 ในสัญญาต่างตอบแทนนั้น คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะไม่ยอมชำระหนี้จนกว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะชำระหนี้หรือขอปฏิบัติกรทชำระหนี้ก็ได้ แต่ความข้อนี้ไม่ให้ใช้ข้อบังคับ หนี้ของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งยังไม่ถึงกำหนด

⁹⁷ จิตติ ดิงศภัทย์. หมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 485/2524

⁹⁸ ปัญญา ถนอมรอด. รวมคำบรรยาย ภาค 1 สมัยที่ 56. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ปี 2546, หน้า 87.

หลักประกันอะไรเลย และหากจะแปลงหนี้ใหม่ก็ไม่สะดวกในทางปฏิบัติ โดยเป็นเรื่องที่บริษัทการเงินหรือธนาคารไม่ต้องการมาผูกนิติสัมพันธ์ทำสัญญากันขึ้นใหม่กับบุคคลภายนอกโดยเฉพาะบริษัทการเงินหรือธนาคารที่ให้สินเชื่อการเช่าซื้อรถยนต์มักไม่มีหลักประกันอะไรมาชำระหนี้ ต้องการรับโอนสิทธิเรียกร้องตามสัญญาเช่าซื้อมอบแก่ผู้ให้สินเชื่อไว้เป็นประกันชื่อในฐานะผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องบังคับให้ผู้เช่าซื้อชำระเงินค่าเช่าซื้อให้แก่ตน ในกรณีผู้ให้เช่าซื้อผิดนัดชำระหนี้⁹⁹ เมื่อสัญญากู้เงินซึ่งมีสัญญาจำนองเป็นประกันหนี้มีใช้สัญญาต่างตอบแทน และสภาพหนี้เปิดช่องให้โอนกันได้ จึงสามารถโอนหนี้ดังกล่าวให้กับบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัยได้โดยผลของกฎหมายตามพระราชกำหนดบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย พ.ศ.2540

2.2.3 การโอนสินเชื่อของสถาบันการเงินและผู้ประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 8 พระราชกำหนดบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย พ.ศ.2540 รับโอนสินเชื่อที่มีคุณภาพจึงไม่เป็นวิธีการแก้ไขปัญหานี้เสียในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้สินเชื่อที่มีคุณภาพของธนาคารไปยังบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย แม้ว่าจะก่อให้เกิดสภาพคล่องของธนาคารมากขึ้น แต่เนื่องจากปัจจุบันธนาคารมีสภาพคล่องมากอยู่แล้วกลับทำให้สินเชื่อที่โอนไปสามารถตัดออกจากบัญชีดุลก็อาจทำให้มีผลกระทบต่อสัดส่วนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ซึ่งการดำเนินงานของธนาคารอาคารสงเคราะห์ดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงในอัตราส่วนมากกว่าร้อยละ 10.42¹⁰⁰ ตามมาตรฐานของ Bank for International Settlements (Bis) ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดให้สถาบันการเงินทั่วไปต้องดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์ในอัตราร้อยละ 8.5 ฉะนั้นธนาคารอาคารสงเคราะห์อาจจะกระทบต่อการดำรงกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงดังกล่าวและยังไม่ได้แก้ปัญหานี้เสียอันเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้อีกด้วย ตลอดจนเมื่อโอนขายแล้ว ธนาคารเจ้าหนี้เดิมต้องมีหน้าที่ในการทวงชำระหนี้ที่กำหนดเงื่อนไขในเรื่องหนี้เดิมของการปรับปรุงโครงสร้างหลังจากโอนสิทธิเรียกร้องไปแล้ว

3. ปัญหาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ในการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพไปยังบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (TAMC)

ปัญหาการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพให้กับบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (TAMC) มีประเด็นที่ต้องพิจารณาสำหรับธนาคารอาคารสงเคราะห์อยู่ด้วยกัน 2 ประเด็น คือ ปัญหาที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ.2496 กับพระราชกำหนดบรรษัท

⁹⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 2472-2479/2519 หนี้ที่เกิดจากสัญญาซื้อขายเป็นสัญญาต่างตอบแทน คู่สัญญาแต่ละฝ่ายเป็นทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ด้วยการโอนสิทธิเรียกร้องได้ไม่ต้องใช้วิธีการแปลงหนี้ใหม่

¹⁰⁰ รายงานประจำปีธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2544 หน้า 41.

บริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2541 ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าว และถ้ามีการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพให้กับธนาคารอาคารสงเคราะห์ได้ การโอนสิทธิเรียกร้องจะมีผลใช้บังคับตามกฎหมายอย่างไร ซึ่งมีข้อพิจารณา ดังต่อไปนี้

3.1 ปัญหาเกี่ยวกับพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496

พระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 มาตรา 3 (3) ให้การโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพดังกล่าวมีผลบังคับใช้กับนิติบุคคลอื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา ประกอบกับมาตรา 30 ก็ให้หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจโอนสินทรัพย์ที่จัดเป็นสินทรัพย์ด้วยคุณภาพทั้งหมดให้แก่บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย โดยที่การโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจมีราคาเท่ากับมูลค่าทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันของสินทรัพย์ด้วยคุณและไม่รวมการประกันด้วยบุคคล ในกรณีไม่มีทรัพย์สินเป็นหลักประกันให้มีราคาตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา 45 (1) จะเห็นได้ว่ามีหลักเกณฑ์ที่สอดคล้องเอื้ออำนวยให้ธนาคารอาคารสงเคราะห์ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจตามความหมายมาตรา 30 แห่งพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. 2544สามารถดำเนินการแก้ปัญหาหนี้เสียด้วยวิธีโอนสินทรัพย์ไปยังบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย แต่ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา และพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ.2496 มาตรา 27 (4) เกี่ยวกับพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้ให้ทำกิจการเกี่ยวกับการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพดังกล่าว ไม่มีหลักเกณฑ์ข้อบังคับให้ธนาคารอาคารสงเคราะห์สามารถดำเนินการเช่นนั้นได้ การแก้ไขกฎหมายต้องแก้ไขกฎหมายต้องดำเนินการในกฎหมายที่มีลำดับสูงกว่า เช่น พระราชกำหนด หรือพระราชบัญญัติ จะแก้ไขกฎหมายที่มีลำดับรองอย่างพระราชกฤษฎีกามาใช้บังคับไม่ได้ เว้นแต่ว่าพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยจะแก้ไขหลักเกณฑ์ให้มีผลถึงธนาคารอาคารสงเคราะห์กำหนดกิจการอันเกี่ยวกับการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพให้กับบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยจึงออกเป็นพระราชกฤษฎีการองรับได้

3.2 ปัญหาการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพไปยังบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย

ในการโอนสินทรัพย์ให้กับ บริษัทตลาดรองสินเชื่อ ที่อยู่อาศัย ได้กล่าวถึงการแปลงหนี้ใหม่และการโอนสิทธิเรียกร้องโดยที่ความคิดเห็นของกฎหมายและแนวคำพิพากษาฎีกาไม่มีข้อสรุปชัดเจนในการโอนสิทธิเรียกร้องในสัญญาต่างตอบแทนกระทำได้อหรือไม่ และตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ไม่ได้กล่าวถึงกรณีนี้ไว้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาที่ 2472-2474/2519 วินิจฉัยหนี้ที่เกิดจากสัญญาซื้อขายเป็นสัญญาต่างตอบแทนซึ่งคู่สัญญาแต่ละฝ่ายเป็นทั้งฝ่ายเจ้าหนี้และลูกหนี้ด้วย จึงไม่อาจโอนสิทธิเรียกร้องธรรมดาตาม ป.พ.พ. มาตรา 306 ต้องเป็นกรณี

แปลงหนี้ใหม่โดยเปลี่ยนตัวลูกหนี้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 350 กับกรณีความเห็นของ นักกฎหมายอื่น และคำพิพากษาอื่นเช่นแนวคำพิพากษาฎีกาที่ 2472-2479/2519 เป็นอย่างมาก และจะไม่มีบริษัทการเงินหรือธนาคารให้สินเชื่อโดยตนไม่มีหลักประกัน อะไรเลย ซึ่งการแปลงหนี้ใหม่บริษัทการเงินหรือธนาคารไม่ต้องการผูกนิติสัมพันธ์กับ บุคคลภายนอก จะเห็นได้ว่า การโอนสิทธิเรียกร้องตามสัญญาเงินกู้ที่อยู่อาศัย ซึ่งมี สัญญาจำนองเป็นประกัน โดยลักษณะสัญญาฝ่ายเดียวมิใช่สัญญาต่างตอบแทน ย่อม สามารถโอนสิทธิเรียกร้องกันได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 306 และมาตรา 308 อีกทั้งสิทธิ จำนองหรือจำนำ ที่อยู่เกี่ยวพันกับสิทธิเรียกร้องนั้นก็ดี สิทธิอันเกิดขึ้นแต่การค้ำประกันที่ ให้ไว้เพื่อสิทธิเรียกร้องนั้นก็ดีย่อมตกไปได้แก่ผู้รับ โอนด้วย และผู้รับโอนจะใช้บุริมสิทธิ ไต ๆ ที่ตนมีอยู่เกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องในกรณีบังคับยึดทรัพย์ หรือล้มละลายนั้นก็ได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 305 กล่าวไว้ว่าต้องมีการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้ประธานโดย สมบูรณ์จึงสามารถมีสิทธิในสิทธิอุปกรณด้วย ซึ่งหลักนี้ต่างจากการแปลงหนี้ใหม่ เพราะ การแปลงหนี้ใหม่เป็นการระงับหนี้เก่าให้สิ้นไป สิทธิจำนองจำนำ ที่บุคคลภายนอกให้ไว้ เกี่ยวกับหนี้นั้นไม่ตกไปยังเจ้าหนี้ใหม่ด้วยเว้นแต่บุคคลภายนอกยินยอมตาม ป.พ.พ. มาตรา 352 แต่ไม่ได้ระบุเรื่องค้ำประกันให้ไว้แก่บุคคลอื่น ประกันทั้งหลายจึงโอนไปยัง ผู้รับโอนด้วย และกฎหมายไม่ได้ระบุแบบของการโอนสิทธิเหล่านี้ไว้ เพียงแต่ระบุให้ เป็น การโอนโดยผลของกฎหมายไม่ต้องมีการตกลงกันได้ เช่นแนวคำพิพากษาฎีกาที่ 698/2473 คำว่า "ลูกหนี้" ตาม ป.พ.พ. มาตรา 306 นั้นมิได้หมายความว่าเฉพาะแก่ลูกหนี้ที่ ลงชื่อเป็นผู้กู้เงินเท่านั้น ย่อมหมายถึงผู้ค้ำประกันด้วย เจ้าหนี้โอนหนี้ให้แก่บุคคล ภายนอกโดยเจ้าหนี้หรือผู้รับ โอนมิได้แจ้งการโอนให้ผู้ค้ำประกันหนี้รายนั้นทราบด้วย ท่านว่าผู้ค้ำประกันหลุดพ้นจากความรับผิด

ดังนั้นการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพให้กับบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย มี บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะตาม พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. 2544 มาตรา 38 ก่อนที่จะมีการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพใดให้แก่ บสท. ให้ บสท. ลงโฆษณารายการ หรือ รายละเอียดที่เป็นสาระสำคัญในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และในหนังสือพิมพ์รายวันที่แพร่หลาย อย่างน้อยหนึ่งฉบับเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสามวัน หรือบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังลูกหนี้ แต่ละรายก็ได้ และให้ถือว่าเป็นการบอกกล่าวการโอนตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์แล้ว ส่วนมาตรา 39 เมื่อมีการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพใดให้แก่ บสท. แล้วให้ บสท. ออกหลักฐานการรับโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพให้แก่สถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ และ

ให้ถือว่าการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพมีผลผูกพันบุคคลภายนอก ผู้จำนอง จำนำ และผู้ค้ำประกัน นับแต่วันที่ บสท. ออกหลักฐานดังกล่าว ซึ่งบทบัญญัติตามข้างต้นเทียบได้กับ พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ.2540 มาตรา 27 การโอนสิทธิเรียกร้องทั้งหมดหรือบางส่วนของบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินการไปยังสถาบันการเงินอื่นให้กระทำได้โดยไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมาตรา 30 ทวิ ในการขายทรัพย์สินเพื่อชำระบัญชีบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการตามมาตรา 30 ให้องค์การดำเนินการประกาศรายการพร้อมด้วยรายละเอียดตามสมควรของทรัพย์สินที่จะขายวันเวลา และสถานที่ที่จะขายทรัพย์สินนั้นล่วงหน้าก่อนกำหนดวันขายไม่น้อยกว่าสิบห้าวันโดยปิดประกาศรายการและรายละเอียดไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานขององค์การโฆษณาในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และโฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยหนึ่งฉบับเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามวัน

การประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเป็นการบอกกล่าวการโอนทรัพย์สินแก่ลูกหนี้บุคคลภายนอกที่ได้ให้ประกันหนี้เดิม และบุคคลซึ่งมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่จะขายในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีข้อต่อสู้เกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะขายนั้น ให้ยื่นคำคัดค้านโดยชี้แจงเหตุผลและหลักฐานที่เกี่ยวข้องต่อคณะกรรมการตามมาตรา 30 ก่อนกำหนดวันขายทรัพย์สินไม่น้อยกว่าสามวันทำการ หากพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้ว มิได้ยื่นคำคัดค้านการขายทรัพย์สินนั้น ให้ถือว่าลูกหนี้บุคคลภายนอกที่ได้ให้ประกันหนี้เดิมและบุคคลซึ่งมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่จะขายได้ให้ความยินยอมกับการโอนทรัพย์สินที่จะขายนั้นแล้ว

บทบัญญัติการโอนสิทธิเรียกร้องตามพระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. 2544 กับพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ.2540 ต่างกันในรายละเอียดนัยยะที่ว่า การโอนสิทธิเรียกร้องตามพระราชกำหนดการบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 เมื่อลงในโฆษณารายการในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และในหนังสือพิมพ์รายวันที่แพร่หลายตามระยะเวลาดังกล่าว หรือการบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังลูกหนี้ให้ถือเป็นการบอกกล่าวการโอนตามมาตรา 306 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพให้แก่สถาบันการเงินหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์มีผลผูกพันบุคคลภายนอก ผู้จำนอง ผู้จำนำ และผู้ค้ำประกัน ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับบทบัญญัติตามมาตรา 305 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สิทธิจำนอง จำนำ และค้ำประกันที่ให้ไว้เพื่อสิทธิเรียกร้องย่อมตกไปแก่ผู้รับโอนด้วย แต่ตามมาตรา 27 พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ.2540 บัญญัติไว้ชัดเจนการ

โอนสิทธิเรียกร้องของบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการไปยังสถาบันการเงินอื่น ให้กระทำได้โดยไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้เช่นตามมาตรา 306 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และไม่กระทบกระเทือนสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา 308 วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งมีลักษณะต่างจากมาตรา 308 วรรคสองที่กล่าวมาลูกหนี้ต้องได้รับคำบอกกล่าวการโอนสิทธิเรียกร้องโดยเป็นหนังสือตามมาตรา 306 มาแล้ว ลูกหนี้จึงมีสิทธิยกข้อต่อสู้ดังกล่าวได้ อีกทั้งในการขายทรัพย์สินเพื่อชำระบัญชีบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการ ซึ่งได้ทำตามวิธีการข้างต้นให้ถือเป็นการบอกกล่าวการโอนทรัพย์สินแก่ลูกหนี้ บุคคลภายนอกที่ได้ให้ประกันหนี้เดิม และบุคคลซึ่งมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินที่จะขายเท่านั้นไม่ได้ให้มีผลผูกพัน ผู้จำหน่าย จำนอง บุคคลภายนอก และผู้ค้ำประกัน หรือสิทธิเช่นว่านี้มีผลตกไปยังผู้รับโอนด้วยแต่ในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญได้ให้คำวินิจฉัยไว้ซึ่งสรุปได้ว่า มาตรา 27 พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ.2540 นั้น เป็นการโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมายไม่ใช่โดยตกลงหรือสัญญา ซึ่งเป็นผลของนิติกรรมและการโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้ของบริษัทที่กระทรวงการคลังสั่งระงับการดำเนินกิจการไปยังสถาบันการเงินอื่น เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูฐานะของบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการตามอำนาจหน้าที่ขององค์การเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ป.ร.ส.) โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 25 แห่งพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ.2540 คณะกรรมการองค์การมีอำนาจสั่งหรือให้โอนสิทธิตามสัญญาและหลักประกันหรือโอนทรัพย์สินหรือสิ่งการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขฟื้นฟูฐานะ โดยกำหนดระยะเวลาดำเนินการและกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ด้วยก็ได้ ทั้งนี้ให้ถือคำสั่งของคณะกรรมการองค์การดังกล่าวเป็นมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น จึงเป็นอำนาจตามกฎหมายมิได้โอนไปโดยอาศัยเจตนาของผู้โอนและผู้รับโอน จึงไม่ต้องได้รับความยินยอมจากลูกหนี้ตามมาตรา 27 ส่วนการโอนสิทธิเรียกร้องตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นการโอนตามกฎหมายเอกชนโดยเป็นข้อตกลงซึ่งเจ้านี้ยอมโอนหนี้หรือสิทธิเรียกร้อง ซึ่งมีอยู่เหนือลูกหนี้ให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้รับโอนเข้ามาเป็นเจ้านี้แทน มีลักษณะใกล้เคียงกันมากกับการรับช่วงสิทธิ เพราะการรับช่วงสิทธิเกิดขึ้นโดยอำนาจของกฎหมายเท่านั้นจะเกิดขึ้นโดยสัญญาหรือนิติกรรมไม่ได้ และการบอกกล่าวการโอนสิทธิเรียกร้องก็ไม่ได้เป็นสิทธิที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ เพราะไม่ได้มีบัญญัติไว้ มีเพียงกำหนดไว้ในมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ย่อมสามารถถูกจำกัดหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้โดยกฎหมายที่มีศักดิ์เช่นเดียวกัน อีกทั้งตามมาตรา 308 วรรคสอง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลูกหนี้ย่อมมีสิทธิยกข้อต่อสู้ทุกอย่างอันมีต่อเจ้านี้คนก่อน หรือผู้รับโอนมาใช้ต่อสู้เจ้านี้ใหม่ หรือผู้รับโอนได้ ลูกหนี้เป็นแต่รับคำบอกกล่าวการโอนสิทธิเรียกร้องโดยทำเป็นหนังสือ ซึ่งถ้า

ลูกหนี้ไม่ยินยอมในการโอน ผู้โอนได้เอาคนอื่นมาแทนตน ลูกหนี้ก็ต้องปฏิบัติต่อคนใหม่นั้นเหมือนอย่างเจ้าหนี้คนเก่าของตนได้ ส่วนมาตรา 30 ทวิ นั้น เป็นการเปลี่ยนวิธีการบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้เท่านั้น คือ จากการบอกกล่าวโดยทั่วไปด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังกล่าว แต่สิทธิของลูกหนี้ หรือผู้ร้องมิได้ถูกตัดทอนลงแต่อย่างใด เพราะผู้ร้องมีข้อต่อสู้เจ้าหนี้เดิมอันใด ก็ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้แก่ผู้รับโอนอันนั้น ทั้งนี้การที่กำหนดวิธีการโอนแตกต่างไปเพื่อความสะดวกรวดเร็ว และการปฏิรูปเศรษฐกิจสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขต่างไปจากกฎหมายที่มีศักดิ์เช่นเดียวกัน

จากการวิเคราะห์แล้ว การโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย จะกำหนดวิธีการโอนสิทธิเรียกร้องไว้ใกล้เคียงกับการโอนขายทรัพย์สินตามมาตรา 30 ทวิ พระราชกำหนดการปฏิรูปสถาบันการเงิน พ.ศ.2540 ต่างกันเพียงว่า มาตรา 27 มิได้ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ ซึ่งในกรณีของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยบัญญัติไว้ชัดเจนด้วยวิธีดังกล่าวให้ถือว่าเป็นการบอกกล่าวการโอนตามมาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งยังมีผลผูกพันบุคคลภายนอก ผู้จำนอง ผู้จำนำ และผู้ค้ำประกัน ซึ่งน่าจะหมายความว่าเช่นเดียวกับบทบัญญัติมาตรา 305 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งสิทธิดังกล่าวยอมตกไปแก่ผู้รับโอนลูกหนี้มีสิทธิหน้าที่ต่อเจ้าหนี้เดิมอย่างไรก็คงมีอยู่เช่นนั้น เมื่อโอนสินทรัพย์ไปสิทธิหน้าที่ดังกล่าวก็ยอมตกแก่ผู้รับโอน รวมทั้งยกข้อต่อสู้ที่มีต่อเจ้าหนี้เดิมนั้นต่อสู้เจ้าหนี้รายใหม่ได้ แม้ว่าจะเป็นโอนสิทธิเรียกร้องโดยผลของกฎหมายเช่นเดียวกัน แต่สาระสำคัญยังคงมีผลเช่นเดียวกับการโอนสิทธิเรียกร้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพียงแต่แตกต่างในรายละเอียดวิธีการโอนสิทธิเรียกร้องโดยวิธีการลงโฆษณารายการ หรือรายละเอียดเครือข่ายคอมพิวเตอร์และในหนังสือพิมพ์รายวันที่แพร่หลาย นั่นก็มีผลเช่นเดียวกับการบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังลูกหนี้ จึงเป็นการโอนสิทธิเรียกร้องตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เฉพาะ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นมาตรการเพื่อประโยชน์แก่การฟื้นฟูเศรษฐกิจหรือความมั่นคงของประเทศ เช่นเดียวกับความมุ่งหมายของพระราชกำหนดปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ.2540 ทั้งยังให้การบริหารสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของสถาบันการเงินดำเนินไปโดยสัมฤทธิ์ผลในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้อีกด้วย

4. ปัญหาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับความเสี่ยงในการเพิกถอนการชำระหนี้

4.1 ข้อจำกัดในการแปลงหนี้เป็นทุน

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามวิธีการแก้ไขปัญหานี้เสียของธนาคารแห่งประเทศไทย นั้น ธนาคารพาณิชย์ไทยนำการแปลงหนี้เป็นทุนมาใช้ ต้องพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไปว่า กรณีของบริษัทลูกหนี้ใดบ้างที่ควรนำเรื่องการแปลงหนี้เป็นทุนมาใช้ รวมทั้งต้องพิจารณาในปัจจุบันและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในกรณีนั้น ๆ ด้วย ไม่ใช่ว่าการแปลงหนี้เป็นทุนนั้นจะสามารถนำมาใช้กับการ

ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ได้ทุกกรณีอย่างเหมาะสม และเป็นประโยชน์แก่ลูกหนี้ ยังมีประเด็นทางกฎหมายอยู่หลายประการที่ต้องพิจารณาก่อนดำเนินการ

ก. กรณีธนาคารพาณิชย์

พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 มาตรา 12 บัญญัติว่า "ห้ามมิให้ธนาคารพาณิชย์กระทำการ ดังต่อไปนี้..."

(5) ซื้อหรือมีหุ้นในบริษัทจำกัดใด เกินร้อยละสิบ ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายไปแล้ว ทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น หรือ ซื้อ หรือ มีหุ้น หรือ หุ้นกู้มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น เกินร้อยละสิบของเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์นั้น ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้รับอนุมัติจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในการอนุญาตนั้นจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้..."

ข. กรณีบริษัทจำกัด

ป.พ.พ. มาตรา 1119 บัญญัติว่า "หุ้นทุก ๆ หุ้นจะต้องให้ใช้เป็นเงินจนเต็มค่า เว้นแต่หุ้นซึ่งออกตามบทบัญญัติมาตรา 1108 อนุมาตรา (5) หรือ มาตรา 1221

ในการใช้เงินเป็นค่าหุ้นนั้น ผู้ถือหุ้นจะหักหนี้กับบริษัทหาได้ไม่"

ค. กรณีบริษัทมหาชนจำกัด

พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 มาตรา 54 เดิม บัญญัติว่า "ภายใต้บังคับมาตรา 35 (5) และ มาตรา 52 หุ้นทุกหุ้นต้องใช้เป็นเงินครั้งเดียวจนเต็มมูลค่า

ในการชำระค่าหุ้น ผู้จองหุ้นหรือผู้ซื้อหุ้นจะขอหักกลบหนี้กับบริษัทไม่ได้ "พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 มาตรา 39 บัญญัติว่า "หุ้นกู้ของบริษัทต้องมีมูลค่าไม่น้อยกว่าฉบับละหนึ่งร้อยบาท โดยชำระเป็นเงินและผู้ซื้อจะขอหักกลบหนี้กับบริษัทมิได้"

ตามบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น ในการชำระราคาหุ้นนั้นจะมีข้อจำกัดในเรื่องการหักกลบหนี้ค่าหุ้นระหว่างบริษัทผู้ออกหุ้นกับผู้เข้าซื้อหุ้นออกใหม่ของบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดกล่าวคือ ผู้ที่เข้าซื้อหุ้นไม่สามารถนำหนี้ของบริษัทผู้ออกหุ้น (เช่น หนี้เงินกู้ยืม) ที่มีต่อตนเองนั้นมาหักกลบหนี้กับหนี้ค่าหุ้นของตนเองที่มีต่อบริษัทผู้ออกหุ้นได้ แต่มาตรา 54/1 กรณีบริษัทจำกัดซึ่งแก้ไขใหม่ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยการออกหุ้นใหม่เพื่อชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ในการแปลงหนี้เป็นทุนจะต้องได้รับอนุมัติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนเสียงทั้งหมดของผู้ถือหุ้น ซึ่งมาประชุมและมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนจึงสามารถแปลงหนี้เป็นทุนในบริษัทมหาชนจำกัดได้

แต่ข้อจำกัดตามกฎหมายข้างต้นจะไม่นำมาใช้บังคับกับกรณีกระทำตามแผนฟื้นฟูกิจการตามกฎหมายล้มละลาย ซึ่งได้บัญญัติยกเว้นไว้ในหมวด 3/1 กระบวนพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการส่วนที่ 7 การประชุมเจ้าหนี้เพื่อพิจารณาแผนฟื้นฟูกิจการ

มาตรา 42 บัญญัติว่า "ในแผนให้มีรายการต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย

- 1) เหตุผลที่ทำให้มีการฟื้นฟูกิจการ
- 2) รายละเอียดแห่งสินทรัพย์ หนี้สินและภาระผูกพันต่าง ๆ ของลูกหนี้ในขณะที่ศาลสั่งให้ฟื้นฟูกิจการ
- 3) หลักการและวิธีการฟื้นฟูกิจการ ขั้นตอนของการฟื้นฟูกิจการ การชำระหนี้ การยึดกำหนดเวลาชำระหนี้ การลดจำนวนหนี้ลงและการจัดกลุ่มเจ้าหนี้ การลดทุนและเพิ่มทุน การก่อหนี้และระดมเงินทุน รวมตลอดถึงแหล่งเงินทุนและเงื่อนไขแห่งหนี้สินและเงินทุนดังกล่าว การจัดการและหาประโยชน์จากทรัพย์สินของลูกหนี้ เงื่อนไขการจ่ายเงินปันผลและประโยชน์อื่นใด
- 4) การไถ่ถอนหลักประกันในกรณีที่มีเจ้าหนี้มีประกันและความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกัน
- 5) แนวทางแก้ปัญหาในกรณีขาดสภาพคล่องชั่วคราวระหว่างการปฏิบัติตามแผน
- 6) วิธีปฏิบัติในกรณีที่มีการโอนสิทธิเรียกร้องหรือโอนหนี้
- 7) ชื่อ คุณสมบัติ หนังสือยินยอมของผู้บริหารแผน และคำตอบแทน โดยนำความในมาตรา 90/6 วรรคสอง มาใช้บังคับเกี่ยวกับผู้บริหารแผนโดยอนุโลม
- 8) ระยะเวลาดำเนินตามแผนซึ่งไม่เกินห้าปี
- 9) การไม่ยอมรับทรัพย์สินของลูกหนี้หรือสิทธิตามสัญญา ในกรณีที่ทรัพย์สินของลูกหนี้หรือสิทธิตามสัญญามีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้

มิให้นำมาตรา 1117 มาตรา 1119 มาตรา 1145 มาตรา 1220 ถึง มาตรา 1228 มาตรา 1238 ถึง มาตรา 1243 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 31 มาตรา 33 มาตรา 50 มาตรา 51 มาตรา 52 มาตรา 54 มาตรา 84 มาตรา 102 มาตรา 107 มาตรา 116 มาตรา 119 มาตรา 136 มาตรา 137 มาตรา 140 มาตรา 141 มาตรา 146 ถึง มาตรา 148 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 และมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 มาใช้บังคับแก่แผนตามมาตรานี้"

บทบัญญัติข้างต้น มิให้นำข้อจำกัดตามมาตรา 1119 แห่ง ป.พ.พ. มาตรา 54 แห่ง พ.ร.บ. บริษัทมหาชนจำกัดและมาตรา 39 แห่ง พ.ร.บ. หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่กล่าวนั้น มาใช้บังคับกับในกรณีฟื้นฟูกิจการ ทั้งนี้ ข้อยกเว้นดังกล่าวตามที่ระบุไว้ในกฎหมายล้มละลาย

มาตรา 102 ให้เจ้าหนี้ซึ่งมีสิทธิขอรับชำระหนี้เป็นหนี้ ลูกหนี้ในเวลาที่มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ถึงแม้ว่า มูลแห่งหนี้ทั้งสองฝ่ายจะไม่มีวัตถุประสงค์เป็นอย่างเดียวกัน หรืออยู่ในเงื่อนไขหรือเงื่อนไขเวลาอีกหากกลับ กันได้นั้น ไม่ได้ขยายไปถึงการปรับปรุงโครงสร้างหนี้นอกศาลที่กระทำภายใต้การกำกับดูแลของ ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในการปรับโครงสร้างหนี้นอกศาลโดยวิธีการแปลงหนี้เป็นทุน (DEBT-EQUITY SWAP) นั้น เมื่อกฎหมายห้ามมิให้เจ้าหนี้หักกลบลบหนี้ค่าหุ้นออกใหม่ที่บริษัทลูกหนี้ถือให้จากการ แปลงหนี้เป็นทุนแล้ว หมายความว่า เจ้าหนี้อย่อมมีภาระและหน้าที่ตามกฎหมายในการชำระค่าหุ้น ออกใหม่นั้นให้แก่ลูกหนี้และลูกหนี้อย่อมมีหน้าที่ในการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เช่นกัน จะไม่สามารถ หักกลบลบหนี้กันได้ อันสืบเนื่องจากข้อจำกัดของตัวบทกฎหมายที่กล่าวแล้วนั้น วิธีปฏิบัติ เนื่องจากข้อจำกัดทางกฎหมายในการหักกลบลบหนี้ค่าหุ้นดังที่กล่าว ในทางปฏิบัติแล้วเจ้าหนี้ที่ ทำการแปลงหนี้เป็นทุนจะชำระเงินค่าหุ้นออกใหม่ดังกล่าวให้บริษัทลูกหนี้ก่อน จากนั้นบริษัท ลูกหนี้จึงนำเงินค่าหุ้นที่ได้รับชำระจากเจ้าหนี้ที่ทำการแปลงหนี้เป็นทุนนั้น ทำการชำระคืนให้แก่ เจ้าหนี้ที่ทำการแปลงหนี้เป็นทุนรายนั้น ๆ และบริษัทลูกหนี้ก็จะดำเนินการออกหุ้นใหม่นั้นให้แก่ เจ้าหนี้ที่ทำการแปลงหนี้เป็นทุน โดยมีวิธีการชำระเงินกันหลายวิธีการ การสลักหลังเช็คคืนกัน ระหว่างเจ้าหนี้ที่ทำการแปลงหนี้เป็นทุนกับบริษัทลูกหนี้ โดยเจ้าหนี้ที่ทำการแปลงหนี้เป็นทุนจะทำ การออกเช็คเพื่อชำระค่าหุ้นให้แก่บริษัทลูกหนี้ก่อน จากนั้นบริษัทลูกหนี้จึงทำการสลักหลังโอนเช็ค ที่ได้รับนั้นคืนให้แก่เจ้าหนี้ที่ทำการแปลงหนี้เป็นทุนเพื่อชำระหนี้แก่เจ้าหนี้รายนั้น การโอนเงินเข้า บัญชีเอสโครว์ (ESCROW) มีวัตถุประสงค์เพื่อรับชำระเงินค่าหุ้นและมีข้อจำกัดในการถอนเงินว่า เพื่อทำการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ที่ทำการแปลงหนี้เป็นทุนเท่านั้น

4.2 การเพิกถอนการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยการแปลงหนี้เป็นทุน การแปลงสินทรัพย์ประเภทสินเชื่อ ที่อยู่อาศัยให้เป็นหลักทรัพย์ (DEBT TO ASSET SWAP) โดยการเปลี่ยนเงินกู้ (LOAN) ให้เป็น ทรัพย์ (PROPERTY) โดยการโอนทรัพย์สินใช้หนี้ เพื่อนำไปจำหน่ายได้เงินคืนชำระหนี้ต่อไป กระบวนการจำหน่าย จึงเป็นการจำหน่ายทรัพย์สินมิใช่การจำหน่ายเงินกู้ จึงมีความหมายใกล้เคียง กับการชำระหนี้เป็นทรัพย์สิน (DEBT SETTLEMENT BY A TRANSFER OF ASSET) ซึ่งเป็นการ เปลี่ยนวัตถุประสงค์แห่งหนี้เดิมที่ต้องชำระหนี้ด้วยเงิน, การปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นอย่างอื่น อาทิเช่น การ ขยายระยะเวลา การโอนทรัพย์สินชำระหนี้ การพักดอกเบี้ย การปรับอัตราดอกเบี้ย การเปลี่ยนตัว ลูกหนี้ เป็นต้น ทั้งหลายเหล่านี้อาจทำให้เจ้าหนี้อื่นนั้นเสียเปรียบในเรื่องความเสี่ยงในการเพิกถอน การชำระหนี้คืนแก่เจ้าหนี้เว้นแต่กรณีแปลงหนี้เป็นทุนที่ได้กระทำตามแผนฟื้นฟูกิจการภายใต้

กระบวนการพิจารณาพื้นฟูกิจการจะได้รับการยกเว้นในกฎหมายล้มละลายให้สามารถหักกลบหนี้ค่าหุ้นได้

ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483

ก. กรณีคดีร้องขอฟื้นฟูกิจการ

ตามความในหมวด 3/1 กระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูกิจการ ส่วนที่ 6 การเพิกถอนนิติกรรมที่กระทำไปแล้ว

มาตรา 90/40 บัญญัติว่า การขอให้ศาลเพิกถอนการฉ้อฉลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นให้ผู้ทำแผน ผู้บริหารแผน หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขอได้โดยทำเป็นคำร้อง

ถ้านิติกรรมที่ขอเพิกถอนการฉ้อฉลนั้นเกิดขึ้น ภายในระยะเวลาหนึ่งปี ก่อนวันยื่นคำร้องและภายหลังจากนั้นหรือเป็นการให้เสนาหาหรือเป็นการที่ลูกหนี้ได้รับค่าตอบแทนน้อยเกินสมควรให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นการกระทำที่ลูกหนี้และผู้ที่ได้ลาภออกแต่การนั้นรู้อยู่ว่าเป็นทางให้หนี้เสียเปรียบ

มาตรา 90/41 บัญญัติว่า เมื่อปรากฏว่ามีการโอนทรัพย์สินหรือการกระทำใด ๆ ซึ่งลูกหนี้ได้กระทำหรือยินยอมให้กระทำ ในระหว่างระยะเวลาสามเดือนก่อนมีการยื่นคำร้องขอและภายหลังจากนั้นโดยมีจุดมุ่งหมายให้เจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดได้เปรียบเจ้าหนี้อื่น ผู้ทำแผน ผู้บริหารแผน หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องในการนี้ศาลมีอำนาจสั่งเพิกถอนการโอนหรือการกระทำนั้นได้ถ้าเจ้าหนี้ผู้ได้เปรียบเป็นบุคคลภายในของลูกหนี้¹⁰¹

¹⁰¹ มาตรา 6 ในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ข้อความจะแสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น... "บุคคลภายในของลูกหนี้" หมายความว่า

- (1) กรรมการ ผู้จัดการ หุ้นส่วนผู้จัดการ หุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินกิจการหรือผู้สอบบัญชี
- (2) ผู้ถือหุ้นที่ถือหุ้นเกินจำนวนร้อยละ 5 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของกิจการของลูกหนี้
- (3) คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของบุคคลตาม (1) หรือ (2)
- (4) ห้างหุ้นส่วนสามัญที่ลูกหนี้หรือบุคคลตาม (1) หรือ (2) หรือ (3) เป็นหุ้นส่วน
- (5) ห้างหุ้นส่วนจำกัดที่ลูกหนี้หรือบุคคลตาม (1) หรือ (2) หรือ (3) เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดหรือเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดที่มีหุ้นรวมกันเกินร้อยละ 30 ของหุ้นทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนจำกัด
- (6) บริษัทจำกัด หรือ บริษัทมหาชน จำกัด ซึ่งลูกหนี้หรือบุคคลตาม (1) หรือ (2) หรือ (3) หรือห้างหุ้นส่วนตาม (4) หรือ (5) ถือหุ้นรวมกันเกินร้อยละ 30 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทนั้น

การเพิกถอนการโอนหรือการกระทำตามมาตรา ๑๑๑ ไม่กระทบถึงสิทธิของบุคคลภายนอกอันได้มาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทนก่อนการยื่นคำร้องขอ

ข. กรณีคดีล้มละลาย

ตามความในหมวด 4 วิธีจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ส่วนที่ 3 ผลของการล้มละลายเกี่ยวกับกิจการที่ได้กระทำไปแล้ว

มาตรา 113 บัญญัติว่า การขอให้ศาลเพิกถอนการขอลดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขอได้โดยทำเป็นคำร้อง

มาตรา 115 บัญญัติว่า การโอนทรัพย์สินหรือการกระทำใด ๆ ซึ่งลูกหนี้ได้กระทำหรือยินยอมให้กระทำในระหว่างระยะเวลาสามเดือนก่อนมีการขอให้ล้มละลายและภายหลังนั้น โดยมุ่งหมายให้เจ้าหนี้คนหนึ่งได้เปรียบแก่เจ้าหนี้อื่น ถ้าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ มีคำขอโดยทำเป็นคำร้อง ศาลมีอำนาจสั่งเพิกถอนการโอนหรือการกระทำนั้นได้

ถ้าเจ้าหนี้ผู้ได้เปรียบเป็นบุคคลภายในของลูกหนี้ ศาลมีอำนาจสั่งเพิกถอนการโอนหรือการกระทำตามวรรคหนึ่งที่ได้กระทำขึ้น ในระหว่างระยะเวลาหนึ่งปีก่อนมีการยื่นคำร้องขอและภายหลังนั้น

การชำระหนี้คืนให้แก่เจ้าหนี้ที่ทำการแปลงหนี้เป็นทุน ซึ่งกระทำนอกศาลนั้น อาจจะถูกเจ้าหนี้รายอื่นของบริษัทลูกหนี้ร้องขอให้ทำการเพิกถอน โดยกล่าวอ้างในคดีร้องขอฟื้นฟูกิจการหรือคดีล้มละลาย แยกได้เป็น 2 กรณี ดังนี้

- 1) กรณีการเพิกถอนการกระทำใด ๆ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้เจ้าหนี้รายหนึ่งได้เปรียบเจ้าหนี้อื่น กรณีนี้เจ้าหนี้อื่นของบริษัทลูกหนี้อาจร้องขอให้ทำการเพิกถอน โดยกล่าวอ้างในคดีร้องขอฟื้นฟูกิจการตามมาตรา 90/41 หรือ คดีล้มละลายตามมาตรา 115 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายฯ ได้ว่าการกระทำได้กล่าวกระทำภายใน 3 เดือน ก่อนมีการร้องขอฟื้นฟูกิจการ หรือการฟ้องคดีล้มละลาย ถือเป็นกรณทำให้ได้เปรียบเจ้าหนี้รายอื่น หรือ ทำให้เจ้าหนี้รายอื่นนั้นเสียเปรียบและขอ

- (7) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่ลูกหนี้หรือบุคคลตาม (1) ถึง (6) ถือหุ้นรวมกันเกินร้อยละ 30 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทนั้น
- (8) กรรมการ ผู้จัดการ หุ้นส่วนผู้จัดการ หุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินกิจการหรือผู้สอบบัญชีของห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนตาม (4) หรือ (5) หรือ (6) หรือ (7) แล้วแต่กรณี หรือคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของบุคคลดังกล่าว(พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 เพิ่มเติมโดยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2542)

ให้เพิกถอนการชำระหนี้ดังกล่าว ทั้งนี้ หากเจ้าหนี้ที่ได้เปรียบนั้นเป็นบุคคลภายในของลูกหนี้ เช่น กรรมการ, ผู้ถือหุ้น, บริษัทในเครือของลูกหนี้ เป็นต้น ระยะเวลาดังกล่าวจะขยายเพิ่มขึ้นจาก 3 เดือน เป็น 1 ปี ก่อนมีการร้องขอฟื้นฟูกิจการ หรือการฟ้องคดีล้มละลายแล้วแต่กรณี หรือกระทำภายหลังจากนั้น

2) กรณีการเพิกถอนการขอลด

กรณีนี้เป็นการกระทำให้เจ้าหนี้ของบริษัทลูกหนี้ต้องเสียเปรียบ ในคดีร้องขอฟื้นฟูกิจการ ตามมาตรา 90/40 หรือคดีล้มละลายตามมาตรา 113 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย ซึ่งสามารถเพิกถอนถอนกระทำภายใน 1 ปี นับแต่เจ้าหนี้ที่ขอเพิกถอนนั้นได้รู้ถึงมูลเหตุขอเพิกถอนหรือภายในระยะเวลา 10 ปี นับแต่วันทำการชำระหนี้แล้วแต่ระยะเวลาใดสั้นกว่า¹⁰²

ค. ผลของการถูกเพิกถอน

เจ้าหนี้ที่ทำการแปลงหนี้เป็นทุนที่ได้รับการชำระหนี้มาแล้ว ต้องคืนเงินที่ได้รับชำระนั้นแก่บริษัทลูกหนี้ โดยเงินดังกล่าวก็จะถูกนำมารวมในกองกลางเพื่อชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ทั้งหมดของบริษัทลูกหนี้ตามสิทธิของเจ้าหนี้แต่ละรายที่จะได้รับชำระหนี้ตามลำดับต่อไป แต่ในส่วนของ การชำระหนี้ค้ำหุ้น หรือภาระในการชำระหนี้ค้ำหุ้นนั้น เจ้าหนี้ที่แปลงหนี้เป็นทุนไม่สามารถขอยกเลิกหรือขอเงินคืนได้แต่อย่างใด เนื่องจากการชำระหนี้ค้ำหุ้นนั้น มิได้ถูกเจ้าหนี้รายอื่นนั้นขอเพิกถอนไปด้วย

ง. สัญญาระหว่างผู้ถือหุ้น

เจ้าหนี้ที่ทำการแปลงหนี้เป็นทุน ควรจัดทำสัญญาระหว่างผู้ถือหุ้นขึ้นเพื่อกำหนดสิทธิและหน้าที่ระหว่างกันให้ชัดเจน ในกรณีที่บริษัทลูกหนี้มิใช่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ และอาจมีข้อกำหนดระหว่างเจ้าหนี้ที่ทำการแปลงหนี้เป็นทุนด้วยกัน ในเรื่องการจำหน่ายหุ้นเพื่อออกจากบริษัทลูกหนี้คู่สัญญาในสัญญาระหว่างผู้ถือหุ้นนี้ย่อมได้แก่เจ้าหนี้ทั้งหมดที่ทำการแปลงหนี้เป็นทุนกับผู้ถือหุ้นรายใหญ่เดิมของบริษัทลูกหนี้และอาจให้บริษัทลูกหนี้เข้าเป็นคู่สัญญาด้วยก็ได้

จะเห็นได้ว่า การแปลงหนี้เป็นทุน ย่อมกระทำได้เฉพาะธนาคารพาณิชย์ไทย หรือธนาคารภาครัฐที่มีโครงสร้างรูปแบบเป็นบริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งส่วนหนึ่งต้องมีผู้ถือหุ้นจากประชาชนทั่วไป ต่างจากธนาคารอาคารสงเคราะห์ซึ่งมีรูปแบบรัฐวิสาหกิจ มีรัฐบาลเป็นผู้ถือหุ้น

¹⁰² 107 ป.พ.พ. มาตรา 240 บัญญัติว่า การเรียกร้องขอเพิกถอนนั้น ท่านห้ามมิให้ฟ้องร้องเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่เวลาที่เจ้าหนี้ได้รู้เหตุอันเป็นมูลให้เพิกถอน หรือพ้นสิบปีนับแต่ได้ทำนิติกรรมนั้น หรือการบังคับจำนวนประกัน เงินกู้

ทั้งหมดตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย พ.ศ.2502 จึงไม่อาจทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วยวิธีแปลงหนี้เป็นทุนได้ การโอนทรัพย์สินชำระหนี้ให้ธนาคารเป็นเพียงลูกหนี้โอนทรัพย์สินให้ผู้ใช้หนี้ที่เจ้านี้ย่อมรับการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นแทนการชำระหนี้ที่ได้ตกลงกันได้ หนี้เป็นอันระงับสิ้นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 321 วรรค 1 โดยคิดเป็นจำนวนเท่ากับราคาท้องตลาดแห่งสิ่งของหรือทรัพย์สินนั้นในเวลาและ ณ สถานที่ส่งมอบ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 656 วรรค 2 หากมีผลอย่างเช่นการแปลงหนี้เป็นทุน ซึ่งมีผลเท่ากับว่าลูกหนี้มีความเป็นเจ้าของอันเป็นมีลักษณะเป็นผู้ถือหุ้นไม่

5. ปัญหาเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่ถือครองอันได้มาจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

5.1 ปัญหาการถือครองอสังหาริมทรัพย์

พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ.2496 ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องการถือครองอสังหาริมทรัพย์ อย่างเช่น พระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 มาตรา 12 ตรีบัญญัติว่า "ธนาคารพาณิชย์ต้องจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ที่ตกเป็นของธนาคารพาณิชย์ตามมาตรา 12 (4) (ข) ภายในห้าปี นับแต่วันที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตกเป็นของธนาคารพาณิชย์ เว้นแต่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะขยายระยะเวลาให้หรือให้ความเห็นชอบ เพื่อใช้เป็นสถานที่ตามมาตรา 12 (4) (ก)" อสังหาริมทรัพย์ที่ว่าตามมาตรา 12 (4) (ข), 12 (4) (ก) ก็เป็นเรื่องของอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาจากการชำระหนี้ หรือจากการประกันการให้สินเชื่อ หรือจากการซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่จำนองไว้แก่ธนาคารพาณิชย์นั้นจากการขายทอดตลาด โดยคำสั่งศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์โดยที่พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ.2496 มาตรา 27 (4) กำหนดกิจการอันพึงเป็นงานธนาคารตามที่มีพระราชกฤษฎีกา¹⁰³ กำหนดไว้ให้ การขายอสังหาริมทรัพย์ซึ่งตกเป็นของธนาคารเนื่องจากชำระหนี้เป็นประกันต้นเงินที่ให้กู้ยืม การค้าประกันหรือการบังคับจำนองประกันเงินกู้ ดังนั้น อสังหาริมทรัพย์ที่ตกเป็นของธนาคารอาคารสงเคราะห์จึงกำหนดเพียงการขายต้องเป็นอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาจากการชำระหนี้กู้ยืม เช่น โอนทรัพย์สินชำระหนี้ หรือได้มาจากการบังคับจำนองเงินกู้ ซึ่งเป็นผลภายหลังการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ทำให้เป็นที่มาของอสังหาริมทรัพย์และการให้ธนาคารอาคารสงเคราะห์ถือครองอสังหาริมทรัพย์โดยไม่มีกฎหมายจำกัดขอบเขตได้อย่างธนาคารพาณิชย์ไทย ย่อมไม่ใช่จุดมุ่งหมายของการประกอบกิจการพาณิชย์ที่มีทุนมหาศาล

¹⁰³ พระราชกฤษฎีกากำหนดกิจการอันพึงเป็นงานของธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2542 มาตรา 3(6) "ให้เช่า ให้เช่าซื้อ โอนสิทธิการเช่าซื้อ ขาย หรือจำหน่ายด้วยวิธีอื่นใด ซึ่งอสังหาริมทรัพย์ที่ตกเป็นของธนาคาร เนื่องจากการชำระหนี้การประกันต้นเงินที่ให้กู้ยืมไป การค้าประกันอื่นหรือการบังคับจำนองประกันเงินกู้"

อาจนำเงินทุนซื้ออสังหาริมทรัพย์เพื่อเก็งกำไร แต่การถือครองอสังหาริมทรัพย์ (REAL ESTATE OWNED-REO) เป็นเวลานานจะทำให้มีภาระค่าใช้จ่าย (CARRYING COSTS) ในการดูแลรักษา สภาพอสังหาริมทรัพย์เพิ่มขึ้นอีก เช่น ค่าจ้างสำรวจบุกกรุก, ค่าน้ำประปา, ไฟฟ้า, ค่าภาษีโรงเรือน, ค่าประกันอัคคีภัย, ค่าซ่อมแซมรักษาสภาพอาคาร, ค่านิติบุคคลอาคารชุด, ค่าจ้างดูแลทรัพย์สินเพื่อ ป้องกันการบุกกรุก, ค่าจ้างตัวแทนนายหน้าช่วยขายหรือให้เช่า ต้องมีการบริหารจัดการทรัพย์สิน ดังกล่าว มิฉะนั้นต้นทุนการขายอสังหาริมทรัพย์ย่อมสูงขึ้น ไม่อาจขายต่ำกว่าต้นทุนซึ่งจะแข่งขัน กับธนาคารพาณิชย์ไทยอื่นได้ อสังหาริมทรัพย์ที่ถือครองไว้นานแม้จะแก้ปัญหาหนี้เสียในระดับแรก มาแล้วจะเกิดปัญหาสภาพคล่องของธนาคารและการด้อยสภาพของสินทรัพย์ ข้อจำกัดระยะเวลา ในการที่ถือครองอสังหาริมทรัพย์จึงมีส่วนในการสนับสนุนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ประกอบกับ การจำหน่ายทรัพย์สินของธนาคารอาคารสงเคราะห์เองกลับมีระเบียบปฏิบัติตามมติ คณะกรรมการธนาคารครั้งที่ 19/2544 ลงวันที่ 20 กันยายน 2544 ให้การขายทรัพย์สินที่ได้จากการ โอนทรัพย์สินชำระหนี้ด้วยวิธีตกลงราคาโดยตรง แต่บุคคลทั่วไปจะขายทรัพย์สินในราคาไม่ต่ำกว่า ราคาต้นทุน หรือการขายทรัพย์สินที่ได้จากการบังคับคดี ด้วยวิธีตกลงราคาโดยตรงแก่ลูกหนี้ เดิม จะขายในราคาไม่ต่ำกว่าที่ซื้อทรัพย์สินนั้นมาจากการบังคับคดีรวมค่าใช้จ่ายในการโอน หรือการขาย ทรัพย์สินที่ซื้อได้จากการบังคับคดี ด้วยวิธีตกลงราคาโดยตรงแก่บุคคลทั่วไปจะขายในราคาที่ไม่ต่ำกว่าราคาซื้อทรัพย์สินนั้นมาจากการบังคับคดี รวมค่าใช้จ่ายในการโอน

5.2 ปัญหาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีส่วนสูญเสีย

การลดต้นทุน และ/หรือ ดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกเป็นรายได้ (HAIR CUT) หรือมีผล ขาดทุนหรือส่วนสูญเสียจากการรับโอนทรัพย์สิน ทำให้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหา มีผลทำให้หนี้เดิมระงับไปทั้งหมดหรือแต่บางส่วน โดยเจ้าหนี้ปลดหนี้ให้หรือลดหนี้ให้ และแม้ว่าจะมี ระเบียบคำสั่งที่ 30/2547 เรื่องระเบียบปฏิบัติงานการบริหารงานทั่วไปลงวันที่ 1 มีนาคม 2547 ให้ธนาคารอาคารสงเคราะห์ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีส่วนสูญเสียได้ ปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินการ และมีผลเฉพาะลูกหนี้ที่ไม่สามารถทวงให้ชำระหนี้ได้ อีกทั้งต้องอยู่ในเกณฑ์ตัดหนี้สูญหรือตาม แผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ภายใต้กฎหมายล้มละลายซึ่งไม่อาจกระทำกับลูกหนี้ที่จัดชั้นประเภท อื่นตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยหรือลูกหนี้ประเภทห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบุคคลธรรมดานอกหลักเกณฑ์ของแผนฟื้นฟูกิจการลูกหนี้อันขัดต่อจุดมุ่งหมายในการปรับปรุง โครงสร้างหนี้เพราะจะทำลูกหนี้ที่จัดชั้นประเภทอื่นและลูกหนี้นอกแผนฟื้นฟูกิจการลูกหนี้เข้าสู่วิธ การดังกล่าวมากขึ้นส่งผลต่อภาระในการกันเงินสำรองเพื่อแก้ไขหนี้เสียและลูกหนี้ประเภท ชั้นหนี้สูญจะมีเป็นจำนวนมาก

ธนาคารอาคารสงเคราะห์เป็นหน่วยงานของรัฐ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2502 มาตรา 8 ผู้ใดเป็นพนักงานมีหน้าที่ ชื่อ ทำ จัดการ หรือรักษาทรัพย์สินใด ๆ ใช้อำนาจในหน้าที่โดยทุจริตอันเป็นการเสียหายแก่องค์การ บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วน นิติบุคคล หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปีหรือจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท ประกอบกับมาตรา 11 ผู้ใดเป็นพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 5 (พ.ศ.2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ.2496 ข้อ 10 การซื้อหรือรับโอน ที่ขาย หรือจำหน่ายสินทรัพย์ประเภทสินเชื่อที่อยู่อาศัย ให้ธนาคารกระทำได้เท่าที่จำเป็นและเพื่อประโยชน์แก่กิจการของธนาคาร ทั้งนี้โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี และพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์เป็นเจ้าของพนักงานตามความหมายในมาตรา 3 พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2502 "พนักงาน" หมายความว่า ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ หรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในองค์การ บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วน นิติบุคคล หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งทุนทั้งหมดหรือทุนเกินกว่าร้อยละห้าสิบเป็นของรัฐ โดยได้รับเงินเดือนหรือประโยชน์ตอบแทน อย่างอื่นจากองค์การ บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือหน่วยงานนั้น ทั้งนี้นอกจากผู้เป็นเจ้าของพนักงานอยู่แล้วตามกฎหมายเช่นเดียวกับเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งมีหน้าที่ ชื่อ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์สินใด ๆ ซึ่งธนาคารเก็บรักษาอสังหาริมทรัพย์ไว้ไม่ว่าจะเป็นห้องชุดหรือที่ดินพร้อมอาคารที่ธนาคารฯ จากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ การจำหน่ายทรัพย์สินของธนาคารหรือการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหาดังกล่าวนอกจากลูกหนี้ที่อยู่ในเกณฑ์นี้สูงนั้น ถ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่ดังกล่าวทำให้เสียหายแก่องค์การ หน่วยงานของรัฐ เช่นในกรณีจำหน่ายทรัพย์สินไป ต่ำกว่าราคาประเมินของธนาคาร หรือการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ไม่อาจกระทำได้เป็นการกระทำโดยทุจริตคือเป็นการแสวงหาผลประโยชน์เพื่อเจ้าพนักงานเองหรือผู้อื่นอันเป็นประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย หรืออาจเข้าลักษณะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบทำให้เกิดความเสียหายจากการจำหน่ายดังกล่าวกับธนาคาร โดยมีมูลเหตุจงใจเป็นการทุจริตแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบซึ่งเจ้าพนักงานต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายข้อบังคับ คำสั่งของคณะรัฐมนตรี คำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ รัฐวิสาหกิจ ซึ่งออกโดยชอบด้วยกฎหมายในที่นี้คือข้อบังคับของธนาคารอาคารสงเคราะห์

ฉบับที่ 5 ว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่ง พ.ศ.2518 ออกตามพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ.2496 มาตรา 17 (3) ให้คณะกรรมการธนาคารฯ มีอำนาจหน้าที่กำกับ ควบคุมและอำนวยความสะดวกของธนาคาร อำนาจในที่นี่ให้รวมถึงวางข้อบังคับว่าด้วยระเบียบปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารฯ กล่าวคือ เมื่อเกิดการกระทำผิด หรือทุจริตซึ่งเป็นเหตุให้เกิดการเสียหายแก่ธนาคารให้ผู้ที่ทราบหรือผู้บังคับบัญชารายงานให้ผู้จัดการหรือผู้รักษาการทราบเพื่อตั้งคณะกรรมการสอบสวน เพื่อพิจารณาหาตัวผู้รับผิดชอบในทางแพ่งโดยมิต้องรอผลในการดำเนินคดีทางอาญาหรือทางวินัยแก่ผู้กระทำผิดทุจริตหรือผู้ที่ทำให้เกิดการเสียหายแก่ทรัพย์สินโดยตรงตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานใน องค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2502 ข้างต้นมีบทบัญญัติคล้ายกับมาตรา 147, 157 ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งการกระทำผิดต้องมีเจตนาทุจริตเป็นสำคัญแต่ถ้าพนักงานธนาคารฯ ซึ่งในความหมายเจ้าพนักงานดังกล่าวแล้วกระทำตามหน้าที่แต่เกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างธรรมดาหรืออย่างร้ายแรงจะทำให้ การจำหน่ายทรัพย์สินของธนาคารฯ หรือการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหาข้างต้นจะทำได้หรือไม่ ถ้าพิจารณาจากพระราชบัญญัติความรับผิด ทางละเมิด¹⁰⁴ ของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 ตามมาตรา 5 "หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้โดยตรงแต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้" ซึ่งตามมาตราดังกล่าวเป็นเรื่องที่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐไปทำละเมิดให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหาย และกระทำโดยการปฏิบัติหน้าที่ต่างจากกรณีตามมาตรา 10 "ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เป็นผู้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐที่ผู้นั้นอยู่ในสังกัดหรือไม่ ถ้าเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ให้นำบทบัญญัติมาตรา 8 มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้ามิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉะนั้นถ้าเจ้าพนักงานของหน่วยงานของรัฐจะต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่หน่วยงานของรัฐก็ต่อเมื่อได้กระทำไปโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่หน่วยงานของรัฐไปตามหลักทั่วไปในเรื่องละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขา เสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ก็ได้ ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน

¹⁰⁴ ชาญชัย แสงศักดิ์. พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร. บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2541, หน้า 20-30.

"ผู้ใดในมาตรา 420 ดังกล่าว คือบุคคลซึ่งเป็นผู้กระทำทั้งบุคคลธรรมดาและบุคคลตามกฎหมาย (นิติบุคคล) ไม่จำกัดว่าเป็นผู้ใดความสามารถ เพียงมีความรู้สึกในการกระทำก็พอ จึงมีทั้งเคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึกกับงดเว้นการกระทำโดยรู้สำนึกโดยหลักตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรคท้าย "การกระทำให้หมายความรวมถึงการให้เกิดผลอันใดอันหนึ่งขึ้น โดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย" จึงต้องพิจารณาว่า มีหน้าที่หรือ เช่นหน้าที่ตามกฎหมาย ตามระเบียบหรือคำสั่งปฏิบัติ หน้าที่ตามสัญญา หน้าที่ตามวิชาชีพ หน้าที่ตามความสัมพันธ์ก็ก่อให้เกิดขึ้น หน้าที่เกิดจากการที่ตนก่อให้เกิดอันตราย ส่วนจิตใจ หมายถึงการกระทำโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยจงใจ มีความหมายต่างในทางอาญาซึ่งโดยเจตนาต้องกระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำและขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นโดยจงใจมีความหมายกว้างกว่าเพียงรู้ว่าจะเกิดผลเสียหายแก่บุคคลอื่นก็เพียงพอที่จะเป็นการกระทำโดยจงใจ ไม่ต้องถึงขนาดประสงค์ถึงผลที่จะเกิดว่าตรงตามความประสงค์ของผู้กระทำหรือไม่ ส่วนประมาทเลินเล่อ เป็นการขาดความระมัดระวังในลักษณะที่บุคคลผู้มีความระมัดระวังไม่กระทำการโดยไม่จงใจ ซึ่งอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้เพียงพอไม่และขนาดของความระมัดระวังกฎหมายจะถือสภาพของกิจกรรมเป็นเกณฑ์ ไม่คำนึงถึงสภาพภายในต่อลูกหนี้ จึงมักมองถึงระดับของวิญญูชนพึงกระทำเป็นเกณฑ์ โดยสมมติบุคคลขึ้นเปรียบเทียบกับบุคคลที่มีความระมัดระวังตัวตามพฤติการณ์และตามฐานะในสังคม เช่นเดียวกับผู้กระทำ ความเสียหายซึ่งต้องพิจารณาถึงภาวะ วิสัย และพฤติการณ์ เช่น สภาพการณ์ สภาพภายใน เพศชายหญิง สติปัญญา พฤติการณ์เป็นสภาพภายนอกผู้กระทำในเรื่องเวลา สิ่งแวดล้อมและการกระทำต่อผู้อื่นนั้นต้องผิดกฎหมาย มิใช่ต้องมีกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะว่าเป็นความผิด ยังรวมถึงการกระทำอื่น ๆ ที่มีขอบด้วยกฎหมาย และต่อจารีตประเพณีด้วย ซึ่งการกระทำดังกล่าวต้องเกิดความเสียหายตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 420 เช่น ทรัพย์สิน รวมทั้งทรัพย์และทรัพย์สินไม่ว่าจะทำลายเอาไปทำให้ไร้ค่า ทำให้ไร้ประโยชน์ ถือว่าทำให้เสียหายต่อทรัพย์สินทั้งสิ้น และเห็นได้ชัดไม่ไกลกว่าเหตุ จะคิดคำนวณเป็นเงินได้หรือไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินก็ได้ ถ้าเป็นการจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เจ้าพนักงานดังกล่าวต้องปฏิบัติหน้าที่ขัดกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีส่วนสูญเสียนอกจากลูกหนี้ประเภทนี้สูญ โดยบันทึกเป็นรายได้ (Hair Cut) และระเบียบมติคณะกรรมการธนาคาร ครั้งที่ 19/2544 วันที่ 20 กันยายน 2544 ให้ธนาคารฯ ขายทรัพย์ในราคาไม่ต่ำกว่าราคาต้นทุน โดยนำราคาประเมินในปัจจุบัน (ราคาตลาด) มาประกอบการพิจารณา ในการขายทรัพย์สินที่ได้จากการโอนทรัพย์ชำระหนี้โดยวิธีตกลงราคาโดยตรงแก่บุคคลทั่วไป และในการขายทรัพย์สินที่ซื้อ ทรัพย์สินที่ซื้อได้จากการบังคับคดีโดย

วิธีตกลงราคาโดยตรงแก่ลูกหนี้เดิม โดยธนาคารฯ จะขายทรัพย์สินในราคาไม่ต่ำกว่าราคาซื้อขายทรัพย์สินนั้นมาจากกรมบังคับคดีรวมค่าใช้จ่ายในการโอน โดยนำราคาประเมินในปัจจุบัน (ราคาตลาด) มาประกอบการพิจารณา บวกด้วยหนี้ส่วนขาด ณ วันที่ธนาคารฯ ซื้อทรัพย์สินได้ (ตามบัญชีแสดงรายการรับ-จ่ายของกรมบังคับคดี) ส่วนการขายทรัพย์สินที่ซื้อได้จากการบังคับคดีโดยวิธีตกลงราคาโดยตรงแก่บุคคลทั่วไป เมื่อธนาคารฯ จะขายทรัพย์สินในราคาที่ไม่ต่ำกว่าราคาซื้อขายทรัพย์สินนั้นมาจากกรมบังคับคดี รวมค่าใช้จ่ายในการโอนโดยนำราคาประเมิน (ราคาตลาด) มาประกอบการพิจารณา และประกาศกระทรวงการคลังเรื่องความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ต่อหน่วยงานของรัฐ ในกรณีค่าเสียหายครั้งละไม่เกิน 50,000 บาท จากสาเหตุทั่วไปไม่ต้องส่งสำนวนสอบสวนไปให้กระทรวงการคลังตรวจสอบ

ดังนั้น การจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ของธนาคารจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วยวิธีโอนทรัพย์สินชำระหนี้ อสังหาริมทรัพย์ที่ธนาคารถือครองย่อมมีค่าใช้จ่าย ต้นทุน ทั้งยังทำให้ธนาคารขาดสภาพคล่องส่งผลให้สัดส่วนปัญหาหนี้เสียเพิ่มมากขึ้น เพราะธนาคารต้องดำเนินการเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ถือครองอยู่ และเมื่อจะทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีส่วนสูญเสียนอกจากลูกหนี้ประเภทหนี้สูญก็ไม่อาจทำได้ เพราะเจ้าหน้าที่ของธนาคารอาคารสงเคราะห์อาจต้องรับผิดชอบในฐานะเจ้าพนักงานองค์กรของรัฐและความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าพนักงานหน่วยงานของรัฐ จึงเป็นอุปสรรคทั้งการจำหน่ายทรัพย์สินที่จะแข่งขันราคากับสถาบันการเงินภาคเอกชนและไม่อาจเอื้ออำนวยในการลดปัญหาหนี้เสียที่รวดเร็วได้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

หลังจากเกิดปัญหาเศรษฐกิจและวิกฤติเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 ธนาคารพาณิชย์ไทย ภาคเอกชนและภาครัฐต่างประสบปัญหาหนี้ด้อยคุณภาพ โดยเฉพาะสินเชื่อภาคอสังหาริมทรัพย์ ไม่ว่าจะเป็นธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) หรือธนาคารอาคารสงเคราะห์ มีภาระในการกันสำรอง สินทรัพย์จัดชั้นเพิ่มขึ้น และมีผลให้เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงลดลง ธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดแนวปฏิบัติในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้กับธนาคารพาณิชย์ไทย ซึ่งอยู่ในบังคับพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 ที่แก้ไขเพิ่มเติมได้มีบทบังคับไว้เป็นการเฉพาะต้องปฏิบัติตามประกาศ คำสั่ง กฎระเบียบและหนังสือเวียนที่ออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทยถือเป็นหน้าที่ สำคัญของธนาคารพาณิชย์ไทยทุกแห่งต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และธนาคารอาคารสงเคราะห์ซึ่ง มีกิจการเชิงพาณิชย์ในการให้บริการด้านสินเชื่อเช่นเดียวกัน ปัญหาเรื่องนี้เสียจึงเหมือนกัน ด้วยเหตุนี้กระทรวงการคลังได้ให้นโยบายปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทยมาใช้ โดยมติคณะกรรมการธนาคารอาคารสงเคราะห์อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติธนาคารอาคาร สงเคราะห์ พ.ศ.2496 เช่น การขยายระยะเวลาการชำระหนี้ การปรับหนี้ระยะสั้นเป็นระยะยาว การ โอนทรัพย์ชำระหนี้ การลดอัตราดอกเบี้ย การโอนเปลี่ยนตัวลูกหนี้ การชำระหนี้จากบุคคลภายนอก การลดต้นทุน และ/หรือ ดอกเบี้ยค้างรับ การแปลงหนี้เป็นทุน เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการปรับปรุง โครงสร้างหนี้ที่ไม่มีส่วนสูญเสีย ลูกหนี้ยังคงจ่ายชำระดอกเบี้ยในอัตราที่ระบุในสัญญาเดิมและ เจ้าหนี้วิเคราะห์แล้วคาดว่าจะได้รับชำระเงินต้นและดอกเบี้ยคืนครบถ้วนตามสัญญาการให้กู้ยืม แต่ยังไม่มียธนาคารพาณิชย์ไทยไม่ว่าภาคเอกชนหรือภาครัฐทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีส่วน สูญเสีย เช่น การลดต้นทุน หรือดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกเป็นรายได้แล้ว (HAIR CUT) หรือมีผล ขาดทุนจากการรับโอนทรัพย์สิน หรือมีการผ่อนปรนเงื่อนไขการชำระหนี้ที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันของ กระแสเงินสดรับ (PV CASHFLOW) ต่ำกว่ามูลค่าตามบัญชีของลูกหนี้รวมดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึก เป็นรายได้

การที่ธนาคารอาคารสงเคราะห์จะได้สิทธิประโยชน์อันเนื่องมาจากการปรับปรุง โครงสร้างหนี้ อาทิ การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล สำหรับเงินที่เจ้าหนี้ได้ ปลดหนี้หรือลดหนี้ให้ การยกเว้นภาษีธุรกิจเฉพาะร้อยละ 3.3 ของราคาโอนที่ดินหรือราคาประเมิน ที่ดิน ลดค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมจากร้อยละ 2.0 ลงเหลือร้อยละ 0.01 เป็นต้น

ซึ่งทางการได้ออกกฎหมายหลายฉบับเพื่อรองรับการให้สิทธิประโยชน์ดังกล่าวถือเป็นมูลเหตุ
 จูงใจสำคัญส่งเสริมให้มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในระบบสถาบันการเงิน ธนาคารอาคาร
 สงเคราะห์จึงต้องมีรูปแบบของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้ได้อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์การปรับปรุง
 โครงสร้างหนี้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดเท่านั้น หรือเป็นการประนอมหนี้หรือการ
 ฟื้นฟูกิจการภายใต้กฎหมายล้มละลายภายในกรอบระยะเวลาอันจำกัดในกฎหมายแต่ละฉบับถือ
 สิ้นสุดในวันที่ 31 ธันวาคม 2547 เจ้าหนี้ที่เป็นสถาบันการเงินและลูกหนี้ของสถาบันการเงินจึงได้
 รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย หากล่วงเลยกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดแม้ดำเนินการ
 ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์ข้างต้นก็ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ ดังนั้นก่อนที่จะดำเนินการ
 ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ต้องพิจารณาสภาพสัญญา เช่น เจ้าหนี้มีเจตนาให้ลูกหนี้รับสภาพหนี้เพื่อ
 ประโยชน์ในด้านอายุความแห่งสิทธิเรียกร้องเพราะสิทธิเรียกร้องอาจใกล้จะครบกำหนดอายุความ
 เพื่อปกป้องสิทธิเรียกร้องในมูลหนี้ของเจ้าหนีมิให้ระงับสิ้นไปเพราะเหตุอายุความ หรือการรับ
 สภาพหนี้ที่มูลหนี้เดิมขาดอายุความแล้ว จึงมีความจำเป็นที่ต้องให้ลูกหนี้รับสภาพหนี้ต่อเจ้าหนี้ว่า
 เป็นหนี้อยู่จริงทำให้อายุความสะดุดหยุดลงตามกฎหมายและเริ่มนับอายุความใหม่ซึ่งเป็นโทษแก่
 ลูกหนี้และเป็นโทษแก่ผู้ค้าประกันด้วย บางกรณีเจ้าหนี้ต้องพิจารณาข้อขัดข้องซึ่งมีผลถึงความ
 สมบูรณ์ของสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เช่น การกำหนดอัตราดอกเบี้ยผิดนัดผิดเงื่อนไข ขณะทำ
 สัญญาสูงกว่าตามประกาศกระทรวงการคลังถือว่าเป็นการไม่ชอบดอกเบี้ยที่ตกลงเป็นโมฆะ
 เจ้าหนี้คิดดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัดได้เพียงร้อยละ 7.5 ต่อปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและ
 พยานัยมาตรา 224 เท่านั้น และข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยผิดนัดผิดเงื่อนไขดังกล่าวมีลักษณะเป็นเบี้ย
 ปรับ ศาลปรับลดดอกเบี้ยได้ต่ำกว่าเดิมที่เจ้าหนี้มีสิทธิคิดเอาจากลูกหนี้รวมทั้งกรณีบุคคลที่จะเข้า
 มาเป็นผู้สัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ถ้าเป็นบุคคลภายนอกต้องกระทำด้วยหลักเกณฑ์ของการ
 แปลงหนี้ใหม่ ส่วนผู้ชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด ย่อมมาทำสัญญาปรับปรุง
 โครงสร้างหนี้ได้ตามความประสงค์ของนิติบุคคล ซึ่งความเป็นนิติบุคคลยังคงอยู่เพื่อสละ
 กิจการให้เสร็จไปด้วยดี แม้กระทั่งอินทรีพียูสินตีใช้หนี้ก็ยอมทำได้แต่เจ้าหนี้อาจเสี่ยงต่อการที่มี
 การร้องขอให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด ให้เป็นเหตุเพิกถอนการอินทรีพียูสินตีใช้หนี้ที่ได้
 เปรียบเจ้าหนี้อื่น และในกรณีทายาทผู้จัดการมรดกมาทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ยอมไม่
 ต้องรับผิดชอบตามสัญญาเป็นการส่วนตัวคงรับผิดชอบหนี้ที่มีอยู่ในกองมรดกที่ตกทอดเท่านั้น ถ้าไม่
 สามารถสืบหาทายาทลูกหนี้ได้อาจตั้งเจ้าหนี้เป็นผู้จัดการมรดกแต่จะดำเนินการเกี่ยวกับกองมรดก
 ได้เพียงวิธีการขายทอดตลาดเท่านั้นไม่อาจอินทรีพียูสินตีใช้หนี้แทนเจ้าหนี้ได้ นอกจากนี้การปรับปรุง
 โครงสร้างหนี้ยังต้องพิจารณาสัญญาอาจเข้าลักษณะการแปลงหนี้ใหม่และในกรณีอื่น ๆ เช่น การ

ลดหนี้แบบไม่มีเงื่อนไข มีผลทำให้ลูกหนี้ได้ลดหนี้ทันทีเมื่อลงนามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นการปลดหนี้บางส่วนส่งผลให้หนี้ส่วนนั้นระงับสิ้นไปจึงเป็นการแปลงหนี้ใหม่เฉพาะส่วนนั้น การปรับปรุงโครงสร้างหนี้สำหรับลูกหนี้ที่ขาดระยะเวลาบังคับคตินั้นเจ้าหนี้จะใช้สิทธิฟ้องบังคับชำระหนี้เอากับหนี้ตามคำพิพากษา หรือคำพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมถือเป็นการฟ้องชำระหนี้ตามสัญญาจ้างยังไม่ระงับสิ้นไป ถ้าจะบังคับชำระหนี้ในส่วนนี้คงได้สิทธิบังคับให้ชำระดอกเบี้ยที่ค้างย้อนหลังเกิน 5 ปีไม่ได้ แต่ถ้าเจ้าหนี้จะใช้สิทธิเอาทรัพย์สินจำนองหลุดต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 729 และศาลอาจตีความได้ว่าเจ้าหนี้ใช้สิทธิโดยไม่สุจริต การปรับปรุงโครงสร้างหนี้กรณีผู้รับโอนทรัพย์สินซึ่งจำนองโดยติดจำนองผู้รับจำนองยอมเป็นเจ้าหนี้บุริมสิทธิในทรัพย์สินที่จำนอง แต่ผู้รับโอนทรัพย์สินซึ่งจำนองน่าจะรับผิดไม่เกินราคาซื้อจากการขายทอดตลาดนั้น และถ้าลูกหนี้มีเจ้าหนี้ตามคำพิพากษารายอื่นมายึดทรัพย์สินที่จำนองก็เป็นสิทธิของเจ้าหนี้บุริมสิทธิหรือสิทธิของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่จะใช้สิทธิในการบังคับคดีในเรื่องขอเฉลี่ยทรัพย์ตามคำพิพากษาหรือใช้สิทธิขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้บุริมสิทธิ ซึ่งถ้าไม่ใช้สิทธิภายในระยะเวลาบังคับคดี 10 ปี นับแต่วันมีคำพิพากษา แม้สิทธิตามสัญญาอุปกรณ์อันจำนองยังมีอยู่ก็จะบังคับเอากับดอกเบี้ยที่ค้างชำระเกินกว่า 5 ปีไม่ได้ การปรับปรุงโครงสร้างหนี้กรณีผู้จำนองหรือผู้ค้ำประกันนั้นทางปฏิบัติเจ้าหนี้จะทำสัญญาประณามและสัญญาอุปกรณ์ให้ผู้จำนองหรือผู้ค้ำประกันร่วมรับผิดชอบกับลูกหนี้ในการแปลงหนี้ใหม่ การลดหนี้โดยไม่มีเงื่อนไขเฉพาะผู้ค้ำประกันเท่านั้นที่หลุดพ้นจากความรับผิด ส่วนผู้จำนองถือว่ายินยอมให้ออนสิทธิจำนองที่ให้ไว้เป็นประกันหนี้เดิมไปเป็นประกันหนี้รายใหม่ รวมทั้งสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ระงับสิ้นไปเมื่อผู้ค้ำประกันตายก่อนหนี้ถึงกำหนดที่ลูกหนี้จะชำระตามสัญญาแต่ในเรื่องการจำนองหาระงับไปไม่ การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ภายหลังมีคำพิพากษาศาตามสัญญาประนีประนอมยอมความต่อศาลเป็นเพียงการรับสภาพหนี้ตามมูลหนี้ที่มีคำพิพากษา หาได้เป็นการประนีประนอมยอมความนอกศาลที่ทำให้มูลหนี้เดิมตามคำพิพากษานั้นระงับไปไม่ ถ้าลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้หลังมีคำพิพากษาเจ้าหนี้ยอมใช้สิทธิบังคับคดีตามคำพิพากษาได้ และในการนี้ยอมมีผลไปถึงผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้อนุบาลที่มาลงนามแทนในสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้กระทำไม่ได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากศาล และสัญญาที่มาลงนามนี้ไม่ได้มีผลเป็นการลดหนี้โดยไม่มีเงื่อนไขอันจะทำให้เป็นการมูลหนี้เดิมระงับไปบางส่วนอย่างการแปลงหนี้ใหม่ไม่

หลักการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารอาคารสงเคราะห์คำนึงถึงเรื่องสัญญาทางกฎหมายในเรื่องความเป็นหนี้ สิทธิหน้าที่ และความรับผิดของคู่สัญญา การบังคับให้ชำระหนี้ ซึ่งเจ้าหนี้มีสิทธิได้รับชำระหนี้อย่างสิ้นเชิง รวมทั้งลูกหนี้เดิม ลูกหนี้ ตลอดจนผู้สืบสิทธิของลูกหนี้

ผู้ค้าประกัน ผู้จ้างงบบุคคลภายนอกที่มาเป็นคู่สัญญาใหม่หรือผู้รับโอนทรัพย์สินของลูกหนี้ โดยคู่สัญญาดังกล่าวนี้มีสิทธิมากน้อยเพียงใดในการชำระหนี้หรือการใช้สิทธิไต่เบี่ย นอกจากเจ้าหนี้จะได้อพิจารณาในข้อเหล่านั้นยังต้องอยู่บนพื้นฐานความสมัครใจระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ในการเจรจาต่อรองที่เป็นธรรม และการให้ความร่วมมือระหว่างเจ้าหนี้ที่เป็นสถาบันการเงิน และลูกหนี้ของสถาบันการเงินต่างฝ่ายต่างต้องยอมผ่อนปรนเงื่อนไขและข้อกำหนดต่าง ๆ ให้แก่กันบ้าง แบ่งรับความเสียหายกันไปตามสัดส่วนที่ควรจะเป็น ส่วนสูญเสียที่เกิดจากการดำเนินการดังกล่าว เจ้าหนี้อยู่รับได้เพียงใดถือเป็นหัวใจของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ มิฉะนั้นแล้วต้องใช้วิธีแก้ปัญหาหนี้เสียตามกฎหมายอื่นมาบังคับ เช่น การโอนสินเชื่อให้กับบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย โดยนัยพระราชกำหนดบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย พ.ศ.2540 ให้การโอนไปซึ่งสินทรัพย์ประเภทมีคุณภาพส่งผลต่อสัดส่วนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในการดำรงกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงในอัตราส่วนมากกว่าที่กำหนดตามมาตรฐานของ Bank for international Settlements (BIS) และยังคงพิจารณาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับภาระหน้าที่ทางสัญญาและผลการโอนสิทธิเรียกร้องดังกล่าวตามสัญญา อย่างไรก็ตามก็แก้ไขปัญหานี้เสียยังมีวิธีอื่นอีก เช่น การแปลงหนี้เป็นทุน การโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพไปยังบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ซึ่งธนาคารอาคารสงเคราะห์ต้องพิจารณากฎระเบียบ ข้อบังคับ ภายใต้พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ.2496 และธนาคารจะต้องแปรรัฐวิสาหกิจเป็นประเภทบริษัทมหาชนจำกัด ตามกระบวนการของกฎหมายแห่งพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ.2542 แต่ในการแก้ไขปัญหานี้เสียด้วยวิธีการแปลงหนี้เป็นทุนก็ยังมีข้อจำกัดการหักกลบหนี้กระทำได้เฉพาะบริษัทมหาชนจำกัดโดยได้รับอนุมัติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนเสียงทั้งหมดของผู้ถือหุ้นที่มาประชุมและมีสิทธิออกเสียงคะแนน ลูกหนี้ประเภทบริษัทจำกัดจึงไม่อาจแปลงหนี้เป็นทุนกับเจ้าหนี้เพื่อการปรับปรุงโครงสร้างได้ ส่วนการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพไปยังบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทยต้องพิจารณาถึงความชัดเจนในการโอนสิทธิเรียกร้องประกอบกับผลทางกฎหมาย และเมื่อภายหลังกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เพื่อแก้ไขปัญหานี้เสีย เช่น การโอนทรัพย์สินชำระหนี้จากลูกหนี้ทำให้ธนาคารอาคารสงเคราะห์มีอสังหาริมทรัพย์ถือครองโดยไม่มีกฎหมายกำหนดระยะเวลาถือครองไว้อย่างพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 ให้ต้องจำหน่ายภายในห้าปีนับแต่วันที่อสังหาริมทรัพย์ตกเป็นของธนาคารจึงต้องมีภาระต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดูแล และเมื่อจะจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ไปหรือการที่จะปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีส่วนสูญเสียจากการรับโอนทรัพย์สินเพื่อชำระหนี้ รวมทั้งการลดต้นเงินหรือดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกเป็นรายได้ (HAIR CUT) กลับต้องมีอุปสรรคตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือ

หน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2502 และพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539 อันทำให้พนักงานหรือเจ้าหน้าที่รับผิดในทางอาญา และ/หรือ ทางแพ่ง ซึ่งเป็นที่เสียหายแก่หน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นการจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ไปต่ำกว่าราคาประเมิน หรือการลดต้นทุน และ/หรือ ดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกเป็นรายได้ สำหรับธนาคารอาคารสงเคราะห์เองนอกจากไม่ได้ทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีส่วนสูญเสียแล้ว การแปลงหนี้เป็นทุนก็ไม่อาจทำได้ในลักษณะโครงสร้างกิจการที่รัฐบาลมีหุ้นทั้งหมดเมื่อเปรียบเทียบกับธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ที่มีสัดส่วนที่เอกชนถือหุ้นจึงทำการแปลงหนี้เป็นทุนกับลูกหนี้ที่เป็นบริษัทมหาชนจำกัด รวมทั้งการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามกฎหมายอื่น เช่น พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ.2541 ที่มีการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ (AMC) แยกออกมาจากสถาบันการเงิน จึงน่าจะมีส่วนช่วยให้การแก้ปัญหาหนี้เสียให้สถาบันการเงินมีความคล่องตัวมากขึ้น โดยเฉพาะพระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 ที่มีองค์การของรัฐจัดตั้งขึ้นมีฐานะเป็นนิติบุคคลไม่ใช่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีความยืดหยุ่นและมุ่งเน้นการปรับโครงสร้างหนี้ให้มีประสิทธิภาพในการบริหารและการจัดการกับสินทรัพย์ด้วยคุณภาพ โดยกฎหมายได้ให้อำนาจพิเศษแบบเบ็ดเสร็จแก่คณะกรรมการบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ การปรับโครงสร้างกิจการ การจำหน่ายหนี้สูญ หรือการจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ไม่ต้องเข้าผ่านกระบวนการทางศาล ไม่ต้องมีคำพิพากษาก็สามารถดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์ได้เพราะเหตุที่รัฐบาลต้องการจัดการปัญหาหนี้เสียในระบบสถาบันการเงินอย่างรวดเร็ว การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ไทยแม้ว่าวิธีการต่าง ๆ น่าจะมีส่วนช่วยให้การแก้ปัญหาหนี้เสียของสถาบันการเงินมีความคล่องตัวมากขึ้น เช่น การจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ (AMC) แต่เป็นเพียงการลดลงของตัวเลขหนี้เสียในทางบัญชีเท่านั้น มิได้สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาหนี้เสียของประเทศได้รับการแก้ไขให้ลุล่วงไปไม่ได้ช่วยให้ภาระการกันสำรองสินทรัพย์จัดชั้นและรายการตัวเลขหนี้เสียลดลง เพราะหากสถาบันเหล่านั้นยังคงถือหุ้นในบริษัทบริหารสินทรัพย์เกินกว่าร้อยละ 50 ของทุนจดทะเบียนเนื่องจากงบการเงินรวมของสถาบันการเงินจะยังคงต้องรายงานยอดหนี้เสียที่ถูกโอนไปยังบริษัทบริหารสินทรัพย์ รวมอยู่ในงบการเงินรวมของสถาบันการเงินด้วยจึงมิได้ส่งผลให้ยอดหนี้เสียในงบการเงินรวมของสถาบันการเงินลดลงแต่อย่างใด และการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพไปยังบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (TAMC) ของธนาคารพาณิชย์ไทยภาคเอกชนกลับถูกจำกัดประเภทสินทรัพย์ตามพระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 ต่างจากธนาคารพาณิชย์ไทยภาครัฐไม่ต้องถูกจำกัด อีกทั้งธนาคารพาณิชย์ไทยทั้ง 2 ประเภท ก็มีส่วนในการส่งเงินให้กับกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน แต่อำนาจในการบริหารจัดการบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย

ธนาคารพาณิชย์ไทยกลับไม่ได้มีส่วนควบคุมดูแลสินทรัพย์ด้วยคุณภาพที่นำไปปรับปรุงโครงสร้างหนี้เมื่อบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยบริหารขาดทุนธนาคารพาณิชย์ไทยจำต้องรับผลขาดทุนไปด้วย ดังนั้นธนาคารอาคารสงเคราะห์ในฐานะธนาคารที่มีโครงสร้างกิจการของรัฐจะได้รับประโยชน์ในการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพ เช่นเดียวกับธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และมากกว่าด้วยซ้ำที่ไม่ต้องมีหน้าที่ส่งเงินให้กับกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินกับไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นเอกชน จึงต้องพิจารณาวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทั้งหลายทั้งปวงที่จะนำมาใช้แก้ไขปัญหาหนี้เสียให้เกิดประโยชน์ต่อธนาคารให้เจ้าหนี้มีสิทธิได้รับชำระหนี้มากที่สุด และด้วยความสนใจของลูกหนี้เพื่อลดส่วนสูญเสียทุกมิติกับลดตัวเลขนี้อันเสียทางบัญชี ซึ่งไม่ตรงกับความเป็นจริงให้น้อยที่สุดโดยลูกหนี้ดำเนินกิจการของลูกหนี้เพื่อที่จะชำระหนี้ต่อไปได้

2. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

2.1 ควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ.2496 ให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหานี้เสียเพื่อให้เกิดประโยชน์กับโครงสร้างกิจการภาครัฐอย่างธนาคารอาคารสงเคราะห์มากที่สุด โดยอาศัยมาตรา 27(4) กิจการอันพึงเป็นงานธนาคารตามที่จะมีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้ ทั้งนี้ให้ประกอบไว้ตามข้อกำหนดและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ดังต่อไปนี้

2.1.1 ให้ดำเนินการการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีส่วนสูญเสียเนื่องจากการลดต้นเงิน และ/หรือ ดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกเป็นรายได้แล้ว (HAIR CUT) และ/หรือ มีผลขาดทุนจากการรับโอนทรัพย์สิน ตราสารทางการเงินที่มีมูลค่าราคายุติธรรม (FAIR VALUE) ต่ำกว่ายอดหนี้ที่ตัดจำหน่ายไป และ/หรือ มีการผ่อนปรนเงื่อนไขการชำระหนี้ ซึ่งทำให้กระแสเงินสดรับ (PV CASH FLOW) ต่ำกว่ามูลค่าตามบัญชีของลูกหนี้รวมดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกเป็นรายได้แล้ว และ/หรือ มีส่วนสูญเสียจากการคำนวณโดยใช้ราคาตลาดของลูกหนี้ และ/หรือ การใช้มูลค่าราคายุติธรรม (FAIR VALUE) ของหลักทรัพย์ที่เป็นหลักประกัน เพื่อให้มีผลสำหรับลูกหนี้ที่จัดชั้นทุกประเภท

2.1.2 ให้ดำเนินการโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพไปยังบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย

2.1.3 ให้สามารถจัดตั้ง ถือหนี้ หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับบรรษัทบริหารสินทรัพย์ (AMC) ตรงตามวัตถุประสงค์ของกระทรวงการคลังในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

2.1.4 ให้อสังหาริมทรัพย์ที่ตกเป็นของธนาคารอันเนื่องมาจากการชำระหนี้ หรือ

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หรือจากการประกันต้นเงินที่จ่ายให้กู้ยืมไป หรือจากการซื้อ อสังหาริมทรัพย์ที่จำนองไว้แก่ธนาคารจากการขายทอดตลาดโดยคำสั่งศาล ธนาคารต้องจำหน่าย ภายในห้าปีนับแต่วันที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตกเป็นของธนาคาร เว้นแต่รัฐมนตรีกระทรวงการคลังจะ อนุญาตขยายระยะเวลาเกินกว่านั้น และการจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์นั้นจะกระทำโดยวิธีการ ขายทอดตลาดหรือวิธีอื่นใดและจะจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวได้แม้ต่ำกว่าราคาต้นทุน ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการธนาคารเห็นสมควร

2.2 แนวทางในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจของธนาคารอาคารสงเคราะห์ตามพระราช บัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ.2542 ซึ่งมีแนวคิด วิธีการ ถ้าหากธนาคารเลือกการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ดังกล่าว พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ.2496 จะไม่มีสภาพบังคับ มีผลให้ธนาคาร สามารถระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์ได้ และการบริหารกิจการไม่อยู่ภายใต้กระทรวงการคลังแก่ผู้ ถือหุ้นจะเป็นผู้มาควบคุมกำกับการบริหารแทน รวมถึงการบริหารนี้โดยการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ด้วย ในกรณีกลับกันหากธนาคารไม่เลือกวิธีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจก็ต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ของธนาคารหรือที่เกี่ยวข้องกับธนาคารให้บริหารจัดการเพื่อแข่งขันกับธนาคารอื่นได้ ผลกระทบ ของการแปรรูปรัฐวิสาหกิจหรือไม่ สิ่งที่เห็นชัดเจนคือธนาคารอาคารสงเคราะห์ที่เป็นกลไกของรัฐที่ สนองนโยบายของรัฐบาลและกระตุ้นเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี กระทรวงการคลังไม่สามารถสั่งการ ได้โดยตรงเช่นที่ผ่านมาในอดีตเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจธนาคารพาณิชย์ไทยอื่นระงับการปล่อยสิน เชื้อได้ แต่ธนาคารอาคารสงเคราะห์ยังคงดำเนินสินเชื่อตามปกติ แม้อยู่ในภาวะเงินฝืดจึงเป็นจุด แข็งของการเลือกแนวทางไม่แปรรูปรัฐวิสาหกิจ

2.3 แก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามมาตรา 1119 วรรคสอง “ในการใช้ เงินเป็นค้ำหุ้มนั้น ผู้ถือหุ้จะหักหนี้กับบริษัทได้ไม่” ซึ่งลูกหนี้ประเภทบริษัทจำกัดจะอยู่ในกลุ่ม ผู้ประกอบธุรกิจขนาดย่อมจนถึงขนาดกลางมากเป็นกลไกหลักในการพัฒนาประเทศตาม นโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะลูกหนี้ระดับใหญ่ในกลุ่มธุรกิจจัดสรรประสบปัญหาปิดกิจการไป มากจึงต้องช่วยลูกหนี้ที่ประกอบธุรกิจขนาดกลางถึงขนาดย่อมให้ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ลูกหนี้ที่มี กิจการประเภทบริษัทจำกัดให้สามารถใช้เงินเป็นค้ำหุ้ ซึ่งผู้ถือหุ้จะหักหนี้กับบริษัทก็ได้และ แก้ปัญหาทางปฏิบัติในการสลักหลังเช็คคืนกันระหว่างเจ้าหนี้ที่ทำการแปลงหนี้เป็นทุนกับ บริษัทจำกัดของลูกหนี้ โดยเจ้าหนี้ที่ทำการแปลงหนี้เป็นทุนจะทำการออกเช็คเพื่อชำระค้ำหุ้ให้แก่ บริษัทลูกหนี้ก่อนจากนั้นบริษัทลูกหนี้จึงทำการสลักหลังอินเช็คที่ได้รับคืนคืนให้แก่เจ้าหนี้ที่ทำการ แปลงหนี้เป็นทุนเท่านั้น แต่เมื่อถูกเพิกถอนในคดีล้มละลายหรือฟื้นฟูกิจการเจ้าหนี้ที่แปลงหนี้เป็น ทุนไม่สามารถขอยกเลิกหรือขอเงินคืนจากการชำระหนี้ค้ำหุ้ได้เลย

2.4 พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 มาตรา 54/1 ที่การปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยการออกหุ้นใหม่เพื่อชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ในการแปลงหนี้เป็นทุนที่จะต้องได้รับอนุมัติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนเสียงทั้งหมดของผู้ถือหุ้นซึ่งมาประชุมและมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนนั้นให้กระทำการดังกล่าวได้ ทั้งนี้โดยอำนาจอนุมัติของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทมหาชนจำกัดเพื่อการดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วยวิธีแปลงหนี้เป็นทุนจะกระทำได้โดยรวดเร็ว แต่อยู่ในระบบตรวจสอบที่ดีของผู้ถือหุ้นจึงต้องแก้ไขมาตรา 85 ด้วยซึ่งให้สิทธิผู้ถือหุ้นที่จะดำเนินการกับกรรมการที่กระทำความเสียหายแก่บริษัท และให้ศาลมีอำนาจสั่งให้บริษัทชดเชยค่าเสียหายที่เกิดจากการดำเนินการฟ้องร้องของผู้ถือหุ้นบริษัทได้ หากการฟ้องร้องดังกล่าวกระทำโดยสุจริตเพื่อให้กรรมการผู้มีอำนาจปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์และข้อบังคับของบริษัทตลอดจนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นกับแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับกรรมการที่เป็นบุคคลภายนอกมิใช่กรรมการของบริษัทอยู่ในคณะกรรมการบริหารให้ถ่วงดุลอำนาจไม่ให้ตกอยู่กับฝ่ายบริหารมากเกินไป และบุคคลภายนอกดังกล่าวต้องทราบบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของการเป็นกรรมการบริษัทสามารถให้ความเห็นอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับการดำเนินงานของบริษัท

2.5 ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย พ.ศ.2540 มาตรา 8(2) ที่รับโอนสินเชื่อที่มีคุณภาพของสถาบันการเงินและผู้ประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ไปยังบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย โดยให้รับโอนได้ทั้งสินเชื่อที่มีคุณภาพและด้อยคุณภาพจากสถาบันการเงินเพื่อแก้ไขผลกระทบต่อสัดส่วนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งธนาคารอาคารสงเคราะห์ต้องดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงในอัตราส่วนร้อยละ 8.5 ตามมาตรฐานของ Bank for International Settlements (BIS) ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดไว้ และเพิ่มเติมข้อยกเว้นมาตรา 20 แห่งพระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. 2540 ให้นำการโอนสินทรัพย์นั้นเป็นเหตุเพิกถอนการได้เปรียบเจ้าหนี้รายอื่นตาม มาตรา 115 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483

2.6 แก้ไขให้เพิ่มเติมประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา 3(3) แห่งพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ.2544 ให้มีผลบังคับใช้กับธนาคารอาคารสงเคราะห์ในการโอนสินทรัพย์ด้อยคุณภาพไปยังบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ซึ่งจะได้แก้ไขปัญหานี้เสียลดค่าให้จ่ายและกระบวนการทางศาลจึงเป็นประโยชน์ต่อธนาคารอาคารสงเคราะห์ที่เป็นธนาคารภาครัฐได้มากกว่าธนาคารพาณิชย์ไทยภาคเอกชนและธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ภาครัฐเหมือนกันแต่โครงสร้างกิจการที่ต่างกัน

2.7 ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 หมวด 3/1 เกี่ยวกับกระบวนการฟื้นฟูกิจการมาตรา 90/41

90/41 และมาตรา 113 ถึง 115 เกี่ยวกับนิติกรรมใด ๆ ซึ่งลูกหนี้ได้กระทำหรือยินยอมให้กระทำตามระยะเวลาที่กำหนดก่อนมีการร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการหรือขอให้ล้มละลายรวมทั้งภายหลังนี้ด้วยที่จะเป็นเหตุให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนการฉ้อฉลหรือเพิกถอนการโอนได้เปรียบเจ้าหนี้รายอื่นแล้วแต่กรณี ดังนั้นถ้าเป็นการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่เจ้าหนี้กระทำต่อลูกหนี้ เช่น การโอนทรัพย์สินชำระหนี้ การลดหนี้ทั้งที่มีเงื่อนไขและไม่มีเงื่อนไข เป็นต้น สามารถที่จะกระทำได้ในกระบวนการฟื้นฟูกิจการหรือล้มละลาย โดยไม่มีเหตุที่จะเพิกถอนกรณีดังกล่าวได้และถือเป็นพฤติการณ์ชำระหนี้อันเป็นปกติ

2.8 เพิ่มเติมปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2502 มาตรา 8 และมาตรา 11 ให้พนักงานที่มีหน้าที่ในการใด ๆ อันเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หรือมาตรการอันมีมาในภายหลังการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มิให้ถือว่าพนักงานผู้นั้นกระทำการดังกล่าวอันจะเป็นการทุจริต หรือปฏิบัติ หรือละเว้น การปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตหรือมิชอบ ซึ่งจะทำให้ผู้เป็นพนักงานไม่ว่าประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ หรือบุคคลผู้ปฏิบัติในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐปฏิบัติหน้าที่ได้โดยบรรลุวัตถุประสงค์ของการแก้ปัญหานี้เสียให้รวดเร็ว และมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ

2.9 ควรขยายสินทรัพย์ที่นำมาเป็นหลักประกันสินเชื่อให้ครอบคลุมถึงสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาทั้งที่กฎหมายบังคับให้จดทะเบียนได้แก่ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า การออกแบบผังภูมิของวงจรรวม และพันธุ์พืช 4 ประเภท (พันธุ์พืชใหม่ พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป และพันธุ์พืชป่า) กับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่กฎหมายไม่ได้บังคับให้จดทะเบียนได้แก่ ลิขสิทธิ์ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ความลับทางการค้า และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นการพัฒนาระบบสินเชื่อ ระบบฐานข้อมูล และการรับจดทะเบียน สร้างความรู้ในเรื่องการประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญา พร้อมทั้งแก้ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับหลักประกันสินเชื่อเป็นเงินฝากที่ธนาคารไม่ได้อยู่ในฐานะที่จะมีสิทธิได้รับชำระหนี้อย่างเจ้าหนี้บุริมสิทธิ ลูกหนี้ยังถือเป็นผู้ฝากเงินสามารถถอนเงินฝากไปได้และเงินฝากที่ไม่ใช่หลักประกันในทางจำนำ รวมทั้งสมุดเงินฝากก็ไม่เป็นการจำนำสิทธิในเงินฝากโดยสัญญาที่ธนาคารทำไว้กับลูกหนี้เป็นเพียงบุคคลสิทธิเมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษารายอื่นมาอายัดเงินที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาฝากไว้เป็นประกันหนี้ธนาคารเจ้าหนี้ไม่อาจขอชำระหนี้จากเงินรายนี้ก่อนได้ อีกทั้งสินทรัพย์ที่เป็นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญามีมูลค่าในทางเศรษฐกิจมาก บางอย่างช่วยส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นจะช่วยลดปัญหา

หนี้เสียที่หลักประกันประเภทอสังหาริมทรัพย์เดิมได้มาก แต่ข้อสำคัญลูกหนี้ต้องมีสภาพคล่องในทรัพย์สินทางปัญญาที่จะแสวงหาประโยชน์ได้ ขณะเดียวกันเอกสารสิทธิแต่ละประเภทต้องเป็นเอกสารแสดงสิทธิแบบมีเงื่อนไขซึ่งรัฐสามารถกำกับและควบคุมการโอนสิทธิได้ และสินทรัพย์นั้นต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานการประเมินราคาที่เหมาะสมสอดคล้องกับมูลค่าทางการตลาดและมูลค่าทางเศรษฐกิจและมูลค่าเพิ่มในสินทรัพย์แต่ละประเภทด้วย

2.10 การให้สินเชื่อประเภทให้เช่าซื้อ โดยลูกหนี้ (ผู้เช่าซื้อ) ชำระเงินงวดเช่าซื้อแก่ธนาคารเจ้าหนี้ (ผู้ให้เช่าซื้อ) เมื่อครบระยะเวลาที่กำหนดให้กรรมสิทธิของผู้ให้เช่าซื้อโอนให้แก่ผู้เช่าซื้อ หรือเมื่อครบระยะเวลาที่กำหนดระยะเวลาหนึ่งแล้วยังมีจำนวนค้างงวดเช่าซื้อเหลือที่ชำระอีกให้จัดเข้าสู่ระบบเงินกู้และจำนองปกติของธนาคารต่อไป วิธีนี้จะช่วยป้องกันปัญหาหนี้เสียสำหรับกลุ่มลูกค้าที่ไม่สามารถขอสินเชื่อด้วยระบบปกติเพราะไม่มีเงินดาวน์หรือไม่มีเครดิตทางการเงินและยังลดปัญหาหนี้เสียเมื่อผู้เช่าซื้อผิดนัดชำระหนี้ค้างงวดเช่าซื้อ 2 งวดติดต่อกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 574 หรือตามที่ตกลงเปลี่ยนแปลงต่างไปจากที่กฎหมายกำหนดซึ่งธนาคารสามารถบอกเลิกสัญญาและให้ส่งมอบทรัพย์สินพร้อมกับรับเงินค่าเช่าซื้อที่ชำระไว้เรียกค่าขาดประโยชน์ และค่าเสียหาย ถ้าผู้เช่าซื้อไม่ยอมออกจากทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อ ธนาคารฟ้องขับไล่ได้ถ้าผู้เช่าซื้อออกจากทรัพย์สินดังกล่าวธนาคารสามารถนำไปให้เช่าซื้อเช่า ขายได้ทันที ดังนั้นจึงช่วยประชาชนให้มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ.2496 มาตรา 27 รวมทั้งหลีกเลี่ยงความเสี่ยงของธนาคารในระยะแรก ความล่าช้าในการดำเนินการทางกฎหมายและหลักทรัพย์จากการดำเนินการให้เช่าซื้อจะไม่ รวมอยู่ในระบบหนี้เสีย เนื่องจากมิได้เป็นหลักทรัพย์ที่ได้จากการกู้เงินและจัดจำนองไม่กระทบกับระบบการให้สินเชื่อปกติของธนาคาร

2.11 ปรับปรุงกระบวนการศาลให้รวดเร็วกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อใช้บังคับกับลูกหนี้ที่มีความสามารถชำระหนี้แต่ไม่ยอมใช้คืนเจ้าหนี้ ซึ่งเป็นลูกหนี้ที่มีปัญหาที่ธนาคารจะพยายามเรียกลูกหนี้ให้มาเจรจาเพื่อให้มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ นอกศาล แต่ปรากฏว่าลูกหนี้บางส่วนไม่ชำระหนี้รวมทั้งที่ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไปแล้วกับสถาบันการเงิน แต่ไม่ทำตามเงื่อนไขที่ตกลงกันจึงจำเป็นต้องใช้สิทธิบังคับชำระหนี้โดยผ่านกระบวนการศาลโดยลูกหนี้กลุ่มนี้พยายามที่จะประวิงคดีให้ล่าช้าเกินสมควร ในปัจจุบันสำนักงานศาลยุติธรรมได้นำระบบการพิจารณาต่อเนื่องมาใช้แก่คดีที่ค้างพิจารณาแม้จะเป็นเรื่องใหม่ที่ต้องนำมาปฏิบัติใช้กัน แต่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมต้องร่วมมือกันเพื่อให้บรรลุถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญโดยยึด

หลักรวดเร็วและเป็นธรรมอย่างแท้จริง ดังนั้นศาลควรนำหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับใช้อย่างจริงจัง

1) ศาลควรจะสั่งการเลื่อนคดีตามกฎหมายโดยเคร่งครัดเพราะการเลื่อนคดีครั้งแรกต้องมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจก้าวล่วงได้เท่านั้น ส่วนในการเลื่อนคดีครั้งอื่นห้ามมิให้เลื่อนเว้นแต่จะเสียไปซึ่งความยุติธรรม ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 40

2) ศาลควรใช้กฎหมายว่าด้วยการชี้สองสถานให้มีผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพราะการชี้สองสถานนั้นก็เพื่อกำหนดประเด็นข้อพิพาทและหน้าที่น่าสืบซึ่งจะทำให้ประเด็นในคดีลดน้อยลง อันมีผลให้วันนัดสืบพยานลดน้อยลงด้วย ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 183

3) หากศาลเห็นว่าคดีมีทางตกลงหรือประนีประนอมยอมความกันได้ ก็ควรส่งให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลเป็นผู้ดำเนินการต่อไปจะทำให้คดีเสร็จไปได้ส่วนหนึ่ง ธนาคารจะได้ผลประโยชน์ในการลดหนี้จัดชั้นและลดการกันสำรองหนี้เสีย นอกจากนี้ยังได้รับสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีและค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมหากมีการตกลงตีโอนทรัพย์สินเพื่อการชำระหนี้ ซึ่งทางการได้ออกกฎหมายรองรับการให้สิทธิประโยชน์กรณีทำสัญญาประนีประนอมยอมความในศาลภายใต้หลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด ดังนั้นกฎกระทรวงที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 20 ทวิ วรรค 3 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเพื่อกำหนดคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมควรเป็นไปตามที่กำหนดโดยสำนักงานศาลยุติธรรม เนื่องจากให้สอดคล้องต้องกันเกี่ยวกับอำนาจตามกฎหมายในการกำกับดูแลองค์กรของสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งปัจจุบันแยกอิสระจากกระทรวงยุติธรรม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กิติพงศ์ อรุณีพัฒน์พงศ์. คู่มือกฎหมายบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย .พิมพ์ครั้งที่ 1.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์การเงินการธนาคาร , 2544
- กำชัย จงจักรพันธ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยระยะเวลาและอายุ ความ .โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บริษัท โรงพิมพ์เดือนตุลา, มกราคม 2544
- จิต เศรษฐบุตร. หลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมและหนี้. แก้ไขเพิ่มเติมโดย นายจิตติ ดิงศภัทย์ . พิมพ์ ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2524
- จิตติ ดิงศภัทย์.ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 ว่าด้วยมูลหนี้. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2543
- ชาญชัย แสงศักดิ์. พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน, มกราคม 2541
- ทำนอง ดาศรี. ปัญหาและบทเรียนจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ : ประสพการณ์ที่ต้องจดจำ จากวิกฤติเศรษฐกิจไทย ปี 2540. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บริษัทแปลนโมทิฟ จำกัด, ธันวาคม 2544
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. ลูกหนี้ได้อะไรจากสัญญาระหว่างเจ้าหนี้ สัญญาระหว่างลูกหนี้ – เจ้าหนี้ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้. พิมพ์ครั้งที่ 2 . 2543
- _____. สิทธิประโยชน์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้. พิมพ์ครั้งที่ 2 . 2543
- _____. การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ : บทเรียนและประสพการณ์จากวิกฤตเศรษฐกิจไทย. <http://www.bot.or.th/bothomepage/Special/CDRAC/cdrac.htm>
- นนทวัฒน์ บรรมานันท์. คำอธิบายพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ.2542. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, มีนาคม 2543
- : การแปรรูปรัฐวิสาหกิจไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัทสุชมและบุตร จำกัด. สิงหาคม 2543
- ประวิณวัชร อิศรางกูร ณ อยุธยา. คำพิพากษาศาลฎีกา พ.ศ. 2536 – 2543 ตามประมวล

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 หนี้ (มาตรา 194 – 452). กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์สุทรไพศาล, 2543

ประกาศน อวยชัย. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 (เล่ม 1) มาตรา 194 – 313
(ต่อ) พร้อมย่อข้อกฎหมายจากคำพิพากษาศาลฎีกา ตั้งแต่ พ.ศ. 2527 ถึง
พ.ศ. 2541. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดจิรัฏการพิมพ์, 2541

_____ . ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 (เล่ม 2) มาตรา 314 ถึง มาตรา
385 (ต่อ) พร้อมย่อข้อกฎหมายจากคำพิพากษาศาลฎีกา ตั้งแต่ พ.ศ. 2527
ถึง พ.ศ. 2541. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดจิรัฏการพิมพ์, 2541

ภูมิ โชคเหมาะ. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยธนาคาร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2533

ศักดิ์ สมองชาติ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา.
พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บริษัท กรุงสยาม พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2532

เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ คำสอน
ชั้นปริญญาตรี พ.ศ. 2477. กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิชย์ จำกัด,
2527

_____ . ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1(ภาค 1-2).
พุทธศักราช 2478 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2505, กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนา
พานิชย์ จำกัด, 2527

_____ . ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 2(ภาคจบ
บริบูรณ์). พุทธศักราช 2478 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2505, กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิชย์ จำกัด, 2527

สนิท สนั่นศิลป์. คำอธิบายกฎหมายหนี้, ผลแห่งหนี้, ลูกหนี้เจ้าหนี้หลายคน. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์สุทรไพศาล, 2540

โสภณ รัตนากร. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้บทเบ็ดเสร็จทั่วไป
พิมพ์ครั้งแรก . กรุงเทพฯ : บริษัท กรุงสยาม พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2523

_____ . คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้บทเบ็ดเสร็จทั่วไป
11 มิถุนายน 2544 พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ
5 กรกฎาคม 2543

หยุด แสงอุทัย. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์ประกายพรึก, 2535

อำพน เจริญชีพวิทย์. **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พิมพ์ครั้งที่ 1.**

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2545

วารสาร

กิติพงศ์ อรุณีพัฒน์พงศ์. "การปรับโครงสร้างบริษัทกับภาวะภาษีอากร" **วารสารการเงินธนาคาร.**

ปีที่ 19, ฉบับที่ 215. มีนาคม 2543

_____. "รูปแบบ AMC แห่งชาติทางออกใหม่จริงหรือ" **วารสารการเงินธนาคาร.** ปีที่ 19, ฉบับที่ 221. กันยายน 2543

กิติพงศ์ อรุณีพัฒน์พงศ์. "บริษัทบริหารสินทรัพย์ (AMC) กับ กฎหมายภาษี (ตอนที่ 1)" **วารสารการเงินธนาคาร.** ปีที่ 19, ฉบับที่ 222. ตุลาคม 2543

_____. "บริษัทบริหารสินทรัพย์ (AMC) กับ กฎหมายภาษี (ตอนที่ 2)" **วารสารการเงินธนาคาร.** ปีที่ 19, ฉบับที่ 223. ตุลาคม 2543

_____. "ทางเลือกใหม่ของ AMC กับ NPL" **วารสารการเงินธนาคาร.** ปีที่ 19, ฉบับที่ 219. กรกฎาคม 2543

_____. "การทำธุรกรรมเมื่อมีหนี้สินล้นพ้นตัวขอเสนอเพื่อการกำกับดูแลกิจการที่ดี" **วารสารการเงินธนาคาร.** ปีที่ 20, ฉบับที่ 226. กุมภาพันธ์ 2544

_____. "กฎหมายบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (ตอนที่ 1)" **วารสารการเงินธนาคาร.** ปีที่ 20, ฉบับที่ 231. กรกฎาคม 2544

เดชา ศิริเจริญ. "การเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด" **วารสาร รหัส'43.** มหาวิทยาลัย อัสสัมชัญ (ABAC)

ดุยลักษณ์ ตราชูธรรม. "อำนาจศาลในการสั่งลดอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงิน" **วารสารดอกเบี้ย.** ปีที่ 17, ฉบับที่ 212. ธันวาคม 2543

_____. "คุยเฟื่องเรื่องหุ้นบริษัทเอกชนและบริษัทมหาชน (1)" **วารสารดอกเบี้ย.** ปีที่ 20, ฉบับที่ 239. พฤษภาคม 2544

_____. "คุยเฟื่องเรื่องหุ้นบริษัทเอกชนและบริษัทมหาชน (2)" **วารสารดอกเบี้ย.** ปีที่ 20, ฉบับที่ 240. มิถุนายน 2544

_____. "คุยเฟื่องเรื่องหุ้นบริษัทเอกชนและบริษัทมหาชน (3)" **วารสารดอกเบี้ย.** ปีที่ 20, ฉบับที่ 241. กรกฎาคม 2544

ธนิฎา ไตรรวานนท์. "เจาะลึกกฎหมายฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ (Reorganization Law)" **วารสารดอกเบี้ย.** ปีที่ 15, ฉบับที่ 198. ธันวาคม 2540

- _____ . “เจาะลึกกฎหมายฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ (Reorganization Law) ตอน 2”วารสาร ดอกเบี๋ย. ปีที่ 16, ฉบับที่ 199. มกราคม 2541
- _____ . “เจาะลึกกฎหมายฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ (Reorganization Law) ตอน 3”วารสาร ดอกเบี๋ย. ปีที่ 16, ฉบับที่ 200. กุมภาพันธ์ 2541
- กิติพงศ์ อรุณีพัฒน์พงศ์. “กฎหมายบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (ตอนที่ 2)”วารสารการเงิน ธนาคาร. ปีที่ 20, ฉบับที่ 232. สิงหาคม 2544
- _____ . “การกำกับดูแลกิจการที่ดีหรือธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการรัฐวิสาหกิจ”วารสาร การเงินธนาคาร. ปีที่ 20, ฉบับที่ 235. พฤศจิกายน 2544
- กิติพงศ์ อรุณีพัฒน์พงศ์. “บัญญัติ 15 ประการของคณะกรรมการบริษัทเพื่อบรรษัทภิบาล”วาร สารการเงินธนาคาร. ปีที่ 21, ฉบับที่ 240. พฤศจิกายน 2545
- กุลกานต์ ตันติเดมิท. “การแก้ไขปัญหา NPLs โดยการจัดตั้ง AMC”วารสารการเงินการคลัง. ปี ที่ 15, ฉบับที่ 48. เมษายน 2544
- กฤษดา หุ่นชูชัย. “การประนอมหนี้” วารสารอัยการ. สิงหาคม 2539
- ธัญญา ไตรวรานนท์. “เจาะลึกกฎหมายฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ (Reorganization Law) ตอนจบ” วารสารดอกเบี๋ย. ปีที่ 16, ฉบับที่ 201. มีนาคม 2541
- _____ . “ผู้บริหารธนาคารพาณิชย์ต้องมีคุณสมบัติอย่างไร ?”วารสารดอกเบี๋ย. ปีที่ 18, ฉบับที่ 223. มกราคม 2543
- ธนาคารอาคารสงเคราะห์. “การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์”วารสารธนาคาร อาคารสงเคราะห์. ปีที่ 4, ฉบับที่ 13. เมษายน – มิถุนายน 2541
- _____ . “คู่มือการผ่อนผันและการประนอมหนี้” วารสารธนาคารอาคารสงเคราะห์. ปีที่ 4, ฉบับที่ 13. เมษายน – มิถุนายน 2541
- พัลลภ กฤตยานวัช. “การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์” วารสารธนาคารอาคารสงเคราะห์. ปีที่ 6, ฉบับที่ 20. มกราคม – มีนาคม 2543
- ปกป้อง ศรีสนิท. “ความรับผิดชอบของกรรมการที่ไม่ได้บริหารงาน” วารสารนิติศาสตร์. ปีที่ 30, ฉบับที่ 2. มิถุนายน 2543
- พิชิตพล เอี่ยมมงคล และฤทธิชัย งดงาม. “อำนาจของศาลในการสั่งลดดอกเบี้ยผิดนัดที่เรียก เก็บโดยสถาบันการเงิน” วารสารกฎหมาย. ปีที่ 18, ฉบับที่ 2. พฤษภาคม 2541
- _____ . “กลยุทธ์เจ้าหนี้ในการเลือกปรับปรุงโครงสร้างหนี้ฟื้นฟูกิจการ”วารสารการเงิน ธนาคาร. ปีที่ 18, ฉบับที่ 208. สิงหาคม 2542
- _____ . “แปลงหนี้เป็นทุนเพื่อปรับโครงสร้างหนี้ทำได้หรือไม่ (ตอนที่ 1)”

- วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 19, ฉบับที่ 214. กุมภาพันธ์ 2543
- _____. "แปลงหนี้เป็นทุนเพื่อปรับโครงสร้างหนี้ทำได้หรือไม่ (ตอนที่ 2)"วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 19, ฉบับที่ 215. มีนาคม 2543
- พิชิตพล เอี่ยมมงคลและฤทธิชัย งดงาม. "การปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยเจ้าหนี้ใน LoanSyndication"วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 19, ฉบับที่ 216. เมษายน 2543
- _____. "ทางเลือก : เมื่อลูกหนี้ผิดข้อตกลงปรับโครงสร้างหนี้"วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 19, ฉบับที่ 217. พฤษภาคม 2543
- _____. "ขายหนี้ NPL อย่างไร ให้เกิดประโยชน์สูงสุด"วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 19, ฉบับที่ 220. สิงหาคม 2543
- _____. "การแปลงหนี้เป็นทรัพย์สินของสถาบันการเงิน"วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 19, ฉบับที่ 221. กันยายน 2543
- พิชิตพล เอี่ยมมงคล และฤทธิชัย งดงาม. "ผลกระทบของกฎหมาย TAMC ต่อสถาบันการเงิน (ตอนที่ 1)"วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 20, ฉบับที่ 231. กรกฎาคม 2544
- _____. "ผลกระทบของกฎหมาย TAMC ต่อสถาบันการเงิน (ตอนที่ 2)"วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 20, ฉบับที่ 232. สิงหาคม 2544
- _____. "กฎหมายบริษัทมหาชนจำกัดฉบับใหม่ (ตอนที่ 1)"วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 20, ฉบับที่ 233. กันยายน 2544
- พิชิตพล เอี่ยมมงคล และฤทธิชัย งดงาม. "กฎหมายบริษัทมหาชนจำกัดฉบับใหม่ (ตอนที่ 2)"วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 20, ฉบับที่ 234. ตุลาคม 2544
- _____. "การปรับโครงสร้างหนี้โดยวิธีรีไฟแนนซ์"วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 20, ฉบับที่ 235. พฤศจิกายน 2544
- พรสรัญ รุ่งเจริญกิจกุล. "การประเมินมูลค่าสถาบันการเงิน"วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 18, ฉบับที่ 202. กุมภาพันธ์ 2542
- _____. "ผลกระทบต่อธุรกิจจากมาตรฐานบัญชีใหม่"วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 18, ฉบับที่ 209. กันยายน 2542
- _____. "ความเสียหายจากการปรับโครงสร้างหนี้ที่แท้จริง"วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 19, ฉบับที่ 215. มีนาคม 2543
- _____. "สรุปหัวใจสำคัญของมาตรฐานการบัญชี (ตอนที่ 1)"วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 20, ฉบับที่ 227. มีนาคม 2544

- _____ . “สรุปหัวใจสำคัญของมาตรฐานการบัญชี (ตอนที่ 2)”วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 20, ฉบับที่ 228. เมษายน 2544
- _____ . “สรุปหัวใจสำคัญของมาตรฐานการบัญชี (ตอนที่ 3)”วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 20, ฉบับที่ 229. พฤษภาคม 2544
- วิโรจน์ พูนสุวรรณ. “ทำไมลูกหนี้ไม่ยอมเซ็นสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้”วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 18, ฉบับที่ 208. สิงหาคม 2542
- _____ . “กฎหมายสถาบันการเงินฉบับใหม่: ผลกระทบต่อผู้บริหาร”วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 19, ฉบับที่ 213. มกราคม 2543
- _____ . “วิเคราะห์กฎหมาย TAMC (ตอนที่ 1)”วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 20, ฉบับที่ 231. กรกฎาคม 2544
- _____ . “วิเคราะห์กฎหมาย TAMC (ตอนที่ 2)”วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 20, ฉบับที่ 232. สิงหาคม 2544
- _____ . “วิเคราะห์กฎหมาย TAMC (ตอนที่ 3)”วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 20, ฉบับที่ 233. กันยายน 2544
- _____ . “วิเคราะห์กฎหมาย TAMC (ตอนที่ 4)”วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 20, ฉบับที่ 234. ตุลาคม 2544
- _____ . “วิเคราะห์กฎหมาย TAMC (ตอนที่ 5)”วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 20 ฉบับที่ 235 พฤศจิกายน 2544
- _____ . “วิเคราะห์กฎหมาย TAMC (ตอนที่ 6)”วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 20, ฉบับที่ 237. มกราคม 2545
- _____ . “วิเคราะห์กฎหมาย TAMC (ตอนที่ 7)”วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 20, ฉบับที่ 239. มีนาคม 2545
- _____ . “วิเคราะห์กฎหมาย TAMC (ตอนที่ 8)”วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 20, ฉบับที่ 240. เมษายน 2545
- _____ . “วิเคราะห์กฎหมาย TAMC (ตอนที่ 9)”วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 20, ฉบับที่ 241. มิถุนายน 2545
- _____ . “วิเคราะห์กฎหมาย TAMC (ตอนที่ 10)”วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 20, ฉบับที่ 242. กรกฎาคม 2545
- วิโรจน์ พูนสุวรรณ และพิชิตพล เขี่ยมมงคล. “แก้ไขกฎหมายล้มละลายกระทบเจ้าหนี้อย่างไร”วารสารการเงินธนาคาร. ปีที่ 18, ฉบับที่ 202. กุมภาพันธ์ 2542

วรารณณ์ อาษาพร. "กฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูกิจการในต่างประเทศ"วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปีที่ 18, ฉบับที่ 3. กันยายน 2542

วิศิษฐ์ วิศิษฐ์สรอรรถ. "การฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ตามกฎหมายล้มละลาย" สรรพากรสารสน. ปีที่ 47, ฉบับที่ 4. เมษายน 2543

สุทธิ อยู่สถาพร. "การทำข้อตกลง "Amicable Settlement" ในกรณีบริษัทลูกหนี้ประสบภาวะปัญหาทางการเงินในระบบกฎหมายล้มละลายฝรั่งเศส"วารสารกฎหมายฉบับกฎหมายฟื้นฟูกิจการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปีที่ 20, ฉบับที่ 3. กันยายน 2541

สุวัฒน์ เกิดผล. "หลักการคุ้มครองเจ้าหนี้กับสิทธิของบุคคลภายนอกในผลแห่งการเพิกถอนการขอล"วารสารกฎหมาย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปีที่ 20, ฉบับที่ 3. กรกฎาคม 2544

ศศิณี ลิ้มพงษ์. "Securitization เครื่องมือการเงินในตลาดเสรี" เศรษฐกิจปริทัศน์. พฤษภาคม 2523

เอกสารอื่น ๆ

www.bot.or.th/bothomepage/notification/fsupv/Notification_Index.asp?instType=B

หนังสือที่ ธปท.ง.(ว) 1236/2541 เรื่อง การปรับปรุงหลักเกณฑ์การระงับรับรู้ดอกเบี้ยรับเป็นรายได้ การจัดชั้นลูกหนี้ การกันสำรองสำหรับลูกหนี้ที่จัดชั้น และมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้อง ลงวันที่ 31 มีนาคม 2541. หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย

หนังสือที่ ธปท.ง.(ว) 1837/2541 เรื่อง หลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกันของสถาบันการเงิน ลงวันที่ 2 มิถุนายน 2541. หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย

หนังสือที่ ธปท.ง.(ว) 2384/2541 เรื่องนโยบาย วิธีการ และขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และการประเมินมูลค่าหลักประกันของสถาบันการเงิน ลงวันที่ 22 มิถุนายน 2541. หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย

หนังสือที่ ธปท.ง.(ว) 4588/2541 เรื่อง การซื้อหรือมีหุ้นในบริษัทจำกัดเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2541. หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย

หนังสือที่ ธปท.ง.(ว) 2112/2542 เรื่อง หลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงิน ลงวันที่ 1 มิถุนายน 2542. หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย

หนังสือที่ ธปท.ง.(ว) 3161/2542 เรื่อง ชักข้อความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของ Non-Performing Loans และการจัดทำรายงานที่กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์อื่น ลงวันที่ 22 กันยายน 2542.

หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย

หนังสือที่ ธปท.สนส.(21)ว. 3522/2543 เรื่อง หลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกันของสถาบันการเงิน ลงวันที่ 28 ธันวาคม 2543. **หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย**

หนังสือที่ ธปท.สนส.(12)ว. 1156/2543 เรื่อง การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกค้า SME ที่เป็น NPL ที่มีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจ ลงวันที่ 16 พฤษภาคม 2542. **หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย**

หนังสือที่ ธปท.สนส.ว. 53/2543 เรื่อง ข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติสำหรับบริษัทบริหารสินทรัพย์ ลงวันที่ 7 มกราคม 2543. **หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย**

หนังสือที่ ธปท.สนส.(11)ว.658/2543 เรื่อง การซื้อหรือมีหุ้นในบริษัทจำกัดเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ลงวันที่ 16 มีนาคม 2543. **หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย**

หนังสือที่ ธปท.สนส.(12)ว. 4411/2543 เรื่อง การขยายระยะเวลาการถือครองอสังหาริมทรัพย์หรือการขาย ลงวันที่ 22 พฤษภาคม 2545. **หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย**

หนังสือที่ ธปท.สนส.(12)ว.1905/2543 เรื่อง อสังหาริมทรัพย์หรือการขายที่ได้มาจากการชำระหนี้ ลงวันที่ 28 กรกฎาคม 2543. **หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย**

หนังสือที่ ธปท.สนส.ว.3258/2543 เรื่อง ข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติสำหรับบริษัทบริหารสินทรัพย์ ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2543. **หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย**

หนังสือที่ ธปท.สนส.(21)ว.2538/2544 เรื่อง หลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกันของสถาบันการเงิน ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2544. **หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย**

หนังสือที่ ธปท.สนส.(12)ว.1075/2544 เรื่อง การชักข้อความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การจัดชั้นสินทรัพย์ ลงวันที่ 17 พฤษภาคม 2544. **หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย**

หนังสือที่ สนส.(11)ว.304/2544 เรื่อง ชักข้อความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินมูลค่าหลักประกันของบริษัทบริหารสินทรัพย์ ลงวันที่ 9 กรกฎาคม 2544. **หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย**

หนังสือที่ ธปท.สนส.(11)ว.1726/2544 เรื่อง การปรับปรุงหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการซื้อหรือมีหุ้นในบริษัทจำกัดเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด. ลงวันที่ 7 สิงหาคม 2544. **หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย**

- หนังสือที่ ธปท.สนส.(31)ว.1726/2544 เรื่อง การปรับปรุงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับชื่อหรือมีหุ้นในบริษัทจำกัดเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด. ลงวันที่ 28 มกราคม 2545. **หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย**
- ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การกำหนดให้บริษัทสินทรัพย์เป็นสถาบันการเงิน. ลงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2544. **หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย**
- หนังสือที่ ธปท.สนส.(30)ว.1935/2544 เรื่อง การอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจการเป็นตัวแทน หรือรับจ้างบริหารสินทรัพย์โดยคุณภาพให้บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย. ลงวันที่ 29 สิงหาคม 2544. **หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย**
- หนังสือที่ ธปท.สนส.(22)ว.455/2545 เรื่อง การปรับปรุงความหมายของ Non-Performing Loans และการจัดทำรายงานที่กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์อื่น. ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2545. **หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย**
- หนังสือที่ ธปท.ง.(ว) 2942/2545 เรื่อง หลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงิน. ลงวันที่ 26 ธันวาคม 2545. **หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย**
- หนังสือที่ ธปท.สนส.(12)ว.2921/2545 เรื่อง การขยายระยะเวลาการถือครองอสังหาริมทรัพย์. ลงวันที่ 25 ธันวาคม 2545. **หนังสือเวียนธนาคารแห่งประเทศไทย**
- ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย** เรื่อง การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องการบันทึกบัญชีรับรู้ดอกเบียค้างรับเป็นรายได้. ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2541
- ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย** เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้. ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2541
- ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย** เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ (ฉบับที่ 2). ลงวันที่ 31 มีนาคม 2542
- ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย** เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ (ฉบับที่ 3). ลงวันที่ 28 มิถุนายน 2542
- ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย** เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ (ฉบับที่ 4). ลงวันที่ 24 ธันวาคม 2542
- ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย** เรื่อง การตีความมาตรฐานการบัญชีกรณีสถาบันการเงินรับโอนสินทรัพย์เพื่อชำระหนี้. ลงวันที่ 30 กรกฎาคม 2542
- ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย** เรื่อง การตีราคาอสังหาริมทรัพย์เพื่อขออนุมัตินับมูลค่าส่วนที่เพิ่มเข้าเป็นเงินกองทุนชั้นที่ 2 ของธนาคารพาณิชย์. ลงวันที่ 30 ตุลาคม 2543

- ประกาศนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่
สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ (ฉบับที่ 5) .ลงวันที่ 17 มีนาคม 2543
- ประกาศนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง รายการย่อแสดงหนี้สินและสินทรัพย์. ลงวันที่ 20
มิถุนายน 2543
- ประกาศนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การเป็นกรรมการในบริษัทจำกัดอื่นของกรรมการและผู้
บริหารระดับสูงของธนาคารพาณิชย์. ลงวันที่ 4 กันยายน 2544
- ประกาศนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การให้สินเชื่อหรือลงทุนในกิจการที่มีผลประโยชน์เกี่ยว
ข้องและการให้สินเชื่อผู้ถือหุ้น . ลงวันที่ 4 กันยายน 2544
- ประกาศนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่
สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ (ฉบับที่ 6) . ลงวันที่ 8 มกราคม 2545
- ประกาศนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่
สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ของธนาคารพาณิชย์ .ลงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2545
- ประกาศนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่
สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ของธนาคารพาณิชย์ .ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2546
- ข้อบังคับธนาคารอาคารสงเคราะห์ ฉบับที่ 63 ว่าด้วย การจำหน่ายหนี้สูญจากบัญชีลูกหนี้ พ.ศ.
2546
- ข้อบังคับธนาคารอาคารสงเคราะห์ ฉบับที่ 5 ว่าด้วยความรับผิดชอบทางแพ่ง พ.ศ. 2518
- มติคณะกรรมการธนาคารอาคารสงเคราะห์ ครั้งที่ 8/11/2542 เรื่องแนวทางการปรับปรุงโครงสร้าง
หนี้ตามหนังสือกระทรวงการคลัง . ลงวันที่ 17 ตุลาคม 2547
- คำสั่งธนาคารอาคารสงเคราะห์ ที่ 30/2547 เรื่อง ระเบียบปฏิบัติงานการบริหารงานทั่วไป.ลงวันที่
1 มีนาคม 2547
- คำสั่งธนาคารกรุงไทย ที่ ๕.622/2522 เรื่องอำนาจอนุมัติปรับปรุงหนี้สินเชื่อธุรกิจของสาขางานธุรกิจ
สาขาธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน).ลงวันที่ 21 กรกฎาคม 2542
- พรชัย อิศววัฒนาพร. คำบรรยายทบทวนเนติบัณฑิตยไทย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วันที่ 26
มกราคม 2546
- สุทธิชัย จิตรวาณิช . คำบรรยายวิชากฎหมายการเงินการธนาคาร มหาวิทยาลัยธุรกิจ
บัณฑิตย. วันที่ 11 มกราคม 2544, 9 กุมภาพันธ์ 2544

วิทยานิพนธ์

คณิง ครุฑาโรจน์ "มาตรการทางกฎหมายในการดำเนินธุรกิจของธนาคารอาคารสงเคราะห์ :

ศึกษากรณีบทบาทที่พัฒนาระบบตลาดรองเงินกู้ที่อยู่อาศัย" วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2541

สุมาล พิทักษ์วงศาโรจน์ "บทบาทธนาคารอาคารสงเคราะห์กับมาตรการทางกฎหมายในการดำเนิน

ธุรกิจการธนาคารพาณิชย์เต็มรูปแบบ" วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539

กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่แก้ไขแล้ว

พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ที่แก้ไขแล้ว

พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2535 ที่แก้ไขแล้ว

พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 118 ตอนที่ 51 ก วันที่ 3 กรกฎาคม 2544

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการออกหุ้นเพื่อชำระหนี้และโครงการแปลงหนี้
เป็นทุนในการปรับโครงสร้างหนี้ของบริษัท พ.ศ. 2544 ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2544

ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 118 ตอนที่ 110 ก วันที่ 30 พฤศจิกายน 2544

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการซื้อหุ้นคืน การจำหน่ายหุ้นที่ซื้อคืนการตัดหุ้น
ที่ซื้อคืนของบริษัท พ.ศ. 2544 ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2544 ราชกิจจานุเบกษา
ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 118 ตอนที่ 110 ก วันที่ 30 พฤศจิกายน 2544

พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ที่แก้ไขแล้ว

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540

ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 114 ตอนที่ 29 ก วันที่ 28 มิถุนายน 2540

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.

2540 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 114 ตอนที่ 60 ก วันที่ 24 ตุลาคม 2540

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ.

2541 ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 115 ตอนที่ 51 ก วันที่ 23 สิงหาคม 2540

พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ จำกัด พ.ศ. 2541

ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 1145 ตอนที่ 51 ก วันที่ 23 สิงหาคม 2540

พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย จำกัด พ.ศ. 2544

ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 118 ตอนที่ 38 ก วันที่ 8 มิถุนายน 2544
 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย จำกัด พ.ศ. 2544
 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 118 ตอนที่ 84 ก วันที่ 25 กันยายน 2544
 พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496
 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเรื่อง เพิ่มทุนของธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2536
 พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยเรื่อง กำหนดกิจการอันพึงเป็นงานธนาคารของธนาคารอาคารสงเคราะห์
 พ.ศ. 2542
 กฎกระทรวง ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์
 พ.ศ. 2496 และมาตรา 27 (4) แห่งพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ซึ่งแก้ไข
 เพิ่มเติมโดยประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 317 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515
 พระราชกำหนดบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2540
 พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539
 พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502
 ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรายงานให้กระทรวง
 การคลังตรวจสอบราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 115 ตอนพิเศษ 102 ก
 วันที่ 30 ตุลาคม 2545
 คำวินิจฉัยที่ 19-22/2545 เรื่อง พระราชกำหนดการปฏิรูปสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 วันที่ 30
 พฤษภาคม พ.ศ. 2545 ตามราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 120 ตอนที่ 3 ก วันที่ 7
 มกราคม 2546 หน้า 111-119

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กระทรวงการคลัง <http://www.mof.go.th>

ธนาคารกรุงไทย (มหาชนจำกัด) <http://www.K.T.R.co.th>

ธนาคารแห่งประเทศไทย ข้อมูลทั่วไป สิทธิประโยชน์ หลักเกณฑ์ วิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้
<http://www.bot.or.th/bothomepage/Special/CDRAC/cdrac.htm>

ธนาคารอาคารสงเคราะห์ <http://www.-GHB HOME center.com>

บริษัทข้อมูลเครดิตไทย จำกัด <http://www.tcb.co.th>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล	:	นายชัยรัตน์ พูลสวัสดิ์
วัน เดือน ปี เกิด	:	10 มีนาคม 2511
สถานที่เกิด	:	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	:	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายจากโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2527 สำเร็จปริญญาตรีนิติศาสตร์บัณฑิต จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2532 สอบผ่านหลักสูตรวิชาว่าความของ สำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่ง สหภาพนายความรุ่นที่ 12 ปี 2539 สอบผ่านภาคหนึ่งวิชากฎหมายอาญา กฎหมายแรงงาน กฎหมายภาษีอากร กฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมาย ปกครอง ของเนติบัณฑิต สมัยที่ 56 ปีการศึกษา 2546
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	:	พนักงานนิติกรรมอาวุโส ฝ่ายพิธีการสินเชื่ ปี พ.ศ.2533 ถึง ปี พ.ศ.2546 นิติกรอาวุโส ฝ่ายกฎหมาย ปี พ.ศ.2546 ถึงปัจจุบัน